Podpisany przez:
Marcin Lenart
dnia 28 sierpnia 2026 r.

UCHWAŁA NR XXXVI/207/2026
RADY MIEJSKIEJ W LIPSKU

z dnia 28 sierpnia 2026 r.

w sprawie przyjęcia zmiany „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031”

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2026 r. poz. 662, 912) oraz art. 14 ust. 1 i art. 23 ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji (Dz. U. z 2024 r. poz. 278; zm.: Dz. U. z 2026 r. poz. 912.), w związku z uchwałą Nr XXXIII/194/2026 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 24 czerwca 2026 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031 Rada Miejska w Lipsku uchwala, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się zmianę „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031” w brzmieniu stanowiącej załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Lipsko.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Rady
Miejskiej w Lipsku

Marcin Lenart

Załącznik do uchwały NR XXXVI/207/2026
RADY MIEJSKIEJ W LIPSKU
z dnia 28 sierpnia 2026 r.
w sprawie przyjęcia
zmiany „Gminnego Programu Rewitalizacji
Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031”

Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031

Lipsko, 2026 r.

Spis treści

1. Wprowadzenie 3
2. Powiązania z dokumentami strategicznymi 4
3. Podsumowanie diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji 18
4. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji 36
5. Potencjały, problemy i potrzeby rozwojowe obszaru rewitalizacji – synteza szczegółowej diagnozy 85
6. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji 89
7. Cele rewitalizacji i kierunki działań 91
8. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne 92
9. Uwarunkowania realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych związane z zagrożeniem powodzią . 114
10. Uwarunkowania realizacji przedsięwzięć wynikające z innych przepisów 117
11. Szacunkowe ramy finansowe 118
12. Mechanizmy integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych 120
13. Partycypacja społeczna 123
14. Opis struktury zarządzania GPR 127
15. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego 131
16. Uchwała, o której mowa w art. 7. ust. 3 ustawy o rewitalizacji – Komitet Rewitalizacji 133
17. Specjalna Strefa Rewitalizacji 134
18. Wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego 135
19. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji 136
20. Spis tabel 140
21. Spis rycin 142
22. Spis załączników 143

1. Wprowadzenie

Rewitalizacja (pojęcie pochodzące z jęz. łacińskiego: re + vita – „przywrócenie do życia, ożywienie") stanowi kompleksowy proces wyprowadzania obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego za pomocą zintegrowanych działań na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i gospodarki. Działania te prowadzone są przede wszystkim przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji i wykazują terytorialne skoncentrowanie.

Celem działań rewitalizacyjnych są korzystne przekształcenia wyodrębnionego (pod względem społecznym, architektonicznym, planistycznym i ekonomicznym) obszaru gminy. Proces rewitalizacji zmierza do wyprowadzenia ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez podejmowanie działań kompleksowych, co gwarantuje powiązanie ze sobą przedsięwzięć obejmujących kwestie społeczne z kwestiami dotyczącymi innych sfer: gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej. Ponadto działania rewitalizacyjne muszą integrować interwencje na rzecz społeczności lokalnej, przestrzeni i lokalnej gospodarki, być skoncentrowane terytorialnie i prowadzone w sposób zaplanowany i zintegrowany poprzez programy rewitalizacji.

Podstawę działań rewitalizacyjnych stanowi zrozumienie, że kwestie społeczne, przestrzenno-funkcjonalne, gospodarcze, techniczne lub środowiskowe są ze sobą nierozerwalnie powiązane. Kluczowe jest integrowanie działań wspierających lokalne społeczności z działaniami poprawiającymi jakość przestrzeni w której żyją, przy jednoczesnym zapewnianiu warunków do dalszego stałego rozwoju. Istotny element procesu rewitalizacji to partycypacja społeczna obejmująca przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, poprzez których rozumie się m.in. mieszkańców gminy, przedsiębiorców, organizacje pozarządowe i jednostki samorządu terytorialnego.

Działania rewitalizacyjne w mieście i gminie Lipsko będą prowadzone na podstawie Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031. Program rewitalizacji to dokument mający na celu zaprogramowanie i realizację procesu rewitalizacji. Stanowi wieloletni program działań w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej, zmierzający do wyprowadzenia obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego i stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju, będący narzędziem planowania, koordynowania i integrowania różnorodnych aktywności w ramach rewitalizacji. Realizacja założonych projektów o charakterze społecznym i infrastrukturalnym pozwoli na osiągnięcie synergii efektów działań rewitalizacyjnych. Wpłynie także na osiągnięcie założonych celów rewitalizacji, a tym samym na rozwiązanie lub zminimalizowanie problemów stanowiących podstawę wyznaczenia obszaru działań rewitalizacyjnych.

Niniejszy Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031 został opracowany na podstawie Ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji oraz jest zgodny z:

- wymogami określonymi dla strategii instrumentów terytorialnych (IIT) w Ustawie z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027 (tzw. ustawie wdrożeniowej),
- zasadami realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027,
- Programem Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027.

2. Powiązania z dokumentami strategicznymi

Powiązania z dokumentami strategicznymi

Proces rewitalizacyjny charakteryzuje się podejściem zintegrowanym, które przejawia się włączeniem interesariuszy w odnowę obszarów zdegradowanych w działania w obszarach polityki społeczno-gospodarczej, przestrzennej i środowiskowej gminy oraz regionu.

Mając na uwadze powyższe oraz zgodnie z wymogiem określonym w art. 15 ust. 1 pkt 2 Ustawy o rewitalizacji, w poniższym punkcie przeanalizowano powiązania Gminnego Programu Rewitalizacji z dokumentami strategicznymi na szczeblu regionalnym i lokalnym.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze została przyjęta uchwałą nr 72/22 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 24.05.2022 r. Dokument zawiera istotę, wizję i cele Strategii rozwoju regionu. Przedstawiono w nim wnioski i wyzwania dotyczące następujących obszarów: osadnictwa, procesów demograficznych, gospodarki, dostępności, społeczeństwa, środowiska, energetyki, kultury, dziedzictwa kulturowego, turystyki oraz przemysłu kreatywnego.

Bardzo ważnym elementem Strategii jest model struktury funkcjonalno-przestrzennej. Struktura funkcjonalno-przestrzenna województwa mazowieckiego jest zdeterminowana przez historycznie ukształtowany układ osadniczy o charakterze policentryczno-pasmowym. Głównymi elementami struktury są:

- struktura użytkowania ziemi,
- Warszawa – metropolia europejska, stolica kraju i regionu,
- policentryczny układ miast subregionalnych – ośrodków wzrostu,
- korytarze transportowe: sieci TEN-T, krajowe i regionalne,
- system obszarów chronionych i korytarzy ekologicznych,
- pasmowo powiązane obszary przyrodniczo-kulturowe,
- tereny rolne i otwarte, wolne od procesów urbanizacji.

Układ celów Strategii podporządkowano długookresowym priorytetom rozwoju regionalnego. Przy ich realizacji należy uwzględniać możliwość wystąpienia zmian uwarunkowań rozwoju, wskazanych w dostępnych scenariuszach.

Za cel główny przyjęto „Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwały i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska". Wdrożenie Strategii opiera się na pięciu celach strategicznych. Do każdego celu przypisano kierunki działań (w tym priorytetowe) oraz szczegółowe działania, które uszczegóławiają towarzyszące im opisy. Przestrzenny wymiar interwencji dopełniają model struktury funkcjonalno-przestrzennej oraz obszary strategicznej interwencji.

Działania te, określone w Strategii rozwoju Mazowsza 2030+, stanowią filar dla regionalnego programu operacyjnego i innych dokumentów rozwojowych. Są one fundamentem dla kluczowych inwestycji i aktywności Samorządu Województwa. Ułatwiają racjonalne podejmowanie decyzji, ukierunkowując finanse i wysiłek na obszary, które generują największą wartość dla rozwoju regionu i poprawy życia mieszkańców.

Tabela 1. Cele rozwojowe wskazane w Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze

CEL GŁÓWNY *Zapewnienie wysokiej jakości życia poprzez trwały i zrównoważony przestrzennie rozwój województwa, służący wzrostowi znaczenia regionu w Europie i na świecie, przy poszanowaniu zasobów środowiska*					
Obszar	**Gospodarka**	**Dostępność**	**Środowisko i energetyka**	**Społeczeństwo**	**Kultura i dziedzictwo**
Nazwa celu	Konkurencyjne i innowacyjne Mazowsze	Dostępne i mobilne Mazowsze	Zielone, niskoemisyjne Mazowsze	Mazowsze zintegrowane społecznie	Mazowsze bogate kulturowo
Opis celu	Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii	Poprawa dostępności i spójności terytorialnej regionu przy ograniczeniu presji na przestrzeń i środowisko, kształtowanie ładu przestrzennego	Poprawa stanu środowiska poprzez racjonalne gospodarowanie zasobami przyrody	Poprawa jakości i dostępności do usług społecznych oraz wzmocnienie kapitału ludzkiego i społecznego w ramach nowoczesnej gospodarki	Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału kulturowego i turystycznego dla rozwoju województwa i poprawy jakości życia
Wymiar terytorialny	Obszar strategicznej interwencji Model struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa mazowieckiego				

Źródło: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze

Rewitalizacja obszarów zdegradowanych to jedno z kluczowych wyzwań dla rozwoju regionu. Liczne ośrodki osadnicze borykają się z koncentracją problemów, co wymaga zintegrowanych i kompleksowych interwencji ukierunkowanych na trwałą poprawę jakości życia.

Fundusze unijne odegrały i nadal odgrywają decydującą rolę w dynamizowaniu tych procesów, przyczyniając się do widocznych zmian strukturalnych i wizerunkowych. Nadal jednak konieczne jest przywracanie i wzmacnianie aktywności społeczno-gospodarczej na tych obszarach.

Jako działania uzupełniające – zarówno dla miast, jak i obszarów wiejskich – Strategia przewiduje wsparcie dla kompleksowej rewitalizacji oraz poprawę dostępności transportowej (ujęte w obszarze "Dostępność").

Kluczowe dla przyszłych pokoleń jest także zachowanie dziedzictwa kulturowego. Ochrona zabytków oraz obiektów o wysokiej wartości historycznej i kulturowej wymaga wspierania prac konserwatorskich (w tym restauratorskich i rewaloryzacyjnych). Aby zahamować degradację, musimy koncentrować się na rewitalizacji i adaptacji tych obiektów do nowych, zrównoważonych funkcji, takich jak turystyka, kultura i cele społeczne.

Obszary strategicznej interwencji stanowią szczególny element modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej województwa mazowieckiego. Dokument prezentuje podstawowe założenia trzech scenariuszy rozwoju województwa — „TRZYMAĆ KURS", „DYNAMICZNY" oraz „ZACHOWAWCZY" — w

odniesieniu do kluczowych obszarów tematycznych: gospodarka, dostępność, środowisko i energetyka, bezpieczeństwo oraz kultura i dziedzictwo.

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) – zdefiniowane w Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ na mocy Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju – to tereny charakteryzujące się powiązaniami funkcjonalnymi lub specyficznymi warunkami (społecznymi, gospodarczymi, przestrzennymi). Warunki te decydują o obecności barier rozwojowych lub trwałych potencjałów, które wymagają ukierunkowanej interwencji publicznej.

W kontekście tej Strategii, Gmina Lipsko nie figuruje wśród zidentyfikowanych obszarów strategicznej interwencji województwa.

Wśród elementów realizacyjnych Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze istotne z punktu widzenia procesu rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko są w szczególności:

I. Kierunki działań i działania – dostępne i mobilne Mazowsze
- 7. Zwiększenie dostępności transportowej i spójności przestrzennej regionu oraz udziału środków transportu przyjaznych dla środowiska, mieszkańców i przestrzeni
    - 7.4. Poprawa ciągłości i jakości tras pieszych i rowerowych
    - 7.6. Podnoszenie poziomu bezpieczeństwa ruchu drogowego
- 8. Rozwój uporządkowanej sieci osadniczej, sprzyjającej wykorzystaniu transportu zbiorowego i ruchowi niezmotoryzowanemu
    - 8.3. Przekształcanie dróg w miastach w ulice o funkcjach miastotwórczych, tworzących przyjazną przestrzeń urbanistyczną
    - 8.4. Aktywizacja przestrzeni miejskiej poprzez działania, w tym planistyczne, sprzyjające przenoszeniu handlu i usług do lokali przyulicznych
    - 8.5. Kompleksowa rewitalizacja w miastach i miejscowościach wiejskich
    - 8.6. Zwiększanie dostępności przestrzeni publicznej dla osób o ograniczonej mobilności
    - 8.7. Zwiększanie udziału zieleni, w tym wysokiej, w pasie drogowym

II. Kierunki działań i działania – zielone, niskoemisyjne Mazowsze
- 10. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska
    - 10.5. Ochrona przed zanieczyszczeniem powietrza i ograniczenie hałasu
    - 10.8. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią z poszanowaniem potrzeb ochrony środowiska
- 11. Proekologiczna transformacja energetyki
    - 11.1. Zwiększanie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
- 12. Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i adaptacja do zmian klimatu
    - 12.2. Zwiększanie powierzchni terenów zieleni, w szczególności ogólnodostępnych, na obszarach zurbanizowanych
    - 12.4. Zwiększenie retencji wodnej, w tym wód opadowych, kształtowanie niebieskiej i zielonej infrastruktury w miastach
- 14. Podnoszenie efektywności energetycznej
    - 14.3. Kompleksowa termomodernizacja budynków
    - 14.4. Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła na ekologiczne

III. Kierunki działań i działania – Mazowsze zintegrowane społecznie
- 15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego

- 15.7. Wspieranie rozwoju kształcenia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych
- 15.8. Wspieranie poradnictwa specjalistycznego i terapeutycznego

- 16. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych
  - 16.1. Budowa i rozwój infrastruktury społecznej, w tym o zasięgu regionalnym
- 17. Aktywizacja społeczno--gospodarcza mieszkańców
  - 17.1. Aktywizacja zawodowa osób w szczególnej sytuacji na rynku pracy, w tym osób sprawujących opiekę nad osobami zależnymi, z niepełnosprawnościami, absolwentów i osób w wieku 50+
  - 17.2. Upowszechnianie opieki żłobkowej i wychowania przedszkolnego
  - 17.4. Wspieranie postaw przedsiębiorczych oraz samozatrudnienia
- 19. Włączenie i integracja społeczna
  - 19.1. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, starszych oraz w trudnej sytuacji życiowej
  - 19.2. Wspomaganie włączenia społecznego i przeciwdziałanie ubóstwu

IV. Kierunki działań i działania – Mazowsze bogate kulturowo

- 20. Ochrona i wykorzystanie zasobów dziedzictwa kulturowego
  - 20.1. Wspieranie prac konserwatorskich (w tym restauratorskich, renowacyjnych, rewaloryzacyjnych), rewitalizacja obiektów i obszarów zabytkowych oraz kulturowych
  - 20.2. Adaptacja obiektów zabytkowych do nowych funkcji, w tym kulturalnych, turystycznych i społecznych
- 22. Upowszechnianie kultury i twórczości
  - 22.1. Rozwój infrastruktury kultury, wydarzeń i projektów kulturalnych

Tabela 2. Powiązania celów operacyjnych wskazanych w Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030+ Innowacyjne Mazowsze z kierunkami działań określonymi w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031

Cele określone w GPR	Kierunki działań określone w GPR	Cele strategiczne określone w Strategii Rozwoju Województwa	Kierunki działań	Działania
Cel 1. Aktywizacja społeczna i edukacyjna mieszkańców obszaru rewitalizacji	1.1. Usprawnienie i integracja lokalnej polityki społecznej	MAZOWSZE ZINTEGROWANE SPOŁECZNIE	16. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych	16.1. Budowa i rozwój infrastruktury społecznej, w tym o zasięgu regionalnym
		MAZOWSZE ZINTEGROWANE SPOŁECZNIE	19. Włączenie i integracja społeczna	19.1. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, starszych oraz w trudnej sytuacji życiowej

Cele określone w GPR	Kierunki działań określone w GPR	Cele strategiczne określone w Strategii Rozwoju Województwa	Kierunki działań	Działania
				19.2. Wspomaganie włączenia społecznego i przeciwdziałanie ubóstwu
	1.2. Zapewnienie wsparcia społeczno-edukacyjnego dla zagrożonych marginalizacją rodzin	MAZOWSZE ZINTEGROWANE SPOŁECZNIE	19. Włączenie i integracja społeczna	19.1. Przeciwdziałanie marginalizacji społecznej, w szczególności osób z niepełnosprawnościami, starszych oraz w trudnej sytuacji życiowej 19.2. Wspomaganie włączenia społecznego i przeciwdziałanie ubóstwu
	1.3. Utworzenie nowoczesnej infrastruktury wsparcia dziennego dla osób z niepełnosprawnościami	MAZOWSZE ZINTEGROWANE SPOŁECZNIE	15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	15.7. Wspieranie rozwoju kształcenia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych
Cel 2. Modernizacja przestrzeni, budynków i infrastruktury dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	2.1. Poprawa stanu technicznego, efektywności energetycznej i estetyki obiektów użyteczności publicznej, w tym budynków administracyjnych i edukacyjnych	ZIELONE, NISKOEMISYJNE MAZOWSZE	14. Podnoszenie efektywności energetycznej	14.3. Kompleksowa termomodernizacja budynków 14.4. Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła na ekologiczne
	2.2. Kompleksowa modernizacja, rozbudowa i dostosowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych do aktualnych standardów funkcjonalnych i dostępności dla osób z niepełnosprawnością	MAZOWSZE ZINTEGROWANE SPOŁECZNIE	15. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego	15.7. Wspieranie rozwoju kształcenia uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych
	2.3. Modernizacja i rozwijanie infrastruktury usług sportu i rekreacji	MAZOWSZE ZINTEGROWANE SPOŁECZNIE	16. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz zmniejszenie różnic w dostępie do świadczeń zdrowotnych i opiekuńczych	16.3. Kształtowanie warunków sprzyjających aktywności fizycznej mieszkańców

Cele określone w GPR	Kierunki działań określone w GPR	Cele strategiczne określone w Strategii Rozwoju Województwa	Kierunki działań	Działania
	2.4. Odnowa i urządzanie terenów wodno-zielonych jako miejsca spotkań, rekreacji, aktywizacji i integracji społeczności lokalnej	ZIELONE, NISKOEMISYJNE MAZOWSZE	12. Przeciwdziałanie zagrożeniom naturalnym i adaptacja do zmian klimatu	12.2. Zwiększanie powierzchni terenów zieleni, w szczególności ogólnodostępnych, na obszarach zurbanizowanych
		ZIELONE, NISKOEMISYJNE MAZOWSZE	10. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska	10.8. Racjonalne gospodarowanie przestrzenią z poszanowaniem potrzeb ochrony środowiska

Źródło: Strategia rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze

Gminny Program Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031 pod względem przytoczonych celów i kierunków działań zgodny jest z celami określonymi w Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze.

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego został przyjęty Uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego w dniu 19 grudnia 2018 r. W ramach systemu planowania przestrzennego, plan pełni funkcję koordynacyjną, stanowiąc łącznik między planowaniem krajowym a planowaniem lokalnym. W dokumencie przedstawiono Stan i kierunki zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego w zakresie: struktury użytkowania ziemi, podstawowych elementów sieci osadniczej, obszarów funkcjonalnych (ich granic i zasad funkcjonowania), infrastruktury transportowej, energetycznej, sieci szerokopasmowego Internetu, wodno-kanalizacyjnej i oczyszczalni ścieków, a także gospodarki odpadami, infrastruktury społecznej, ochrony środowiska i zasobów przyrody, ochrony dziedzictwa kulturowego i krajobrazu kulturowego oraz gospodarki i bezpieczeństwa. Ponadto, Plan zawiera wiążące ustalenia dotyczące inwestycji celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym (na poziomie krajowym i lokalnym oraz ustalenia wiążące dla regionu). Należy dodać, że Plan zagospodarowania przestrzennego miejskiego obszaru funkcjonalnego Warszawy stanowi integralną część planu województwa.

Na podstawie Klasyfikacji Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), Gmina Lipsko leży w granicach regionu NUTS 2: Mazowiecki regionalny, w podregionie NUTS 3: Radomski. Należy dodać, że Lipsko to miasto powiatowe o znaczenie lokalnym.

Plan przyjmuje zintegrowane podejście do polityki rozwoju, wyznaczając obszary funkcjonalne, które są tożsame z obszarami strategicznej interwencji wskazanymi w SRWM 2030. Wśród nich wyodrębniono „obszary o najniższym dostępie do dóbr i usług", obejmujące m.in. powiat lipski, w którym zlokalizowana jest Gmina Lipsko. Głównym celem zasad zagospodarowania na tym obszarze jest ożywienie gospodarcze obszaru i poprawa warunków życia mieszkańców poprzez zahamowanie nadmiernej migracji ludzi wykształconych i przedsiębiorczych, podniesienie mobilności mieszkańców oraz zmniejszenie poziomu bezrobocia – są to kluczowe działania ukierunkowane na zrównoważony rozwój.

Gmina Lipsko znajduje się także w obrębie tak zwanego „wiejskiego obszaru funkcjonalnego wymagającego wsparcia procesów rozwojowych", co oznacza, że jest to teren położony peryferyjnie, który przez utrudniony dostęp do ośrodka wojewódzkiego w niewielkim stopniu uczestniczy w ogólnokrajowych procesach rozwojowych. Bariery, które istotnie hamują rozwój tych terenów, obejmują: niską dostępność do usług publicznych, zdekapitalizowanie tkanki osadniczej oraz słabą jakość infrastruktury technicznej, a dodatkowo gwałtowne poszukiwanie alternatywnych dróg rozwoju stwarza zagrożenie dla walorów przyrodniczych. Gospodarka tych obszarów opiera się głównie na niewyspecjalizowanym rolnictwie oraz agroturystyce, która wykorzystuje między innymi ich wartości kulturowe i przyrodnicze. Dlatego też działania dążące do wewnętrznej integracji województwa, poprawy jego spójności oraz doinwestowania takich obszarów, pomogą skutecznie ograniczać dysproporcje w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych istotne jest tworzenie przestrzeni publicznych, które stanowią miejsca koncentracji i aktywizacji społeczności lokalnych, a także objęcie ochroną unikalnych elementów architektury wiejskiej charakterystycznej dla poszczególnych regionów, w tym układów ruralistycznych. Ważna jest również poprawa dostępności komunikacyjnej, m.in. poprzez rozwój transportu publicznego, a także przebudowę lub rozbudowę istniejącej sieci drogowej, w szczególności dróg powiatowych i gminnych.

Aby zoptymalizować wojewódzką infrastrukturę rowerową, Plan ustanawia kluczową siatkę komunikacyjną, wykorzystując m.in. ponadregionalne osie transportowe. Są to strategiczne korytarze międzywojewódzkie, zwłaszcza te wzdłuż rzek, jak np. dwubrzeżny szlak w dolinie Wisły. Szlaki te przebiegają m.in. na wschód od miasta Lipsko.

Plan zakłada wsparcie inwestycji w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną i oczyszczanie ścieków, głównie w małych miastach i na wsiach, z priorytetem dla obszarów o najniższym dostępie do sieci (m.in. południowo-wschodni obszar województwa). Ponadto, na terenach rozproszonych wspiera się przydomowe oczyszczalnie lub zorganizowane wywożenie ścieków.

Plan rozwoju infrastruktury społecznej województwa przewiduje również poprawę jej jakości i dostępności poprzez: rozbudowę i modernizację bazy kultury (w tym adaptację zabytków), rozwój specjalistycznej infrastruktury ochrony zdrowia i obiektów pomocy społecznej oraz rozbudowę placówek oświatowych, szczególnie szkolnictwa zawodowego.

Ochrona środowiska w województwie mazowieckim koncentruje się na obszarach zapewniających różnorodność biologiczną. Do elementów sprzyjających zachowaniu tej różnorodności należą wszystkie występujące formy ochrony przyrody, a także naturalne korytarze ekologiczne, takie jak doliny rzek (m.in. Wisły), mokradła, torfowiska oraz ekstensywnie użytkowane obszary rolnicze.

Aby poprawić jakość powietrza w województwie mazowieckim, Plan koncentruje się m.in. na modernizacji sektora energetycznego oraz redukcji zanieczyszczeń komunikacyjnych. W ramach pierwszego działania przewidziano rozwój sieci centralnego ogrzewania, zastępowanie dotychczasowych paliw opcjami niskoemisyjnymi oraz intensywną implementację odnawialnych źródeł energii. Drugie działanie to systematyczne dążenie do minimalizacji szkodliwych emisji generowanych przez transport drogowy.

Obszar województwa mazowieckiego jest w całości zawarty w regionie wodnym Środkowej Wisły. W związku z tym, w zakresie ochrony wód na tym terenie, Plan określa konkretne działania, do których należy m.in. ochrona naturalnych elementów przyrodniczych, takich jak starorzecza, torfowiska, bagna, stawy oraz oczka wodne. Wzdłuż wschodniej granicy Gminy Lipsko rozciąga się obszar chronionego krajobrazu Solec nad Wisłą.

W zakresie ochrony gleb na Mazowszu plan działań koncentruje się na trzech głównych obszarach: po pierwsze, dąży się do przeciwdziałania erozji wietrznej poprzez wprowadzanie zadrzewień śródpolnych oraz przeznaczanie gruntów o niskiej przydatności rolniczej pod zalesienia. Po drugie, kluczowym celem jest wdrażanie działań na rzecz poprawy warunków glebowo-wodnych w rolnictwie, osiągane m.in. dzięki zwiększaniu retencji wodnej danego obszaru. Wreszcie, Plan zakłada przeciwdziałanie presji urbanizacyjnej, która zagraża najcenniejszym i najbardziej produktywnym obszarom rolniczej przestrzeni, w tym na obszarach nadwiślańskich, m.in. w powiecie lipskim.

W zakresie ochrony lasów, Plan województwa mazowieckiego zakłada, że działania będą skupiać się na zwiększaniu lesistości regionu i przeciwdziałaniu fragmentacji przestrzeni przyrodniczej, co ma nastąpić poprzez leśne zagospodarowanie gruntów o najniższej przydatności rolniczej. Ponadto, konieczne jest ograniczanie zmiany przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne oraz uwzględnianie nadrzędności pozaprodukcyjnych funkcji lasów w gospodarce leśnej, zwłaszcza na terenach ochronnych, przyrodniczo cennych i wrażliwych (wydmowych, podmokłych) oraz w lasach pełniących funkcje rekreacyjne, szczególnie w granicach administracyjnych miast i ich bezpośrednim otoczeniu.

W zakresie zachowania ciągłości dziedzictwa kulturowego i ochrony krajobrazów kulturowych w Planie wskazuje się na konieczność zachowania i kreowania ładu przestrzennego, zachowania walorów krajobrazu kulturowego oraz kształtowania pasm przyrodniczo-kulturowych o znaczeniu regionalnym. Cel ten ma zostać osiągnięty poprzez szereg działań, w tym przeciwdziałanie negatywnym efektom urbanizacji i rurbanizacji. Ponadto, Plan zakłada wzmacnianie przestrzennych walorów obiektów oraz układów przestrzennych, włączając w to obiekty i obszary poprzemysłowe, poprzez rewitalizację, restaurację oraz rekultywację. Kluczowym elementem jest także ochrona, rewitalizacja i rewaloryzacja obiektów i obszarów historycznych, ze szczególnym uwzględnieniem architektury drewnianej i poprzemysłowej, dworskiej, obronnej, a także dorobku nauki i techniki, w tym zabytków mających znaczenie symboliczne.

Województwo mazowieckie wyznaczyło Strategiczne Obszary Żywicielskie (SOŻ), takie jak SOŻ lipski, które są niezbędne dla bezpieczeństwa żywnościowego regionu i pełnią funkcję o znaczeniu ponadregionalnym.

W Planie zaprezentowano również obszary szczególnego zagrożenia powodzią, suszą oraz osuwiskami. Podstawę do prowadzenia polityki przestrzennej na obszarach zagrożenia powodziowego stanowi plan zarządzania ryzykiem powodziowym, w którym określono poziom zintegrowanego ryzyka powodziowego. Przez centrum Lipska przepływa rzeka Krępianka, lewy dopływ Wisły. W Planie zakłada się podejmowanie działań na rzecz zapobiegania zagrożeniom naturalnym poprzez uwzględnianie map zagrożenia powodziowego, map ryzyka powodziowego, planów zarządzania ryzykiem powodziowym oraz studiów ochrony przeciwpowodziowej.

Wśród struktur funkcjonalno-przestrzennych województwa mazowieckiego w Planie wyróżnia się Dolinę Środkowej Wisły. Gmina Lipsko leży w pobliżu tej struktury.

Na podstawie Planu, który określa *postulaty oraz rekomendacje do podmiotów realizujących politykę przestrzenną na obszarze województwa*, w systemie dróg postuluje się działania mające na celu podnoszenie poziomu bezpieczeństwa. Obejmuje to budowę lub remont chodników, dróg dla rowerów, przejść dla pieszych i przejazdów dla rowerzystów, a także wprowadzenie środków poprawiających bezpieczeństwo ruchu, takich jak strefowanie prędkości pojazdów oraz fizyczne środki uspokajania ruchu. Plan postuluje utworzenie powiatowych węzłów komunikacyjnych (przy stacjach kolejowych lub w centrach miast powiatowych/innych ważnych miejscowościach) w celu usprawnienia transportu publicznego w województwie. W celu zapewnienia spójności tras oraz warunków sprzyjających poprawie bezpieczeństwa i rozwojowi komunikacji rowerowej, w Planie postuluje się budowę

infrastruktury rowerowej wzdłuż dróg krajowych i wojewódzkich o wysokim natężeniu ruchu samochodowego, zarówno w ramach ogólnych inwestycji drogowych, jak i jako samodzielne inwestycje krajowego i wojewódzkiego zarządcy drogi. W zakresie ochrony środowiska i zasobów przyrody, w tym udokumentowanych złóż kopalin, Plan postuluje dążenie do zachowania odpowiedniego udziału powierzchni biologicznie czynnej, sprzyjającej retencji wód opadowych, głównie w miastach. Ponadto, dąży się do poprawy jakości wód poprzez rozwój i modernizację infrastruktury ochrony środowiska (w szczególności w zakresie gospodarki wodno-ściekowej) oraz racjonalną gospodarkę przestrzenną w sąsiedztwie zbiorników wodnych. W kontekście zachowania ciągłości dziedzictwa kulturowego, Plan postuluje adaptację obiektów zabytkowych dla współczesnych funkcji kulturalnych, turystycznych i edukacyjnych.

Sposób realizacji przez GPR Strategii rozwoju gminy

Strategia rozwoju lokalnego to bardzo ważny instrument budowania potencjału rozwojowego gminy. Strategia rozwoju to również kluczowe narzędzie prowadzenia polityki rozwoju, którą określa się jako „zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki oraz tworzenia nowych miejsc pracy w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej" (Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju). Strategia rozwoju jest nadrzędnym dokumentem programującym rozwój miasta w długofalowej perspektywie czasowej. Strategia stanowi podstawowy instrument wspomagający władze samorządowe w procesie zarządzania rozwojem.

Strategię Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko na lata 2021-2027 przyjęto dnia 28 marca 2022 r. na mocy Uchwały nr XLIX/274/2022 Rady Miejskiej w Lipsku. Wnioski z diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzennej gminy przedstawia właśnie ten dokument. Wspieranie realizacji celów i działań sprecyzowanych w innych dokumentach planistycznych i strategicznych, a także synergiczny wpływ na nie, ma stanowić podstawową rolę Strategii Rozwoju jako dokumentu bazowego. Celem tego jest przełożenie się na ożywienie społeczno-gospodarcze oraz rozwój w sferze turystyczno-rekreacyjnej, kulturalnej i społecznej.

Wizja rozwoju określa stan docelowy, do którego dążą władze lokalne oraz ich partnerzy, wykorzystując przy tym własny potencjał oraz szanse pojawiające się w najbliższym otoczeniu. Określa ona zatem, jak Miasto i Gmina zamierza być postrzegana w przyszłości. Uwzględniając powyższe założenia, określono następującą Wizję Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko: „W roku 2027 Miasto i Gmina Lipsko atrakcyjna dla mieszkańców, otwarta dla inwestorów, charakteryzująca się dobrą infrastrukturą techniczną, z rozwiniętą bazą sportowo-rekreacyjną, dbająca o środowisko przyrodnicze."

Misja to zwięzła, wewnętrznie spójna deklaracja, która definiuje powód istnienia danej organizacji, jej podstawowy cel oraz wartości kierujące pracą personelu. W kontekście jednostek samorządu terytorialnego misja została prawnie określona w ustawie o samorządzie gminnym, zgodnie z którą polega ona na zaspokajaniu zbiorowych potrzeb wspólnoty. Uwzględniając powyższe założenia oraz cele strategiczne, dla Miasta i Gminy Lipsko określono następującą Misję: „Tworzenie dogodnych warunków dla zrównoważonego rozwoju społeczno-gospodarczego poprzez zapewnienie dostępu do bezpiecznej i wysokiej jakości infrastruktury technicznej z zachowaniem istniejących walorów przyrodniczych."

Cele strategiczne stanowią odpowiedź na problemy zdiagnozowane w ramach przeprowadzonej diagnozy Miasta i Gminy Lipsko i są spójne ze sformułowaną wcześniej wizją rozwoju. Wytyczają kierunki działań niezbędne do osiągnięcia założonego stanu docelowego.

W niniejszej Strategii określono 3 cele strategiczne – odpowiednio w wymiarze społecznym, gospodarczym i przestrzennym. Cele te zostaną zrealizowane poprzez konkretne cele operacyjne, które zaprezentowano w poniższej tabeli.

Tabela 3. Układ celów strategicznych oraz przypisanych im celów operacyjnych wskazanych w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko na lata 2021-2027

Wymiar społeczny	Wymiar gospodarczy	Wymiar przestrzenny
Cele strategiczne		
1. Wzrost jakości życia mieszkańców	2. Wzrost atrakcyjności gospodarczej	3. Ochrona środowiska oraz rozwój infrastruktury technicznej
Cele operacyjne		
1.1. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej, edukacyjnej oraz infrastruktury służącej ochronie zdrowia.	2.1. Zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej	3.1. Poprawa stanu środowiska naturalnego
1.2. Aktywizacja społeczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	2.2. Rozwój i poprawa stanu infrastruktury komunikacyjnej	3.2. Rozwój i poprawa stanu infrastruktury technicznej

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko na lata 2021-2027

Każdemu celowi strategicznemu odpowiadają cele operacyjne wraz z przypisanymi do nich kierunkami działań. Wśród celu operacyjnego 1.1. „Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej, edukacyjnej oraz infrastruktury służącej ochronie zdrowia" ujęto kierunki działań: „Budowa oraz przebudowa obiektów sportowo-rekreacyjnych", „Budowa infrastruktury wypoczynkowej", „Poprawa stanu i funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej", „Zapewnianie dogodnych warunków do wszechstronnego rozwoju edukacyjnego". Te kierunki działań należy powiązać z drugim strategicznym celem Gminnego Programu Rewitalizacji. Ważnym celem operacyjnym w odniesieniu do działań rewitalizacyjnych jest również cel operacyjny 1.2 „Aktywizacja społeczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu", w tym kierunek działań: „Wsparcie rodzin z problemami społecznymi i zagrożonych wykluczeniem społecznym". Z punktu widzenia działań rewitalizacyjnych należy zwrócić również uwagę na cel operacyjny 3.1 „Poprawa stanu środowiska naturalnego", zwłaszcza kierunek działań: „Realizacja działań niskoemisyjnych w ramach poprawy stanu powietrza atmosferycznego, w tym wymiana źródeł ciepła, inwestycje w odnawialne źródła energii oraz termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej". Działanie są ściśle skorelowane z kierunkami działań wskazanymi w GPR.

Tabela 4. Powiązania celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań zawartych w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko na lata 2021-2027 z celami i kierunkami działań określonymi w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031

Cele określone w GPR	Kierunki działań określone w GPR	Cele strategiczne określone w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko	Cele operacyjne określone w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko	Kierunki działań określone w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko
Cel 1. Aktywizacja społeczna i edukacyjna mieszkańców	1.1. Usprawnienie i integracja lokalnej polityki społecznej	Cel strategiczny: 1. Wzrost jakości życia mieszkańców	Cel operacyjny 1.1 Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej,	Poprawa stanu i funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej.

Cele określone w GPR	Kierunki działań określone w GPR	Cele strategiczne określone w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko	Cele operacyjne określone w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko	Kierunki działań określone w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko
obszaru rewitalizacji			edukacyjnej oraz infrastruktury służącej ochronie zdrowia	
		Cel strategiczny: 1. Wzrost jakości życia mieszkańców	Cel operacyjny 1.2 Aktywizacja społeczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Wsparcie rodzin z problemami społecznymi i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
	1.2. Zapewnienie wsparcia społeczno-edukacyjnego dla zagrożonych marginalizacją rodzin	Cel strategiczny: 1. Wzrost jakości życia mieszkańców	Cel operacyjny 1.2 Aktywizacja społeczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Wsparcie rodzin z problemami społecznymi i zagrożonych wykluczeniem społecznym.
	1.3. Utworzenie nowoczesnej infrastruktury wsparcia dziennego dla osób z niepełnosprawnościami	Cel strategiczny: 1. Wzrost jakości życia mieszkańców	Cel operacyjny 1.2 Aktywizacja społeczna oraz przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu	Poprawa warunków funkcjonowania osób starszych i niepełnosprawnych w społeczności lokalnej poprzez rozwój usług społecznych i wzbogacenie oferty w zakresie organizacji czasu wolnego
Cel 2. Modernizacja przestrzeni, budynków i infrastruktury dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	2.1. Poprawa stanu technicznego, efektywności energetycznej i estetyki obiektów użyteczności publicznej, w tym budynków administracyjnych i edukacyjnych	Cel strategiczny: 1. Wzrost jakości życia mieszkańców	Cel operacyjny 1.1 Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej, edukacyjnej oraz infrastruktury służącej ochronie zdrowia	Poprawa stanu i funkcjonowania obiektów użyteczności publicznej
		Cel strategiczny: 1. Wzrost jakości życia mieszkańców	Cel operacyjny 1.1 Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej, edukacyjnej oraz infrastruktury służącej ochronie zdrowia	Zapewnianie dogodnych warunków do wszechstronnego rozwoju edukacyjnego
		Cel strategiczny 3: Ochrona środowiska oraz	Cel operacyjny 3.1 Poprawa stanu	Realizacja działań niskoemisyjnych w ramach poprawy

Cele określone w GPR	Kierunki działań określone w GPR	Cele strategiczne określone w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko	Cele operacyjne określone w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko	Kierunki działań określone w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko
		rozwój infrastruktury technicznej	środowiska naturalnego	stanu powietrza atmosferycznego, w tym wymiana źródeł ciepła, inwestycje w odnawialne źródła energii oraz termomodernizacja obiektów użyteczności publicznej.
	2.2. Kompleksowa modernizacja, rozbudowa i dostosowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych do aktualnych standardów funkcjonalnych i dostępności dla osób z niepełnosprawnością	Cel strategiczny: 1. Wzrost jakości życia mieszkańców	Cel operacyjny 1.1 Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej, edukacyjnej oraz infrastruktury służącej ochronie zdrowia	Zapewnianie dogodnych warunków do wszechstronnego rozwoju edukacyjnego
	2.3. Modernizacja i rozwijanie infrastruktury usług sportu i rekreacji	Cel strategiczny: 1. Wzrost jakości życia mieszkańców	Cel operacyjny 1.1 Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej, edukacyjnej oraz infrastruktury służącej ochronie zdrowia	Budowa oraz przebudowa obiektów sportowo-rekreacyjnych.
	2.4. Odnowa i urządzanie terenów wodno-zielonych jako miejsca spotkań, rekreacji, aktywizacji i integracji społeczności lokalnej	Cel strategiczny: 1. Wzrost jakości życia mieszkańców	Cel operacyjny 1.1 Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej, edukacyjnej oraz infrastruktury służącej ochronie zdrowia	Budowa infrastruktury wypoczynkowej
		Cel strategiczny 3: Ochrona środowiska oraz rozwój infrastruktury technicznej	Cel operacyjny 3.1 Poprawa stanu środowiska naturalnego	Podejmowanie działań w zakresie retencjonowania, racjonalizacji zużycia i ochrony wód

Źródło: Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko na lata 2021-2027

Obligatoryjnym elementem każdej strategii rozwoju gminy jest model struktury funkcjonalnoprzestrzennej, prezentujący pożądane kierunki rozwoju przestrzennego określonego

obszaru w danym horyzoncie czasowym. Dokument ten zawiera m.in. ustalenia i rekomendacje dotyczące polityki przestrzennej oraz Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) ze strategii rozwoju województwa wraz z planowanymi działaniami. Na terenie Miasta i Gminy Lipsko nie zdefiniowano lokalnych obszarów strategicznej interwencji.

Projekt GPR w części programowej odpowiada postulatom zawartym w Strategii, w związku z czym można uznać, że poprzez realizację GPR będą realizowane postulaty Strategii.

Sposób realizacji przez GPR Strategii rozwiązywania problemów społecznych

Strategia rozwiązywania problemów społecznych jest dokumentem określającym ramy prowadzenia polityki społecznej gminy w danym okresie czasu, w oparciu o zdiagnozowane problemy, z którymi boryka się lokalna społeczność. Według art. 17. pkt. 1. Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym należy „opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka".

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Lipsko na lata 2026-2030 została przyjęta uchwałą nr XXVIII/156/2025 Rady Miejskiej w Lipsku w dniu 23 lutego 2026 r.

Dokument ten stanowi fundament polityki społecznej, wyznacza cele strategiczne i działania, których wdrożenie powinno w znaczny sposób przyczynić się do rozwiązania wielu problemów społecznych i zminimalizować ich skutki. Strategia stanowi podstawę do realizacji stosunkowo trwałych wzorów interwencji społecznych, które mają przyczynić się do poprawy warunków życia mieszkańców, w szczególności tych, którzy są zagrożeni marginalizacją i wykluczeniem społecznym, i doprowadzić do integracji społecznej.

Wizję rozwoju społecznego Miasta i Gminy Lipsko sformułowano następująco: „Miasto i Gmina Lipsko jest gminą przyjazną mieszkańcom, w której funkcjonuje efektywny i dostępny system pomocy oraz wsparcia społecznego, oparty na współpracy instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i społeczności lokalnej, zapewniający bezpieczeństwo socjalne, integrację społeczną oraz warunki sprzyjające aktywnemu i godnemu życiu na każdym etapie rozwoju."

Treść misji brzmi następująco: „Misją Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta i Gminy Lipsko jest tworzenie spójnego i skutecznego systemu wsparcia społecznego, który sprzyja poprawie jakości życia mieszkańców, wzmacnia samodzielność osób i rodzin, przeciwdziała wykluczeniu społecznemu oraz zapewnia dostęp do adekwatnych i skoordynowanych usług społecznych, odpowiadających na zróżnicowane potrzeby lokalnej społeczności.".

Z punktu widzenia rewitalizacji społecznej należy zwrócić w Strategii uwagę na takie cele strategiczne i odpowiadające im cele operacyjne, jak:

- 1. Ograniczanie ubóstwa oraz wzmacnianie bezpieczeństwa socjalnego mieszkańców gminy
    - 1.1. Zapewnienie skutecznej i zintegrowanej pomocy osobom oraz rodzinom znajdującym się w trudnej sytuacji życiowej
- 2. Poprawa jakości życia oraz zwiększenie samodzielności osób starszych i osób z niepełnosprawnościami
    - 2.1. Rozwój systemu wsparcia środowiskowego dla osób starszych i osób z niepełnosprawnościami
- 3. Przeciwdziałanie przemocy domowej oraz wzmacnianie bezpieczeństwa rodzin
    - 3.1. Zwiększenie skuteczności systemu przeciwdziałania przemocy domowej

- 4. Rozwijanie profilaktyki uzależnień i wzmacnianie zdrowych postaw społecznych
    - 4.1. Ograniczanie skali uzależnień i zachowań ryzykownych wśród mieszkańców
    - 4.2. Wzmacnianie kompetencji psychospołecznych dzieci i młodzieży oraz ograniczanie czynników ryzyka sprzyjających sięganiu po substancje psychoaktywne i zachowania problemowe.

Opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych oraz gminnego programu rewitalizacji jako dokumentów strategicznych ma zbieżny cel. Zakłada się, że postulaty zawarte w obu opracowaniach będą maksymalnie spójne. Działania przewidziane w strategii rozwiązywania problemów społecznych obejmują wszystkich mieszkańców gminy.

Przewiduje się, że wiele projektów będzie jednocześnie służyło realizacji zarówno strategii rozwiązywania problemów społecznych, jak i Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025–2031.

Dla podniesienia skuteczności rekrutacji i efektywności finansowej realizowanych projektów, uzasadnione jest, aby grupa odbiorców działań społecznych zawartych w GPR nie była ograniczona wyłącznie do mieszkańców obszaru rewitalizacji. W związku z tym, zakłada się, że do grup społecznych objętych wsparciem w ramach programu rewitalizacji zostaną skierowane dodatkowe komunikaty zachęcające do udziału w przedsięwzięciach społecznych.

3. Podsumowanie diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Podział na jednostki analityczne

Gmina Lipsko jest gminą miejsko-wiejską w powiecie lipskim w województwie mazowieckim. W latach 1975–1998 gmina położona była w województwie radomskim. Siedzibą gminy jest miasto Lipsko. Obszar gminy wynosi 135,21 km².

Na potrzeby opracowania diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, miasto Lipsko zostało podzielone na jednostki analityczne. Przy dokonywaniu podziału na jednostki analityczne w mieście kierowano się zasadą jednorodności funkcjonalno-przestrzennej oraz charakterze dominującej zabudowy.

Struktura miasta opiera się na kilku kluczowych strefach funkcjonalnych. Zabudowę wielorodzinną o charakterze blokowym wyznaczono w obszarach nr 3 i 4 (rejony ul. Bocznej, Zwoleńskiej, Śniadeckiego i Witosa), gdzie skupiają się także usługi publiczne i zdrowotne. Ścisłe centrum administracyjno-handlowe stanowi obszar śródmiejski nr 5 (rejon Rynku), natomiast mniejszą intensywność zabudowy o funkcji jednorodzinnej i mieszkaniowo-usługowej reprezentują obszary nr 2, 6 (osiedla Solecka I i II) oraz 9 i 11.

Południową i zachodnią część miasta (obszary nr 7, 8 i 10) zdominowała funkcja gospodarcza. W analizie porównawczej pominięto niezamieszkałe jednostki nr 7 i 8, uwzględniając jedynie obszar nr 10 ze względu na występujące tam enklawy mieszkaniowe. Ostatnim elementem są tereny o cechach wiejskich (obszar nr 12 w rejonie ul. Jadwinów), które z uwagi na przewagę gruntów rolnych i rozproszoną zabudowę włączono do analizy miejscowości Poręba. Granice tych jednostek poprowadzono wzdłuż granic działek ewidencyjnych.

Podziału obszaru wiejskiego gminy na jednostki analityczne do celów wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji dokonano w oparciu o granice jednostek analitycznych, zachowując spójność z metodologią przyjętą w Programie Rewitalizacji Gminy Lipsko na lata 2017–2023. Podstawą wyznaczenia jednostek analitycznych na terenach wiejskich były jednostki pomocnicze – sołectwa. Podejście to wynika z ich naturalnego wyodrębnienia przestrzennego oraz specyfiki społeczno-gospodarczej typowej dla funkcji rolniczych i podmiejskich. Łącznie analizie poddano 36 takich jednostek, co pozwoliło na precyzyjne uchwycenie zjawisk kryzysowych w skali lokalnych wspólnot wiejskich.

Następnie przeprowadzono analizę porównawczą stanu rozwoju w sferze społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Z uwagi na różnice funkcjonalne pomiędzy obszarem miejskim, a obszarami wiejskimi, delimitacja obszarów kryzysowych została przeprowadzona odrębnie dla miasta i odrębnie dla obszaru wiejskiego. Wyniki analizy stały się podstawą do wskazania obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Tabela 5. Podział miasta Lipsko na jednostki analityczne do celów wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Nr jednostki analitycznej	Opis jednostki
1	Obszar nr 1 obejmuje rozproszone, niewielkie enklawy zabudowy mieszkaniowej – Wolę Cukrową, Nowe Pole, Nowe Pole Drugie w rejonie ul. Stadionowej, a także pojedyncze budynki mieszkalne w rejonie ulic Dionizego Czachowskiego oraz Iłżeckiej. W jednostce dominują zwarte areały gruntów ornych. W północno-zachodniej części zlokalizowany jest niewielki teren leśny.
2	Obszar nr 2 stanowią tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zlokalizowane w rejonie ulic Partyzantów, Długiej, Iłżeckiej, Krótkiej i Dionizego Czachowskiego.
3	Obszar nr 3 w swojej zachodniej części charakteryzuje się dominacją wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej (blokowej) w rejonie ulic Bocznej i Zwoleńskiej. Główną arterię komunikacyjną stanowi ulica Zwoleńska, będąca fragmentem drogi krajowej nr 79. Po wschodniej stronie tej drogi, pod numerem 16, zlokalizowana jest Publiczna Szkoła Podstawowa im. Antoniego Gustawa Bema wraz z przynależnym kompleksem sportowym (boiska Orlik, plac zabaw, siłownia zewnętrzna). Nieopodal, przy ul. Zwoleńskiej 12, mieści się Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych im. Jana Pawła II.
4	Obszar nr 4 obejmuje tereny wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej (blokowej), zlokalizowane w rejonie ulic Jędrzeja Śniadeckiego, Rafała Czerwiakowskiego oraz Wincentego Witosa. Ponadto, w jego granicach mieszczą się następujące instytucje: Centrum Opiekuńczo-Mieszkalne, Dom Dziecka, Dom Pomocy Społecznej dla Dorosłych Niepełnosprawnych Intelektualnie oraz Samodzielny Publiczny Zespół Zakładów Opieki Medycznej.
5	Obszar nr 5 stanowi zwarty rejon zabudowy mieszkaniowej w centrum miasta, wyznaczony w obrębie ulic: Partyzantów, Iłżeckiej, Cichej, Zwoleńskiej, Małej, Dionizego Czachowskiego, Jana Kilińskiego, Podole, Kościelnej, Sandomierskiej, Rynku, Soleckiej, Tadeusza Kościuszki, Pieszej oraz 1 Maja. Centralny punkt obszaru stanowi Rynek, wokół którego skoncentrowany jest szereg usług publicznych, w tym administracyjnych (Urząd Miasta i Gminy Lipsko, Starostwo Powiatowe w Lipsku) i handlowych. W części południowej zlokalizowany jest Zalew w Lipsku, przez który przepływa ciek Krępianka. Zbiornik otaczają ścieżki piesze oraz teren rekreacyjny dostępny od strony ulicy Turystycznej (drogi wojewódzkiej nr 747). Przy ul. Kilińskiego 13 mieści się Kościół pw. św. Trójcy.
6	Obszar nr 6 stanowi tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zlokalizowane w rejonie ulic: Rotmistrza Witolda Pileckiego, Jana Kilińskiego, Alei Armii Krajowej, Soleckiej, Szpitalnej, 1 Maja, Świerkowej, Jodłowej, Modrzewiowej, Tadeusza Rejtana, Generała Józefa Bema, Sportowej, Dobrej, Osiedlowej, Lipowej, Jaśminowej, Klonowej oraz Mariana Langiewicza. W obrębie tej jednostki powstało osiedle domów jednorodzinnych „Solecka I" i „Solecka II". We wschodniej części obszaru znajduje się Stadion Miejski. Granica południowa przebiega wzdłuż cieku Krępianka.
7	Obszar nr 7 tworzy niewielki kompleks terenów przeznaczonych pod zabudowę produkcyjną, produkcyjno-usługową, składową i magazynową, zlokalizowany w rejonie ulicy Dionizego Czachowskiego.
8	Obszar nr 8 to niewielki kompleks terenów przeznaczonych pod zabudowę produkcyjną, produkcyjno-usługową, składową i magazynową, zlokalizowany w rejonie ulicy Spacerowej. W obrębie tym mieszczą się między innymi Zakład Masarski „Publima" oraz kilka punktów handlowych. Jednostkę tę przecina droga krajowa nr 79.

Nr jednostki analitycznej	Opis jednostki
9	Obszar nr 9 obejmuje głównie tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, rozciągające się w rejonie ulic Słonecznej i Polnej. Na zachodnich krańcach jednostki wzniesiono pojedyncze bloki (ul. Słoneczna 22–30). W części północno-zachodniej zlokalizowano rodzinne ogrody działkowe. Przy ul. Spacerowej 31A znajduje się Komenda Powiatowa Policji w Lipsku. Na wschód i południe od ul. Spacerowej zlokalizowany jest cmentarz parafialny oraz komunalny.
10	Obszar nr 10 stanowi tereny przeznaczone pod zabudowę produkcyjną, produkcyjno-usługową, składową i magazynową, zlokalizowane w rejonie ulic Przemysłowej i Spacerowej. Wśród zabudowy gospodarczej zlokalizowane są niewielkie tereny zabudowy mieszkaniowej.
11	Obszar nr 11 stanowią tereny zabudowy mieszkaniowo-usługowej, zlokalizowane wzdłuż ulicy Spacerowej, która jednocześnie stanowi fragment drogi wojewódzkiej nr 747.
12	Obszar ten obejmuje głównie tereny zabudowy mieszkaniowej w rejonie ul. Jadwinów. Dominują w nim zwarte tereny rolne. *Jednostka ta wykazuje cechy typowe dla obszarów wiejskich, w związku z czym została włączona do analizy delimitacyjnej miejscowości Poręba.*

Tabela 6. Wykaz wydzielonych jednostek analitycznych według udziału liczby ludności i zajmowanej powierzchni na koniec 2023 r. w mieście Lipsko

Nr obszaru/jednostki analitycznej	Liczba ludności ogółem w dniu 31 grudnia 2023 r.	Powierzchnia [km^2]	Gęstość zaludnienia [os./km^2]
1	110	9,02	12,20
2	430	0,56	767,86
3	908	0,36	2 522,22
4	994	0,13	7 646,15
5	811	0,35	2 317,14
6	844	0,45	1 875,56
7	-	0,01	-
8	-	0,04	-
9	412	0,35	1 177,14
10	108	0,53	203,77
11	412	0,88	468,18
12	114	2,99	38,13
miasto Lipsko	5 144	15,70	327,64

Źródło: Opracowano na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Lipsko

Tabela 7. Wykaz wydzielonych miejscowości wiejskich według liczby ludności i zajmowanej powierzchni na koniec 2023 r. na obszarze wiejskim gminy Lipsko

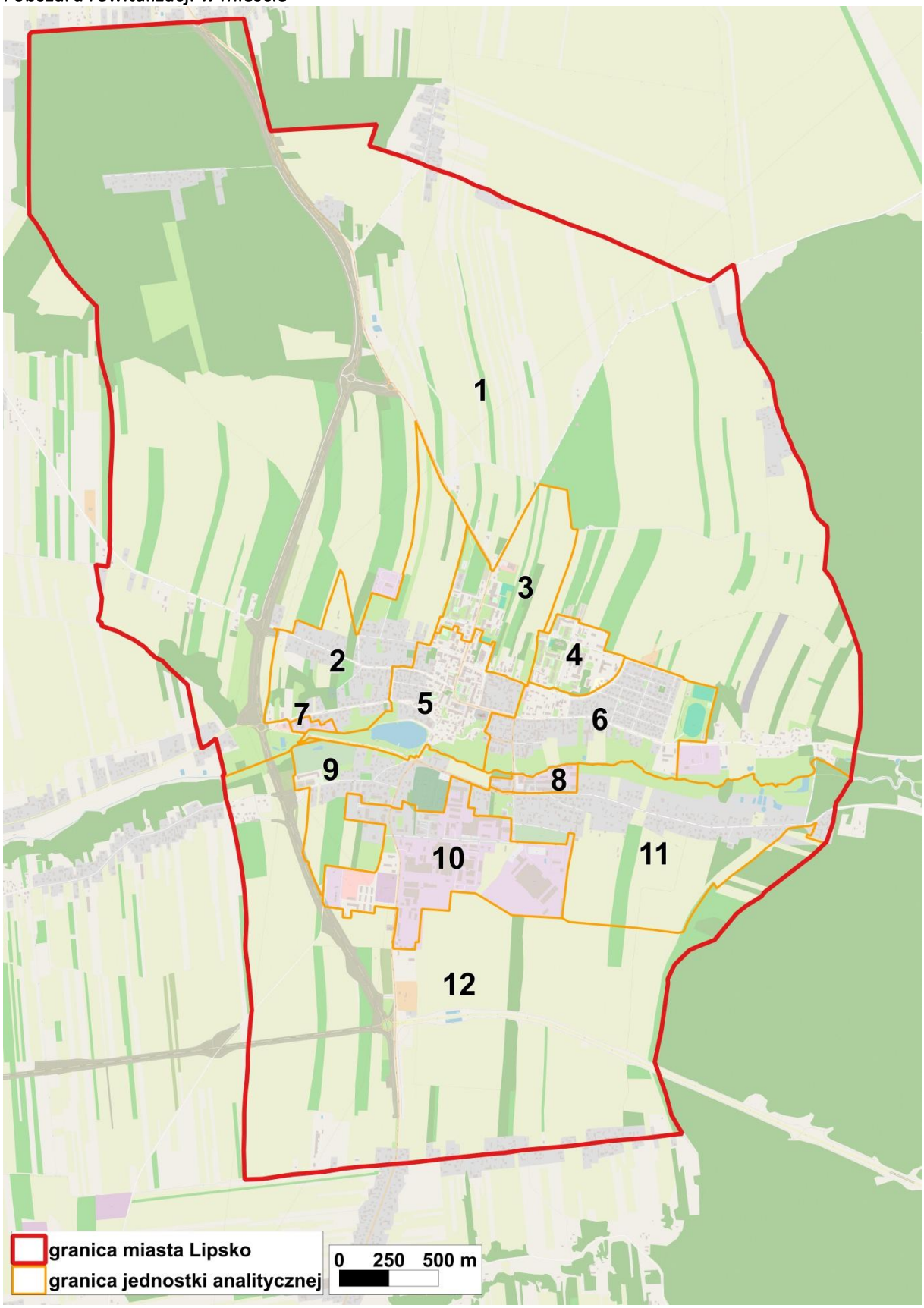
Lp.	Nazwa miejscowości wiejskich	Liczba ludności ogółem w dniu 31 grudnia 2023 r.	Powierzchnia [km^2]	Gęstość zaludnienia [os./km^2]
1	Babilon	194	2,00	97,00
2	Borowo	87	1,82	47,80
3	Boży Dar	58	2,26	25,71
4	Dąbrówka	37	1,40	26,41
5	Długowola Druga	87	2,53	34,44
6	Długowola Pierwsza	191	5,46	34,96

Lp.	Nazwa miejscowości wiejskich	Liczba ludności ogółem w dniu 31 grudnia 2023 r.	Powierzchnia [km^2]	Gęstość zaludnienia [os./km^2]
7	Gołębiów	194	2,77	70,11
8	Gruszczyn	57	1,65	34,64
9	Helenów i Kostusin	72	2,37	30,36
10	Huta[1]	56	3,72	15,06
11	Jakubówka	42	2,35	17,86
12	Jelonek	172	2,55	67,44
13	Józefów[2]	169	7,43	22,74
14	Katarzynów	99	1,90	52,16
15	Krępa Górna	188	4,40	42,69
16	Krępa Kościelna i Wólka Krępska	317	6,03	52,61
17	Leopoldów, Konstantynów i Władysławów	97	3,62	26,80
18	Leszczyny	40	2,71	14,77
19	Lipa-Krępa	189	3,01	62,69
20	Lipa-Miklas	301	3,64	82,65
21	Lucjanów i Sewerynów	69	2,10	32,82
22	Małgorzacin	64	1,04	61,33
23	Maruszów	262	6,08	43,06
24	Maziarze	76	2,96	25,67
25	Nowa Wieś	134	1,69	79,38
26	Poręba	225	1,92	116,94
27	Ratyniec	46	1,33	34,65
28	Szymanów	130	3,21	40,50
29	Śląsko	169	2,05	82,24
30	Tomaszówka	137	2,65	51,69
31	Walentynów i Daniszów	375	7,01	53,53
32	Wiśniówek[3]	125	2,24	55,68
33	Wola Solecka Druga	259	3,76	68,83
34	Wola Solecka Pierwsza	333	4,57	72,93
35	Wólka	145	10,21	14,21
36	Zofiówka	137	3,04	45,02
37	obszar wiejski Gminy Lipsko	5 333	119,49	44,63

Źródło: Opracowano na podstawie danych z Urzędu Miasta i Gminy Lipsko

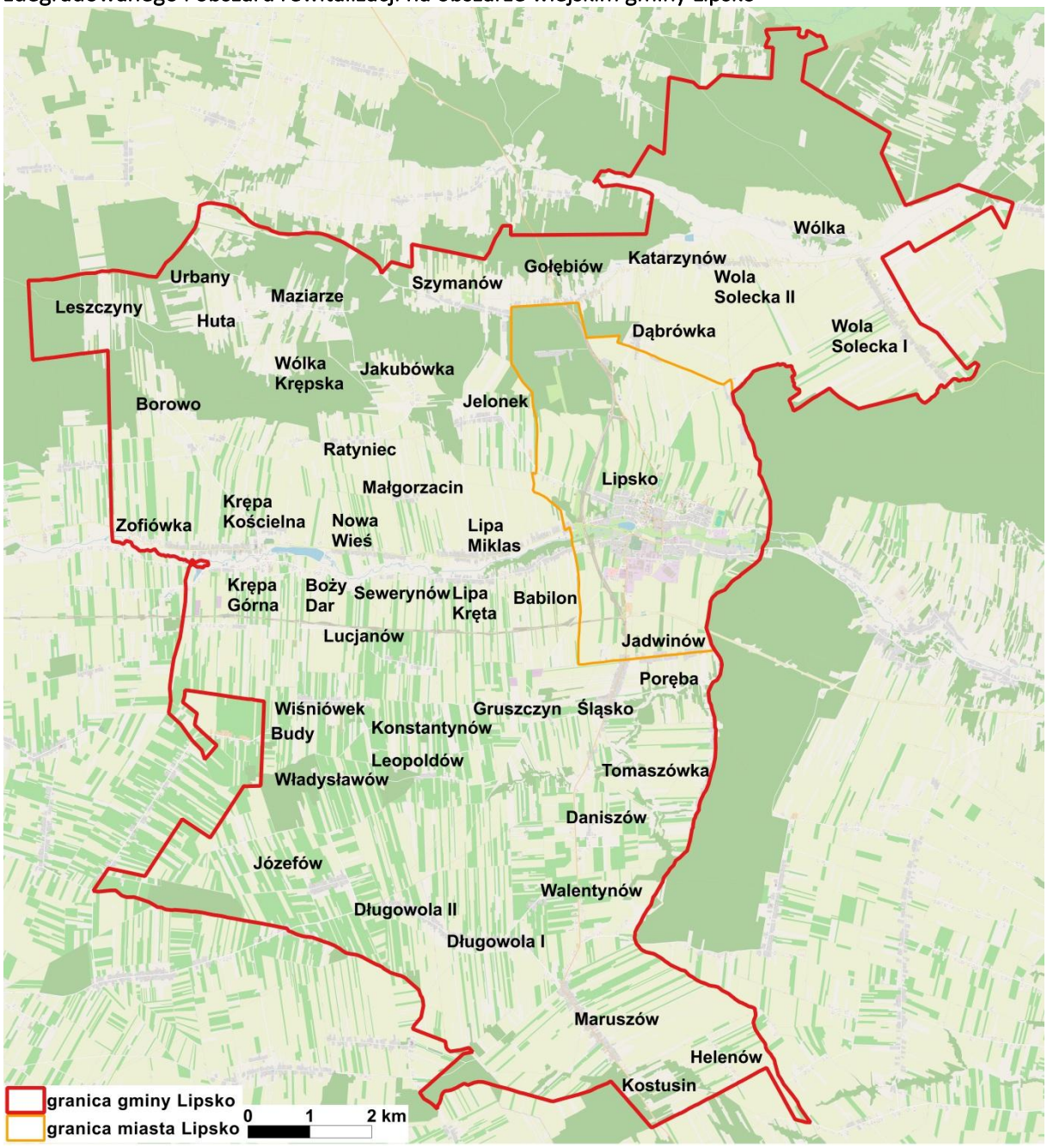
[1] Urbany stanowią przysiółek wsi Huta.
[2] Kopaniny stanowią część wsi Józefów.
[3] Budy stanowią część miejscowości.

Rycina 1. Podział miasta Lipsko na jednostki analityczne do celów wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w mieście

Źródło: Opracowanie własne. Podkład mapy: Open Street Map.

Rycina 2. Rozmieszczenie przestrzenne miejscowości wiejskich do celów wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim gminy Lipsko

Źródło: Opracowanie własne. Podkład mapy: Open Street Map.

Metody i techniki badawcze oraz źródła danych

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2022 r. poz. 2240), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub

2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub

3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub

4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Powyższe kryteria (wskaźniki) służące wskazaniu obszaru zdegradowanego zostały przypisane pięciu sferom: społecznemu, gospodarczemu, przestrzenno-funkcjonalnemu, środowiskowemu i technicznemu.

Na potrzeby wykonania analizy wskaźnikowej służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i rewitalizacji zebrano dane rejestrowe, których dysponentami są jednostki administracji publicznej – głównie Urząd Miasta i Gminy Lipsko oraz jednostki organizacyjne gminy (Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipsku), a także Powiatowy Urząd Pracy w Lipsku czy Komendy Powiatowej Policji w Lipsku. W opracowaniu uwzględniono też publicznie dostępne dane wtórne, np. z Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego, Państwowej Komisji Wyborczej. Pełna lista zastosowanych wskaźników została zaprezentowana w tabeli poniżej.

Tabela 8. Lista wskaźników cząstkowych wykorzystana do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Lp.	Nazwa wskaźnika cząstkowego	Źródło danych
Sfera społeczna		
1	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r. [%][4]	Urząd Miasta i Gminy Lipsko
2	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r. [%]	Urząd Miasta i Gminy Lipsko
3	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r. [%]	Urząd Miasta i Gminy Lipsko
4	Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności w 2023 r. [%]	Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipsku, Urząd Miasta i Gminy Lipsko

[4] Dane dotyczące liczby ludności zostały zgromadzone na podstawie danych o zameldowaniu i mogą nie odzwierciedlać faktycznego stanu zamieszkania na terenie Miasta i Gminy Lipsko. Wynika to z faktu, że nie wszystkie osoby, które faktycznie mieszkają na terenie gminy dopełniają obowiązku meldunkowego

Lp.	Nazwa wskaźnika cząstkowego	Źródło danych
5	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2023 r. [%]	Powiatowy Urząd Pracy w Lipsku, Urząd Miasta i Gminy Lipsko
6	Udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2023 r. [%]	Powiatowy Urząd Pracy w Lipsku
7	Udział bezrobotnych do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2023 r. [%]	Powiatowy Urząd Pracy w Lipsku
8	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Komenda Powiatowa Policji w Lipsku, Urząd Miasta i Gminy Lipsko
9	Frekwencja w wyborach do Rady Miejskiej w Lipsku w I turze w 2024 r. [%]	Państwowa Komisja Wyborcza
10	Zmiana frekwencji w I turze w wyborach samorządowych do Rady Miejskiej w Lipsku w okresie pomiędzy 2018 a 2024 rokiem [p.p.]	Państwowa Komisja Wyborcza
Sfera gospodarcza		
11	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.	Urząd Statystyczny w Warszawie, Urząd Miasta i Gminy Lipsko
12	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w 2023 r.	Urząd Statystyczny w Warszawie, Urząd Miasta i Gminy Lipsko
13	Dynamika zmian liczby osób fizycznych rozpoczynających działalność gospodarczą w okresie 2014-2023 w stosunku do okresu 2004-2013 [%]	Urząd Statystyczny w Warszawie, Urząd Miasta i Gminy Lipsko
Sfera przestrzenno-funkcjonalna		
14	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Komenda Powiatowa Policji w Lipsku, Urząd Miasta i Gminy Lipsko
15	Liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Urząd Miasta i Gminy Lipsko
16	Liczba przystanków autobusowych na 1000 mieszkańców w 2023 r.	Urząd Miasta i Gminy Lipsko
17	Liczba pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych w okresie 2016-2023 na 1000 mieszkańców	Główny Urząd Nadzoru Budowlanego, https://wyszukiwarka.gunb.gov.pl/, Urząd Miasta i Gminy Lipsko
Sfera środowiskowa		
18	Udział źródeł ciepła na paliwa stałe w ogólnej liczbie źródeł ciepła [%] – stan na 31.12.2024 r.	Centralna Ewidencja Emisyjności Budynków, Urząd Miasta i Gminy Lipsko
19	Udział przyłączy kanalizacyjnych w stosunku do przyłączy wodociągowych podłączonych do budynku [%] - stan na 22.01.2024 r.	Zakład Usług Komunalnych w Lipsku sp. z o.o.
Sfera techniczna		
20	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowego obiektu w latach 2016-2023 na 1000 mieszkańców	Główny Urząd Nadzoru Budowlanego, https://wyszukiwarka.gunb.gov.pl/, Urząd Miasta i Gminy Lipsko

Źródło: Opracowano w firmie Lider Projekt Sp. z o.o.

Metodyka wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Z uwagi na odmienną charakterystykę funkcjonalną obszarów wiejskich oraz obszarów miejskich obszar zdegradowany gminy miejsko-wiejskiej Lipsko składa się z podobszarów stanowiących zarówno obszary statystyczne położone w granicach miasta Lipsko, jak i obszarów obejmujących zamieszkałe tereny

miejscowości położonych w części gminy o charakterze wiejskim, które w przeprowadzonej analizie wskaźnikowej osiągnęły najwyższy poziom koncentracji zjawisk problemowych.

Standaryzacja wskaźników polega na odjęciu od nominalnej wartości wskaźnika dla danego obszaru średniej wartości dla wszystkich jednostek statystycznych i podzieleniu przez odchylenie standardowe. Poniżej przedstawione zostały wzory działań matematycznych niezbędnych dla wyliczenia wskaźników wystandaryzowanych.

Wzór na obliczenie średniej arytmetycznej, gdzie $\overline{x}$ oznacza średnią arytmetyczną, n – liczbę zmiennych, x – wartości zmiennych

$$\overline{x} = \frac{1}{n}\sum_{i=1}^{n} x_i$$

Wzór na obliczenie odchylenia standardowego populacji, gdzie: σ oznacza odchylenie standardowe, $\overline{x}$ – średnią arytmetyczną, N – liczbę zmiennych, x – wartości zmiennych

$$\sigma = \sqrt{\frac{\sum_{i=1}^{N}(x_i - \overline{x})^2}{N}}$$

Wzór na obliczenie wskaźnika wystandaryzowanego - z , gdzie σ oznacza odchylenie standardowe, $\overline{x}$ – średnią arytmetyczną, x – wartość zmiennej niewystandaryzowanej

$$z = \frac{x - \overline{x}}{\sigma}$$

Wystandaryzowane wskaźniki oznaczają odchylenie od normy, którą reprezentuje wartość średnia dla miasta lub obszaru wiejskiego gminy i mogą przyjmować wartości dodatnie lub ujemne[5]. Przejście odchylenia od średniej do wartości ujemnej wskazuje, które obszary odznaczają się wskaźnikiem degradacji wyższym od średniej dla miasta. Z kolei wartości dodatnie odchylenia ukazują obszary o najlepszej sytuacji, w których negatywne zjawiska w porównaniu ze średnią dla miasta odznaczają się mniejszym natężeniem. Zabieg ten pozwala także na zsumowanie wartości wystandaryzowanych wskaźników i stworzenie indeksu zbiorczego (wskaźnika sumarycznego lub inaczej zwanego wskaźnikiem syntetycznym) dla poszczególnych sfer i wskaźnika sumarycznego dla wszystkich sfer łącznie.

Wzór na obliczenie wskaźnika sumarycznego (indeksu zbiorczego) – WS, gdzie z_i oznacza wartości zmiennych wystandaryzowanych

$$WS = \sum_{i=1}^{n} z_i$$

Przy obliczaniu wskaźników wystandaryzowanych w poszczególnych sferach zastosowano wagi przeliczeniowe. Przyjęto, że w sferze społecznej grupa wskaźników wchodzących w zakres jednego zagadnienia (np. zjawiska demograficzne) będzie określona wagą równą 1. Cała sfera społeczna posiada

[5] W wyniku standaryzacji zmienna uzyskuje średnią wartość oczekiwaną równą zero i odchylenie standardowe równe jeden.

wagę równą 5. Należy zaznaczyć, że jest to kluczowa sfera dla wyznaczenia obszaru zdegradowanego. Przyjęte wagi odzwierciedlają poziom istotności wskaźnika dla oceny stopnia degradacji, poziom potencjalnej przypadkowości otrzymanych wyników (zjawisko reprezentowane przez zbiór o małej liczebności może charakteryzować się przypadkowością wyników), korelacje pomiędzy wskaźnikami, potencjalne zakłócenia w ocenie sytuacji. W innych sferach niż społeczna ustalono w ten sposób wagi, aby wskaźniki je reprezentujące były przeliczone przez wagi, których suma wynosi 1. Dzięki temu w zbiorczym wskaźniku dla innych sfer niż społeczna każda sfera ma taki sam udział.

Tabela 9. Wagi przeliczeniowe dla wskaźników cząstkowych

Lp.	Nazwa wskaźnika cząstkowego	Waga przeliczeniowa
Sfera społeczna		
1	Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r. [%]	1/3
2	Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r. [%]	1/3
3	Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności w 2023 r. [%]	1/3
4	Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności [%]	1
5	Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w 2023 r. [%]	0,5
6	Udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	0,25
7	Udział bezrobotnych do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	0,25
8	Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców w 2023 r.	1
9	Frekwencja w wyborach do Rady Miejskiej w Lipsku w I turze w 2024 r. [%]	0,75
10	Zmiana frekwencji w I turze w wyborach samorządowych do Rady Miejskiej w Lipsku w okresie pomiędzy 2018 a 2024 rokiem [p.p.]	0,25
Sfera gospodarcza		
11	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	0,6
12	Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	0,2
13	Dynamika zmian liczby osób fizycznych rozpoczynających działalność gospodarczą w okresie 2014-2023 w stosunku do okresu 2004-2013 [%]	0,2
Sfera przestrzenno-funkcjonalna		
14	Liczba zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców	1/4
15	Liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych na 1000 mieszkańców	1/4
16	Liczba przystanków autobusowych na 1000 mieszkańców	1/4
17	Liczba pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych w okresie 2016-2023 na 1000 mieszkańców	1/4
Sfera środowiskowa		
18	Udział źródeł ciepła na paliwa stałe w ogólnej liczbie źródeł ciepła [%]	0,5
19	Udział przyłączy kanalizacyjnych w stosunku do przyłączy wodociągowych podłączonych do budynku	0,5
Sfera techniczna		
20	Liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowego obiektu w latach 2016-2023 na 1000 mieszkańców	1

Indeks zbiorczy – wskaźnik sumaryczny we wszystkich sferach rozwojowych

Obszar miejski

W interpretacji wyników analizy należy zwrócić uwagę również na wskaźnik sumaryczny dla wszystkich sfer łącznie (indeks zbiorczy). Choć nie ma znaczenia dla ostatecznego wskazania obszaru zdegradowanego, to ukazuje on stopień degradacji jednostek w ujęciu wszystkich wskaźników, dla których wykonano analizę. Zdecydowanie najwięcej negatywnych zjawisk we wszystkich sferach występuje na obszarze nr 10. Zdecydowała o tym głównie sfera społeczna. W kolejnych sześciu jednostkach ogólna sytuacja jest podobna. Wartość indeksu zbiorczego znajduje się w widełkach od 0,10 do 0,60. Dwie jednostki odznaczają się relatywnie najlepszym stanem łącznie we wszystkich sferach, obszar nr 4 i nr 6. W tych przypadkach również decydowała o tym sfera społeczna.

Tabela 10. Wskaźniki sumaryczne w poszczególnych sferach i łącznie w mieście Lipsko

Nr obszaru/jednostki analitycznej	Wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej	Wskaźnik sumaryczny w sferze gospodarczej	Wskaźnik sumaryczny w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	Wskaźnik sumaryczny w sferze środowiskowej	Wskaźnik sumaryczny w sferze technicznej	Indeks zbiorczy
1	0,8390	0,4113	0,9558	-1,7304	-0,0975	0,3782
2	1,2429	-0,2400	-0,2007	-0,5052	0,3028	0,5998
3	-0,5756	-0,6678	0,4439	0,7493	0,5263	0,4761
4	2,8979	-1,0207	-0,1630	1,4960	0,5125	3,7227
5	-1,3598	1,7302	-0,1670	-0,1242	0,2893	0,3685
6	2,6576	-0,3533	0,0468	0,0000	0,4612	2,8123
9	0,2499	-0,6122	-0,1143	0,0863	0,4930	0,1026
10	-6,4128	0,6051	-0,6036	0,3607	-2,7810	-8,8316
11	0,4609	0,1475	-0,1979	-0,5038	0,2934	0,2001

Źródło: Opracowano na podstawie zebranych danych

Obszar wiejski

Najniższy wskaźnik sumaryczny we wszystkich sferach, tzw. indeks zbiorczy, wyliczono dla miejscowości Maziarze, Śląsko, Huta, Gruszczyn i Leszczyny. Tam również zaobserwowano najniższe wskaźniki w sferze społecznej.

Tabela 11. Wskaźniki sumaryczne w poszczególnych sferach i łącznie na obszarze wiejskim gminy Lipsko

Nazwa miejscowości wiejskich	Wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej	Wskaźnik sumaryczny w sferze gospodarczej	Wskaźnik sumaryczny w sferze przestrzenno-funkcjonalnej	Wskaźnik sumaryczny w sferze środowiskowej	Wskaźnik sumaryczny w sferze technicznej	Indeks zbiorczy
Babilon	2,0919	-1,0437	-0,4410	1,4358	0,8236	2,8667
Borowo	-0,8440	-1,4016	1,0573	-0,3330	0,2988	-1,2225
Boży Dar	-0,4853	0,6198	0,2174	1,2181	0,8236	2,3936
Dąbrówka	-0,3248	1,3791	-0,6840	0,8851	0,8236	2,0790
Długowola Druga	-1,5888	0,1971	-0,2628	0,6226	0,8236	-0,2082
Długowola Pierwsza	0,8597	-0,8492	-0,0321	-0,4335	0,1064	-0,3487
Gołębiów	-0,6471	-1,0232	0,6043	-0,0339	0,3529	-0,7471
Gruszczyn	-2,4323	-0,4662	-0,0039	-0,7503	-0,7785	-4,4312
Helenów i Kostusin	-0,7755	1,0027	0,0065	-0,5340	-2,3471	-2,6474
Huta	-3,9790	2,1370	-1,6486	-0,5779	-0,8071	-4,8757
Jakubówka	1,9270	-0,4662	0,4385	-0,3636	-1,3506	0,1851
Jelonek	2,1316	0,0484	0,3229	0,4129	0,5581	3,4739
Józefów	1,5489	-0,1639	-0,0335	-0,3266	-0,5273	0,4976
Katarzynów	0,8817	-0,5410	0,0304	-0,3003	0,8236	0,8943
Krępa Górna	1,0798	0,9214	0,2372	-0,6483	-0,1479	1,4422

Krępa Kościelna i Wólka Krępska	0,2542	0,1369	0,1881	-0,3246	-0,4727	-0,2181
Leopoldów, Konstantynów i Władysławów	0,5575	0,5573	0,5022	-0,1819	0,3529	1,7879
Leszczyny	-3,8890	-0,7812	1,2543	-0,6224	0,8236	-3,2148
Lipa-Krępa	-0,8985	-0,4940	-0,3526	2,4655	0,0988	0,8192
Lipa-Miklas	-0,4701	-0,1053	-0,6610	2,1981	0,3685	1,3301
Lucjanów i Sewerynów	1,8424	-0,5004	0,1143	-0,5816	0,8236	1,6983
Małgorzacin	1,0919	0,3015	-0,4798	-0,5142	0,8236	1,2230
Maruszów	-1,0746	-0,1447	-0,2840	-0,5603	-0,5706	-2,6341
Maziarze	-6,0145	-0,4312	-0,6237	-0,3137	0,2228	-7,1603
Nowa Wieś	-1,8859	-0,1447	0,0568	0,1828	0,8236	-0,9674
Poręba	0,4873	-0,0824	-0,6482	0,5720	0,4195	0,7482
Ratyniec	3,5989	1,7412	1,1836	-0,5272	-4,1393	1,8572
Szymanów	3,3716	-0,8717	0,2966	-0,1075	-0,2301	2,4589
Śląsko	-5,4770	-0,0484	0,1629	-0,0347	0,0131	-5,3842
Tomaszówka	0,3724	-1,3058	0,0809	-0,5964	0,8236	-0,6252
Walentynów i Daniszów	0,3072	-0,5171	-0,2654	-0,0667	0,4583	-0,0837
Wiśniówek	1,7754	0,4991	0,5315	0,4800	-0,2722	3,0138
Wola Solecka Druga	0,9933	-0,3739	0,0036	-0,2603	-0,0579	0,3049
Wola Solecka Pierwsza	2,3465	-0,1103	-0,2677	0,0870	0,5494	2,6050
Wólka	2,8335	1,1481	-0,1847	-0,5641	0,5087	3,7415
Zofiówka	1,4839	0,9556	-0,4165	-1,0028	-0,8428	0,1775

Źródło: Opracowano na podstawie zebranych danych

Wskazanie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji

Zgodnie z art. 9 ustawy o rewitalizacji o rewitalizacji obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk w sferach: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. A zatem kluczowa jest ocena sytuacji w sferze społecznej. Przyjęto założenie, że na obszarze miejskim gminy, tj. w mieście Lipsko o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych decyduje ujemny wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej, który dodatkowo znajduje się w dwóch najniższych przedziałach spośród trzech. A zatem wskaźnik powinien być niższy niż -0,2057. Z kolei na obszarze wiejskim liczącym aż 36 jednostek o koncentracji negatywnych zjawisk społecznych decyduje ujemny wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej, który dodatkowo znajduje się w dwóch najniższych przedziałach spośród pięciu, tj. poniżej -2,1691. Dla pozostałych sfer nie wprowadzono przedziałów wskaźników sumarycznych. Ujemna wartość świadczy o negatywnych zjawiskach w każdej ze sfer.

W związku z powyższym obszarem zdegradowanym będą:

- na obszarze miasta te jednostki, dla których wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej jest poniżej -0,2057 oraz przynajmniej jeden wskaźnik sumaryczny w innej sferze jest ujemny,
- na obszarze wiejskim te miejscowości, dla których wskaźnik sumaryczny w sferze społecznej jest poniżej -2,1691 oraz przynajmniej jeden wskaźnik sumaryczny w innej sferze jest ujemny.

Na terenie miasta Lipsko obszarem zdegradowanym obejmuje się jednostki analityczne:

- nr 3,

- nr 5,
- nr 10 (w części zamieszkałej).

Na terenie wiejskim gminy Lipsko obszarem zdegradowanym obejmuje się tereny zamieszkane miejscowości:

- Gruszczyn,
- Huta,
- Leszczyny,
- Maziarze,
- Śląsko[6].

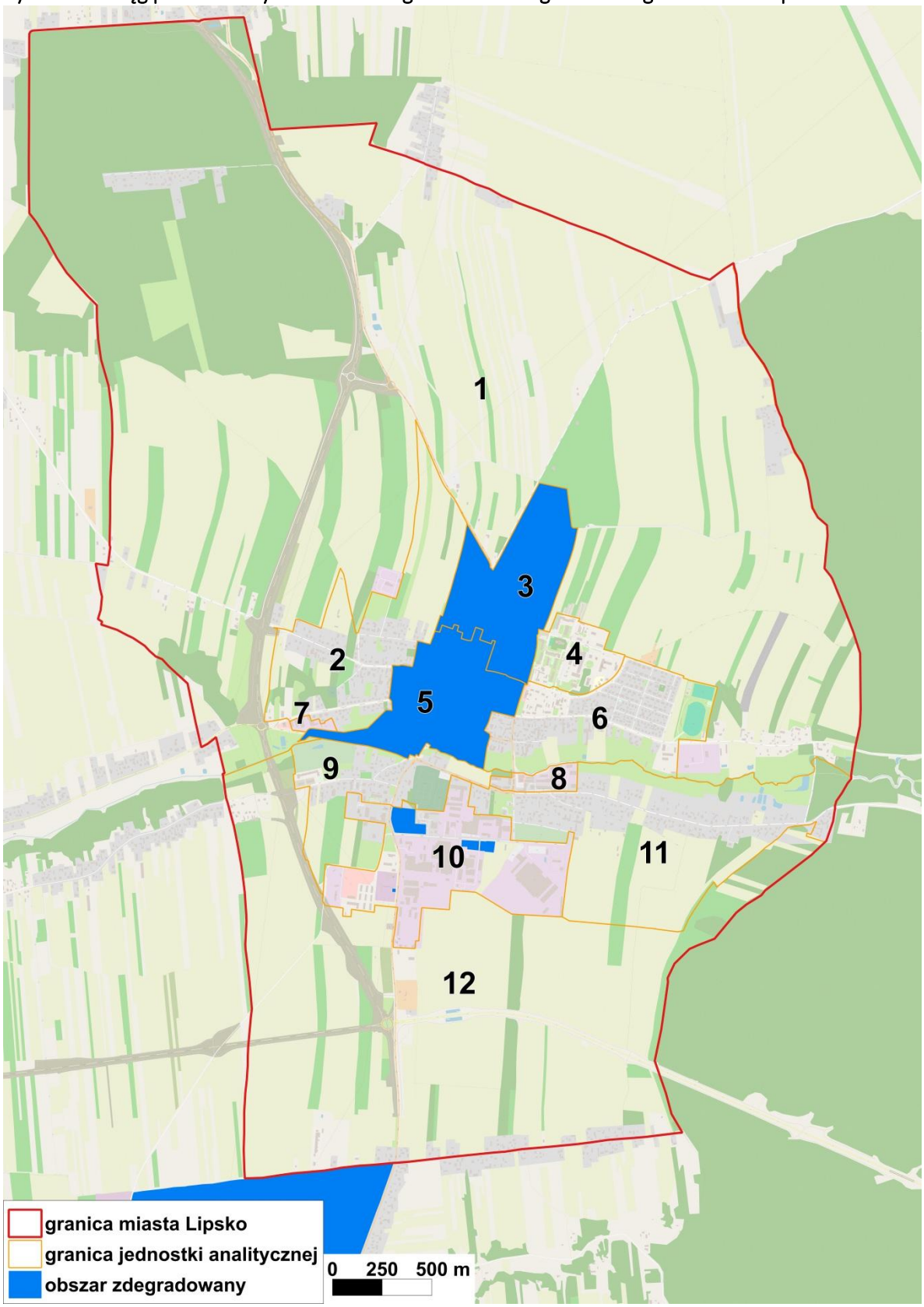
Tabela 12. Liczba ludności ogółem i powierzchnia geodezyjna na obszarze zdegradowanym w granicach gminy Lipsko

Nazwa jednostki analitycznej obszaru)	Liczba ludności ogółem – stan na 31.12.2023 r.	Powierzchnia [km^2]
obszar nr 3 w mieście Lipsko	908	0,36
obszar nr 5 w mieście Lipsko	811	0,35
obszar nr 10 w mieście Lipsko	108	0,02
Gruszczyn	57	0,31
Huta	56	0,94
Leszczyny	40	0,74
Maziarze	76	1,23
Śląsko	169	1,31
obszar zdegradowany	2 225	5,28
Gmina Lipsko	10 477	135,21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zebranych danych

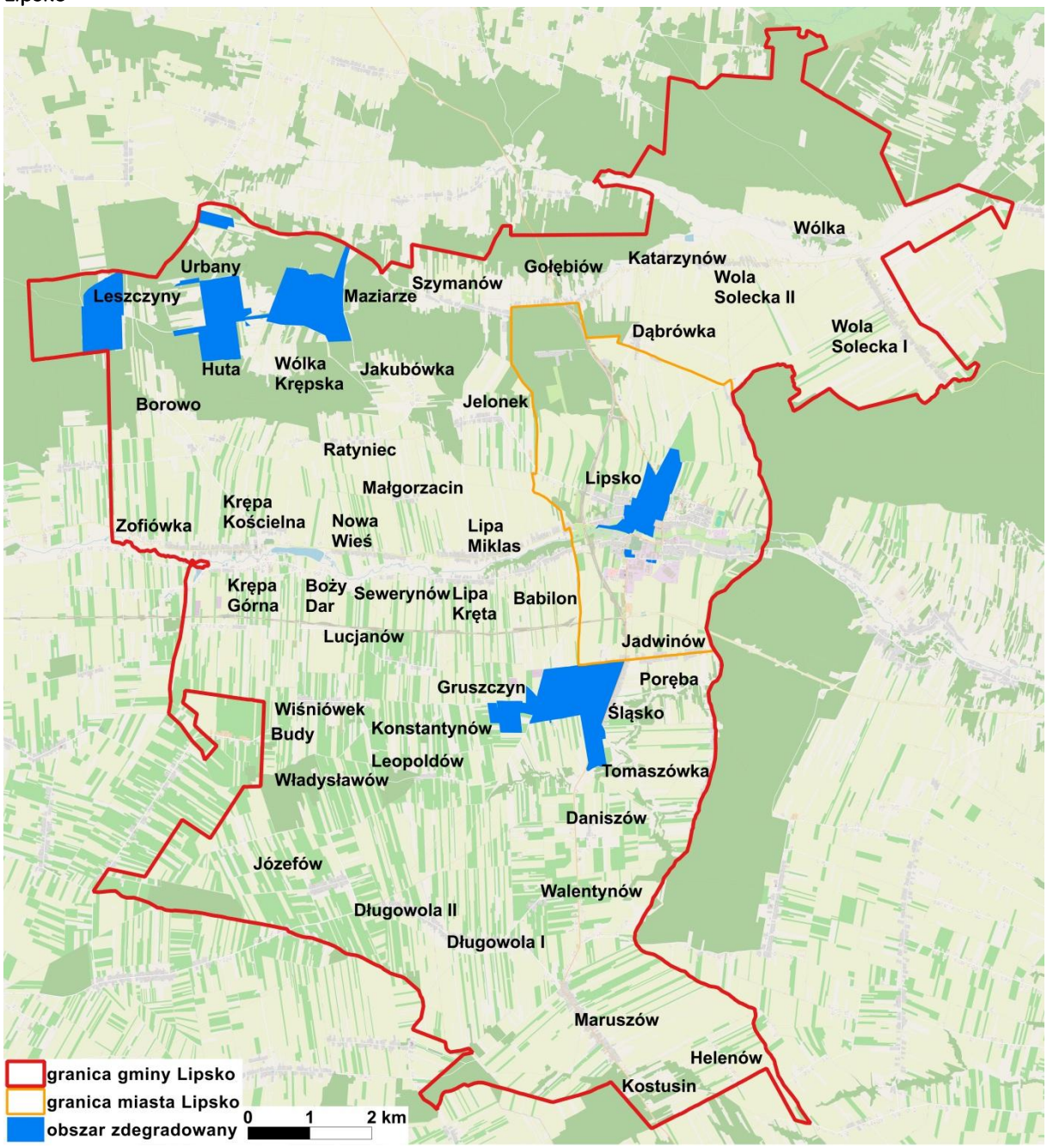
[6] Obszar zdegradowany na terenach wiejskich został wyznaczony w granicach działek zabudowanych oraz działek niezabudowanych łączących tereny zabudowane. Na terenie miasta w jednostce analitycznej nr 10 obszar zdegradowany został wyznaczony w granicach terenów zamieszkałych, a w pozostałych jednostkach nr 3 i nr 5 w granicach całych jednostek. Tak wyznaczony obszar zdegradowany, co zostało szczegółowo zweryfikowane, spełnia przesłanki ustawy o rewitalizacji, zgodnie z którymi obszar zdegradowany znajduje się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych oraz występują na nim negatywne zjawiska w co najmniej jednej sferze: gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej.

Rycina 3. Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru zdegradowanego w mieście Lipsko

Źródło: Opracowanie własne w programie QGiS na podkładzie Open Street Map (OSM)

Rycina 4. Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru zdegradowanego na terenie wiejskim gminy Lipsko

Źródło: Opracowanie własne w programie QGiS na podkładzie Open Street Map (OSM)

Łącznie obszar zdegradowany zajmuje 5,28 km^2, tj. 3,90% powierzchni gminy i zamieszkuje go 2 225 mieszkańców, tj. 21,24% ludności gminy.

Wyznaczenie obszaru rewitalizacji

Na części lub całości obszaru zdegradowanego można wyznaczyć obszar rewitalizacji. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji obszar ten nie może być większy niż 20% powierzchni gminy i jednocześnie zamieszkiwany przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji powinien charakteryzować się szczególną koncentracją problemów społecznych. Zgodnie z ustawą o rewitalizacji jest to obszar, na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację.

Wyznaczony w ramach diagnozy obszar rewitalizacji obejmuje w całości obszar zdegradowany.[7]

Na terenie miasta Lipsko obszarem rewitalizacji obejmuje się jednostki analityczne:

- nr 3,
- nr 5,
- nr 10 (w części zamieszkałej).

Na terenie wiejskim gminy Lipsko obszarem rewitalizacji obejmuje się tereny zamieszkane miejscowości:

- Gruszczyn,
- Huta,
- Leszczyny,
- Maziarze,
- Śląsko.

Tabela 13. Liczba ludności ogółem i powierzchnia geodezyjna na obszarze rewitalizacji w granicach gminy Lipsko

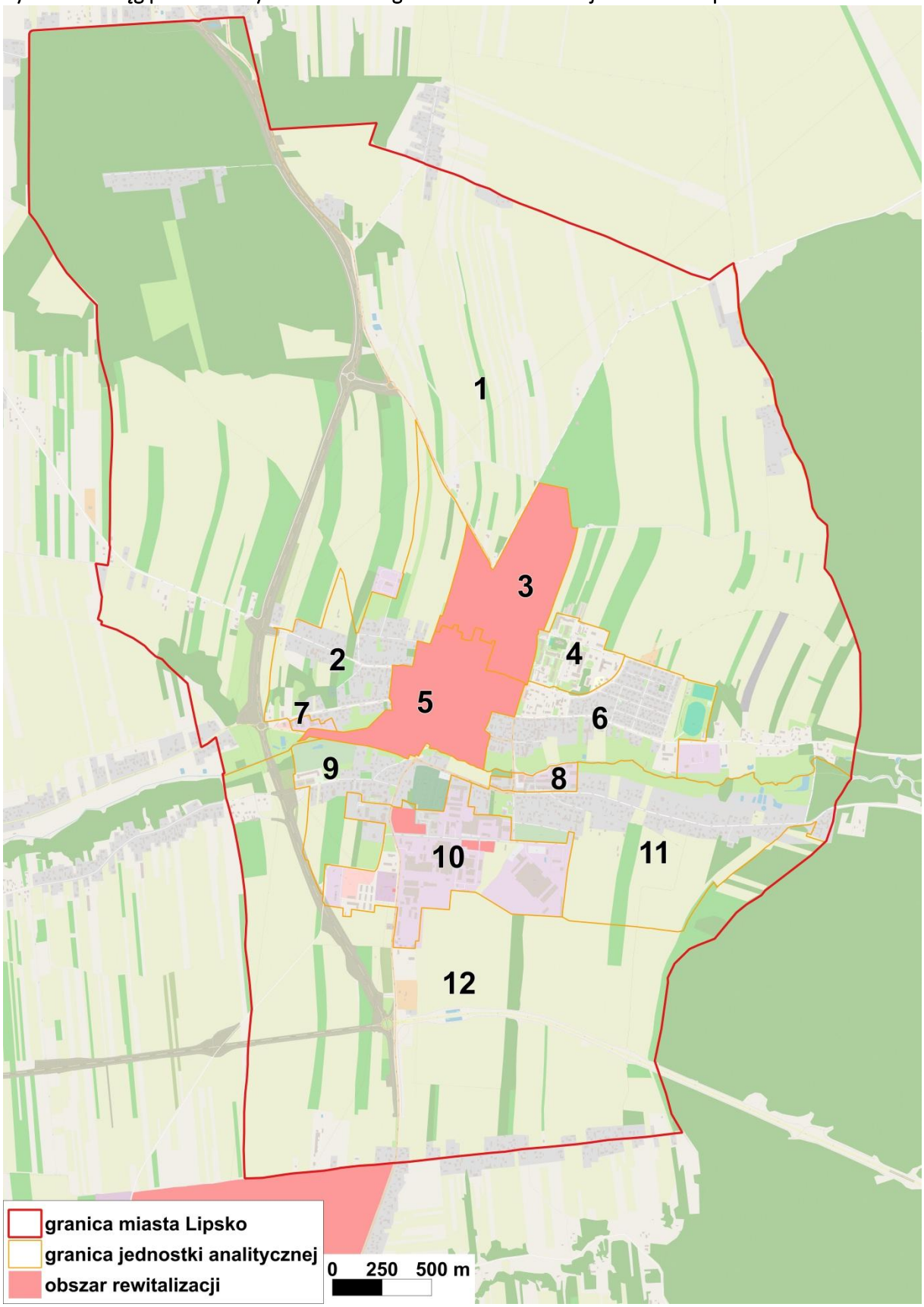
Nazwa jednostki analitycznej obszaru)	Liczba ludności ogółem – stan na 31.12.2023 r.	Powierzchnia [km^2]
obszar nr 3 w mieście Lipsko	908	0,36
obszar nr 5 w mieście Lipsko	811	0,35
obszar nr 10 w mieście Lipsko	108	0,02
Gruszczyn	57	0,31
Huta	56	0,94
Leszczyny	40	0,74
Maziarze	76	1,23
Śląsko	169	1,31
obszar rewitalizacji	2 225	5,28
Gmina Lipsko	10 477	135,21

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zebranych danych

Łącznie obszar rewitalizacji zajmuje 5,28 km^2, tj. 3,90% powierzchni gminy i zamieszkuje go 2 225 mieszkańców, tj. 21,24% ludności gminy.

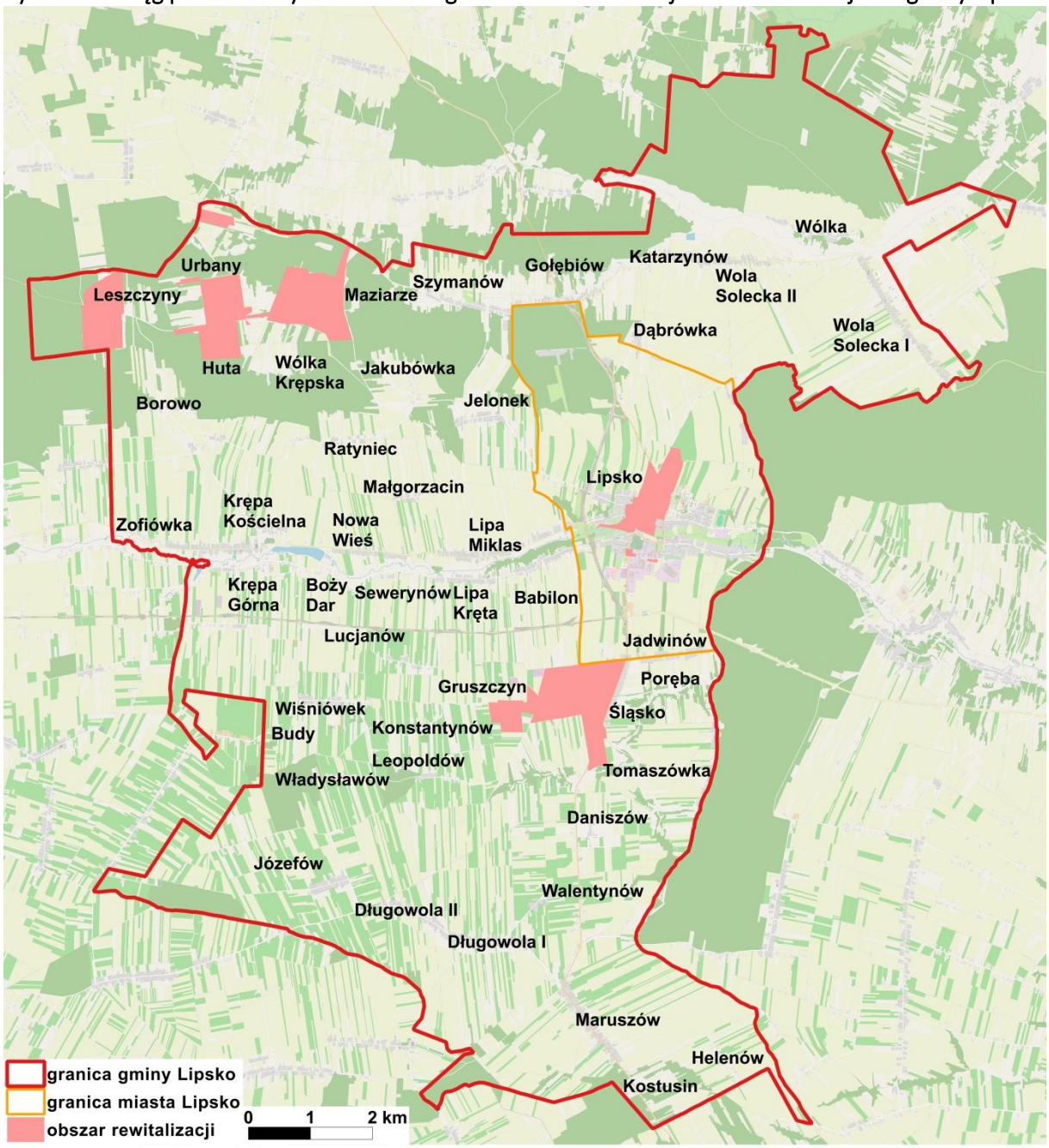
[7] Zasady wyznaczania granic zakładały włączanie całych jednostek analitycznych w częściach zamieszkałych. Jednostka analityczna nr 10 jest specyficznym obszarem z dominującą funkcją gospodarczą, na terenie którego znajdują się dwie zamieszkałe enklawy. Tereny te wskazano jako obszar zdegradowany i obszar rewitalizacji, ponieważ zweryfikowano tam występowanie problemów społecznych o wysokim natężeniu, a także deficyty w innych sferach. To właśnie na kwestie społeczne położono największy nacisk.
Po wydzieleniu wspomnianych terenów zamieszkałych z jednostki nr 10, obszar ten w pełni spełnia kryteria wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji. W przypadku terenów wiejskich również kierowano się zasadą włączania głównie obszarów zamieszkałych, pomijając np. lasy. Należy jednak zaznaczyć, że działki ewidencyjne w gminie Lipsko mają kształt bardzo długich i wąskich pasów. W konsekwencji do obszaru zdegradowanego i rewitalizacji często włączano również grunty znacznie oddalone od samej zabudowy mieszkaniowej.

Rycina 5. Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru rewitalizacji w mieście Lipsko

Źródło: Opracowanie własne w programie QGiS na podkładzie Open Street Map (OSM)

Rycina 6. Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim gminy Lipsko

Źródło: Opracowanie własne w programie QGiS na podkładzie Open Street Map (OSM)

4. Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji została opracowana głównie na podstawie:

- danych statystycznych zebranych na potrzeby opracowania diagnozy służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji,
- przeprowadzonych badań *desk research* na źródłach dostępnych w Internecie, głównie w domenach publicznych,
- inwentaryzacji terenowej.

Obszar rewitalizacji

Sfera społeczna

Demografia

Na koniec 2023 roku obszar rewitalizacji zamieszkiwało 2 225 osób, z czego 1 827 w części miejskiej oraz 398 na terenach wiejskich.

Charakterystyczna dla tego obszaru jest niekorzystna struktura demograficzna, zwłaszcza w kontekście ekonomicznych grup wieku. W 2023 roku odsetek ludności w wieku przedprodukcyjnym wynosił 13,07%, co było wartością o 2,61 p.p. niższą niż średnia dla całej gminy Lipsko. Największą grupę stanowiły osoby w wieku produkcyjnym, których udział osiągnął 56,28%, podczas gdy w gminie Lipsko wskaźnik ten wynosił 58,86%.

Jednocześnie obserwuje się intensywne starzenie się społeczeństwa zameldowanego na obszarze rewitalizacji. Udział ludności w wieku poprodukcyjnym osiągnął tu 30,42%, znacznie przewyższając średnią gminną (25,46%).

Starzejąca się populacja generuje szereg wyzwań i obowiązków dla władz samorządowych. Należą do nich przede wszystkim: zapewnienie seniorom nieskrępowanego poruszania się poprzez odpowiednie rozwiązania architektoniczne i techniczne w przestrzeni publicznej oraz obiektach użyteczności publicznej, konieczność zagwarantowania adekwatnej opieki społecznej i medycznej, a także utrzymanie ośrodków służących aktywizacji osób starszych i ich zaangażowaniu w życie lokalnej społeczności.

W kontekście działań rewitalizacyjnych istotne jest również utworzenie dodatkowych miejsc aktywizacji społecznej dla dzieci i młodzieży, aby umożliwić im konstruktywne zagospodarowanie wolnego czasu.

Pomoc społeczna

Sprawy opieki zdrowotnej i pomocy społecznej należą do zadań własnych gminy. Wydłużenie przeciętnej długości życia jest ściśle powiązane z jakością tych usług. Sprawnie funkcjonująca podstawowa opieka zdrowotna i socjalna znacząco zwiększa poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, gwarantując im należny poziom i warunki życia.

Pomoc społeczna polega w szczególności na przyznawaniu przewidzianych ustawą świadczeń (pieniężnych i niepieniężnych), pracy socjalnej, rozwijaniu niezbędnej infrastruktury socjalnej, analizie zjawisk generujących zapotrzebowanie na wsparcie oraz poszukiwaniu nowych form pomocy i samopomocy. Objęcie wsparciem w formie zasiłków wskazuje obszary o wyższych potrzebach w zakresie

prowadzonej polityki społecznej. Główną jednostką realizującą zadania w tym zakresie jest Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipsku.

Powszechnie stosowanym miernikiem oceny poziomu ubóstwa jest udział ludności korzystającej ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców. Na analizowanym obszarze rewitalizacji do systemu wsparcia włączono 93 osoby.

W 2023 roku odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej wyniósł 4,19%, przekraczając średnią gminną o 0,49 punktu procentowego. Oznacza to, że na obszarze rewitalizacji odnotowuje się większe natężenie ubóstwa niż w całej gminie Lipsko.

Wysoki udział beneficjentów zasiłków socjalnych może wynikać z kilku czynników. Po pierwsze, znaczna część tego terenu zamieszkiwana jest przez dużą liczbę osób starszych, posiadających relatywnie wyższe potrzeby w zakresie usług opiekuńczo-pielęgnacyjnych. Po drugie, obszary te cechują się podwyższonymi wskaźnikami bezrobocia na tle gminy, w tym bezrobocia długotrwałego. Taka sytuacja przekłada się na wyższy poziom ubóstwa mieszkańców, zwiększone potrzeby socjalne oraz wyższe ryzyko wystąpienia negatywnych zjawisk społecznych, takich jak uzależnienia, przemoc domowa czy przestępczość.

Bezrobocie

Problemy natury bytowej są ściśle skorelowane z relatywnie wysokim bezrobociem mieszkańców. Stopa bezrobocia stanowi kluczowy miernik rozwoju społeczno-gospodarczego, łącząc trudności gospodarcze z ich pośrednim wpływem na sferę bytową ludności.

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lipsku na koniec grudnia 2023 roku, w miejskiej części obszaru rewitalizacji zarejestrowanych było 109 osób bezrobotnych. Stanowiło to 8,68% ogólnej liczby ludności w wieku produkcyjnym, podczas gdy w gminie Lipsko odsetek ten wynosił 7,38%. Dane te dowodzą, że sytuacja na rynku pracy jest mniej korzystna w obszarze rewitalizacji niż w gminie Lipsko.

Wskaźnik bezrobocia długotrwałego pozwala ocenić stopień złożoności i trwałości problemów lokalnego rynku pracy. Długotrwały brak zatrudnienia jest poważnym problemem społecznym, często prowadzącym do pogorszenia kondycji psychicznej, pojawienia się apatii i zniechęcenia do poszukiwania pracy, a także do zanikania posiadanych kwalifikacji. Jednocześnie pogarszają się warunki bytowe rodziny (brak stałego wynagrodzenia, uzależnienie od transferów socjalnych).

W 2023 roku udział osób bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych na obszarze rewitalizacji osiągnął 57,97%. Jest to poziom o 4,45 punktu procentowego niższy niż średnia w gminie Lipsko, co sugeruje nieco lepszą sytuację w tym zakresie.

Analizę uzupełnia ocena sytuacji wśród osób młodych. Udział bezrobotnych do 30. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił 23,27%, przy średniej dla gminy Lipsko wynoszącej 26,15%.

Wysokie natężenie problemu bezrobocia w obszarze rewitalizacji wymaga zintegrowania działań podmiotów polityki społecznej i rynku pracy. Niezbędne jest stworzenie programów pomocy skoncentrowanych na wsparciu osób i rodzin zamieszkujących tę część miasta. Programy te muszą obejmować wsparciem również pozostałych członków rodzin, ponieważ przebywanie w środowisku dysfunkcyjnym utrwala pewne wzorce i rzutuje na ich przyszłe funkcjonowanie w sferze życiowej,

zawodowej i społecznej. Wsparcie powinno być szczególnie ukierunkowane na edukację i aktywizację dzieci i młodzieży, aby zapobiegać zjawisku tzw. „dziedziczenia biedy". Istotną rolę w doradztwie i pośrednictwie pracy mogą pełnić także organizacje pozarządowe.

Bezrobocie jest głównym czynnikiem hamującym wzrost gospodarczy, sprzyjając powstawaniu napięć i konfliktów społecznych. Planując i realizując działania rewitalizacyjne, należy dążyć do wygenerowania takich impulsów infrastrukturalnych i społecznych, które przełożą się na wzrost gospodarczy i trwałą poprawę sytuacji na lokalnym rynku pracy.

Opieka przedszkolna

Infrastruktura społeczna, a zwłaszcza żłobki, stanowi kluczowy element rozwoju przestrzenno-funkcjonalnego. Działalność placówek wychowania przedszkolnego to ważna funkcja społeczna, która przyczynia się do rozwoju kapitału ludzkiego.

Przy ulicy Partyzantów 6 w Lipsku, nieopodal Rynku, mieści się Publiczne Przedszkole Samorządowe. Do placówki uczęszcza 175 dzieci. Zaletą lokalizacji jest brak ruchliwych ulic w bezpośrednim otoczeniu.

W przedszkolu do dyspozycji jest siedem sal dydaktycznych, każda z własną łazienką. Pozostałe pomieszczenia użytkowe to: zaplecze kuchenne, sanitarne i gospodarcze, duży hol, szatnia, gabinet dyrektora, intendentki oraz sekretariat.

Nieodpłatna działalność wychowawczo-dydaktyczna w zakresie wychowania przedszkolnego prowadzona jest przez 5 godzin dziennie, w godzinach 8:00–13:00. Czas przebywania dzieci w placówce poza tym wymiarem jest odpłatny.

Placówka zatrudnia kadrę pedagogiczną posiadającą wymagane kwalifikacje w zakresie wychowania przedszkolnego. W miarę potrzeb kadra ta posiada również kwalifikacje specjalistyczne (obejmujące m.in. terapię pedagogiczną, język angielski, surdopedagogikę, logopedię i oligofrenopedagogikę), a także personel administracyjno-obsługowy.

Sale zajęć są przestronne i widne, a także dobrze wyposażone w pomoce dydaktyczne, kąciki zabaw, sprzęt audiowizualny oraz meble dostosowane do wieku dzieci. Przy budynku znajduje się duży, atrakcyjnie wyposażony plac zabaw. Dzięki otoczeniu zieleni dzieci mogą się tam bezpiecznie i spokojnie bawić, korzystając ze sprzętów rekreacyjno-sportowych dostosowanych do wieku przedszkolnego.

Edukacja

Analiza współczesnego systemu szkolnictwa podstawowego stanowi punkt wyjścia do oceny uwarunkowań funkcjonowania i organizacji placówek edukacyjnych. Badanie koncentruje się przede wszystkim na ich rozmieszczeniu, dostępności przestrzennej oraz wynikach nauczania, z uwzględnieniem podziału na szkoły publiczne i prywatne.

W miejskiej części obszaru rewitalizacji znajduje się Publiczna Szkoła Podstawowa im. A. G. Bema w Lipsku. W roku szkolnym 2023/2024 uczęszczało do niej 450 uczniów. Warto podkreślić, że wyniki edukacyjne osiągane w mieście są lepsze w porównaniu z ośrodkami wiejskimi.

Tabela 14. Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty w latach szkolnych 2021-2024 w szkołach podstawowych zlokalizowanych w Gminie Lipsko

Nazwa jednostki/lata szkolne	język polski [%]				matematyka [%]				język angielski [%]			
	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024	2021	2022	2023	2024
Placówki zlokalizowane na obszarze rewitalizacji												
Publiczna Szkoła Podstawowa im. A.G. Bema w Lipsku	68,6	61,3	61,0	46,8	52,5	56,5	49,3	43,7	68,2	59,7	59,9	55,0
Placówki zlokalizowane poza obszarem rewitalizacji												
Publiczna Szkoła Podstawowa w Długowoli	53,0	59,3	60,2	49,9	38,2	47,5	43,7	21,1	46,4	46,9	53,8	39,6
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Batalionów Chłopskich w Krępie Kościelnej	-	62,3	59,6	71,7	-	60,6	56,0	45,8	-	66,6	52,7	60,7
Publiczna Szkoła Podstawowa im. Stefana Żeromskiego w Woli Soleckiej Pierwszej	63,0	56,1	82,5	68,5	55,7	44,4	65,1	48,7	74,4	55,4	69,5	62,3
Gmina Lipsko - miasto	68,6	61,3	61,0	46,8	52,5	56,5	49,3	43,7	68,2	59,7	59,9	55,0
Gmina Lipsko - wieś	56,5	59,2	66,3	63,9	41,3	50,3	54,5	38,7	54,5	54,8	57,8	54,4

Źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Warszawie

Kluczową rolę w systemie edukacji specjalnej w Polsce pełnią Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze (SOSW). Ich głównym zadaniem jest zapewnienie kształcenia, wychowania i opieki dzieciom i młodzieży z różnymi rodzajami niepełnosprawności, które z tego powodu nie mogą uczęszczać do szkół ogólnodostępnych.

Chociaż rola SOSW nie jest bezpośrednio zdefiniowana w kontekście typowych programów rewitalizacyjnych (które często koncentrują się na inwestycyjnej, społecznej i gospodarczej odnowie obszarów miejskich i wiejskich), można wskazać kilka płaszczyzn, na których SOSW mogą przyczyniać się do rewitalizacji, zwłaszcza w jej wymiarze społecznym:

- integracja i inkluzja społeczna: SOSW, poprzez swoją działalność edukacyjną i terapeutyczną, wspierają rozwój dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami, przygotowując ich do samodzielnego funkcjonowania w życiu dorosłym i do aktywności zawodowej. To kluczowy element rewitalizacji społecznej, ponieważ pozwala osobom z niepełnosprawnościami stać się aktywnymi członkami społeczności, zmniejszając ich wykluczenie i zwiększając ich udział w życiu społecznym i gospodarczym.
- wsparcie dla rodzin: Ośrodki współpracują z rodzicami, oferując im wsparcie psychologiczno-pedagogiczne, a także pomoc w nawiązywaniu kontaktów z innymi rodzinami w podobnej sytuacji. Dobre funkcjonowanie rodzin jest podstawą stabilności społecznej, co jest istotne w kontekście rewitalizacji obszarów problemowych.

- lokalne centrum wsparcia: SOSW, będąc placówkami zlokalizowanymi w danej społeczności, mogą pełnić rolę lokalnego centrum wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. Mogą organizować zajęcia pozalekcyjne, integracyjne, kulturalne i sportowe, które angażują mieszkańców i sprzyjają budowaniu więzi społecznych.
- aktywizacja zawodowa: Ośrodki zapewniają doradztwo edukacyjno-zawodowe, co jest niezwykle ważne w procesie aktywizacji zawodowej osób z niepełnosprawnościami. Pomagają w wyborze kierunku kształcenia i zawodu, co w perspektywie długoterminowej przyczynia się do poprawy sytuacji ekonomicznej rodzin i społeczności lokalnej.
- edukacja i świadomość społeczna: SOSW mogą odgrywać rolę w podnoszeniu świadomości społecznej na temat potrzeb i możliwości osób z niepełnosprawnościami. Poprzez współpracę ze szkołami ogólnodostępnymi i innymi instytucjami, mogą przyczyniać się do budowania bardziej inkluzywnego i otwartego społeczeństwa.

Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Hucie to publiczna placówka przeznaczona dla dzieci i młodzieży, których potrzebę kształcenia specjalnego potwierdza odpowiednie orzeczenie. Ośrodek obejmuje opieką uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym, znacznym i głębokim, z niepełnosprawnościami sprzężonymi, z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera, a także z niepełnosprawnością ruchową, włączając afazję. Do placówki uczęszczają również dzieci słabosłyszące i słabowidzące.

Nadrzędnym celem Ośrodka jest przygotowanie podopiecznych, na miarę ich indywidualnych możliwości, do samodzielnego życia oraz integracji ze społeczeństwem. Cel ten realizowany jest poprzez dążenie do osiągnięcia optymalnego rozwoju umysłowego, moralnego, emocjonalnego, społecznego i fizycznego, w pełnej zgodzie z potrzebami rozwojowymi i edukacyjnymi każdego ucznia. Placówka zapewnia ciągłość edukacji, oferując naukę na wszystkich etapach życia – od przedszkola, przez szkołę podstawową, aż po dorosłość w Szkole Przysposabiającej do Pracy. W jej skład wchodzą także Zespoły Rewalidacyjno-Wychowawcze.

Mocną stroną Ośrodka jest wysoko wykwalifikowana kadra pedagogiczna, która systematycznie doskonali swoje kompetencje zawodowe. Placówka zapewnia wszechstronną, specjalistyczną pomoc w zakresie terapii pedagogicznej, psychologicznej i logopedycznej oraz w usprawnianiu technik szkolnych. W pracy z podopiecznymi stosowany jest szeroki wachlarz metod terapeutycznych, między innymi terapia Integracji Sensorycznej (SI), terapia ruchowa metodą Weroniki Sherborne, terapia uwagi słuchowej metodą Alfreda Tomatisa, a także programy aktywności M. i Ch. Knillów oraz pedagogika Marii Montessori. Ofertę uzupełniają zajęcia z hipoterapii, dogoterapii, muzykoterapii, biblioterapii i socjoterapii. Duży nacisk kładziony jest również na rozwój fizyczny poprzez rehabilitację ruchową, masaż oraz gimnastykę korekcyjną i kompensacyjną.

Poza zajęciami lekcyjnymi uczniowie mogą rozwijać swoje pasje w licznych kółkach zainteresowań, takich jak komputerowe, redakcyjne, teatralne, plastyczne czy turystyczne. Dla podopiecznych spoza miejsca stałego zamieszkania Ośrodek prowadzi grupy wychowawcze w internacie, który staje się dla nich drugim domem. Jest to przestrzeń nie tylko do nauki, lecz także do wspólnego spędzania czasu, zabawy i organizacji uroczystości, na przykład Dnia Chłopaka, Dnia Kobiet, Andrzejek czy Walentynek.

Życie społeczności Ośrodka wzbogacają liczne wydarzenia, często z udziałem zaproszonych gości, takie jak charytatywny bieg mikołajkowy, spotkania wigilijne, zabawy karnawałowe, festyny z okazji Dnia Dziecka, festyny rodzinne oraz rajdy piesze i rowerowe. Wychowankowie z dumą reprezentują placówkę

również poza jej murami, biorąc udział w konkursach międzyszkolnych, powiatowych, wojewódzkich i ogólnopolskich. Uczestniczą także w wycieczkach, zawodach sportowych, spartakiadach, przeglądach twórczości artystycznej, festiwalach i wystawach prac plastycznych.

Teren otaczający budynek Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Hucie

Źródło: własne

Zielone otoczenie przy budynku Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Hucie

Źródło: własne

Widok na ogrodzenie

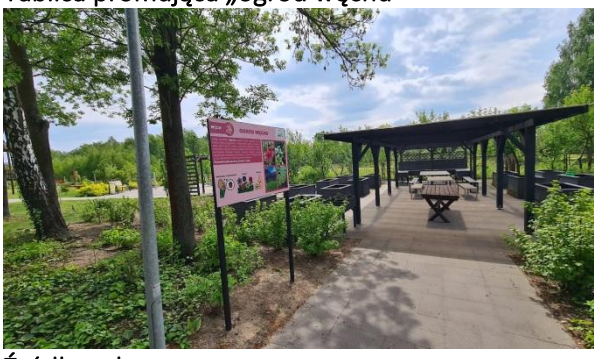
Źródło: własne

Przebieg ścieżek pieszych na terenie Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Hucie

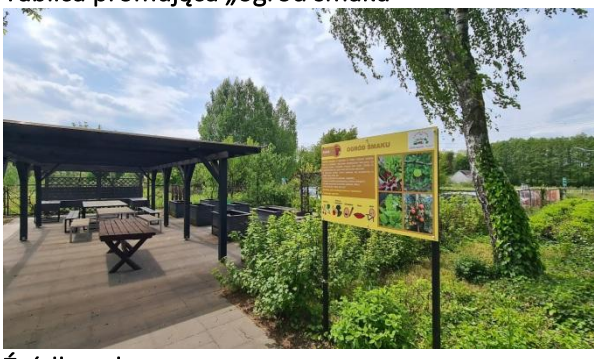
Źródło: własne

Tablica promująca „ogród węchu”

Źródło: własne

Tablica promująca „ogród smaku”

Źródło: własne

Tablica promująca „ogród zmysłów”

Źródło: własne

Sala lekcyjna na otwartej przestrzeni

Źródło: własne

Dojście do boiska trawiastego

Źródło: własne

Tablica promująca „ogród słuchu”

Źródło: własne

Wyposażenie terenu w ławki i zadaszoną wiatę

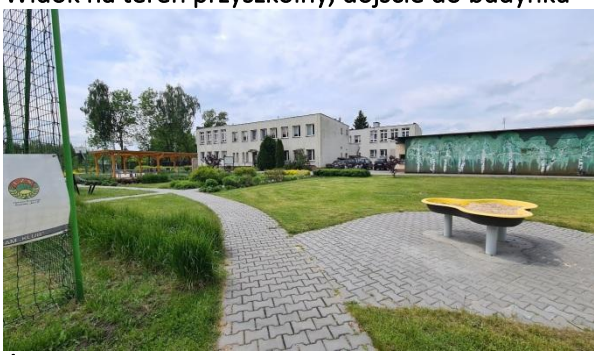
Źródło: własne

Nasadzenia roślinności przy terenie szkolnym

Źródło: własne

Widok na teren przyszkolny, dojście do budynku

Źródło: własne

Plac zabaw

Źródło: własne

Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa publicznego to kluczowy czynnik wpływający na jakość życia mieszkańców. Na obszarze rewitalizacji odnotowuje się wyższy poziom przestępczości w porównaniu z całą gminą Lipsko. W 2023 r. wskaźnik liczby przestępstw na 1000 mieszkańców wyniósł tam 21,79, podczas gdy w gminie osiągnął 16,23.

W centrum miasta funkcjonują instytucje odpowiedzialne za przestrzeganie prawa.

Prokuratura Rejonowa jest najniższą jednostką organizacyjną prokuratury, której główną rolą jest prowadzenie lub nadzorowanie postępowań przygotowawczych w sprawach karnych, a także występowanie w roli oskarżyciela publicznego przed sądami rejonowymi, dbając jednocześnie o przestrzeganie praworządności w innych postępowaniach, takich jak cywilne. W centrum miasta, przy ul. Partyzantów 4, znajduje się Prokuratura Rejonowa.

Sąd rejonowy pełni rolę sądu pierwszej instancji w sprawach mniejszej wagi, zarówno w zakresie prawa karnego, jak i cywilnego (rodzinne, z zakresu prawa pracy, gospodarcze, itp.). Przy ul. Partyzantów 7 mieści się Sąd Rejonowy w Kozienicach IX Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych z siedzibą w Lipsku.

Frekwencja wyborcza

Zaangażowanie obywatelskie mieszkańców, obok wymiaru bytowo-zawodowego, jest istotnym czynnikiem wpływającym na funkcjonowanie społeczności lokalnych.

Miernikiem tej aktywności jest frekwencja w wyborach samorządowych do Rady Miejskiej w Lipsku w 2024 roku. Frekwencję oblicza się jako stosunek liczby oddanych głosów (ważnych kart do głosowania) do ogólnej liczby osób uprawnionych do głosowania. Wynik ten zależy nie tylko od mobilizacji elektoratu, ale także od stopnia zaangażowania społeczności lokalnej w sprawy publiczne.

W 2024 roku frekwencja w I turze wyborów samorządowych do Rady Miejskiej wynosiła na obszarze rewitalizacji 54,00%. W ostatnich latach frekwencja ta utrzymuje się na zbliżonym poziomie.

Działalność kulturalna

Rewitalizacja i działalność kulturalna są ze sobą ściśle powiązane i wzajemnie się uzupełniają, stanowiąc kluczowe elementy w procesie przywracania do życia zdegradowanych obszarów. Kultura jest często postrzegana jako istotny czynnik rozwoju i potencjał do przezwyciężania problemów społecznych i ekonomicznych na obszarze rewitalizacji. Działalność kulturalna, poprzez zapewnienie dostępu do kultury, rekreacji i rozrywki, przyczynia się do poprawy jakości życia mieszkańców. Jest to szczególnie ważne na obszarach dotkniętych problemami społecznymi, takimi jak bezrobocie czy ubóstwo. Proces rewitalizacji może prowadzić do wytworzenia nowej jakości miasta i jego wizerunku. Działalność kulturalna, poprzez organizację wydarzeń, warsztatów, tworzenie nowych przestrzeni dla twórczości, przyczynia się do budowania tej nowej tożsamości, przyciągając zarówno mieszkańców, jak i inwestorów. Kultura odgrywa kluczową rolę w aktywizacji społecznej mieszkańców obszarów rewitalizowanych. Poprzez różnego rodzaju inicjatywy kulturalne integruje się społeczności, wspiera ich aktywność i pozwala na współtworzenie zmian w przestrzeni publicznej.

Lipskie Centrum Kultury, zgodnie z obowiązującym statutem przyjętym Uchwałą Nr XXIII/179/2012 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 29 października 2012 r., jest samorządową instytucją kultury wpisaną do

Rejestru Instytucji Kultury i posiada osobowość prawną. LCK to prężny ośrodek aktywizujący i integrujący mieszkańców Lipska poprzez szeroki wachlarz działań kulturalnych. LCK koncentruje się na promowaniu lokalnego dziedzictwa kulturowego Powiśla oraz wspieraniu amatorskiego ruchu artystycznego. Jednym z priorytetów LCK jest edukacja kulturalna dzieci i młodzieży. Centrum oferuje stałe zajęcia z teatru, plastyki, muzyki, tańca i ekologii. Dodatkowo LCK organizuje liczne wydarzenia artystyczne, takie jak koncerty, festiwale, konkursy, spektakle, warsztaty, wystawy, imprezy plenerowe oraz spotkania autorskie, skierowane do wszystkich grup wiekowych. Dzięki tej wszechstronności LCK przyciąga coraz więcej twórców, artystów i odbiorców.

W 2024 roku LCK aktywnie wzbogacało życie kulturalne mieszkańców, organizując szereg wydarzeń. Największym powodzeniem cieszyły się festiwale, przeglądy i kiermasze, które przyciągnęły 7169 uczestników. Koncerty i recitale zgromadziły 4850 odbiorców, a współpraca z podmiotami zewnętrznymi umożliwiła dotarcie do 4800 osób. Zainteresowanie sztukami wizualnymi potwierdziło 2450 zwiedzających wystawy, a spektakle teatralne obejrzało 2120 widzów. Młodzież i dzieci brały udział w programach animacyjnych i wycieczkach (1202 osoby), a 571 osób uczestniczyło w konkursach. Mimo mniejszej frekwencji (420 osób), spotkania autorskie, prelekcje i warsztaty potwierdziły zapotrzebowanie na rozwój osobisty i pogłębianie wiedzy.

W 2024 roku Gmina Lipsko zrealizowała cztery kluczowe projekty społeczno-kulturalne, pozyskując na ten cel 92 000 zł środków zewnętrznych. Działania te znacząco wzbogaciły lokalną ofertę kulturalną, wzmocniły profilaktykę i rozwinęły czytelnictwo.

Lipskie Centrum Kultury (LCK) prowadziło projekt „W mojej głowie wojna-2024”, skupiający się na profilaktyce uzależnień i przemocy. Program, skierowany do dzieci, młodzieży, rodziców i opiekunów, obejmował zajęcia integracyjne, udział w wydarzeniach kulturalnych LCK oraz promocję zdrowego stylu życia. Wspólnie ze Stowarzyszeniem „Winda” zorganizowano XXVIII Festiwal Folkloru i Twórczości Nieprofesjonalnej "Powiśle". Celem było promowanie lokalnego dorobku artystycznego, ochrona dziedzictwa kulturowego polskiej wsi i zachowanie tradycji ludowej. Artyści prezentowali się w kategoriach śpiewaków, zespołów, instrumentalistów i kapel ludowych, a festiwalowi towarzyszyła wystawa strojów ludowych z Ziemi Radomskiej. Z pozyskanych środków dofinansowano również organizację Dni Lipska, co pozwoliło na uatrakcyjnienie wydarzenia dzięki występom artystów. Dodatkowo, w ramach „Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa”, gminne biblioteki publiczne zakupiły 252 nowe książki, wzbogacając zbiory o nowości wydawnicze dla różnych grup odbiorców i przyczyniając się do rozwoju czytelnictwa wśród mieszkańców Lipska.

Sfera gospodarcza

Lokalna gospodarka jest kluczowym czynnikiem wyznaczającym korzystne kierunki rozwoju poszczególnych gmin. Istotnym elementem planowania strategicznego, mającym ostatecznie przyczynić się do wzrostu efektywności ekonomicznej i poprawy jakości życia mieszkańców, jest atrakcyjność i dostępność miejsc pracy zapewnianych przez podmioty gospodarcze.

Na koniec 2023 roku na obszarze rewitalizacji funkcjonowało 596 przedsiębiorstw, w tym 579 osób fizycznych prowadzących własną działalność. W stosunku do całej gminy Lipsko, na tym terenie odnotowuje się relatywnie wysoką aktywność gospodarczą. W 2023 roku wskaźnik ogólnej liczby podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniósł na obszarze rewitalizacji 47,49. Na tę wartość wpływa między innymi znacznie większa koncentracja firm w centrum

miasta. Dla porównania, w całej gminie Lipsko ten wskaźnik osiągnął 40,64. W tym samym czasie wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił 46,13 na obszarze rewitalizacji. Z kolei w gminie Lipsko odpowiednia wartość tego parametru przyjęła poziom 39,81. Jeśli chodzi o dynamikę zmian, wskaźnik liczby osób fizycznych rozpoczynających działalność w latach 2014-2023, w stosunku do lat 2004-2013, wzrósł na obszarze rewitalizacji o 44,07%. W gminie odnotowano mniejszy przyrost, wynoszący 28,74% tych przedsiębiorstw na przestrzeni ostatnich lat.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Istotną funkcję dla prawidłowego zabezpieczenia potrzeb ludności pełni także dostępność infrastruktury sportowo-rekreacyjnej. Obszar rewitalizacji charakteryzuje się znacznie lepszym dostępem do obiektów sportowo-rekreacyjnych w porównaniu do całej gminy Lipsko. Wskaźnik liczby takich obiektów na 1000 mieszkańców wynosił tam 8,54, podczas gdy średnia dla gminy była równa 4,49.

Obszar rewitalizacji cechuje gorsza dostępność do przystanków komunikacji zbiorowej na tle całej gminy Lipsko. W obszarze rewitalizacji liczba przystanków autobusowych w przeliczeniu na 1000 wynosiła 6,74. Dla porównania w gminie Lipsko wskaźnik ten osiągnął wartość 13,36.

W przestrzeni miejskiej z roku na rok zwiększa się natężenie ruchu pojazdów, co jest głównie efektem rosnącej popularności samochodu jako środka codziennej komunikacji. Intensywny ruch, w połączeniu ze złym stanem technicznym niektórych dróg, prowadzi do obniżenia poziomu bezpieczeństwa i wydłużenia czasu przejazdu, mając jednocześnie negatywny wpływ na środowisko naturalne.

Do oceny bezpieczeństwa drogowego i stanu rozwiązań komunikacyjnych posłużono się wskaźnikiem liczby zdarzeń drogowych przypadających na każde 100 mieszkańców. W 2023 roku w obszarze rewitalizacji osiągnął on poziom 13,93. Z kolei w całej gminie wartość ta była niemal dwukrotnie niższa i wyniosła 7,25. Oznacza to, że na obszarze rewitalizacji obserwuje się dwukrotnie większe natężenie zdarzeń drogowych niż średnio w gminie. Na tę dysproporcję wpływa przede wszystkim wysokie natężenie ruchu w centrum miasta, wynikające z koncentracji instytucji publicznych, punktów handlowo-usługowych oraz miejsc rekreacyjnych.

W zakresie budownictwa mieszkaniowego, w latach 2016-2023 wskaźnik liczby pozwoleń na budowę nowych budynków mieszkalnych na 1000 mieszkańców był nieco niższy na obszarze rewitalizacji, osiągając wartość 20,67. W gminie Lipsko wskaźnik ten wyniósł 23,19.

Zgodnie z ustawą o samorządzie powiatowym, do obowiązkowych zadań powiatu należy m.in. administracja architektoniczno-budowlana. Poziom potrzeb inwestycyjnych w zakresie modernizacji infrastruktury oceniono za pomocą wskaźnika liczby zgłoszonych zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowych obiektów na 1000 mieszkańców. Przyjęto założenie, że wyższa liczba zgłoszeń dotyczących nadbudowy, odbudowy, rozbiórki czy rozbudowy istniejących obiektów wskazuje na to, iż istniejąca infrastruktura jest w mniejszym stopniu dostosowana do potrzeb mieszkańców i podmiotów gospodarczych. Częstą przyczyną tego niedostosowania może być zły stan techniczny tych obiektów lub infrastruktury technicznej. W latach 2016-2023 na obszarze rewitalizacji wskaźnik ten wynosił 9,89, co było wartością niższą niż średnia dla gminy Lipsko, która kształtowała się na poziomie 14,70.

Budynki będące własnością gminy mają kluczowe znaczenie dla realizacji zadań publicznych oraz zaspokajania potrzeb mieszkańców, ponieważ służą świadczeniu usług publicznych, umożliwiając tym

samym funkcjonowanie administracji samorządowej oraz dostęp do edukacji, kultury i opieki zdrowotnej. Obiekty te, mieszczące urzędy, szkoły, przedszkola, biblioteki i przychodnie, są również wykorzystywane do celów społecznych i komunalnych, na przykład jako mieszkania komunalne i socjalne czy remizy strażackie. Ponadto, mogą one generować dochody dla budżetu gminy, gdy są wynajmowane lub wykorzystywane komercyjnie, a także przyczyniają się do kształtowania przestrzeni, decydując o tożsamości i funkcjonalności danej miejscowości.

Miasto i Gmina Lipsko jest jedynym właścicielem dziewięciu obiektów, zróżnicowanych pod względem przeznaczenia i stanu technicznego.

Dominującą powierzchnię, bo aż 4116 m², zajmują dwa budynki oświatowe: Przedszkole przy ulicy Partyzantów 6 oraz Szkoła Podstawowa przy Zwoleńskiej 16 (odpowiednio 1480 m² i 2636 m²). Największym pojedynczym obiektem jest Lipskie Centrum Kultury (1571 m²), zlokalizowane przy Rynku 2 i pełniące funkcję kulturalną.

W zasobach gminy znajdują się również trzy nieruchomości o charakterze usługowym lub mieszkaniowo-usługowym. Budynek przy Rynku 11 (120,5 m²) łączy funkcje mieszkalne i usługowe, a jego stan wymaga pilnej renowacji. Konieczny jest remont elewacji, balkonów i schodów zewnętrznych wraz z montażem barierek ochronnych oraz gruntowna naprawa dachu. Czysto usługowy charakter ma nieruchomość przy Iłżeckiej 6A (387 m²), gdzie niezbędna jest odnowa klatki schodowej i korytarza.

Dwa budynki przeznaczone na funkcje mieszkalne, o łącznej powierzchni 518 m² (58 m² i 460 m²), również wymagają interwencji. Mniejszy z nich, stojący przy Zwoleńskiej 16B, potrzebuje remontu elewacji i schodów oraz bieżącej konserwacji kominów. Z kolei dla większej nieruchomości, położonej przy Śląsko 41, istnieje potrzeba szerszego zakres prac: wykonania podjazdu dla osób niepełnosprawnych, remontu dachu, poprawy cokołu i opaski wokół budynku, renowacji schodów zewnętrznych, a także kompleksowy remont wspólnych łazienek z dostosowaniem dla osób z niepełnosprawnościami i wymiana drzwi zewnętrznych.

Miasto i Gmina Lipsko jest współwłaścicielem 11 budynków w obszarze rewitalizacji. Łączna powierzchnia użytkowa wszystkich tych budynków wynosi 11 528,85 m². Z tych 11 budynków, sześć pełni funkcję mieszkalno-usługową. Budynki mieszkalno-usługowe zlokalizowane są przy Rynku (Rynek 12, Rynek 21, Rynek 34, Rynek 5), ul. Partyzantów 5 oraz ul. Iłżeckiej 3/5, a ich sumaryczna powierzchnia użytkowa wynosi 5354,19 m². Budynek przy ul. Rynek 12 wymaga remontu elewacji, pionów kominowych, zmiany kierunku otwierania drzwi w kotłowni oraz remontu dachu. Natomiast w budynku przy ul. Partyzantów 5 potrzebna jest poprawa estetyki elewacji, remont balkonów i wymiana drzwi zewnętrznych. Cztery budynki pełnią wyłącznie funkcję mieszkalną, a ich łączna powierzchnia użytkowa to 2710,89 m². Są to obiekty zlokalizowane przy ul. Czachowskiego 1, Zwoleńskiej 12/16B, Iłżeckiej 5 oraz Iłżeckiej 3. Jeden budynek pełni funkcję administracyjną. Jest to Urząd Miasta i Gminy Lipsko przy ul. 1 Maja 2, o powierzchni użytkowej 3463,77 m². Wymaga on remontu elewacji, patio oraz montażu windy dla osób niepełnosprawnych. Wśród budynków o największym udziale Gminy (56%) jest ten przy ul. Rynek 12, zaś najmniejszy udział (6%) Gmina ma w budynku mieszkalnym przy ul. Iłżeckiej 3.

Tabela 15. Wykaz budynków należących do Miasta i Gminy Lipsko lub którego jest współwłaścicielem w obszarze rewitalizacji

Lp.	Lokalizacja budynku należącego do gminy lub którego gmina jest współwłaścicielem	Procent własności gminy	Powierzchnia użytkowa budynku [m²]	Funkcja budynku	Sieci, do których budynek jest podłączony (wodociągowa, kanalizacyjna, gazowa, ciepłownicza, światłowodowa, energetyczna)
1	Cicha 1A - garaże murowane 3 szt.	100	109	gospodarcza	e
2	Iłżecka 6A (radio)	100	387	usługowa	w-k, c, ś, e
3	Iłżecka (dz.1157/21) – garaże murowane 6 szt.	100	106,3	gospodarcza	e
4	Rynek 2 (LCK)	100	1571	kulturalna	w-k, c, ś, e
5	Rynek 11	100	120,5	mieszkalno-usługowa	w-k, c, ś, e
6	Partyzantów 6 (przedszkole)	100	1480	oświatowa	w-k, c, ś, e
7	Zwoleńska 16B	100	58	mieszkalna	w-k, c, ś, e
8	Zwoleńska 16 (szkoła podstawowa)	100	2636	oświatowa	w-k, c, ś, e
9	Śląsko 41	100	460,01	mieszkalna	w-k, e
10	Rynek 12	56	194,65	mieszkalno-usługowa	w-k, c, ś, e
11	1 Maja 2 (UMiG)	49	3463,77	administracyjna	w-k, c, ś, e
12	Partyzantów 5	39	488,93	mieszkalno-usługowa	w-k, c, ś, e
13	Rynek 21	29	801	mieszkalno-usługowa	w-k, c, ś, e
14	Rynek 34	27	1332	mieszkalno-usługowa	w-k, c, ś, e
15	Iłżecka 3/5	21	565,51	mieszkalno-usługowa	w-k, c, ś, e
16	Czachowskiego 1	19	495,59	mieszkalna	w-k, c, ś, e
17	Zwoleńska 12/16B	17	816,2	mieszkalna	w-k, c, ś, e
18	Rynek 5	13	972	mieszkalno-usługowa	w-k, c, ś, e
19	Iłżecka 5	7	642	mieszkalna	w-k, c, ś, e
20	Iłżecka 3	6	757,1	mieszkalna	w-k, c, ś, e

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Lipsko

Z analizy danych wynika, że gmina posiada lokale mieszkalne, użytkowe (usługowe) oraz jeden lokal socjalny w mieście Lipsko. Łączna powierzchnia wszystkich lokali w mieście Lipsko wynosi 1397,83 m². Lokale usługowe stanowią największą grupę pod względem liczby i łącznej powierzchni, a ich metraż jest bardzo zróżnicowany, od najmniejszej powierzchni równej 5,87 m² do największej wynoszącej 130 m². Większość z nich (15 z 18) jest wyposażona w łazienkę i ma centralne ogrzewanie. Wśród instalacji w lokalach usługowych dominują wodociągowa, kanalizacyjna, ciepłownicza i energetyczna. Trzy lokale

przy ul. Partyzantów 5 mają wspólną łazienkę i ogrzewanie c.o.. Lokal przy ul. Rynek 34 o powierzchni 5,87 m² ma tylko instalację energetyczną. Ocena stanu technicznego większości lokali usługowych jest dobra. Jedynie lokal o powierzchni 5,87 m² wymaga malowania ścian, pomimo ogólnej dobrej oceny stanu technicznego.

Liczba lokali mieszkalnych to 10. Ich powierzchnie wahają się od 24 m² do 58 m². Wszystkie są wyposażone w łazienkę, wodę bieżącą, a większość ma centralne ogrzewanie. W zakresie instalacji, we wszystkich są dostępne sieć wodociągowa, kanalizacyjna, ciepłownicza i energetyczna, z wyjątkiem lokalu przy ul. Rynek 5/10, który nie ma instalacji ciepłowniczej. Ocena stanu technicznego lokali mieszkalnych jest w większości dobra. W przypadku lokalu przy ul. Rynek 5/10 (38 m²) jest planowane przyłączenie do sieci ciepłowniczej i likwidacja indywidualnego źródła ciepła. Lokal przy ul. Zwoleńskiej 16B (58 m²) ma stan techniczny określony jako dostateczny.

Gmina posiada również jeden lokal socjalny przy ul. Rynek 12/3 o powierzchni 21,15 m². Jest on wyposażony w łazienkę, centralne ogrzewanie i ma ogrzewanie indywidualne. Posiada pełny zestaw instalacji: wodociągowa, kanalizacyjna, ciepłownicza i energetyczna, a jego stan techniczny oceniono jako dobry.

Podsumowując, większość lokali gminy jest w dobrym stanie technicznym, posiada łazienkę, dostęp do bieżącej wody i jest wyposażona w kluczowe instalacje wodociągową, kanalizacyjną, energetyczną i ciepłowniczą, a nieliczne wymagają interwencji remontowych lub modernizacyjnych, takich jak konserwacja kominów, malowanie ścian czy podłączenie do sieci ciepłowniczej.

Tabela 16. Wykaz lokali stanowiących własności Miasta i Gminy Lipsko w mieście Lipsko

Lp.	Lokalizacja	Powierzchnia użytkowa [m²]	Funkcja	Dostępne w lokalu instalacje wewnętrze	Wyposażenie lokalu
1	Rynek 5	58,78	usługowa	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
2	Rynek 5	23,57	usługowa	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
3	Rynek 5	25,32	usługowa	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
4	Rynek 5/5	28	mieszkalna	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
5	Rynek 5/10	38	mieszkalna	w-k, e	łazienka, w-k
6	Rynek 5/21	48	mieszkalna	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
7	Rynek 11	22,08	usługowy	w-k, c, e	ogrzewanie indywidualne, łazienka, c.o., w-k
8	Rynek 12/1	53,90	mieszkalna	w-k, c, e	ogrzewanie indywidualne, łazienka, c.o., w-k
9	Rynek 12/3	21,15	lok. socjalny	w-k, c, e	ogrzewanie indywidualne, łazienka, c.o., w-k
10	Rynek 12	34,20	usługowy	w-k, c, e	ogrzewanie indywidualne, łazienka, c.o., w-k
11	Rynek 21/1	24	mieszkalna	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
12	Rynek 21	40,5	usługowa	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
13	Rynek 21	130	usługowa	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
14	Rynek 21	59,5	usługowa	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
15	Rynek 34	90	usługowa	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k

Lp.	Lokalizacja	Powierzchnia użytkowa [m²]	Funkcja	Dostępne w lokalu instalacje wewnętrze	Wyposażenie lokalu
16	Rynek 34	33,79	usługowa	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
17	Rynek 34	5,87	usługowa	e	-
18	Rynek 34	35,51	usługowa	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
19	Rynek 34	115,56	usługowa	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
20	Rynek 34	80,67	usługowa	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
21	Iłżecka 3/1	47	mieszkalna	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
22	Iłżecka 5/11	47	mieszkalna	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
23	Iłżecka 3/5/2	45	mieszkalna	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
24	Iłżecka 3/5	73,51	usługowa	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
25	Zwoleńska 16B	58	mieszkalna	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
26	Czachowskiego 1/8	22,68	mieszkalna	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
27	Czachowskiego 1/9	47,31	mieszkalna	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
28	Partyzantów 5/4	47,50	mieszkalna	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
29	Partyzantów 5/7	58,60	mieszkalna	w-k, c, e	łazienka, c.o., w-k
30	Partyzantów 5	26,44	usługowa	w-k, c, e	c.o., w-k, łazienka (wspólne)
31	Partyzantów 5	15,95	usługowa	w-k, c, e	c.o., w-k, łazienka (wspólne)
32	Partyzantów 5	14,31	usługowa	w-k, c, e	c.o., w-k, łazienka (wspólne)

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Lipsko

Analiza danych dotyczących lokali komunalnych w miejscowości Śląsku w budynku o nr 41 wskazuje, że większość z nich (12 z 14) to lokale socjalne o niewielkiej powierzchni użytkowej, od około 21 m² do 37 m² , choć w zasobie znajdują się również dwa większe lokale mieszkalne. Wszystkie lokale posiadają podstawowe wewnętrzne instalacje, takie jak wodociągowa, kanalizacyjna i elektryczna. Istnieje jednak wyraźny podział w standardzie wyposażenia: podczas gdy większość lokali socjalnych ma wspólną łazienkę, lokale mieszkalne i niektóre większe lokale socjalne są wyposażone w indywidualną łazienkę i centralne ogrzewanie. Ogólna ocena stanu technicznego jest niska, ponieważ wszystkie lokale wymagają pilnego remontu kominów i wymiany stolarki okiennej. Ponadto, niemal wszystkie lokale socjalne ze wspólną łazienką mają dodatkową potrzebę wymiany starych źródeł ciepła na zasilane elektrycznie wraz z wymianą instalacji elektrycznej.

Na obszarze rewitalizacji znajdują się zabytki wpisane do rejestru Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Stanowią one fundament dziedzictwa kulturowego regionu, chroniąc autentyczną tkankę historyczną i świadectwa dawnych epok przed niekontrolowanym przekształceniem lub zniszczeniem. Ich obecność w rejestrze nie tylko nadaje im prestiżowy status prawny, ale także przekształca je w kluczowe zasoby edukacyjne i turystyczne, które budują lokalną tożsamość oraz stymulują rozwój ekonomiczny gmin.

Tabela 17. Wykaz obiektów (zabytków nieruchomych) wpisanych do rejestru Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków8 na terenie gminy Lipsko

Nazwa obiektu	Lokalizacja	Nr decyzji
Obiekty zlokalizowane na obszarze rewitalizacji		
kościół parafialny p.w. św. Trójcy	Lipsko, ul. Solecka 41	nr rej. 345/A/7 z dnia 15.06.1976 roku oraz 81/A/81 z dnia 12.03.1981 roku
budynek d. Żydowskiego Domu Modlitwy (ob. Budynek użyteczności publicznej) wraz z wystrojem malarskim	Lipsko, ul. Iłżecka 6, dz. nr ew. 1157/12	Dec. MWKZ nr 118/2021 z dnia 24.11.2021 r., nr rej. A-1676
Obiekty zlokalizowane poza obszarem rewitalizacji		
park dworski, XVIII / XIX w.	Daniszów	nr rej. 740 z 20.12.1957 r. oraz 354/A/86 z 4.11.1986 r.
kościół murowany, 1930-1935 r.	Krępa Kościelna	nr rej. 337/A z 10.04.1986 r.
cmentarz rzymsko-katolicki, założony na przełomie XVIII i XIX wieku	Krępa Kościelna	nr decyzji 36/2012 z dnia 12.01.2012 roku
dom drewniany, koniec XIX w.	Zofiówka	nr rej. 121/A/81 z dnia 04.11.1981 roku

Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Lipsko na lata 2024 – 2027

Do Muzeum Wsi Radomskiej w Radomiu (ul. Szydłowiecka 30) przeniesiono dwa obiekty z terenu gminy Lipsko, figurujące w Rejestrze Zabytków województwa mazowieckiego. Pierwszym z nich jest drewniany budynek dawnej szkoły w Krępie Kościelnej z lat 1914–1915 (nr rej. 319/A/85), a drugim drewniany młyn wodny z Zofiówki z 1914 roku (nr rej. 121/A/81). Obie budowle stanowią cenne świadectwo architektury drewnianej regionu z początku XX wieku.

Wykaz obiektów zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji, wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Lipsko, obejmuje zróżnicowane pod względem funkcji i czasu powstania nieruchomości oraz elementy małej architektury. Najstarszym i najbardziej znaczącym obiektem sakralnym w zestawieniu jest murowany, barokowy kościół parafialny p.w. św. Trójcy w Lipsku, którego budowa datowana jest na lata 1614 i 1686. Ważny element dziedzictwa kulturowego miasta stanowi także żydowski dom modlitwy i szkoła z lat 20. XX wieku, pełniący funkcję obiektu użyteczności publicznej. Znaczną część ewidencji tworzy zabudowa mieszkaniowa, reprezentowana głównie przez liczne domy murowane w Lipsku przy ulicach Iłżeckiej, Soleckiej i Kościuszki, pochodzące z początku XX wieku oraz lat 20. i 50. tamtego stulecia. Zasoby te uzupełniają obiekty położone w miejscowościach Huta oraz Śląsko, w tym drewniany dom z przełomu XIX i XX wieku, a także zabytkowe kapliczki przydrożne i figury o charakterze religijnym.

Tabela 18. Wykaz obiektów (zabytków) zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Lipsko

Nazwa	Czas powstania	Miejscowość	Lokalizacja
Dom drewniany	XIX/XX w.	Huta 17	dz. nr 247, obręb Huta
Kapliczka przydrożna	pocz. XX w.	Huta	dz. nr 428, obręb Huta
Kościół parafialny p.w. św. Trójcy murowany, barokowy	1614, 1686 r.	Lipsko, ul. J. Solecka 4	dz. nr 1376, obręb Lipsko
Żydowski dom modlitwy i szkoła	lata 20 XX w.	Lipsko, ul. Iłżecka 6	dz. nr 1157/12, obręb

[8] Podcieniowy dom przy Rynku w Lipsku, pełniący dawniej funkcję szkoły, został wpisany do rejestru zabytków pod numerem 853 w dniu 29 czerwca 1959 roku, choć obecnie jest to już obiekt nieistniejący.

Nazwa	Czas powstania	Miejscowość	Lokalizacja
(obiekt użyteczności publicznej)			Lipsko
Dom murowany	lata 50 XX w.	Lipsko, ul. Iłżecka 7	dz. nr 1284/1, obręb Lipsko
Dom murowany	lata 50 XX w.	Lipsko, ul. Iłżecka 9	dz. nr 1283, obręb Lipsko
Dom murowany	pocz. XX w.	Lipsko, ul. Iłżecka 8	dz. nr 1157/14, obręb Lipsko
Dom murowany	pocz. XX w.	Lipsko, ul. Iłżecka 12	dz. nr 1153/2, obręb Lipsko
Dom murowany	pocz. XX w.	Lipsko, ul. Iłżecka 14	dz. nr 1152, obręb Lipsko
Dom murowany	pocz. XX w.	Lipsko, ul. Iłżecka 18	dz. nr 1150, obręb Lipsko
Dom murowany	pocz. XX w.	Lipsko, ul. Iłżecka 19	dz. nr 1277/1, obręb Lipsko
Dom murowany	pocz. XX w.	Lipsko, ul. Iłżecka 20	dz. nr 1148, obręb Lipsko
Dom murowany	pocz. XX w.	Lipsko, ul. Iłżecka 23	dz. nr 1274/1, obręb Lipsko
Dom murowany	lata 50 XX w.	Lipsko, ul. Kościuszki 16	dz. nr 1205, obręb Lipsko
Dom murowany	lata 20 XX w.	Lipsko, ul. Solecka 17	dz. nr 1221/3, obręb Lipsko
Dom murowany	lata 50 XX w.	Lipsko, ul. Solecka 2, 3	dz. nr 1366/3 i 1366/4, obręb Lipsko
Figura Matki boskiej z dzieciątkiem	pocz. XX w.	Śląsko, wzdłuż drogi DK 79	dz. nr 307/1, obręb Śląsko
Kapliczka filarowa z latarnią	pocz. XX w.	Śląsko, przysiółek Krzywda	dz. nr 39, obręb Kolonia Śląsko

Źródło: Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta i Gminy Lipsko na lata 2024 – 2027

W gminnej ewidencji zabytków figurują obiekty o zróżnicowanym stanie zachowania. Spośród budynków drewnianych część utrzymuje się w stanie dostatecznym. Odnotowano jednak przypadki remontów (m.in. wymiany elewacji i przebudów) kilku obiektów mieszkalnych, co doprowadziło do utraty ich walorów artystycznych.

Zasoby zabytków ruchomych zlokalizowanych na terenie miasta i gminy Lipsko obejmują przede wszystkim bogate wyposażenie obiektów sakralnych, które podziwiać można w kościołach w Lipsku oraz w Krępie Kościelnej.

Wśród najcenniejszych elementów wyposażenia kościoła w Lipsku znajduje się obraz Matki Boskiej z Dzieciątkiem, który powstał na początku XVIII wieku i charakteryzuje się wymiarami 128x91 cm oraz wykonaniem w technice olejnej, będąc otaczanym przez parafian szczególną czcią jako wizerunek Matki Bożej Nieustającej Pomocy. Kolejnym istotnym dziełem zdobiącym tę świątynię jest obraz przedstawiający Przemienienie Pańskie. Katalog zabytków dopełnia dwustronny obraz świętego Walentego z XIX wieku o wymiarach 94x58 cm, który został namalowany techniką olejną i posiada na swoim odwrocie obecnie nieczytelną warstwę malarską.

Sfera środowiskowa

Do oceny stopnia czystości powietrza atmosferycznego posłużono się wskaźnikiem określającym udział źródeł ciepła opalanych paliwami stałymi w ogólnej liczbie wszystkich źródeł ciepła. Dane z Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków, udostępnione przez Urząd Miasta i Gminy Lipsko, wskazują, że w latach 2021-2024 na obszarze rewitalizacji wskaźnik ten utrzymywał się na poziomie 72,75%. Dla porównania, w całej gminie Lipsko udział ten był wyższy, wynosząc 78,33%.

W zakresie infrastruktury sanitarnej, na początku 2025 roku udział przyłączy kanalizacyjnych w stosunku do przyłączy wodociągowych w budynkach wynosił na obszarze rewitalizacji 67,71%. Na ten korzystny wynik ma wpływ wysoki poziom skanalizowania terenów zurbanizowanych. Natomiast w gminie Lipsko wskaźnik ten był znacząco niższy, licząc zaledwie 45,53%. Taki stan rzeczy wynika między innymi z niskiego stopnia skanalizowania obszarów wiejskich. Należy jednocześnie zaznaczyć, że tereny wiejskie objęte obszarem rewitalizacji, według stanu na styczeń 2024 roku, nie były wyposażone w sieć kanalizacyjną.

Bardzo duży potencjał rekreacyjny stanowią tereny zieleni o powierzchni 1 ha nad zalewem w Lipsku. Przestrzeń jest dobrze wyposażona w ławki, kosze na śmieci, place zabaw, siłownie zewnętrzne oraz wiaty rekreacyjne. Z perspektywy potrzeb modernizacyjnych, stan techniczny tego terenu można ocenić jako bardzo dobry, choć wymaga on ciągłego doposażania. Obszar ten wymaga dalszego doinwestowania i poszerzenia oferty programowej skierowanej do osób w różnym wieku. Warto byłoby również ożywić sam zalew, wprowadzając rekreację wodną, taką jak łódki czy rowerki.

Miejska część obszaru rewitalizacji

Sfera społeczna

Na koniec 2023 roku w miejskiej części obszaru rewitalizacji zameldowanych było 1827 osób, co stanowiło 35,51% ogólnej populacji miasta Lipsko. Struktura wieku tej ludności różni się od średniej miejskiej. Mieszkańcy w wieku przedprodukcyjnym stanowili 12,12% populacji, przy średniej dla miasta wynoszącej 13,59%. Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 55,61% ogółu (w mieście – 57,62%). Natomiast udział seniorów osiągnął 32,26%, co jest wartością wyższą niż w całym mieście (28,79%).

W miejskiej części obszaru rewitalizacji, podobnie jak w całym mieście, obserwuje się niską koncentrację ubóstwa. W 2023 roku 46 osób zostało włączonych do systemu pomocy społecznej. Odsetek osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności wyniósł 2,54%, nieznacznie przekraczając o 0,21 p.p. średnią dla miasta.

Obszar ten cechuje się jednak wyższym poziomem bezrobocia w porównaniu z miastem. Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Lipsku, na koniec 2023 roku zarejestrowanych było 81 osób bezrobotnych, z czego 46 osób to bezrobotni długotrwale (powyżej 12 miesięcy), a 17 osób – bezrobotni do 30. roku życia.

Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ukształtował się na poziomie 7,97%, będąc o 1,59 p.p. wyższym niż średnia dla miasta. Udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił 57,02% (w mieście – 59,26%). Natomiast udział bezrobotnych poniżej 30. roku życia osiągnął 21,44%, co przewyższało średnią miejską wynoszącą 19,58%.

Miejską część obszaru rewitalizacji charakteryzuje bardzo niskie skupienie zdarzeń przestępczych. Zgodnie z danymi Komendy Powiatowej Policji w Lipsku, zarejestrowano tam 32 przestępstwa. W 2023 roku liczba przestępstw przypadająca na 100 mieszkańców wyniosła 1,73, co było nieznacznie wyższe od średniej dla miasta (1,65).

Jeśli chodzi o aktywność obywatelską, frekwencja w I turze wyborów samorządowych do Rady Miejskiej w Lipsku w 2024 roku wyniosła 55,35%. Oznacza to spadek o 1,22 p.p. w porównaniu z wyborami z 2018 roku.

Sfera gospodarcza

Miejską część obszaru rewitalizacji charakteryzuje relatywnie wysoka koncentracja podmiotów gospodarczych na tle całego miasta. Według stanu na dzień 31 grudnia 2023 roku, wskaźnik liczby podmiotów gospodarczych ogółem przypadający na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił 47,24, podczas gdy średnia dla miasta była znacząco niższa i równa 37,01. W tym samym okresie wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym osiągnął poziom 45,76, przy wartości 35,66 dla całego miasta. W kontekście dynamiki, w okresie 2014-2023, w stosunku do lat 2004-2013, liczba osób fizycznych rozpoczynających działalność gospodarczą wzrosła w obszarze rewitalizacji o 54,84%. W tym samym czasie w całym mieście odnotowano mniejszy przyrost, wynoszący 44,85%.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Miejska część obszaru rewitalizacji wyróżnia się lepszym dostępem fizycznym do obiektów sportowo-rekreacyjnych w stosunku do miasta. Wskaźnik liczby obiektów sportowo-rekreacyjnych przypadających na 1000 mieszkańców osiągnął tam 7,66, podczas gdy w całym mieście wyniósł 4,86.

Obiekty sportowo-rekreacyjne w Lipsku zlokalizowane są na dwóch głównych terenach w miejskiej części obszaru rewitalizacji. Pierwszy, o powierzchni 3,8 ha, znajduje się przy zalewie na ulicy Turystycznej. Na jego wyposażenie składa się zbiornik wodny, który wymaga nakładów na utrzymanie czystości i właściwej agrokultury, niezbędnych do umożliwienia rekreacji (kajakarstwo, rowery wodne, wędkowanie). Teren ten posiada również plażę piaskową, której przyległa przestrzeń nie została zagospodarowana pod kątem usług rekreacyjnych. Ponadto, w obrębie terenu znajdują się ciągi pieszo-rowerowe, w bardzo dobrym stanie od strony północnej zalewu, lecz wymagające remontu nawierzchni od strony południowej, oraz kładka nad rzeką, będąca nowym obiektem w bardzo dobrym stanie. Na terenie rekreacyjnym funkcjonują dwie siłownie plenerowe: siłownia sportowa, będąca nowym obiektem, oraz siłownia rekreacyjna, w dobrym stanie. Plac zabaw przy zalewie jest w złym stanie i wymaga rozbudowy oraz remontu. Drugi obszar, zlokalizowany na ulicy Zwoleńskiej 16, przylega do Publicznej Szkoły Podstawowej i zajmuje 0,68 ha. Kluczowym elementem jest Kompleks boisk "Orlik 2012", który został wybudowany w 2012 roku, a obecnie wymaga gruntownego remontu i przebudowy. Obok boisk znajduje się skatepark, który również wymaga napraw i wymiany urządzeń. Teren wyposażony jest również w plac zabaw (wymagający gruntownej przebudowy) oraz siłownię plenerową (w dobrym stanie). Dostępna jest także hala sportowa, która służy zarówno do zajęć szkolnych, jak i rekreacji lokalnych pasjonatów sportu; obiekt ten jest funkcjonalnie przestarzały i wymaga generalnego remontu zaplecza sanitarno-szatniowego oraz modernizacji wyposażenia sportowego (kosze, siatki, infrastruktura do gier zespołowych).

W Lipsku zidentyfikowano również kilka mniejszych terenów rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży, których ogólny stan techniczny został oceniony jako dobry. Największym z nich jest kompleks przy ul. Partyzantów 2 o powierzchni 2507 m^2, bogato wyposażony zarówno w elementy dla dzieci, takie jak huśtawki, drabinki, domki ze zjeżdżalnią, piaskownice i karuzele, jak i urządzenia fitness (orbitek, wioślarz, wyciąg górny, biegacz, wyciskanie siedzące, wahadło) oraz stolik szachowy. Kolejne dwa place zabaw, zlokalizowane przy ul. Czachowskiego (593 m^2) oraz ul. 1 Maja i Śniadeckiego (766 m^2), są nieco mniejsze, ale również urozmaicone: pierwszy posiada stożek linowy, domek ze zjeżdżalnią oraz huśtawki i bujaki, natomiast drugi łączy huśtawki, zestaw wspinaczkowy i domek z tunelem z podstawowymi przyrządami siłowni zewnętrznej oraz stolikiem szachowym. Ponadto, teren rekreacyjny przy ul. Turystycznej oferuje mniejszy plac zabaw (121 m^2) oraz większą siłownię zewnętrzną (245 m^2), wyposażoną w szeroką gamę przyrządów, w tym wioślarza, prasę nożną, koła tai-chi, twister, rower i narciarza. Ostatnia z lokalizacji, przy ul. Zwoleńskiej, koncentruje się na aktywnościach dla młodzieży, łącząc siłownię zewnętrzną (60 m^2) z dużym skateparkiem (338 m^2), który wyposażono w funbox, quartery-pipe, fun-ramp i ławkę, a całość uzupełniają urządzenia fitness wraz ze stolikiem szachowym.

Dla mieszkańców obszaru rewitalizacji w Lipsku, obiekt sportowo-rekreacyjny przy ul. Soleckiej 113 może stanowić bardzo duży potencjał, choć zlokalizowany jest poza ich terenem. Zajmuje powierzchnię około 3,5 ha. Składa się on z dwóch pełnowymiarowych boisk do gry w piłkę nożną o nawierzchni naturalnej, budynku zaplecza szatniowo-sanitarnego dla drużyn seniorów, budynku zaplecza sanitarnego dla dzieci i młodzieży, bieżni lekkoatletycznej o nawierzchni żużlowej oraz nieczynnej strzelnicy. Stan obiektu wymaga jednak znaczących nakładów. Boiska o nawierzchni trawiastej oceniane są ogólnie jako dobre, lecz górna, treningowa płyta boiska wymaga inwestycji w postaci wyrównania nawierzchni, korekty układu zraszaczy oraz budowy dodatkowych piłkochwytów. Z kolei dolna płyta boiska, na której prowadzone są rozgrywki sportowe, potrzebuje równania nawierzchni, wykonania drenażu oraz korekty układu zraszaczy. Bieżnia lekkoatletyczna o nawierzchni żużlowej wymaga gruntownej przebudowy i wykonania nawierzchni tartanowej wraz z dostosowaniem do aktualnych wymogów Polskiego Związku Lekkiej Atletyki (PZLA). Krytyczny jest stan budynku zaplecza szatniowo-sanitarnego dla seniorów – parterowego obiektu z lat 70-tych XX wieku, zlokalizowanego przy dolnej, głównej płycie boiska, którego stan techniczny jest bardzo zły i który wymaga gruntownej modernizacji i remontu. W kontraście, budynek zaplecza sanitarno-szatniowego dla dzieci i młodzieży – zlokalizowany przy górnej, treningowej płycie boiska – jest nowy i nie wymaga nakładów. Ponadto, cały obiekt stadionu wymaga całościowego remontu ogrodzenia, które powstało również w latach 70-tych XX wieku i jest obecnie zniszczone.

Miejska część obszaru rewitalizacji jest lepiej rozwinięta pod względem komunikacji zbiorowej w stosunku do miasta. Wskaźnik liczby przystanków autobusowych przypadających na 1000 mieszkańców przyjął tam wartość 3,83, podczas gdy w mieście wskaźnik ten wyniósł 2,92, należy jednak wziąć pod uwagę, że dostępność przystanków może być różna w różnych częściach obszaru rewitalizacji. W jednostkach nr 3 oraz 5 zlokalizowane są tylko trzy przystanki, a w jednostce nr 10 aż cztery. W diagnozie obszaru rewitalizacji wskazuje się liczbę przystanków, ale należy dążyć do tego, aby ich sieć była nie tylko liczebna, ale także racjonalnie rozmieszczona.

W miejskiej części obszaru rewitalizacji zaobserwowano relatywnie wyższą koncentrację zdarzeń drogowych w porównaniu ze średnią dla miasta. Według danych Komendy Powiatowej Policji w Lipsku, zarejestrowano tam 24 zdarzenia drogowe, w tym 2 wypadki i 22 kolizje. W 2023 roku liczba zdarzeń

drogowych przypadająca na 1000 mieszkańców wynosiła 13,13, podczas gdy średnia dla miasta była niższa i równa 9,91.

W miejskiej części obszaru rewitalizacji odnotowano większą aktywność budowlaną w zakresie mieszkalnictwa w porównaniu z miastem. W okresie 2016-2023 liczba pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych przypadających na 1000 mieszkańców wynosiła 21,89. Z kolei w całym mieście ten wskaźnik kształtował się na nieco niższym poziomie 19,05.

Jednocześnie, ten teren charakteryzuje się niskim poziomem potrzeb modernizacyjnych istniejących obiektów budowlanych w porównaniu do miasta. W latach 2016-2023 liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowego obiektu przypadających na 1000 mieszkańców wynosiła 7,66.[9] Natomiast w całym mieście wskaźnik ten był wyższy i uzyskał wartość 13,80.

Gmina Lipsko realizuje swoje zadania w zakresie zaspokajania potrzeb mieszkaniowych poprzez wykorzystanie posiadanego zasobu oraz inwestycje. Zasób mieszkaniowy stanowią lokale będące własnością gminy lub gminnych osób prawnych. Obejmuje on zarówno lokale mieszkalne, jak i socjalne, o zróżnicowanym stanie technicznym.

Z ogólnej liczby 75 lokali wchodzących w skład gminnego zasobu mieszkaniowego, 49 to lokale w budynkach stanowiących 100% własności Miasta i Gminy Lipsko, a 26 to lokale w budynkach wspólnot mieszkaniowych.

Na terenie miejskiej części obszaru rewitalizacji zlokalizowane są łącznie 23 lokale mieszkalne należące do gminy: 4 lokale znajdują się w budynkach będących pełną własnością Miasta i Gminy Lipsko, a 19 lokali wchodzi w skład budynków wspólnot mieszkaniowych.

Tabela 19. Wykaz lokali mieszkalnych w budynkach stanowiących 100 % własność Miasta i Gminy Lipsko na obszarze rewitalizacji (stan na 31.12.2024 r.)

Lp.	Adres budynku	Ilość lokali	Powierzchnia użytkowa lokali [m^2]
1	Rynek 11	2	98,42
2	Zwoleńska 16B	1	58,00
3	Iłżecka 6B (pomiesz.)	1	7,50
-	**Łącznie**	4	163,92
-	**Gmina Lipsko**	49	1662,63

Źródło: Raport o Stanie Miasta i Gminy Lipsko za 2024 Rok

Tabela 20. Wykaz lokali mieszkalnych Miasta i Gminy Lipsko w budynkach wspólnot mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji (stan na 31.12.2024 r.)

Lp.	Adres budynku	Ilość lokali	Powierzchnia użytkowa lokali [m^2]
1	Rynek 5	4	152
2	Rynek 21	3	127,40
3	Czachowskiego 1	2	69,99
4	Iłżecka 3	1	47,00
5	Iłżecka 3/5	1	45,00
6	Iłżecka 5	2	94,00
7	Zwoleńska 12/16B	2	136,20
8	Rynek 12	2	81,65

[9] W jednostce nr 10 bardzo wysokie potrzeby remontowe dotyczą obiektów produkcyjnych.

9	Partyzantów 5	2	106,10
-	**Łącznie**	19	859,34
-	**Gmina Lipsko**	26	1228,05

Źródło: Raport o Stanie Miasta i Gminy Lipsko za 2024 Rok

Sfera środowiskowa

W okresie 2021-2024 udział źródeł ciepła opalanych paliwami stałymi w ogólnej liczbie źródeł ciepła ukształtował się na poziomie 65,75%. W całym mieście ten wskaźnik był nieco większy i wyniósł 69,18%.

Miejska część obszaru rewitalizacji charakteryzuje się dobrym stopniem skanalizowania. Na koniec 2023 roku udział przyłączy kanalizacyjnych podłączonych do budynków, w stosunku do przyłączy wodociągowych, wynosił 87,34%.Natomiast w mieście wskaźnik ten osiągnął 82,67%.

Jednostka analityczna nr 3

Wstęp

Jednostka analityczna nr 3 jest zlokalizowana w centralno-północnej części miasta Lipsko. W jej zachodniej części dominuje wielorodzinna zabudowa mieszkaniowa typu blokowego w rejonie ulic Bocznej i Zwoleńskiej.

Główną arterię komunikacyjną obszaru stanowi ulica Zwoleńska, będąca fragmentem drogi krajowej nr 79. Po wschodniej stronie tej drogi, przy ul. Zwoleńskiej 16, mieści się Publiczna Szkoła Podstawowa im. Antoniego Gustawa Bema wraz z kompleksem sportowym. Nieopodal, pod numerem 12 przy tej samej ulicy, znajduje się Zespół Szkół Ogólnokształcących i Technicznych im. Jana Pawła II, przy którym funkcjonuje boisko sportowe i internat.

Do granic analizowanej jednostki należą również budynki mieszkalne położone przy ul. 1 Maja o numerach 13-29.

Sfera społeczna

Według danych Urzędu Miasta i Gminy Lipsko, na koniec 2023 roku w jednostce analitycznej nr 3 zameldowanych było 908 osób, co stanowiło 17,65% ogółu ludności miejskiej. Obszar ten charakteryzuje niekorzystna struktura demograficzna w porównaniu z resztą miasta.

Udział mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym wyniósł tu 13,01%, co jest wartością o 0,58 p.p. niższą niż średnia miejska. Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 52,95% populacji, osiągając najniższy poziom w mieście (o 4,67 p.p. niżej niż średnia miejska). Z kolei odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym liczył 34,04%, stanowiąc najwyższą wartość w mieście przy średniej miejskiej równej 28,79%. Ta wyraźna dysproporcja wskazuje na bardzo intensywne procesy starzenia się społeczeństwa zachodzące w jednostce nr 3.

Jednostka nr 3 wyróżnia się najniższą koncentracją ubóstwa na tle całego miasta. W 2023 roku udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności osiągnął tu zaledwie 1,69%, co jest najniższym wynikiem w mieście.

Mimo to, na tym obszarze odnotowano wysokie skupienie bezrobocia w porównaniu z miastem. W dniu 31 grudnia 2023 roku udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 7,83%, przekraczając średnią miejską o 1,45 p.p. Jednocześnie udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych liczył 53,88%, co było wartością o 5,38 p.p. niższą niż średnia dla miasta. Natomiast odsetek bezrobotnych do 30. roku życia osiągnął 20,62%, nieco więcej niż średnia dla miasta (19,58%).

Jednostkę analityczną nr 3 cechuje relatywnie niskie skupienie zdarzeń przestępczych w stosunku do miasta. W 2023 roku liczba przestępstw przypadająca na 100 mieszkańców wynosiła 1,42, przy średniej miejskiej równej 1,65.

Jeśli chodzi o aktywność obywatelską, frekwencja w I turze wyborów samorządowych do Rady Miejskiej w Lipsku w 2024 roku wyniosła 55,44%. W okresie od 2018 do 2024 roku odnotowano jej spadek o 0,82 p.p.

Sfera gospodarcza

Obszar nr 3 charakteryzuje się małą koncentracją podmiotów gospodarczych na tle całego miasta. Według stanu na 31 grudnia 2023 roku, wskaźnik ogólnej liczby podmiotów gospodarczych przypadający na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił 26,40, podczas gdy średnia dla miasta była wyższa i równa 37,01. W tym samym czasie liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym kształtowała się na poziomie 25,78, przy średniej miejskiej wynoszącej 35,66. Ponadto, w okresie 2014-2023, w stosunku do lat 2004-2013, liczba osób fizycznych rozpoczynających działalność gospodarczą zwiększyła się w tej jednostce o 25,00%. Tymczasem w mieście przyrost ten wynosił 44,85%.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Obszar nr 3 charakteryzuje się bardzo dobrym wyposażeniem w urządzenia sportowo-rekreacyjne, takie jak boiska sportowe i place zabaw dla dzieci. Świadczy o tym najwyższy w mieście wskaźnik liczby tych obiektów na 1000 mieszkańców, który wyniósł 9,91. Tymczasem w mieście wskaźnik ten osiągnął 4,86.

Przy Publicznej Szkole Podstawowej im. Antoniego Gustawa Bema zlokalizowana jest hala sportowa, cztery boiska Orlik, plac zabaw dla dzieci oraz siłownia zewnętrzna. Dodatkowo, boisko sportowe znajduje się przy Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych. Inny plac zabaw usytuowany jest w pobliżu budynku mieszkalnego przy ulicy Zwoleńskiej 21C.

Boisko Orlik przy budynku Publicznej Szkoły Podstawowej im. Antoniego Gustawa Bema w Lipsku

Źródło: własne

Siłownia zewnętrzna przy budynku Publicznej Szkoły Podstawowej im. Antoniego Gustawa Bema w Lipsku

Źródło: własne

W 2023 roku na terenie Publicznej Szkoły Podstawowej w Lipsku zrealizowano budowę miasteczka ruchu drogowego. Prace te obejmowały między innymi wykonanie nawierzchni z kostki brukowej, malowanie oznakowania i linii, a także ustawienie znaków drogowych oraz montaż urządzeń małej architektury.

Fragment budynku Publicznej Szkoły Podstawowej im. Antoniego Gustawa Bema w Lipsku

Źródło: własne

Widok na budynek Przedszkola Samorządowego, na I planie fragment parking

Źródło: własne

Fragment budynku Publicznej Szkoły Podstawowej im. Antoniego Gustawa Bema w Lipsku (od strony południowej)

Źródło: własne

Budynek Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Technicznych im. Jana Pawła II w Lipsku

Źródło: własne

Internat przy ul. Zwoleńskiej koło Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Technicznych im. Jana Pawła II w Lipsku

Źródło: własne

Teren zieleni zlokalizowany przy Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych im. Jana Pawła II w Lipsku

Źródło: własne

Eksponat historyczny – Wojskowy Samolot Bojowy

Źródło: własne

Tablica promująca eksponat historyczny

Źródło: własne

W zakresie komunikacji zbiorowej, na obszarze nr 3 zlokalizowano tylko 2 przystanki autobusowe. W 2023 roku wskaźnik liczby przystanków autobusowych na 1000 mieszkańców wynosił tu 2,20, podczas gdy w mieście kształtował się na nieznacznie większym poziomie równym 2,92.

Obszar nr 3 wyróżnia się relatywnie niskim nagromadzeniem wypadków i kolizji. W 2023 roku liczba zdarzeń drogowych przypadająca na 1000 mieszkańców wynosiła tu 7,75, podczas gdy średnia dla miasta była wyższa i równa 9,91.

Przykład bloku od strony ul. Zwoleńskiej

Źródło: własne

Bardzo dobry stan drogi wewnętrznej, nasadzenia zieleni pomiędzy blokami w rejonie ul. Zwoleńskiej

Źródło: własne

Zadbana przestrzeń między blokami w rejonie ul. Zwoleńskiej i Bocznej

Źródło: własne

Widok na garaże i strefę zabudowy blokowej w rejonie ul. Zwoleńskiej i Bocznej

Źródło: własne

Dojście chodnikiem do klatki schodowej

Źródło: własne

Stan nawierzchni ulicy Zwoleńskiej, wyremontowany chodnik, w tle punkty handlowe

Źródło: własne

Na tym obszarze występuje relatywnie wysoka aktywność budowlana na przestrzeni ostatnich lat. W okresie 2016-2023 liczba pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych na 1000 mieszkańców wynosiła 40,73. Z kolei w mieście wskaźnik ten przyjął wartość 19,05.

Jednocześnie, w obszarze nr 3 nie zgłoszono zamierzeń budowlanych związanych z modernizacją istniejących obiektów na przestrzeni ostatnich lat. Największe potrzeby remontowe można zaobserwować w centrum miasta oraz w rejonie ulicy Przemysłowej.

W 2023 roku przygotowano dokumentację projektowo-kosztorysową dotyczącą przebudowy jezdni, chodników i parkingów w ciągu drogi gminnej nr 190346W (ul. Boczna) w Lipsku.

Sfera środowiskowa

W jednostce nr 3 odnotowuje się niski poziom zanieczyszczeń atmosferycznych wynikający ze stosowanego sposobu ogrzewania mieszkań. W okresie 2021-2024 udział źródeł ciepła opalanych paliwami stałymi w ogólnej liczbie źródeł grzewczych ukształtował się na poziomie 45,95%, co stanowi wartość aż o 23,23 p.p. niższą niż średnia dla miasta.

Ponadto, w tym obszarze występuje wysoki stopień skanalizowania. Udział przyłączy kanalizacyjnych podłączonych do budynków, w stosunku do przyłączy wodociągowych, wynosił 88,02%, co jest wynikiem o 5,35 p.p. lepszym niż średnia miejska.

Jednostka analityczna nr 5

Wstęp

Obszar nr 5 to zwarty teren zabudowy mieszkaniowej zlokalizowany w ścisłym centrum miasta. Obejmuje on rejon ulic Partyzantów, Iłżeckiej, Cichej, Zwoleńskiej, Małej, Dionizego Czachowskiego, Jana Kilińskiego, Podole, Kościelnej, Sandomierskiej, Rynku, Soleckiej, Tadeusza Kościuszki, Pieszej oraz 1 Maja.

Centralnym punktem tego obszaru jest Rynek, wokół którego skoncentrowano liczne usługi publiczne i handlowe, w tym obiekty administracyjne, takie jak np. Urząd Miasta i Gminy Lipsko oraz Starostwo Powiatowe w Lipsku. Ponadto znajdują się tu Prokuratura Rejonowa i Sąd Rejonowy.

Budynek Prokuratury Rejonowej

Źródło: własne

Budynek Sądu Rejonowego

Źródło: własne

Widok na budynek Powiatowego Urzędu Pracy, w tle Starostwo Powiatowe w Lipsku i supermarket

Źródło: własne

Budynek Sądu Rejonowego i Sądu Rodzinnego

Źródło: własne

Przykład usług publicznych przy złączeniu ul. Zwoleńskiej i Partyzantów

Źródło: własne

Przykład usług publicznych przy złączeniu ul. Zwoleńskiej i 1 Maja

Źródło: własne

Widok na budynek Urzędu Miasta i Gminy Lipsko, obok punkt handlowy

Źródło: własne

Rynek, w tle budynek Starostwa Powiatowego w Lipsku

Źródło: własne

Na południu obszaru znajduje się Zalew w Lipsku, przez który przepływa ciek Krępianka. Zbiornik ten otoczony jest ścieżkami pieszymi oraz terenem rekreacyjnym zlokalizowanym od strony ulicy Turystycznej (droga wojewódzka nr 747). Przy ulicy Kilińskiego 13 mieści się natomiast Kościół Świętej Trójcy.

Sfera społeczna

Według danych Urzędu Miasta i Gminy Lipsko, na koniec 2023 roku jednostkę analityczną nr 5 zamieszkiwało 811 osób, co stanowiło 15,76% ogólnej ludności miejskiej. Obszar ten cechuje niekorzystna struktura demograficzna w porównaniu ze średnią dla miasta.

W 2023 roku udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wyniósł tu 11,17%, co było wartością o 2,42 p.p. niższą niż średnia miejska. Osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 58,12% populacji, osiągając wynik o 0,50 p.p. wyższy niż średnio w mieście. Natomiast odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym liczył 30,71%, co przekraczało średnią miejską o 1,92 p.p. Ta struktura demograficzna wskazuje, że w centrum miasta zachodzą zaawansowane procesy starzenia się społeczeństwa, przebiegające szybciej niż w mieście.

Na obszarze nr 5 występuje relatywnie wysokie natężenie ubóstwa w porównaniu z miastem. W 2023 roku udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności wynosił 2,79%, będąc o 0,46 p.p. większym niż średnia dla miasta.

Obszar ten charakteryzuje się również bardzo wysoką koncentracją bezrobocia na tle miasta. Na koniec 2023 roku udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym ukształtował się na poziomie 8,21%, przekraczając średnią miejską o 1,83 p.p. Jednocześnie, udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił 61,32%, co było wartością o 2,06 p.p. większą niż średnia miejska. Z kolei odsetek bezrobotnych do 30. roku życia liczył 21,82%, przewyższając nieznacznie średnią dla miasta (równą 19,58%).

Na obszarze nr 5 zaobserwowano zbliżony poziom przestępczości do średniej miejskiej. W 2023 roku liczba przestępstw przypadająca na 100 mieszkańców wynosiła 1,68, przy średniej dla miasta równej 1,65.

Jeśli chodzi o aktywność obywatelską, frekwencja w I turze wyborów samorządowych do Rady Miejskiej w Lipsku w 2024 roku wyniosła 55,36%. W okresie od 2018 do 2024 roku odnotowano jej spadek o 1,17 p.p.

Sfera gospodarcza

Obszar nr 5 charakteryzuje się bardzo wysoką koncentracją podmiotów gospodarczych na tle całego miasta. Według stanu na 31 grudnia 2023 roku, wskaźnik ogólnej liczby podmiotów gospodarczych przypadający na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił aż 72,36, podczas gdy średnia dla miasta była niemal dwukrotnie niższa i równa 37,01. W tym samym czasie liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym osiągnęła 70,45, przy średniej miejskiej wynoszącej 35,66. Ponadto, w okresie 2014-2023, w stosunku do lat 2004-2013, liczba osób fizycznych rozpoczynających działalność gospodarczą zwiększyła się w tej jednostce o 61,22%.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Na obszarze nr 5 zlokalizowano 5 obiektów sportowo-rekreacyjnych. Wskaźnik ich liczby przypadający na 1000 mieszkańców wynosi 6,17, co jest wartością wyższą niż średnia dla miasta, która kształtuje się na poziomie 4,86. W 2023 roku w ramach formuły „zaprojektuj i wybuduj" zmodernizowano plac zabaw przy ulicy Czachowskiego w Lipsku.

W południowej części jednostki nr 5 zlokalizowany jest Zalew nad Lipskiem o powierzchni około 3 hektarów. Zbiornik ten leży w naturalnym zagłębieniu terenu, otoczonym luźną zabudową. Od momentu powstania nie przeszedł gruntownej modernizacji, co z biegiem lat doprowadziło do jego znacznego spłycenia i zamulenia. Z uroków zalewu chętnie korzystają wędkarze, ponieważ jego wody obfitują w różnorodne gatunki ryb, takie jak płoć, karp, jaź, karaś, amur, szczupak i okoń. W latach 2022-2024 zrealizowano inwestycję pod nazwą „Rewitalizacja centrum rekreacyjnego Lipska wraz z modernizacją zbiornika retencyjnego". Ze względu na swoją skalę i złożoność, projekt ten został podzielony na trzy etapy:

- Etap I: Obejmował odmulenie czaszy zalewu na powierzchni 3,08 hektara oraz koryta rzeki Krępianki na odcinku 714 metrów. W ramach tych prac wykoszono porosty ze skarp, wykopano rowki odwadniające oraz wzmocniono skarpy zbiornika przy użyciu umocnień typu geokrata.
- Etap II: Skupiał się na remoncie jazu betonowego.
- Etap III: Dotyczył budowy drogi wewnętrznej z ciągiem pieszo-rowerowym. Prace te polegały m.in. na stworzeniu podbudowy i nawierzchni z kostki betonowej. Zainstalowano oświetlenie drogowe, krawężniki, obrzeża, chodniki oraz wspomniany ciąg pieszo-rowerowy.

Ponadto, w ramach projektu, nad zalewem oddano do użytku nową kładkę oraz siłownię zewnętrzną.

Widok na wschodni brzeg Zalewu w Lipsku

Źródło: własne

Stan infrastruktury drogowej po północnej stronie Zalewu w Lipsku

Źródło: własne

Zalew w Lipsku

Źródło: własne

Plac zabaw przy ul. Czachowskiego

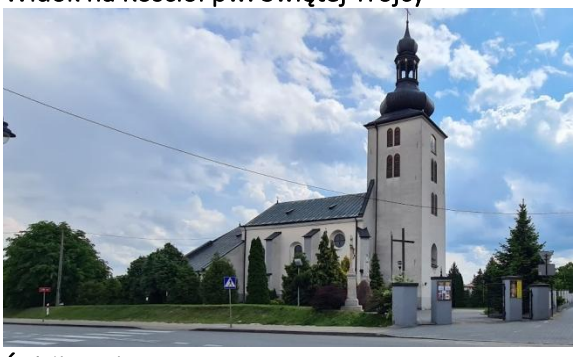
Źródło: własne

W centrum miasta znajdują się obiekty zabytkowe nieruchome o dużej wartości historycznej.

Kościół parafialny pod wezwaniem Świętej Trójcy w Lipsku został wpisany do rejestru zabytków nieruchomych województwa mazowieckiego (nr rej.: 325/A/67 z 15.06.1967 i 81/A/81 z 12.03.1981).

W miejscu obecnego kościoła najprawdopodobniej stał pierwotnie drewniany zbór kalwiński. Kamień węgielny pod dzisiejszą budowlę położono w 1614 roku. Budowę sfinansowali Mikołaj Oleśnicki, kasztelan radomski, i jego żona Zofia z Lubomirskich, którzy przeszli z kalwinizmu na katolicyzm. Konsekracji obiektu dokonano w 1686 roku. W 1844 roku kościół przeszedł gruntowną przebudowę, którą kierował Henryk Marconi. Wówczas usunięto starą wieżę i sygnaturkę, zastępując je obecną, murowaną wieżą. Prace te zrealizowano dzięki zaangażowaniu Eustachego Wielogłowskiego, ówczesnego właściciela Lipska. Niestety, w 1857 roku pożar poważnie zniszczył budynek. Wieża, zwieńczona miedzianą kopułą, doznała uszkodzeń również w 1945 roku. Została ona odbudowana w 1956 roku, przyjmując funkcję dzwonnicy. W latach 1977–1979, dzięki staraniom księdza Stanisława Słyka, przeprowadzono kompleksową renowację kościoła. W jej ramach świątynia zyskała nowe pokrycie z blachy miedzianej, wnętrze ozdobiono malowidłami, zakupiono nowe organy, zamontowano boazerię oraz otynkowano wieżę. Kościół jest budowlą jednonawową, zorientowaną, wzniesioną z kamienia wapiennego. Jego długość wynosi 27 metrów, a szerokość 7 metrów i 20 centymetrów.

Widok na Kościół pw. Świętej Trójcy

Źródło: własne

Figurka Św. Floriana

Źródło: własne

W rejestrze zabytków nieruchomych województwa mazowieckiego znajduje się także żydowski dom modlitwy (nr rej.: A-1676 z 24.11.2021) zlokalizowany przy ul. Iłżeckiej 6, pochodzący z lat 20. XX wieku. Historia obiektu jest bogata. Przed Holokaustem mieścił się tu dom modlitwy, usytuowany tuż obok niestety niezachowanej do dziś synagogi. Jest to murowana konstrukcja, wzniesiona na planie prostokąta, głównie parterowa. Jej centralna część wznosi się na jedno piętro, wyróżniając się charakterystycznym wysokim poddaszem. Budowę tego domu modlitwy, jednego z kilku istniejących

wówczas w mieście, zainicjowała gmina żydowska. Formalny wniosek o pozwolenie na budowę złożył 30 kwietnia 1924 roku przewodniczący kahału, Lejbuś Rozental, a zgodę na realizację inwestycji wydał wojewoda kielecki 17 czerwca 1924 roku. Podczas prac badawczych, w dniu 10 maja 2021 roku, dokonano niezwykłego odkrycia: na wschodniej elewacji środkowej części budynku odsłonięto ślady polichromii z inskrypcjami w alfabecie hebrajskim. Co więcej, jedna z inskrypcji, zapisana w języku aramejskim, zawiera fragment z księgi Zohar – jest to tzw. tekst "Kegawna", który chasydzi odmawiają na powitanie szabatu, tuż przed modlitwą Barechu. Obecnie budynek pełni funkcję Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie.

Obszar nr 5 charakteryzuje niekorzystna sytuacja w zakresie dostępności do przystanków autobusowych. Zlokalizowano tu tylko jeden przystanek autobusowy, a wskaźnik ich liczby przypadający na 1000 mieszkańców przyjął niską wartość 1,23.

Obszar nr 5 cechuje wysokie nagromadzenie kolizji i wypadków na tle miasta. W 2023 roku liczba zdarzeń drogowych przypadająca na 1000 mieszkańców wynosiła 15,18, podczas gdy w całym mieście ten wskaźnik osiągnął 9,91.

Na tym terenie obserwuje się niewielką dynamikę aktywności budowlanej w zakresie mieszkalnictwa. W okresie 2016-2023 liczba pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych na 1000 mieszkańców wynosiła zaledwie 3,70.

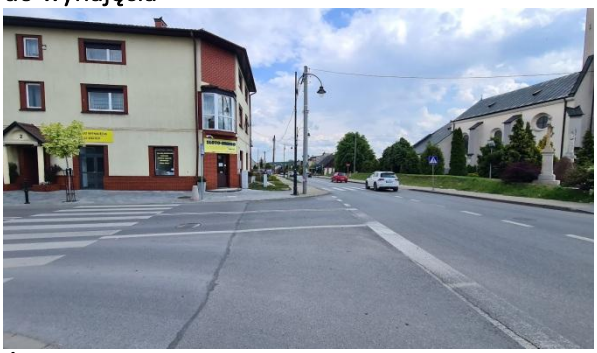
Z drugiej strony, obszar nr 5 odnotował relatywnie wysoki poziom potrzeb inwestycyjnych w zakresie modernizacji istniejących obiektów budowlanych. W latach 2016-2023 liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowego obiektu na 1000 mieszkańców wynosiła 17,26, przewyższając średnią dla miasta (13,80). Większość dróg kołowych znajduje się w dobrym stanie technicznym.

Stan nawierzchni ulicy i chodnika w ciągu ul. Partyzantów

Źródło: własne

Skrzyżowanie ul. Soleckiej i Kościuszki, w tle lokal do wynajęcia

Źródło: własne

Sfera środowiskowa

W obszarze nr 5 odnotowuje się relatywnie wysoki stopień zanieczyszczeń atmosferycznych wynikający ze sposobu ogrzewania budynków. W okresie 2021-2024 udział źródeł ciepła opalanych paliwami stałymi w ogólnej liczbie źródeł grzewczych ukształtował się tu na poziomie 69,49%, co nieznacznie przekracza średnią wartość dla miasta (69,18%).

Jednocześnie, obszar ten charakteryzuje się wysokim stopniem skanalizowania. Udział przyłączy kanalizacyjnych podłączonych do budynków, w stosunku do przyłączy wodociągowych, wynosił 86,95%.

Jednostka analityczna nr 10

Wstęp

Obszar nr 10 to tereny zabudowy produkcyjnej, produkcyjno-usługowej, składów i magazynów w rejonie ulic Przemysłowej i Spacerowej. Do obszaru rewitalizacji włączono tylko pojedyncze zabudowania mieszkaniowe, m.in. przy ulicy Przemysłowej. Natomiast tereny przemysłowe nie należą do tego obszaru.

Sfera społeczna

Według danych Urzędu Miasta i Gminy Lipsko na koniec 2023 r. jednostkę analityczną nr 10 zamieszkiwało 108 osób, co stanowiło 2,09% ogólnej liczby ludności miasta Lipsko.

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności wyniósł 11,87% i był o 1,72 p.p. niższy niż średnia miejska. Z kolei odsetek ludności w wieku produkcyjnym osiągnął 59,18%, przekraczając średnią dla miasta o 1,56 p.p. Natomiast udział ludności w wieku poprodukcyjnym ukształtował się na poziomie 28,96%, co oznacza niewielki wzrost w stosunku do średniej dla miasta, wynoszącej 28,79%.

Na obszarze nr 10 odnotowano bardzo wysoką koncentrację osób korzystających z systemu pomocy społecznej w porównaniu ze średnią miejską. W 2023 r. udział osób objętych środowiskową pomocą społeczną w ogólnej liczbie ludności wynosił 7,86%, podczas gdy średnia dla całego miasta kształtowała się na poziomie 2,33%. Należy jednak zaznaczyć, że na końcową wartość tego wskaźnika istotny wpływ ma niewielka liczebność populacji zamieszkującej tę część miasta.

Jednostkę analityczną nr 10 charakteryzuje relatywnie wysoki poziom bezrobocia w porównaniu ze średnią dla miasta. Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Lipsku w dniu 31 grudnia 2023 r. zarejestrowanych było 5 osób bezrobotnych, w tym 1 osoba w wieku do 30 roku życia. W 2023 r. stopa bezrobocia (udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym) wynosiła na tym obszarze 7,27%. Natomiast udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych osiągnął poziom 46,55%.

Obszar nr 10 cechuje najwyższe nagromadzenie przestępczości w mieście. Według danych Komendy Powiatowej Policji w Lipsku, w 2023 r. na tym terenie zarejestrowano 5 zdarzeń przestępczych. Wskaźnik przestępczości wynosił tu 4,75 na 100 mieszkańców. Należy jednak zaznaczyć, że na końcową wartość tego wskaźnika istotny wpływ ma niewielka liczebność populacji zamieszkującej tę część miasta.

Przy ul. Spacerowej 31A, poza obszarem rewitalizacji, znajduje się Komenda Powiatowa Policji w Lipsku. Ponadto w pobliżu mieści się Biblioteka Pedagogiczna.

Sfera gospodarcza

Na dzień 31 grudnia 2023 r. wskaźnik ogólnej liczby podmiotów gospodarczych na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił 18,10, przy czym średnia dla miasta była równa 37,01. W tym samym okresie wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym osiągnął 14,10, podczas gdy w mieście wyniósł 35,66.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

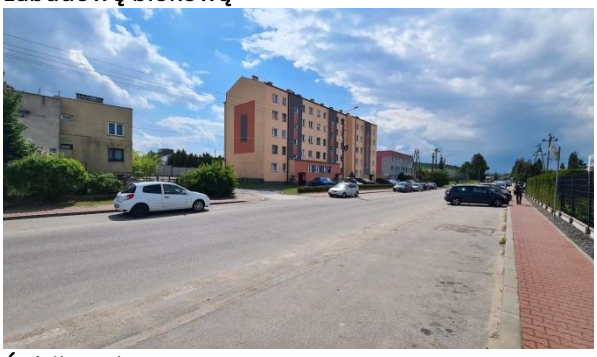
Obszar nr 10 jest bardzo dobrze skomunikowany z centrum miasta. Najlepsza sytuacja w całym mieście pod względem dostępności do komunikacji publicznej występuje właśnie na tym obszarze, co potwierdza wysoka wartość wskaźnika liczby przystanków autobusowych przypadająca na 1000 mieszkańców (równa 18,54).

Na obszarze nr 10 odnotowuje się wysokie nagromadzenie wypadków i kolizji drogowych. W 2023 r. wskaźnik liczby zdarzeń drogowych wynosił tu 43,01 na 1000 mieszkańców.

Większość dróg wewnętrznych posiada nierówną i spękaną nawierzchnię. W przeciwieństwie do nich, nawierzchnia ulicy Przemysłowej znajduje się w bardzo dobrym stanie. Ponadto, w ciągu tej ulicy wybudowano nowy chodnik oraz wyznaczono miejsca parkingowe dla samochodów osobowych.

Na obszarze nr 10 nie zlokalizowano obiektów sportowo-rekreacyjnych. Sam plac zabaw przy ul. Przemysłowej jest w złym stanie technicznym i wymaga modernizacji.

Stan nawierzchni ulicy Przemysłowej, widok na zabudowę blokową

Źródło: własne

Spękana nawierzchnia drogi wewnętrznej

Źródło: własne

Plac zabaw dla dzieci

Źródło: własne

Nierówna, zróżnicowana nawierzchnia dróg wewnętrznych

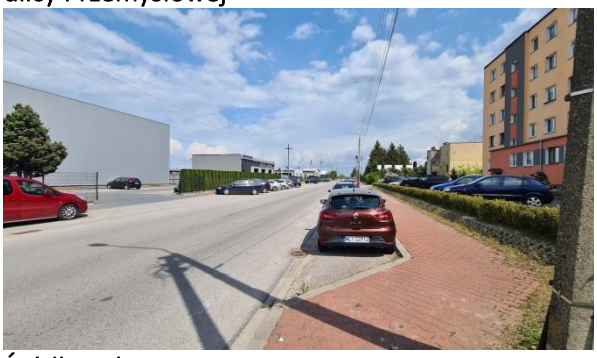
Źródło: własne

Przykład zniszczonej, spękanej nawierzchni drogi wewnętrznej, zdegradowane ogrodzenie

Źródło: własne

Przebieg nowego chodnika po prawej stronie ulicy Przemysłowej

Źródło: własne

Sfera środowiskowa

W obszarze nr 10 odnotowuje się wysoki poziom zanieczyszczeń atmosferycznych w porównaniu z miastem. W latach 2021-2025 udział źródeł ciepła na paliwa stałe w ogólnej liczbie wszystkich źródeł ciepła wynosił 80,00%. Wartość ta była większa o 10,82 punktu procentowego w porównaniu ze średnią dla całego miasta.

Budynki mieszkalne w obszarze nr 10 są podłączone do kanalizacji sanitarnej.

Wiejska część obszaru rewitalizacji

Sfera społeczna

Zgodnie z danymi Urzędu Miasta i Gminy Lipsko, na koniec 2023 roku w wiejskiej części obszaru rewitalizacji zameldowanych było 398 osób, co stanowiło 7,46% ogólnej liczby ludności zamieszkującej obszar wiejski gminy.

Struktura wiekowa mieszkańców charakteryzowała się następującym udziałem poszczególnych grup: ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowiła 17,59%, osoby w wieku produkcyjnym – 60,05%, a w wieku poprodukcyjnym – 22,36%. Co istotne, bardzo zbliżoną strukturę demograficzną odnotowuje się również na całym wiejskim obszarze gminy.

W wiejskiej części obszaru rewitalizacji utrzymuje się wysoka koncentracja ubóstwa. Systemem pomocy społecznej objęto 47 osób. W 2023 roku, udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności wynosił 11,81%, co jest wynikiem znacznie wyższym niż średnia dla obszaru wiejskiego gminy, która wynosiła 5,03%.

Na obszarze tym zarejestrowano również wysoki poziom bezrobocia. Na koniec 2023 roku, odsetek bezrobotnych wśród ludności w wieku produkcyjnym sięgnął 11,72%, podczas gdy na obszarze wiejskim gminy wynosił 8,30%. Spośród wszystkich bezrobotnych, 60,71% stanowiły osoby długotrwale pozostające bez pracy (przy wartości 64,66% dla całego obszaru wiejskiego gminy). Należy też odnotować, że 28,57% bezrobotnych stanowiły osoby do 30. roku życia (względem 30,83% na obszarze wiejskim gminy).

Wiejską część obszaru rewitalizacji cechuje ponadto ponad dwukrotnie większy poziom przestępczości niż średnio na obszarze wiejskim gminy. W 2023 roku zarejestrowano 17 przestępstw. W tym czasie

liczba przestępstw przypadająca na 1000 mieszkańców wyniosła 42,71, podczas gdy średnia dla obszaru wiejskiego gminy to 15,94.

W dniu 7 kwietnia 2024 roku frekwencja w wyborach samorządowych do Rady Miejskiej osiągnęła 43,54%. Jest to wynik o 0,92 p.p. wyższy w porównaniu z 2018 rokiem. Natomiast na obszarze wiejskim gminy frekwencja ta wynosiła 53,93% i wzrosła o 0,96 p.p. względem 2018 r.

Sfera gospodarcza

Wiejska część obszaru rewitalizacji wyróżnia się relatywnie wysokim wskaźnikiem koncentracji podmiotów gospodarczych na tle obszaru wiejskiego gminy. Na dzień 31 grudnia 2023 r. odnotowano tu 48,54 podmioty gospodarcze ogółem przypadające na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, podczas gdy średnia dla całego obszaru wiejskiego gminy wynosiła 43,99. Jednocześnie, liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą, przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, osiągnęła 47,70. Dla porównania, na obszarze wiejskim gminy wskaźnik ten wyniósł 43,65. W ciągu ostatnich dziesięciu lat (2014-2023) na tym terenie przybyły 2 osoby fizyczne rozpoczynające prowadzenie działalności. Mimo to, w porównaniu okresów 2014-2023 i 2004-2013, odnotowano spadek liczby osób zakładających działalność gospodarczą o 22,22%. Kontrastuje to ze wzrostem o 9,01% zaobserwowanym na całym obszarze wiejskim gminy.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Wiejska część obszaru rewitalizacji dysponuje 5 obiektami sportowo-rekreacyjnymi. Wskaźnik liczby obiektów sportowo-rekreacyjnych przypadającej na 1000 mieszkańców wynosi 12,56, co jest znacznie wyższą wartością niż 4,13 odnotowane dla całego obszaru wiejskiego gminy.

W wiejskiej części obszaru rewitalizacji zlokalizowano 10 przystanków autobusowych. W 2023 r. wskaźnik liczby przystanków przypadającej na 1000 mieszkańców wynosił 25,13, przewyższając średnią dla obszaru wiejskiego gminy, która była równa 23,44.

W 2023 r. na tym terenie zarejestrowano 7 zdarzeń drogowych, w tym 6 kolizji i 1 wypadek. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych na 1000 mieszkańców wynosił 17,59. Dla porównania, wskaźnik ten dla całego obszaru wiejskiego gminy był istotnie niższy i wyniósł 4,69.

W okresie 2016-2023 zgłoszono 6 pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych. Na przestrzeni ostatnich lat wskaźnik liczby pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych przypadająca na 1000 mieszkańców liczył 15,08. Z kolei na obszarze wiejskim gminy uzyskał on 27,19.

W ostatnich latach zgłoszono także 8 potrzeb inwestycyjnych związanych z modernizacją istniejących obiektów budowlanych. W latach 2016-2023 wskaźnik dotyczący liczby zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowego obiektu kształtował się na poziomie 20,10 na 1000 mieszkańców, podczas gdy dla obszaru wiejskiego gminy wynosił 15,56.

W minionych latach w wiejskiej części obszaru rewitalizacji zrealizowano szereg kluczowych projektów, mających na celu kompleksową poprawę infrastruktury i podniesienie jakości życia lokalnej społeczności. Działania te objęły modernizację dróg, rozbudowę sieci wodno-kanalizacyjnej oraz rozwój bazy rekreacyjnej.

Istotną część działań stanowiły projekty drogowe. Przeprowadzono modernizacje i przebudowy dróg gminnych w miejscowościach takich jak Gruszczyn, Lipsko, Huta i Maziarze. Równolegle budowano i odnawiano chodniki (np. w Gruszczynie i Hucie) oraz utwardzano drogi kruszywem. Kluczowe było także przygotowanie niezbędnej dokumentacji projektowej i geodezyjnej dla przyszłych przedsięwzięć drogowych, finansowanych w dużej mierze ze środków funduszu sołeckiego. Ponadto, Starostwo Powiatowe w Lipsku zaplanowało remont drogi powiatowej nr 1905W (Leszczyny-Huta-Lipsko) na odcinku 540 mb (od km 1+775 do km 2+315).

Działania w obszarze oświetlenia ulicznego przyczyniły się do zwiększenia bezpieczeństwa i komfortu pieszych. Przeprowadzono modernizację polegającą na wymianie opraw sodowych na energooszczędne oświetlenie typu LED w wielu sołectwach, między innymi w Gruszczynie, Hucie i Maziarzach.

W zakresie inwestycji wodociągowych i kanalizacyjnych skupiono się na rozbudowie i unowocześnieniu sieci wodociągowej w wielu miejscowościach, takich jak Huta, Leszczyny, Maziarze, Borowo, Wólka Krępska, Ratyniec, Jakubówka, Wróblów i Szymanów. Ważnym elementem było również budowanie i modernizowanie ujęć wody, ze szczególnym uwzględnieniem Leszczyn. Opracowano także dokumentację dla kompleksowych systemów wodociągowych i kanalizacyjnych, a także zrealizowano budowę kanalizacji sanitarnej w Lipsku, Porębie i Śląsku.

W ramach inwestycji rekreacyjnych zbudowano i doposażono place zabaw (m.in. w Gruszczynie, Leszczynach, Śląsku, Maziarzach), zamontowano i uzupełniono wyposażenie siłowni zewnętrznych (np. w Gruszczynie, Leszczynach, Śląsku) oraz utworzono nowe miejsca przeznaczone do wypoczynku. Przeprowadzono również remonty i doposażenie pomieszczeń gminnych z przeznaczeniem na świetlice wiejskie (m.in. w Śląsku), a także utwardzono kostką brukową tereny i miejsca parkingowe przy tych placówkach.

Wiele z opisanych inwestycji było możliwych dzięki połączeniu środków pochodzących z Funduszu Sołeckiego, budżetu gminy oraz znaczących dofinansowań zewnętrznych. Wśród nich należy wymienić środki z budżetu Unii Europejskiej, Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020, Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych oraz Mazowieckiego Instrumentu Aktywizacji Sołectw.

Sfera środowiskowa

W okresie 2021-2024 udział źródeł ciepła opalanych paliwami stałymi w ogólnej liczbie źródeł ciepła w wiejskiej części obszaru rewitalizacji wyniósł 86,76%. Jest to wartość o 2,67 p.p. wyższa w porównaniu do średniej dla obszaru wiejskiego gminy. Ponadto, masa wyrobów azbestowych pozostających do unieszkodliwienia stanowiła 83,76% zinwentaryzowanej masy tych wyrobów, przy średniej dla całego obszaru wiejskiego gminy wynoszącej 73,17%.

W 2023 r. Zakład Usług Komunalnych w Lipsku sp. z o.o. sfinalizował budowę nowej stacji uzdatniania wody (SUW) na działce nr ew. 985/2 w Leszczynach. Realizację tego przedsięwzięcia wsparły środki z Unii Europejskiej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) na lata 2014-2020.

Nowo oddane do użytku ujęcie w Leszczynach ma kluczowe znaczenie dla zwodociągowania północno-zachodnich terenów wiejskich gminy Lipsko. Będzie ono zasilać w wodę następujące miejscowości:

- Leszczyny, Huta, Maziarze, Borowo, Wólka Krępska, Rokitów, Ratyniec, Jakubówka,
- Krępa Kościelna, Krępa Górna, Krępa Dolna, Zofiówka, Nowa Wieś, Boży Dar.

Dodatkowo, nowa SUW przejęła zaopatrzenie w wodę miejscowości dotychczas korzystających z ujęcia w Katarzynowie, czyli: Baranów, Dąbrówka, Gołębiów, Wola Cukrowa, Szymanów, Wola Solecka I, Wola Solecka II oraz Wola Solecka-Wólka.

W czerwcu 2023 r. rozpoczęto również odwiert dodatkowej studni podziemnej nr 2 w Leszczynach. Utworzenie drugiej studni pozwoli na ciągłą i niezawodną dostawę wody w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem.

W ramach tych działań wybudowano m.in. sieć wodociągową o łącznej długości 5011 mb wraz z przyłączami o długości 796 mb w miejscowościach Leszczyny, Huta i Maziarze. Gmina Lipsko pozyskała na ten cel dofinansowanie z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19, w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych.

Obszar rewitalizacji w części wiejskiej według stanu na styczeń 2024 roku nie był wyposażony w sieć kanalizacyjną.

Gruszczyn

Wstęp

Gruszczyn to sołecka miejscowość położona w zachodniej części gminy Lipsko. W latach 1975–1998 należała administracyjnie do województwa radomskiego. Mieszkańcy wsi przynależą do parafii Świętej Trójcy w Lipsku. Osada malowniczo rozciąga się w otoczeniu pól uprawnych i kompleksów leśnych.

Dzieje Gruszczyna są bogate i stanowią odzwierciedlenie zmian demograficznych oraz własnościowych na przestrzeni stuleci. Nazwa miejscowości wywodzi się od imienia Kruszka (później przekształconego na Gruszka), co wskazuje na jej dzierżawczy charakter. W dawnych dokumentach pojawiały się różne warianty pisowni, m.in. Crusczino, Kruszczyno, Grusczino czy Cruszczino, by ostatecznie utrwalić się jako Gruszczyn w XIX wieku.

Pierwszym udokumentowanym właścicielem Gruszczyna był Jan, brat Tomisława. Osada następnie trafiła w zastaw do Piotra Raszkowskiego od Andrzeja Lubowskiego. W latach 1388-1391 dokumenty sądowe wspominają Jaśka z Krusczina (Gruszczyna) oraz jego córkę, która poślubiła Mikołaja Chrzypskiego.

W 1822 roku cała posiadłość, wraz z folwarkiem, została wyceniona na 9 745 talarów. Pod koniec XVII lub na początku XVIII wieku, jeden z kolejnych właścicieli – Garczyński lub Koźmiński – sprowadził do miejscowości osadników, co znacząco wpłynęło na strukturę ludnościową. Efektem parcelacji ziemi folwarcznej i osiedlania się niemieckich kolonistów było to, że w 1907 roku na 236 mieszkańców aż 170 stanowili ewangelicy, a tylko 66 katolicy.

Przed wybuchem II wojny światowej sołtysem Gruszczyna był Antoni Andraszak. Po zakończeniu wojny do niej przybyło również kilka rodzin z Kresów Wschodnich, które osiedliły się w opuszczonych gospodarstwach niemieckich rolników.

Niestety, szlachecki dwór w Gruszczynie nie przetrwał do naszych czasów – prawdopodobnie został rozebrany jeszcze przed II wojną światową. Zachował się natomiast dworek sołtysi, wzniesiony około 1852 roku. Po wojnie w jednym z jego pomieszczeń funkcjonowała jednoklasowa szkoła, co tylko podkreśla jego znaczącą rolę w życiu lokalnej społeczności.

Odnowiona nawierzchnia drogi przechodzącej przez Gruszczyn, w tle zabudowa wiejska

Źródło: własne

Niewielki teren rekreacyjny dla dzieci w miejscowości Gruszczyn

Źródło: własne

Sfera społeczna

Według danych z Urzędu Miasta i Gminy Lipsko na koniec 2023 r. w miejscowości Gruszczyn było zameldowanych 57 osób, co stanowiło 1,07% ogólnej liczby ludności zamieszkującej obszar wiejski gminy.

Struktura demograficzna wskazuje, że ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła 15,79% ogółu mieszkańców Gruszczyna, natomiast na tle całego obszaru wiejskiego gminy udział tej grupy wiekowej wyniósł 17,70%. W Gruszczynie udział osób w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności kształtował się na poziomie 61,40%, przekraczając o 1,34 p.p. średnią wartość dla obszaru wiejskiego gminy. Odsetek mieszkańców w wieku poprodukcyjnym wynosił 22,81% i był o 0,57 p.p. większy niż średnio dla obszaru wiejskiego gminy.

Miejscowość Gruszczyn charakteryzuje się relatywnie wysokim wskaźnikiem ubóstwa w porównaniu z większością pozostałych sołectw. W 2023 r. do systemu pomocy społecznej zakwalifikowano 5 osób. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności osiągnął tu 8,77%, przewyższając o 3,74 p.p. średnią dla obszaru wiejskiego gminy.

W Gruszczynie notuje się bardzo niski poziom bezrobocia. Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Lipsku na koniec 2023 r. była zarejestrowana zaledwie 1 osoba bezrobotna do 30 roku życia przez ponad 12 miesięcy. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 2,86%, tj. o 5,45 p.p. mniej niż średnio na obszarze wiejskim gminy.

W 2023 r. zarejestrowano tu 1 zdarzenie przestępcze. W 2023 r. liczba przestępstw przypadająca na 1000 mieszkańców osiągnęła 17,54. Należy jednak zaznaczyć, że na ostateczną wartość tego wskaźnika znacząco wpływa niewielka liczba ludności zamieszkującej tę część gminy.

W dniu 7 kwietnia 2024 r. frekwencja w wyborach samorządowych do Rady Miejskiej w Lipsku w miejscowości Gruszczyn, podobnie jak w miejscowości Śląsko, wyniosła 46,17% i osiągnęła o 7,78 p.p. mniej niż średnio na obszarze wiejskim gminy. W okresie od 2018 r. do 2024 r. zaobserwowano spadek udziału w głosowaniu o 1,15 p.p. Natomiast na obszarze wiejskim gminy odnotowano jej niewielki wzrost.

Sfera gospodarcza

Miejscowość Gruszczyn charakteryzuje się relatywnie niskim skupieniem podmiotów gospodarczych na tle obszaru wiejskiego gminy. W dniu 31 grudnia 2023 r. liczba podmiotów gospodarczych ogółem, przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, wynosiła w Gruszczynie 40,00. Jest to wartość niższa niż średnia dla obszaru wiejskiego gminy, która wynosiła 43,99. Jednocześnie, w tym samym czasie, liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym w Gruszczynie wynosiła 40,00. Wartość ta również kształtowała się poniżej wskaźnika dla obszaru wiejskiego gminy, gdzie wyniósł on 43,65. W okresie ostatnich 10 lat poziom przedsiębiorczości utrzymuje się na podobnym poziomie.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

W miejscowości Gruszczyn zlokalizowany jest niewielki teren rekreacyjny dla dzieci o powierzchni 115 m². Plac zabaw wyposażono w ogrodzenie panelowe z podmurówką o długości 180 m. W ostatnich latach zamontowano tam nowe elementy, takie jak: bujak sprężynowy, huśtawka wahadłowa podwójna, huśtawka sprężynowa, ławkę z oparciem, kosz na śmieci oraz regulamin. Dodatkowo, na terenie rekreacyjnym zainstalowano urządzenia siłowni zewnętrznej, między innymi twister, wioślarz na pylonie i kolarz na pylonie. Z perspektywy potrzeb modernizacyjnych, stan techniczny placu zabaw oceniany jest jako dobry. Liczba obiektów sportowo-rekreacyjnych przypadająca na 1000 mieszkańców wyniosła 17,54, co stanowi znaczną dysproporcję w porównaniu ze średnią dla obszaru wiejskiego gminy, która wynosi 4,13.

W Gruszczynie nie odnotowano wypadków ani kolizji drogowych. W miejscowości nie obserwuje się także rozwoju budownictwa mieszkaniowego. Znajduje się tu 1 przystanek autobusowy. Wskaźnik liczby przystanków autobusowych przypadających na 1000 mieszkańców osiągnął tu wartość 17,54, podczas gdy na obszarze wiejskim gminy wynosił 23,44.

Gmina Lipsko aktywnie realizuje inwestycje mające na celu poprawę warunków prowadzenia działalności rolniczej poprzez przebudowę dróg lokalnych. Przebudowano już drogę gminną nr 190301W na odcinku Lipsko – Gruszczyn. Zadanie to zrealizowano przy wsparciu środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. W ramach tej inwestycji wykonano 1382 mb drogi (w km od 0+000 do 1+382) o szerokości jezdni 3,5 m z nawierzchnią z mieszanek mineralno-asfaltowych o grubości 9 cm oraz utwardzone pobocza materiałem kamiennym o szerokości 1 m. Ponadto, przy drodze gminnej nr 190324W wybudowano chodnik. Zmodernizowano również oświetlenie uliczne poprzez wymianę 12 sztuk opraw sodowych na oprawy ze źródłem światła LED na istniejących wysięgnikach.

W dniu 26 marca 2025 roku Miasto i Gmina Lipsko podpisało umowę o dotację w ramach Instrumentu wsparcia zadań ważnych dla równomiernego rozwoju województwa mazowieckiego z budżetu Województwa Mazowieckiego. W okresie 2025-2026 planowana jest przebudowa drogi gminnej nr 190324W na odcinku Gruszczyn – Konstantynów o długości 816 mb. Realizacja tego przedsięwzięcia ma znacząco wpłynąć na komfort i bezpieczeństwo podróżowania, skrócić czas dojazdu do kluczowych miejsc oraz pozytywnie wpłynąć na rozwój lokalnej społeczności.

Sfera środowiskowa

Miejscowość Gruszczyn charakteryzuje się bardzo wysokim stopniem zanieczyszczeń powietrza, co wynika ze stosowania paliw stałych do ogrzewania budynków. Jest to istotny problem w porównaniu z obszarem wiejskim gminy.

W okresie 2021-2024 udział źródeł ciepła wykorzystujących paliwa stałe w ogólnej liczbie źródeł ciepła w Gruszczynie kształtował się na poziomie 92,59%. Wskaźnik ten przekracza o 8,50% średnią wartość dla obszaru wiejskiego gminy.

W jednostce tej brakuje terenów zieleni urządzonej. Ponadto, nie podłączono przyłączy kanalizacyjnych do budynków. Zaplanowano za to wymianę wodomierzy z jednoczesnym wdrożeniem metody odczytu objazdowego.

Huta

Wstęp

Wieś Huta to sołectwo, które znajduje się w północno-zachodniej części gminy Lipsko, otoczone polami uprawnymi i terenami leśnymi. W skład wsi wchodzą kolonia Rokitów oraz przysiółek Urbany. Administracyjnie. W latach 1975–1998 Huta należała do województwa radomskiego. Lokalna społeczność jest związana z parafią Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Krępie Kościelnej.

W kontekście historycznym, nazwa „Huta" zazwyczaj odnosi się do miejsc, w których funkcjonowały zakłady przemysłowe, jak na przykład huty szkła. Ilustracją tego w bliskiej okolicy Lipska jest Lipuska Huta, gdzie wzmianki o hucie szkła datowane są już na 1754 rok. Należy podkreślić, że tej miejscowości nie należy mylić z Hutą w gminie Lipsko.

Wyremontowana nawierzchnia drogi i chodnika w miejscowości Huta

Źródło: własne

Figurka i krzyż przydrożny w miejscowości Huta na trasie do Wólki Krępskiej

Źródło: własne

Sfera społeczna

Według danych z Urzędu Miasta i Gminy Lipsko, miejscowość Huta na koniec 2023 r. liczyła 56 zameldowanych osób, co stanowiło 1,05% ogólnej liczby ludności zamieszkującej obszar wiejski gminy.

Struktura demograficzna Huty charakteryzowała się niskim udziałem ludności w wieku przedprodukcyjnym, wynoszącym 10,71%, czyli o 6,99 punktu procentowego mniej niż średnia dla wiejskiego obszaru gminy. Odsetek ludności w wieku produkcyjnym osiągnął poziom 64,29%, przewyższając o 4,23 punktu procentowego średnią dla obszaru wiejskiego gminy. Natomiast osoby w

wieku poprodukcyjnym stanowiły 25,00% mieszkańców. Udział seniorów na obszarze wiejskim gminy 2,76 punktu procentowego niższy w porównaniu do tej miejscowości.

Huta wyróżnia się najwyższym poziomem ubóstwa spośród wszystkich miejscowości wiejskich. Do systemu pomocy społecznej włączono 10 osób. W 2023 r. udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności osiągnął tu aż 17,86%, przy średniej dla wiejskiego obszaru gminy wynoszącej 5,03%.

W miejscowości odnotowano również wysoki poziom bezrobocia na tle obszaru wiejskiego gminy. Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Lipsku na koniec 2023 r. zarejestrowane były 4 osoby bezrobotne, z czego 3 to bezrobotni długotrwale (powyżej 12 miesięcy). Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 11,11%, tj. o 2,81 punktu procentowego więcej niż średnia dla wiejskiego obszaru gminy. Udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych ukształtował się na poziomie 75,00%. Nie zarejestrowano w miejscowości osób bezrobotnych w wieku do 30 lat.

W zakresie bezpieczeństwa, w Hucie nie zarejestrowano zdarzeń przestępczych.

Frekwencja w wyborach samorządowych do Rady Miejskiej w Lipsku, odnotowana w miejscowości Huta, Leszczyny i Maziarze 7 kwietnia 2024 r., wyniosła 41,78%. Była ona o 2,30 punktu procentowego wyższa w porównaniu do frekwencji z 2018 roku. Dla porównania w 2024 r. na obszarze wiejskim gminy osiągnęła ona 53,95%.

W Hucie funkcjonuje Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, który rozpoczął działalność we wrześniu 1984 roku w budynku dawnej szkoły podstawowej.

Sfera gospodarcza

Huta wyróżnia się bardzo wysoką koncentracją podmiotów gospodarczych na tle obszaru wiejskiego gminy. W dniu 31 grudnia 2023 r. ogólna liczba podmiotów gospodarczych w Hucie, w przeliczeniu na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, wynosiła 77,78. Dla porównania, średnia dla obszaru wiejskiego gminy była znacznie niższa i wynosiła 43,99. Jednocześnie, w tym samym okresie, wskaźnik osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Hucie, również przypadający na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, wynosił 77,78, podczas gdy w mieście odnotowano 43,65. Należy odnotować, że w latach 2014-2023 liczba osób fizycznych rozpoczynających działalność gospodarczą zmalała o 80,00% w stosunku do okresu 2004-2013.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

W Hucie, według danych z Komendy Powiatowej Policji w Lipsku, odnotowano 5 zdarzeń drogowych. W 2023 roku wskaźnik liczby zdarzeń drogowych przypadającej na 1000 mieszkańców wynosił 89,29 i był najwyższy na wiejskiej części obszaru rewitalizacji.

Obsługę komunikacyjną zapewniają 2 przystanki autobusowe. W 2023 r. liczba przystanków autobusowych przypadających na 1000 mieszkańców wynosiła 35,71, przy średniej dla obszaru wiejskiego gminy równej 23,44.

W miejscowości nie obserwuje się tu przyrostu nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Huta charakteryzuje się relatywnie wysokim poziomem potrzeb inwestycyjnych związanych z modernizacją istniejących obiektów budowlanych. W latach 2016-2023 wskaźnik liczby zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowego obiektu, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, wynosił 35,71. Jest to wartość znacznie wyższa niż średnia dla obszaru wiejskiego gminy, która kształtowała się na poziomie 15,56.

W sołectwie realizowane są inwestycje ukierunkowane na poprawę komfortu i bezpieczeństwa ruchu kołowego i pieszego. W planach jest budowa drogi gminnej nr 190325W na odcinku Huta – Wólka Krępska. Starostwo Powiatowe w Lipsku zamierza również przeprowadzić remont drogi powiatowej nr 1905W (Leszczyny – Huta – Lipsko) na odcinku o długości 540 metrów. Inwestycja ta zostanie współfinansowana ze środków Rządowego Funduszu Rozwoju Dróg. Dotychczasowe działania obejmowały budowę jednostronnego chodnika o długości 608 metrów i szerokości 1,50 metra wzdłuż lewej strony drogi powiatowej nr 1905W. Ponadto, w 2022 roku w ramach Mazowieckiego Instrumentu Aktywizacji Sołectw MAZOWSZE 2022, wymieniono 13 sztuk oświetlenia ulicznego na energooszczędne oprawy typu LED.

Sfera środowiskowa

W miejscowości Huta wysoki stopień zanieczyszczeń atmosferycznych jest ściśle związany z dominującym sposobem ogrzewania budynków. W okresie od 2021 do 2024 roku odnotowano bardzo wysoki udział źródeł ciepła na paliwa stałe (takich jak węgiel i drewno) w ogólnej liczbie wszystkich źródeł ciepła, który wyniósł 90,32%. Wskaźnik ten jest znacznie wyższy, gdyż przekracza o 6,23 punktu procentowego średnią wartość dla całego obszaru wiejskiego gminy, a ta dominacja paliw stałych stanowi główną przyczynę zanieczyszczenia powietrza w miejscowości.

Jeśli chodzi o infrastrukturę techniczną, stwierdzono brak podłączeń kanalizacyjnych do budynków, co wskazuje na istotną lukę w podstawowej infrastrukturze sanitarnej. Z drugiej strony, w miejscowości rozbudowano sieć wodociągową, korzystającą z ujęcia wody zlokalizowanego w Leszczynach, co świadczy o poprawie dostępu do wody pitnej.

Leszczyny

Wstęp

Wieś Leszczyny jest położona w północno-zachodniej części gminy Lipsko w otoczeniu pól uprawnych i lasów. Przed wybuchem II wojny światowej Leszczyny należały do województwa kieleckiego, powiatu starachowickiego, gminy Lipsko. Po wojnie, w latach 1944–1975, wieś znajdowała się w granicach województwa kieleckiego, a następnie, w latach 1975–1998, przeszła pod administrację województwa radomskiego.

Pierwsze pisemne wzmianki o Leszczynach, figurujących wówczas jako Leszczyny-Kolonia, pochodzą z ksiąg metrykalnych parafii Krępa Kościelna i datowane są na rok 1851. Pod koniec XIX wieku wieś znajdowała się w guberni radomskiej, powiecie iłżeckim, w gminie Wierzchowiska. Ówcześnie Leszczyny liczyły 26 gospodarstw i 153 mieszkańców. W drugiej połowie XIX wieku wieś stała się miejscem osiedlania się kolonistów niemieckich. W okresie międzywojennym, w latach 20. XX wieku, funkcjonowała tu jednoklasowa państwowa szkoła powszechna, którą kierował dyrektor Feliks Kolbicz.

28 października 1942 roku niemiecka żandarmeria aresztowała w Leszczynach sołtysa Stanisława Łaszczaka (zginął w Auschwitz) i Jana Zugaja (trafił na Majdanek). Tej samej nocy rozstrzelali tam sześciu mieszkańców podejrzanych o działalność partyzancką. Równocześnie w Krępie Kościelnej, w odwecie za ukrywanie partyzanta Leopolda Dudka, Niemcy rozstrzelali i spalili rodzinę Tuźników oraz Anielę Dudek, zastrzelili Józefę Kawałek, a Leopolda Dudka uprowadzili.

Parafia Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Krępie Kościelnej to miejsce, do którego przynależą mieszkańcy Leszczyn. Na terenie wsi można znaleźć figurę z krzyżem z 1932 roku oraz krzyż pochodzący z początku XX wieku.

Sfera społeczna

Zgodnie z danymi Urzędu Miasta i Gminy Lipsko, na koniec 2023 roku w Leszczynach zameldowanych było 40 osób, co stanowiło zaledwie 0,75% ogólnej liczby ludności zamieszkującej obszar wiejski gminy.

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców Leszczyn wyniósł 15,00%, czyli o 2,70 p.p. mniej niż średnia dla obszaru wiejskiego gminy. Z kolei osoby w wieku produkcyjnym stanowiły 70,01% ogółu populacji. Udział tej grupy wiekowej był o 9,95 p.p. wyższy w stosunku do analogicznego wskaźnika dla obszaru wiejskiego gminy. Natomiast odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym kształtował się na poziomie 14,99%, osiągając o 7,25 p.p. niższą wartość w odróżnieniu od średniej dla obszaru wiejskiego gminy.

Leszczyny charakteryzują się wysokim poziomem ubóstwa w porównaniu z obszarem wiejskim gminy. Do systemu pomocy społecznej włączono 5 osób. W 2023 roku udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności wsi osiągnął 12,50%, co oznacza wartość wyższą o 7,47 p.p. niż średnia na obszarze wiejskim gminy.

Miejscowość ta odnotowuje najwyższy poziom bezrobocia spośród miejscowości wiejskich w gminie Lipsko. Według danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Lipsku, na koniec 2023 roku zarejestrowanych było 6 osób bezrobotnych. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 21,43%, przekraczając średnią dla wiejskiego obszaru gminy o 13,13 p.p. Warto odnotować, że udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych wynosił aż 83,33%, podczas gdy udział bezrobotnych do 30 roku życia liczył 16,67%.

W miejscowości odnotowano tylko 1 zdarzenie przestępcze. W 2023 roku liczba przestępstw przypadająca na 1000 mieszkańców wyniosła 25,00. Należy jednak zaznaczyć, że na końcową wartość wskaźnika znacząco wpływa niewielka liczba ludności zamieszkującej tę część gminy.

W dniu 7 kwietnia 2024 roku frekwencja w wyborach samorządowych do Rady Miejskiej w Lipsku w miejscowości Leszczyny, Huta i Maziarze wyniosła 41,78% i wzrosła o 2,30 p.p. w okresie pomiędzy rokiem 2018 a 2024. Tymczasem w 2024 r. na obszarze wiejskim gminy osiągnęła ona 53,95% i zwiększyła się o 0,96 p.p. względem 2018 r.

Sfera gospodarcza

Leszczyny charakteryzuje bardzo niskie skupienie podmiotów gospodarczych na tle obszaru wiejskiego gminy. W dniu 31 grudnia 2023 r. liczba podmiotów gospodarczych ogółem, przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym, wynosiła 35,71. Jest to wartość niższa niż średnia dla obszaru

wiejskiego gminy, która wynosiła 43,99. W tym samym czasie wskaźnik liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą przypadający na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym również wynosił 35,71. Dla porównania, analogiczny wskaźnik na obszarze wiejskim gminy wynosił 43,65. W ostatnich latach nie obserwuje się przyrostu liczby osób fizycznych rozpoczynających własną działalność gospodarczą na terenie Leszczyn.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

Na gminnej działce nr 994 w Leszczynach, w ramach środków funduszu sołeckiego, utworzono miejsce wypoczynku dla mieszkańców. Składa się ono z altany, placu zabaw oraz siłowni zewnętrznej, zajmując teren rekreacyjny o powierzchni 1718 m^2.

W strefie rekreacyjnej umieszczono urządzenia do ćwiczeń (biegacz, orbitrek, podciąg nóg, wyciąg górny) oraz elementy placu zabaw. Do tych ostatnich należą: huśtawka ważka-motyl, huśtawka klasyczna (z nawierzchnią piaskową), urządzenia wspinaczkowe, huśtawka sprężynowa, bujak, karuzela platformowa i zestaw ze zjeżdżalnią. Całość wyposażono także w regulamin, kosz na śmieci i ławkę, stół do ping-ponga oraz rozbudowano siłownię zewnętrzną. Z punktu widzenia potrzeb modernizacyjnych, stan techniczny placu zabaw należy ocenić jako dobry. Warto podkreślić, że wskaźnik liczby obiektów sportowo-rekreacyjnych w Leszczynach wynosił 50,00 na 1000 mieszkańców, co jest wartością znacząco wyższą od średniej dla obszaru wiejskiego gminy, równej 4,13.

W miejscowości znajdują się dwa przystanki autobusowe. Wskaźnik liczby przystanków autobusowych na 1000 mieszkańców wynosił tu 50,00, podczas gdy na obszarze wiejskim gminy osiągał 23,44.

W sołectwie nie zarejestrowano zdarzeń drogowych, w tym wypadków i kolizji.

Nie obserwuje się również przyrostu nowej zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej. W centrum wsi można dostrzec zdegradowane drewniane domy. Mieszkańcy natomiast dbają o elementy kultu religijnego, pielęgnując przydrożne figurki i krzyże.

Na przestrzeni ostatnich lat nie zgłoszono zamierzeń budowlanych związanych z modernizacją istniejących obiektów. W sołectwie wykonano remont drogi gminnej nr 190336W, polegający na jej utwardzeniu kruszywem.

Wyremontowana nawierzchnia drogi w miejscowości Leszczyny

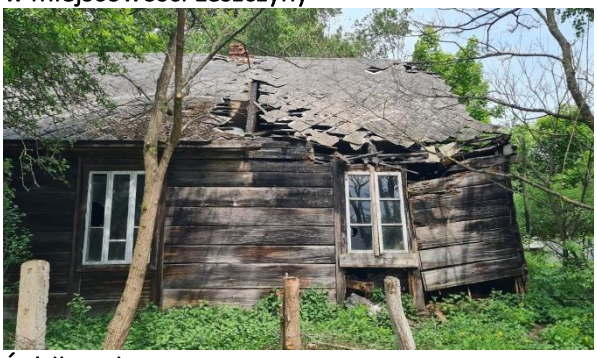
Źródło: własne

Teren rekreacyjny dla dzieci w miejscowości Leszczyny

Źródło: własne

Przykład zdegradowanego drewnianego budynku w miejscowości Leszczyny

Źródło: własne

Figurka przydrożna w miejscowości Leszczyny

Źródło: własne

Sfera środowiskowa

Leszczyny cechuje wysoki poziom zanieczyszczeń atmosferycznych wynikających ze sposobu ogrzewania mieszkań, w porównaniu z obszarem wiejskim gminy. W okresie 2021-2025 udział źródeł ciepła na paliwa stałe w ogólnej liczbie źródeł ciepła wynosił 90,91%, co przekracza o 6,82 p.p. średnią dla obszaru wiejskiego gminy.

W miejscowości nie podłączono przyłączy kanalizacyjnych do budynków na przestrzeni ostatnich lat. Powstała jednak nowa stacja uzdatniania wody, której celem jest zaopatrzenie w bieżącą wodę północno-zachodnich obszarów wiejskich gminy. Ponadto rozbudowano sieć wodociągową w północno-zachodniej części gminy, obejmując m.in. Leszczyny, Hutę i Maziarze. Zaplanowano także wymianę wodomierzy z wdrożeniem metody odczytu objazdowego.

Maziarze

Wstęp

Maziarze to wieś sołecka położona w Polsce, w województwie mazowieckim, w powiecie lipskim, w gminie Lipsko. Historycznie, w latach 1975–1998, miejscowość ta administracyjnie należała do województwa radomskiego. Mieszkańcy wsi przynależą do parafii Świętych Apostołów Piotra i Pawła w Krępie Kościelnej. Warto dodać, że do wsi Maziarze należy również kolonia Rafałów. Leży w otoczeniu pól uprawnych i lasów.

Ciekawostką jest pochodzenie nazwy „Maziarze". Może ona mieć związek z historycznymi „maziarniami" – miejscami, gdzie wytapiano maź z drzewa do oliwienia osi wozów. Taka informacja pojawia się również w kontekście historycznym sąsiedniej gminy Tarłów (woj. świętokrzyskie), co może wskazywać na podobne źródło nazewnictwa dla tej miejscowości.

Sfera społeczna

Według danych z Urzędu Miasta i Gminy Lipsko, na koniec 2023 roku, miejscowość Maziarze zamieszkiwało 76 osób. Ta liczba stanowiła 1,42% ogółu ludności zameldowanej na obszarze wiejskim gminy.

Struktura demograficzna wsi odbiega od średniej gminnej. Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym wyniósł 21,05%, co było wartością o 3,35 punktu procentowego wyższą niż średnia dla obszaru

wiejskiego gminy. Populacja w wieku produkcyjnym liczyła 55,26%, osiągając o 4,80 punktu procentowego mniej od średniej dla obszaru wiejskiego gminy. Osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 23,68%, a ich odsetek był o 1,44 punktu procentowego większy w porównaniu do średniej dla obszaru wiejskiego gminy.

Miejscowość charakteryzuje się również znaczną koncentracją ubóstwa w stosunku do całego obszaru wiejskiego gminy. W 2023 roku pomoc społeczna objęła 6 osób. W efekcie, udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności osiągnął 7,89%, przekraczając średnią dla obszaru wiejskiego gminy o 2,86 punktu procentowego.

W Maziarzach utrzymuje się bardzo wysoki poziom bezrobocia. Na koniec 2023 roku zarejestrowano tam 8 osób bezrobotnych. Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wyniósł 19,05%, przewyższając średnią wartość dla obszaru wiejskiego gminy o 10,75 punktu procentowego. Wśród ogółu bezrobotnych, osoby długotrwale bezrobotne stanowiły 50,00%, natomiast osoby do 30. roku życia – 25,00%.

Ponadto, miejscowość wyróżnia najwyższa koncentracja zdarzeń przestępczych spośród wszystkich wsi. Zarejestrowano 5 występków o charakterze przestępczym. Wskaźnik liczby przestępstw przypadających na 1000 mieszkańców wyniósł 65,79, przy znacznie niższej średniej dla obszaru wiejskiego gminy, równej 15,94.

Warto odnotować także frekwencję w wyborach samorządowych do Rady Miejskiej w Lipsku w dniu 7 kwietnia 2024 roku, która w Maziarzach ukształtowała się na poziomie 41,78% – identycznie jak w miejscowościach Huta i Leszczyny. Jest to wartość o 2,30 punktu procentowego wyższa w porównaniu do frekwencji z 2018 roku. Tymczasem w 2024 r. na obszarze wiejskim gminy osiągnęła ona 53,95% i zwiększyła się o 0,96 p.p. względem 2018 r.

Sfera gospodarcza

Maziarze cechuje relatywnie niższe skupienie podmiotów gospodarczych w porównaniu do całego obszaru wiejskiego gminy. Według danych z 31 grudnia 2023 r., wskaźnik liczby wszystkich podmiotów gospodarczych przypadających na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosił tam 40,48. Jest to wartość niższa niż średnia dla całego obszaru wiejskiego gminy, która kształtowała się na poziomie 43,99. Równocześnie, w tym samym okresie, liczba osób fizycznych prowadzących własną działalność gospodarczą przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wyniosła 40,48, podczas gdy na obszarze wiejskim gminy było to 43,65. W ostatnich latach liczba osób fizycznych rozpoczynających działalność utrzymuje się na stałym poziomie.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

W miejscowości zlokalizowany jest niewielki, ogrodzony plac zabaw dla dzieci o powierzchni 397 m², który wymaga pilnej przebudowy i montażu nowych urządzeń.

Maziarze posiada 2 przystanki autobusowe. Liczba przystanków przypadająca na 1000 mieszkańców osiągnęła poziom 26,32, niewiele przekraczając średnią dla obszaru wiejskiego gminy (równa 23,44).

Maziarze odznacza się relatywnie wysokim skupieniem kolizji i wypadków na tle większości miejscowości wiejskich. W 2023 roku zarejestrowano tam 2 takie zdarzenia. Wskaźnik liczby zdarzeń drogowych

przypadających na 1000 mieszkańców wyniósł wówczas 26,32, przy średniej dla obszaru wiejskiego gminy równej 4,69.

Nie obserwuje się tu rozwoju budownictwa mieszkaniowego. W latach 2016-2023 liczba pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych przypadająca na 1000 mieszkańców wynosiła jedynie 13,16, co stanowi prawie dwukrotnie mniejszą wartość niż średnia dla obszaru wiejskiego gminy (równa 27,19).

W tym czasie zgłoszono pojedyncze zamierzenie budowlane związane z modernizacją istniejącego obiektu. W okresie 2016-2023 liczba zamierzeń budowlanych innych niż budowa nowego obiektu na 1000 mieszkańców wynosiła 13,16, co było wartością nieco niższą od średniej dla obszaru wiejskiego gminy (15,56).

W sołectwie realizowane są inwestycje mające na celu poprawę bezpieczeństwa drogowego. W ostatnich latach przebudowano drogę gminną nr 190325W na odcinku Huta - Wólka Krępska o długości 970 m. Zmodernizowano również drogę gminną nr 190315W na odcinku Jakubówka – Maziarze (860 m).

Wyremontowana nawierzchnia drogi w miejscowości Maziarze, w tle zabudowa mieszkaniowa

Źródło: własne

Ponadto, w 2022 roku wymieniono 15 sztuk oświetlenia ulicznego na energooszczędne oprawy typu LED. Środki na ten cel pozyskano z budżetu Województwa Mazowieckiego w ramach programu „Mazowiecki Instrument Aktywizacji Sołectw MAZOWSZE 2022”.

Sfera środowiskowa

W Maziarzach odnotowano relatywnie wysoki stopień zanieczyszczenia powietrza, wynikający w dużej mierze ze sposobu ogrzewania budynków. W latach 2021-2024 udział źródeł ciepła na paliwa stałe w ogólnej liczbie źródeł ciepła utrzymywał się na poziomie 86,84% i przekroczył o 2,75 punktu procentowego średnią wartość dla obszaru wiejskiego gminy.

W ostatnich latach w gminie Lipsko zrealizowano szereg kluczowych inwestycji w zakresie wodociągów, mających na celu poprawę dostępu do wody dla mieszkańców Maziarz. Rozbudowano sieć wodociągową w miejscowości, wykorzystując ujęcie wody w Leszczynach. Ponadto, zrealizowano budowę odcinka sieci wodociągowej łączącego Maziarze z miejscowością Szymanów. Mimo tych działań w zakresie wodociągów, brakuje przyłączy podłączonych do sieci kanalizacyjnej w budynkach.

Śląsko

Wstęp

Wieś sołecka Śląsko położona jest w południowej części gminy Lipsko, bezpośrednio przy drodze krajowej nr 79. Integralną jej część stanowi przysiółek Krzywda. W latach 1975–1998 miejscowość ta administracyjnie należała do województwa radomskiego. Mieszkańcy Śląska przynależą do parafii Świętej Trójcy w Lipsku.

W gminnej ewidencji zabytków znajdują się dwa obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych, oba pochodzące z początku XX wieku. Są to: figura Matki Boskiej z Dzieciątkiem, usytuowana przy drodze krajowej nr 79, oraz kapliczka filarowa z latarnią, zlokalizowana na działce numer 39 w Krzywdzie.

Sfera społeczna

Śląsko zamieszkiwało 169 osób, co stanowiło 3,17% ogólnej liczby ludności zameldowanej na obszarze wiejskim gminy.

Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie mieszkańców wynosił 19,53%, przekraczając o 1,83 p.p. średnią wartość dla obszaru wiejskiego gminy. Z kolei odsetek mieszkańców w wieku produkcyjnym liczył 57,99%, osiągając o 2,07 p.p. mniej niż średnia dla obszaru wiejskiego gminy. Ludność w wieku poprodukcyjnym stanowiła 22,49%. Podobną koncentrację populacji senioralnej zarejestrowano na obszarze wiejskim gminy (22,24%).

Miejscowość cechuje wysoki poziom ubóstwa na tle większości miejscowości wiejskich. W 2023 r. 21 osób zostało włączonych do systemu pomocy społecznej. Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności kształtował się na poziomie 12,43% i był o 7,40 p.p. wyższy niż średnio na obszarze wiejskim gminy.

Śląsko odznacza się relatywnie wysoką koncentracją bezrobocia w porównaniu z obszarem wiejskim gminy. Zgodnie z danymi Powiatowego Urzędu Pracy w Lipsku, w dniu 31 grudnia 2023 r. zanotowano 9 osób bezrobotnych, w tym 4 osoby długotrwale bezrobotne do 30 roku życia.

Na koniec 2023 r. udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wynosił 9,18%, przekraczając o 0,88 p.p. średnią wartość dla obszaru wiejskiego gminy.

Udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych liczył 44,44% i osiągnął wartość o 20,22 p.p. niższą niż średnia dla obszaru wiejskiego gminy.

Udział bezrobotnych do 30 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych również kształtował się na poziomie 44,44%, lecz przyjął o 13,61 p.p. większą średnią wartość w porównaniu do obszaru wiejskiego gminy.

W miejscowości występuje wysokie natężenie przestępstw w porównaniu z obszarem wiejskim gminy. Według danych z Komendy Powiatowej Policji w Lipsku w 2023 r. odnotowano 10 zdarzeń przestępczych. Liczba przestępstw przypadająca na 1000 mieszkańców wynosiła 59,17, przy średniej dla obszaru wiejskiego gminy wynoszącej 15,94.

W dniu 7 kwietnia 2024 r. frekwencja w wyborach samorządowych do Rady Miejskiej w Lipsku, obejmująca miejscowości Gruszczyn i Śląsko, wyniosła 46,17%. W okresie pomiędzy 2018 a 2024 r.

zmniejszyła się ona o 1,15 p.p. Tymczasem w 2024 r. na obszarze wiejskim gminy osiągnęła ona 53,95% i zwiększyła się o 0,96 p.p. względem 2018 r.

Sfera gospodarcza

Śląsko charakteryzuje relatywnie wysokie skupienie podmiotów gospodarczych na tle obszaru wiejskiego gminy. Na dzień 31 grudnia 2023 r. liczba podmiotów gospodarczych ogółem przypadająca na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym wynosiła 47,96, co przewyższało średnią dla obszaru wiejskiego gminy wynoszącą 43,99. W tym samym czasie, liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym sięgała 45,92, przekraczając tym samym wartość notowaną na obszarze wiejskim gminy, która wynosiła 43,65. Co więcej, w okresie 2014–2023 w stosunku do lat 2004–2013 liczba osób fizycznych rozpoczynających działalność gospodarczą spadła o 25,00%. Pomimo tego, w miejscowości odnotowano brak punktów handlowych usytuowanych przy drodze krajowej nr 79.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna

W Śląsku zlokalizowano 2 obiekty sportowo-rekreacyjne: plac zabaw o powierzchni 427 m² oraz siłownię zewnętrzną zajmującą 131 m². Liczba tych obiektów przypadająca na 1000 mieszkańców wynosiła 11,83, co stanowi wynik znacznie wyższy niż średnia dla obszaru wiejskiego gminy, równa 4,13.

Centralnym punktem życia społecznego jest świetlica wiejska, znajdująca się w budynku numer 41 na działce 239/2 w obrębie Kolonia Śląsko. Jej powierzchnia użytkowa wynosi 84,10 m² i składa się z czterech pomieszczeń: korytarza, łazienki, kuchni i sali głównej. Budynek wyposażono w instalację elektryczną, wodno-kanalizacyjną oraz kominek z płaszczem wodnym. Świetlica służy jako siedziba i miejsce działalności statutowej Koła Gospodyń Wiejskich "Śląskie Porębianki". W bezpośrednim sąsiedztwie obiektu zlokalizowano boisko trawiaste i plac zabaw dla dzieci.

W ostatnich latach teren wokół świetlicy przeszedł szereg prac modernizacyjnych i doposażeniowych. Przy placu zabaw odtworzono strefę bezpieczeństwa, usuwając darninę i wierzchnią warstwę zanieczyszczonego piachu, po czym uzupełniono teren świeżym piaskiem płukanym. Wymieniono również stare ogrodzenie na nowe, drewniane. Doposażenie placu zabaw objęło wioślarz, orbitek, huśtawkę wahadłową typu bocianie gniazdo, zestaw rekreacyjny ze zjeżdżalnią i ścianką wspinaczkową linową oraz kosz do koszykówki. Siłownia zewnętrzna została wzbogacona o twister i ławkę prostownik. Na boisku sportowym wykonano 20-metrowy piłkochwyt o wysokości 6 metrów, wykorzystując słup 68 mm i siatkę polipropylenową 10x10 cm. Ponadto, przy świetlicy utwardzono kostką brukową miejsca parkingowe (65 m²) i wykonano podjazd do budynku. W tym samym budynku znajdują się również lokale mieszkalne, stanowiące w 100% własność Gminy Lipsko.

W miejscowości obserwuje się niewielką dynamikę aktywności budowlanej, choć liczba pozwoleń na budowę budynków mieszkalnych przypadająca na 1000 mieszkańców (29,59) w okresie 2016–2023 była nieco wyższa niż średnia na obszarze wiejskim gminy (27,19).

Śląsko charakteryzuje relatywnie wysoka skala potrzeb związanych z modernizacją istniejących obiektów budowlanych w porównaniu z obszarem wiejskim gminy. W latach 2016–2023 zgłoszono łącznie 3 zamierzenia budowlane inne niż budowa nowego obiektu. W tym czasie wskaźnik liczby tych zamierzeń wynosił 17,75 na 1000 mieszkańców.

W miejscowości mieszczą się 3 przystanki autobusowe. Wskaźnik ich liczby przypadającej na 1000 mieszkańców osiągnął 17,75, co jest wartością niższą niż średnia dla obszaru wiejskiego gminy, wynosząca 23,44.

W Śląsku nie zanotowano zdarzeń drogowych. Istnieją jednak braki w infrastrukturze drogowej: sama nawierzchnia drogi krajowej nr 79 posiada miejscowe nierówności lub spękania, a przy niej brakuje chodnika i ścieżki rowerowej.

Przebieg drogi krajowej nr 79 przez miejscowość Śląsko, w tle zabudowa mieszkaniowa

Źródło: własne

Budynek komunalny w miejscowości Śląsko

Źródło: własne

Sfera środowiskowa

Śląsko cechuje zbliżony stopień zanieczyszczeń atmosferycznych wynikający ze sposobu ogrzewania mieszkań na paliwa stałe w porównaniu z obszarem wiejskim gminy. W okresie 2021–2024 udział źródeł ciepła opalanych paliwami stałymi w ogólnej liczbie źródeł ciepła kształtował się na poziomie 83,17% i przyjął wartość o 0,92 p.p. niższą niż średnia dla obszaru wiejskiego gminy.

W Gminie Lipsko trwa systematyczna rozbudowa sieci wodociągowej, która w ostatnich latach objęła również Śląsko na odcinku liczącym ponad 900 m. Równolegle realizowane są inwestycje mające na celu zwiększenie odbioru ścieków z terenów zurbanizowanych, w związku z czym rozpoczęto budowę sieci kanalizacji sanitarnej wraz z przyłączeniami nieruchomości odbiorców, w tym w południowej części gminy.

Obecnie w miejscowości trwa budowa sieci kanalizacyjnej wzdłuż drogi krajowej. Po jej zakończeniu znacząco poprawi się komfort życia mieszkańców gminy Lipsko poprzez eliminację problemu braku dostępu do nowoczesnej infrastruktury sanitarnej. Nowa sieć umożliwi skuteczne odprowadzenie ścieków, co pozytywnie wpłynie na poprawę jakości środowiska oraz zdrowia publicznego. Ta inwestycja ma również pozytywny wpływ na rozwój lokalnej gospodarki, stwarzając warunki do rozwoju działalności gospodarczej w rejonach objętych nową infrastrukturą i poprawiając warunki dla istniejących firm.

5. Potencjały, problemy i potrzeby rozwojowe obszaru rewitalizacji – synteza szczegółowej diagnozy

W ramach syntezy szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji wyszczególniono w tabeli poniżej zaobserwowane w toku prac badawczych potencjały i problemy odnoszące się do obszaru rewitalizacji.

Tabela 21. Problemy rozwojowe obszaru rewitalizacji

Miejska część obszaru rewitalizacji	
Sfera społeczna	• problemy demograficzne – wyludnianie centrum miasta • niekorzystna struktura demograficzna – niski udział liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, bardzo wysoka koncentracja osób w wieku poprodukcyjnym (senioralnym) • wysoki poziom bezrobocia, w tym osób do 30 roku życia • relatywnie wysoki udział liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej • wysoka koncentracja przestępczości • zmniejszenie frekwencji wyborczej na przestrzeni ostatnich lat
Sfera gospodarcza	• niewielka koncentracja usług gastronomicznych
Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna	• wysoka koncentracja zdarzeń drogowych: wypadków i kolizji • zły stan techniczny obiektów sportowych przy ul. Zwoleńskiej 16 • niewykorzystany potencjały rekreacyjny przy Zbiorniku w Lipsku – zły stan techniczny placu zabaw, niezagospodarowana plaża, niewłaściwa agrokultura
Sfera środowiskowa	• relatywnie wysoki udział źródeł ciepła na paliwa stałe
Wiejska część obszaru rewitalizacji	
Sfera społeczna	• problemy demograficzne – wyludnianie obszarów wiejskich • wysoki udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej • wysoki poziom bezrobocia • wysoka koncentracja przestępczości
Sfera gospodarcza	• spadek dynamiki rozwoju przedsiębiorczości
Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna	• niski stopień rozwoju budownictwa mieszkaniowego jednorodzinnego • brak dostępu do miejsc służących aktywizacji i integracji społeczności lokalnej, w tym świetlic wiejskich, w mniejszych miejscowościach wiejskich • brak ścieżek rowerowych • brak terenów zieleni urządzonej w centrum wsi służącej aktywizacji i integracji mieszkańców oraz rekreacji i wypoczynkowi • wysoka koncentracja kolizji i wypadków drogowych
Sfera środowiskowa	• niska jakość powietrza – wysoki udział źródeł ciepła na paliwa stałe • bardzo wysoki udział masy wyrobów azbestowych pozostałych do unieszkodliwienia • brak skanalizowania większości obszarów wiejskich

Tabela 22. Potencjały rozwojowe obszaru rewitalizacji

Miejska część obszaru rewitalizacji	
Sfera społeczna	• prężna działalność Lipskiego Centrum Kultury

	• dostęp mieszkańców do miejsc, w których mogą spędzić wspólnie wolny czas oraz aktywizacji i integracji społecznej
Sfera gospodarcza	• wysokie skupienie podmiotów gospodarczych, w tym osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w centrum miasta • znaczący wzrost liczby osób fizycznych rozpoczynających działalność gospodarczą na przestrzeni ostatnich lat
Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna	• odpowiednie wyposażenie przestrzeni miejskiej w urządzenia sportowo-rekreacyjne i place zabaw dla dzieci • atrakcyjne tereny zieleni rekreacyjnej nad Zalewem w Lipsku • ogólnie dobry stan technicznych mniejszych terenów rekreacyjnych, w tym placów zabaw dla dzieci i młodzieży • bliskość obiektu sportowo-rekreacyjnego przy ul. Soleckiej 113 • relatywnie wysoka aktywność budownictwa mieszkaniowego w porównaniu z miastem • dobre skomunikowanie środkami transportu publicznego centrum miasta • relatywnie niższy poziom potrzeb związanych z modernizacją istniejących obiektów budowlanych
Sfera środowiskowa	• dobre skanalizowanie terenu na tle całego miasta
Wiejska część obszaru rewitalizacji	
Sfera społeczna	• relatywnie korzystana struktura demograficzna w porównaniu z obszarem wiejskim gminy – relatywnie wysoki udział osób w wieku przedprodukcyjnym, relatywnie niska koncentracja ludności w wieku poprodukcyjnym • systematyczny wzrost frekwencji wyborczej • prężna aktywność Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego im. Kawalerów Orderu Uśmiechu w Hucie • aktywna działalność Koła Gospodyń Wiejskich w miejscowości Śląsko
Sfera gospodarcza	• relatywnie wysoka koncentracja podmiotów gospodarczych, w tym osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą • potencjał gospodarczy przy drodze krajowej nr 79
Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna	• dobry stan techniczny infrastruktury rekreacyjno-sportowej, w tym placów zabaw dla dzieci, w mniejszych miejscowościach wiejskich • dogodna lokalizacja przystanków autobusowych • stopniowa poprawa bezpieczeństwa drogowego - zmodernizowana infrastruktura drogowa w większości miejscowości wiejskich, w tym bardzo dobry/dobry stan techniczny dróg kołowych i chodników i energooszczędne oświetlenie uliczne • potencjał komunikacyjny - przebieg drogi krajowej nr 79 przez Śląsko • niewielka ilość kolizji i wypadków drogowych w mniejszych miejscowościach wiejskich • elementy dziedzictwa kulturowego w krajobrazie wiejskim, kult religijny przy przydrożnych kaplicach i figurkach
Sfera środowiskowa	• cisza i spokój wiejski w otoczeniu lasów i gruntów rolnych • usprawniona infrastruktura wodociągowa, w tym nowa stacja uzdatniana wody w Leszczynach

Na podstawie zdiagnozowanych potencjałów i problemów rozwojowych określono potrzeby rozwojowe obszaru rewitalizacji.

Tabela 23. Potrzeby rozwojowe obszaru rewitalizacji

Sfera społeczna	1. Zarządzanie demografią: • Odwrócenie niekorzystnych trendów odpływu ludności (migracje) • Budowanie prawidłowej struktury wiekowej (wzrost liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i przyspieszenie napływu młodych w wieku produkcyjnym) 2. Integracja i wsparcie społeczne: • Zapobieganie wykluczeniu społecznemu i zawodowemu (przeciwdziałanie skutkom ubóstwa, bezrobocia) • Aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem w systemie wsparcia instytucjonalnego i pozainstytucjonalnego • Kompleksowe wsparcie materialne i psychologiczne dla osób wykluczonych/zagrożonych wykluczeniem • Zabezpieczenie potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, w tym ludności starszej i osób z niepełnosprawnościami 3. Zdrowie i bezpieczeństwo: • Działania profilaktyczne i wsparcie w zakresie uzależnień oraz przemocy w rodzinie • Pomoc osobom doświadczającym problemów psychicznych i trudności w realizacji funkcji społecznych/zawodowych • Ograniczanie skali przestępczości (szczególnie w centrum miasta Lipsko) 4. Edukacja i rozwój osobisty: • Wyrównywanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży • Poszerzanie oferty zajęć pozalekcyjnych/pozaszkolnych (szczególnie język angielski) • Poszerzanie oferty rozwoju osobistego i spędzania czasu wolnego dla wszystkich grup wiekowych • Angażowanie mieszkańców w inicjatywy społeczne, kulturalne i edukacyjne
Sfera gospodarcza	5. Rynek pracy: • Wzmacnianie kompetencji zawodowych mieszkańców • Promocja idei samozatrudnienia 6. Wsparcie przedsiębiorczości • Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości i powstawania nowych firm • Wykorzystanie potencjału gospodarczego centrum miasta i obszarów wzdłuż drogi krajowej nr 79
Sfera przestrzenno-funkcjonalna i techniczna	7. Infrastruktura komunikacyjna i bezpieczeństwo: • Poprawa bezpieczeństwa wszystkich użytkowników ruchu (samochodowego, pieszego, rowerowego); równoważenie ich potrzeb • Systematyczna poprawa stanu technicznego dróg (wąskie ulice, drogi gminne i powiatowe) • Modernizacja infrastruktury drogowej (ciągi piesze/chodniki, ścieżki rowerowe) • Poprawa organizacji ruchu (w tym spowolnienie ruchu) • Rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego i miejsc parkingowych 8. Estetyka i dostosowanie przestrzeni publicznej: • Dostosowywanie przestrzeni publicznych i ciągów komunikacyjnych do potrzeb osób z problemami w poruszaniu się • Modernizacja i zagospodarowanie otoczenia budynków użyteczności publicznej (szkoły, przedszkola, administracja, kultura, świetlice wiejskie)

	• Dostosowanie budynków do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami (w tym seniorów i osób z niepełnosprawnościami) 9. Infrastruktura społeczna i rekreacyjna: • Rozwijanie infrastruktury usług społecznych (edukacja, kultura, zdrowie) • Modernizacja istniejących obiektów kulturalnych (w tym świetlic wiejskich) • Poprawa funkcjonalności i rozbudowa bazy sportowo-rekreacyjnej • Tworzenie nowych i modernizacja istniejących placów zabaw, stref wypoczynku i rekreacji
Sfera środowiskowa	10. Gospodarka wodno-kanalizacyjna: • Przebudowa przestarzałej i budowa nowej sieci wodno-kanalizacyjnej (szczególnie na wsiach). 11. Efektywność energetyczna i OZE: • Wzrost udziału energetyki odnawialnej w utrzymaniu budynków użyteczności publicznej • Modernizacja, termomodernizacja i wymiana źródeł ogrzewania w komunalnych zasobach mieszkaniowych lub z udziałem gminy w wspólnotach mieszkaniowych 12. Zieleń i bioróżnorodność: • Rewaloryzacja terenów zieleni ogólnodostępnej (parki, skwery, stawy) • Zwiększanie bioróżnorodności w przestrzeni publicznej (np. nasadzenia zieleni wzdłuż dróg)

6. Wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji

Określona wizja obszaru po przeprowadzeniu rewitalizacji stanowi wyraz aspiracji władz samorządowych, mieszkańców i pozostałych interesariuszy rewitalizacji, obrazujący docelowy stan obszaru po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji.

Należy zakładać, że skala nagromadzonych problemów, hamujących rozwój obszaru wskazanego do rewitalizacji, powoduje, iż ich całkowite wyeliminowanie nie będzie możliwe w przyjętym horyzoncie czasowym programu. Zintegrowane działania ujęte w programie mają zatem w jak najszerszym zakresie ograniczyć wpływ zdiagnozowanych czynników negatywnych, tworząc tym samym trwały fundament dla pełnej odnowy społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej i środowiskowej obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko.

Wizja miejskiej części obszaru rewitalizacji

Miejskie serce Lipska to przestrzeń, która harmonijnie łączy funkcje administracyjne, handlowe i rekreacyjne, stając się tętniącą życiem wizytówką gminy. Centrum miasta, z Rynkiem jako głównym punktem spotkań, odzyskuje swój blask dzięki estetyzacji przestrzeni publicznej i rewitalizacji historycznej zabudowy. Odnowione elewacje budynków i zadbana zieleń miejska tworzą przyjazny klimat, zachęcając mieszkańców do spacerów i integracji.

Obszar wokół Zalewu i rzeki Krępianki przechodzi metamorfozę, stając się ulubionym miejscem wypoczynku całych rodzin. Nowoczesna infrastruktura rekreacyjna – w tym bezpieczne place zabaw, wodny plac zabaw oraz strefy relaksu – przyciąga mieszkańców w każdym wieku. Tereny te, dzięki uporządkowanej gospodarce wodnej i dbałości o zieleń, pełnią rolę „zielonych płuc" miasta, oferując wytchnienie i kontakt z naturą.

Zrewitalizowane Lipsko to miasto bezpieczne i nowoczesne. Zmodernizowana infrastruktura drogowa oraz rozbudowany monitoring zapewniają spokój mieszkańcom i odwiedzającym. Budynki użyteczności publicznej, w tym szkoły i urzędy, przechodzą termomodernizację i zyskują nowe, proekologiczne źródła ciepła, co realnie wpływa na poprawę jakości powietrza. Dzięki likwidacji barier architektonicznych przestrzeń miejska staje się w pełni dostępna dla seniorów i osób z niepełnosprawnościami.

Życie społeczne organizowane jest przez nowo powstałe Centrum Usług Społecznych oraz Lipskie Centrum Kultury, koncentruje się również wokół zmodernizowanych obiektów sportowych przy szkołach i na Stadionie Miejskim. To tutaj, w atmosferze otwartości, mieszkańcy rozwijają swoje pasje, korzystają z oferty kulturalnej i wsparcia, budując silną, zintegrowaną wspólnotę lokalną, odporną na wykluczenie społeczne.

Wizja wiejskiej części obszaru rewitalizacji

Wiejski obszar rewitalizacji to malownicza przestrzeń, w której tradycja i spokój polskiej wsi spotykają się z komfortem życia na miarę XXI wieku. Miejscowości wiejskie objęte obszarem rewitalizacji stają się przykładem zrównoważonego rozwoju, gdzie dbałość o dziedzictwo kulturowe idzie w parze z nowoczesną infrastrukturą.

Dzięki rozbudowie sieci kanalizacyjnej i modernizacji dróg lokalnych, mieszkańcy zyskują wygodę i bezpieczeństwo. Nowoczesne, energooszczędne oświetlenie uliczne rozświetla wiejskie drogi, a

poprawiona dostępność komunikacyjna niweluje poczucie peryferyjności. Dbałość o środowisko jest priorytetem – wymiana źródeł ciepła i termomodernizacja budynków sprawiają, że powietrze jest czyste, a walory przyrodnicze otaczających lasów i pól są w pełni chronione.

Centrum życia społecznego na wsi stanowią obiekty użyteczności publicznej i tereny rekreacyjne, które tętnią życiem dzięki aktywności Kół Gospodyń Wiejskich, strażaków i lokalnych liderów. To miejsca spotkań międzypokoleniowych, gdzie kultywuje się tradycje, a jednocześnie oferuje nowoczesne formy spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Szczególną rolę w krajobrazie rewitalizacji pełni zmodernizowany Specjalny Ośrodek Opiekuńczo-Wychowawczy w Hucie, który jako nowoczesna placówka opiekuńczo-wychowawcza jest symbolem troski o najsłabszych i integracji społecznej. Obszary wiejskie gminy Lipsko stają się miejscem przyjaznym do życia, pracy i wypoczynku, przyciągając nowych mieszkańców i zachęcając młodych do pozostania w rodzinnych stronach.

7. Cele rewitalizacji i kierunki działań

Cele rewitalizacji określają kierunek, w jakim należy zmierzać, aby osiągnąć zamierzoną wizję rewitalizacji. Mają one układ hierarchiczny – celom strategicznym przyporządkowano cele kierunki działań. Konieczność określenia celów wynika z art. 15 ust. pkt 4 ustawy o rewitalizacji.

Cel 1. Aktywizacja społeczna i edukacyjna mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunki działań:

1.1. Usprawnienie i integracja lokalnej polityki społecznej

1.2. Zapewnienie wsparcia społeczno-edukacyjnego dla zagrożonych marginalizacją rodzin

1.3. Utworzenie nowoczesnej infrastruktury wsparcia dziennego dla osób ze szczególnymi potrzebami

Cel 2. Modernizacja przestrzeni, budynków i infrastruktury dla mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunki działań:

2.1. Poprawa stanu technicznego, efektywności energetycznej i estetyki obiektów użyteczności publicznej, w tym budynków administracyjnych i edukacyjnych

2.2. Kompleksowa modernizacja, rozbudowa i dostosowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych do aktualnych standardów funkcjonalnych i dostępności dla osób z niepełnosprawnością

2.3. Modernizacja i rozwijanie infrastruktury usług sportu i rekreacji

2.4. Odnowa i urządzanie terenów wodno-zielonych jako miejsca spotkań, rekreacji, aktywizacji i integracji społeczności lokalnej

8. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych powinna doprowadzić do osiągnięcia zamierzonych celów. Przedsięwzięcia zostały przypisane poszczególnym celom rewitalizacji i kierunkom działań. Każde z przedsięwzięć zostało powiązane z celem, który w pierwszej kolejności będzie realizować.

Wymóg umieszczenia przedsięwzięć w programie rewitalizacji, a także ich zakres wynika z art. 15 ust. 1 pkt 5 ustawy o rewitalizacji. Przedsięwzięcia, zgodnie z ustawą o rewitalizacji, zostały podzielona na przedsięwzięcia rewitalizacyjne podstawowe oraz inne dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Inne dopuszczalne przedsięwzięcia rewitalizacyjne są komplementarne wobec przedsięwzięć podstawowych i dopełniają je tematycznie.

Poza wymienionymi w Gminnym Programie Rewitalizacji przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi, pożądane i zgodne z celami Programu są wszystkie przedsięwzięcia realizowane i planowane do realizacji nie ujęte w niniejszym dokumencie. Jednocześnie muszą być logicznie powiązane z treścią i celami Programu Rewitalizacji, odpowiadać kierunkom działań, przyczyniać się do rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej zdegradowanych obszarów, mieć na celu poprawę jakości życia mieszkańców, a także ożywienie gospodarcze i społeczne tych obszarów. Stanowią one istotne uzupełnienie przedsięwzięć ujętych w Programie i warunek pełnego powodzenia procesu rewitalizacji.

Wszystkie przedsięwzięcia, w zależności od specyfiki, uwzględniają potrzeby osób ze szczególnymi potrzebami, w tym przede wszystkim osób z niepełnosprawnościami, osób starszych, kobiet w ciąży itd. Zaplanowane przedsięwzięcia zostały wskazane w procesie przygotowania GPR.

W tabeli poniżej zamieszczono zestawienie przedsięwzięć rewitalizacyjnych podstawowych.

Tabela 24. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych podstawowych

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Realizator
P.1.	Przekształcenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych w Lipsku	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipsku
P.2.	Organizacja zajęć dla dzieci i poradnictwo dla rodzin wymagających wsparcia	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipsku
P.3.	Modernizacja i adaptacja byłych warsztatów szkolnych na potrzeby Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipsku	Powiat Lipski
P.4.	Rewitalizacja budynków użyteczności publicznej przy ul. Iłżeckiej 6 w Lipsku	Powiat Lipski
P.5.	Zastosowanie odnawialnych źródeł energii w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Lipsku poprzez modernizację kotłowni węglowej na kotłownię pelletową wraz z modernizacją sieci cieplnej CO i CW	Powiat Lipski
P.6.	Rozbudowa, przebudowa i nadbudowa budynku oraz rozbudowa parkingu Specjalnego Ośrodka Opiekuńczo-Wychowawczego w Hucie	Powiat Lipski
P.7.	Remont budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Lipsku wraz z przebudową infrastruktury sportowo-rekreacyjnej • *Remont budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Lipsku* • *Przebudowa infrastruktury sportowej przy Publicznej Szkole Podstawowej w Lipsku*	Miasto i Gmina Lipsko

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Realizator
P.8.	Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych przy zalewie w Lipsku	Miasto i Gmina Lipsko
P.9.	Budowa Miejskiego Centrum Sportowo-Rekreacyjnego na terenie Stadionu Miejskiego w Lipsku	Miasto i Gmina Lipsko

Charakterystyka podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Numer i nazwa przedsięwzięcia	P.1. Przekształcenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych w Lipsku
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Cel 1. Aktywizacja społeczna i edukacyjna mieszkańców obszaru rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Kierunek 1.1. Usprawnienie i integracja lokalnej polityki społecznej
Realizator	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipsku
Uzasadnienie realizacji	Centrum Usług Społecznych (CUS) w Lipsku powstanie w wyniku przekształcenia dotychczasowego Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. CUS stanowi nową jednostkę organizacyjną gminy oraz nową instytucję lokalnej polityki społecznej. Jej głównym celem jest rozwój i integracja świadczonych usług społecznych. Program usług społecznych, opracowywany przez Centrum, może być skierowany do: • osób, rodzin, grup społecznych, • grup mieszkańców o określonych potrzebach, • ogółu mieszkańców, Ponadto, Centrum może prowadzić działania adresowane do całych społeczności lokalnych, ukierunkowane na integrację oraz podniesienie spójności społecznej mieszkańców. W indywidualnych planach usług społecznych uwzględniane będą nie tylko formalne usługi społeczne, lecz także dostępne i bezpłatne działania wspierające. Obejmują one inicjatywy o charakterze samopomocowym i wolontaryjnym, prowadzone przez samych mieszkańców – na przykład pomoc sąsiedzka.
Zakres przedsięwzięcia, w tym sposób zapewnienia dostępu dla osób ze szczególnymi potrzebami	Głównym celem przekształcenia Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej (OPS) w Centrum Usług Społecznych (CUS) jest integracja i koordynacja usług społecznych na poziomie lokalnym, co ma prowadzić do lepszego zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Zmiana ta ma na celu zwiększenie efektywności, jakości i dostępności usług poprzez stworzenie nowej, zintegrowanej instytucji. CUS ma działać w sposób kompleksowy, a nie tylko doraźny. Jego rolą jest pełnienie funkcji jednego, kompleksowego punktu kontaktu dla mieszkańców potrzebujących wsparcia, niezależnie od jego formy, ułatwiając tym samym dostęp do informacji i skoordynowanej pomocy. Zakres działalności Centrum Usług Społecznych (CUS) obejmował będzie dotychczas realizowane usługi społeczne przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej (M-GOPS) w Lipsku, a także wybrane usługi dotychczas nierealizowane, określone w art. 2 ust. 1 ustawy o realizacji usług społecznych. Zakres ten, w momencie powstania CUS, będzie obejmował usługi wyłonione na podstawie przeprowadzonej wśród społeczności lokalnej diagnozy potrzeb i potencjału wspólnoty samorządowej. W ramach działalności przewidziano kilka pakietów usług: Pakiet „Zdrowie” z usługami zdrowotnymi, terapią sensoryczną, promocją i ochroną zdrowia, a także usługami zdrowotnymi dla dzieci i młodzieży oraz usługami rehabilitacyjnymi, planowany dla 100 osób. Ponadto, Pakiet „SENIOR” ma na celu pobudzenie aktywności obywatelskiej, reintegrację społeczną i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu poprzez aktywną

	integrację społeczną, docelowo dla 150 osób. Utworzony zostanie również Pakiet „Aktywne Społeczeństwo", który będzie oferował punkt informacyjny w zakresie usług społecznych, a jego celem będzie reintegracja społeczna i przeciwdziałanie wykluczeniu oraz aktywna integracja społeczna mieszkańców Gminy Lipsko, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych i podmiotów ekonomii społecznej. Działalność CUS uzupełni Klub Wolontariusza, który również ma wspierać reintegrację społeczną i przeciwdziałanie wykluczeniu oraz aktywną integrację społeczną, planowany dla 100 osób. Realizacja przedsięwzięcia, polegająca na utworzeniu i funkcjonowaniu Centrum Usług Społecznych, oparta zostanie na zasadach projektowania uniwersalnego, co zagwarantuje równy dostęp do usług wszystkim mieszkańcom, niezależnie od ich stopnia sprawności. W zakresie dostępności architektonicznej, przestrzenie przeznaczone do obsługi klientów oraz realizacji poszczególnych pakietów usługowych (m.in. „Zdrowie", „SENIOR", Klub Wolontariusza) będą pozbawione barier poziomych i pionowych, umożliwiając swobodne korzystanie z nich osobom z niepełnosprawnością ruchową oraz osobom starszym. W obszarze dostępności informacyjno-komunikacyjnej oraz cyfrowej planowany punkt informacyjny w ramach pakietu „Aktywne Społeczeństwo" oraz proces diagnozy i tworzenia indywidualnych planów usług uwzględnią alternatywne formy komunikacji i czytelność przekazu dla osób z dysfunkcjami wzroku lub słuchu. Sama oferta programowa CUS, w tym usługi rehabilitacyjne i integracyjne, zostanie skonstruowana w sposób elastyczny, aby bezpośrednio odpowiadać na specyficzne ograniczenia i potrzeby uczestników, przeciwdziałając tym samym ich wykluczeniu społecznemu.		
Prognozowane rezultaty	Zakładanym rezultatem realizacji przedsięwzięcia będzie rozwój i integracja świadczonych usług społecznych w Gminie Lipsko poprzez utworzenie Centrum Usług Społecznych.		
Wskaźniki pomiaru rezultatów przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika	Jednostka
	Liczba odbiorców wsparcia otrzymanego w wyniku realizacji projektów społecznych	350	odbiorcy/rok
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika	Jednostka
	Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej	1	szt.
Szacowana wartość [zł]	1 000 000,00 PLN		
Okres realizacji	2029-2031		
Lokalizacja	Projekt będzie realizowany w budynku Urzędu Miasta i Gminy Lipsko, zlokalizowanym na obszarze rewitalizacji przy ul. 1 Maja 2 w mieście Lipsko.		

Numer i nazwa przedsięwzięcia	P.2. Organizacja zajęć dla dzieci i poradnictwo dla rodzin wymagających wsparcia
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Cel 1. Aktywizacja społeczna i edukacyjna mieszkańców obszaru rewitalizacji
Kierunek podstawowy	Kierunek 1.2. Zapewnienie wsparcia społeczno-edukacyjnego dla zagrożonych marginalizacją rodzin

realizowany przez przedsięwzięcie	
Realizator	Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipsku
Uzasadnienie realizacji	Na terenie Miasta i Gminy Lipsko obserwuje się narastające problemy wśród dzieci, młodzieży i ich bliskich, pilnie potrzebujących wsparcia. Rodziny te często zmagają się z sytuacjami kryzysowymi, brakiem oparcia ze strony otoczenia, a także ograniczoną zdolnością do pełnienia podstawowych funkcji wychowawczych. Konsekwencją tych trudności mogą być zaburzenia w rozwoju dzieci i młodzieży, pojawiające się problemy w nauce, niedożywienie, zachowania antyspołeczne oraz zwiększona podatność na sięganie po używki. Brak wczesnej interwencji i pomocy może prowadzić do powielenia negatywnych wzorców rodzinnych, pogłębiania izolacji społecznej i braku aspiracji życiowych u młodych osób. Wiele rodzin doświadcza obecnie trudności w godzeniu ról rodzicielskich i zawodowych. Jednocześnie, występujące patologie społeczne niszczą struktury rodzinne, prowadząc do ich dysfunkcyjności, a w rezultacie do marginalizacji i wykluczenia społecznego wszystkich jej członków. Projekt ten jest skierowany przede wszystkim do dzieci i młodzieży zagrożonych marginalizacją, pochodzących z rodzin, które napotykają na problemy opiekuńczo-wychowawcze. Wsparcie otrzymają również rodzice wymagający pomocy w radzeniu sobie z wyzwaniami wychowawczymi, charakteryzujący się często niskim poczuciem własnej wartości, niezaradnością oraz trudnościami w samodzielnym zaspokajaniu podstawowych potrzeb.
Zakres przedsięwzięcia, w tym sposób zapewnienia dostępu dla osób ze szczególnymi potrzebami	Głównym celem organizacji zajęć dla dzieci i poradnictwa dla rodzin potrzebujących wsparcia jest poprawa jakości życia i funkcjonowania tych rodzin, a także zapewnienie optymalnego rozwoju osobowościowego dzieci. Działania te mają charakter profilaktyczny, ochronny i aktywizujący. Projekt zakłada zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców oraz stworzenie warunków do integracji społecznej. Inicjatywa ma także na celu zwiększenie wiary we własne możliwości i siły uczestników, podniesienie ich samooceny i wiedzy z zakresu rozwiązywania konfliktów w rodzinie. Oczekuje się, że umożliwi to rozwój własnych zainteresowań oraz zmianę postawy z biernej na aktywną, zwiększając tym samym motywację do działania. Zakres projektu obejmuje utworzenie klubu środowiskowego. Placówka ta będzie prowadzić zajęcia dla dwóch głównych grup odbiorców: dzieci oraz rodziców. Dla pierwszej grupy, liczącej około 20 dzieci, zorganizowane zostaną zajęcia świetlicowe. Będą się one odbywać dwa razy w tygodniu, trwając każdorazowo trzy godziny, co daje łącznie 240 godzin wsparcia. W celu uatrakcyjnienia i wzbogacenia tych spotkań, przewiduje się zakup niezbędnych materiałów, takich jak edukacyjne gry planszowe i czasopisma. Druga grupa, składająca się z 15 rodziców, weźmie udział w cyklu warsztatów rozwoju umiejętności społecznych, które poprowadzi wykwalifikowany psycholog. Łączny wymiar tych warsztatów to 20 godzin. Dodatkowo, w siedzibie klubu funkcjonować będzie Punkt Poradnictwa oferujący indywidualne porady specjalistyczne. Uczestnicy będą mogli uzyskać wsparcie psychologiczne, prawne i pedagogiczne. Te indywidualne porady specjalistów ułatwią rozwiązywanie problemów osobistych i rodzinnych, co w efekcie przyczyni się do łatwiejszego włączenia uczestników w proces aktywnego samorozwoju. Realizacja projektu, obejmująca funkcjonowanie klubu środowiskowego oraz Punktu Poradnictwa, oparta zostanie na zasadach projektowania uniwersalnego,

	co zapewni pełne włączenie społeczne uczestników niezależnie od ich ograniczeń funkcjonalnych. W zakresie dostępności architektonicznej, pomieszczenia w budynku użyteczności publicznej przeznaczone na realizację zajęć i porad indywidualnych będą dostępne dla osób z niepełnosprawnością ruchową, zapewniając swobodny dostęp do sal oraz zaplecza sanitarnego. W obszarze dostępności informacyjno-komunikacyjnej i cyfrowej, metodyka prowadzenia warsztatów dla rodziców oraz zajęć dla dzieci zostanie dostosowana do zróżnicowanych możliwości percepcyjnych i poznawczych odbiorców. Materiały dydaktyczne oraz gry wykorzystywane podczas zajęć będą dobierane tak, aby były zrozumiałe i dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami sensorycznymi. Ponadto specjaliści świadczący poradnictwo (psychologiczne, prawne, pedagogiczne) uwzględnią w procesie wsparcia alternatywne formy komunikacji oraz indywidualne potrzeby wynikające z dysfunkcji rozwojowych lub stanu zdrowia beneficjentów.		
Prognozowane rezultaty	Zakładanym rezultatem realizacji przedsięwzięcia będzie zagospodarowanie czasu wolnego dzieci i młodzieży, podniesienie kompetencji wychowawczych rodziców oraz stworzenie warunków do integracji społecznej.		
Wskaźniki pomiaru rezultatów przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika	Jednostka
	Liczba odbiorców wsparcia otrzymanego w wyniku realizacji projektów społecznych	35	odbiorcy/rok
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika	Jednostka
	Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej	1	szt.
Szacowana wartość [zł]	300 000,00 PLN (50 000,00 zł/rok)		
Okres realizacji	2026-2031		
Lokalizacja	Projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji przy ul. Iłżeckiej 6a w mieście Lipsko.		

Numer i nazwa przedsięwzięcia	P.3. Modernizacja i adaptacja byłych warsztatów szkolnych na potrzeby Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipsku
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Cel 1. Aktywizacja społeczna i edukacyjna mieszkańców obszaru rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Kierunek 1.3. Utworzenie nowoczesnej infrastruktury wsparcia dziennego dla osób ze szczególnymi potrzebami
Realizator	Powiat Lipski
Uzasadnienie realizacji	Realizacja projektu jest uzasadniona przede wszystkim potrzebą utworzenia nowoczesnej infrastruktury społecznej w powiecie lipskim, odpowiadającej na lokalne zapotrzebowanie na usługi wsparcia dziennego dla osób ze szczególnymi potrzebami (w tym z niepełnosprawnościami). Projekt umożliwi przeniesienie aktualnie działającego Środowiskowego Domu Samopomocy do jednego budynku, zwiększenie dostępności usług dla osób o ograniczonej mobilności oraz stworzenie przyjaznej, bezpiecznej i funkcjonalnej

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">przestrzeni wspierającej integrację i aktywizację społeczną i zawodową użytkowników.</td></tr>
<tr><td>Zakres przedsięwzięcia, w tym sposób zapewnienia dostępu dla osób ze szczególnymi potrzebami</td><td colspan="3">Cel projektu jest utworzenie nowoczesnej infrastruktury społecznej odpowiadającej na lokalne zapotrzebowanie w zakresie usług wsparcia, z naciskiem na zwiększenie dostępu do pomocy w formie dziennego pobytu zamiast zamkniętych instytucji całodobowej opieki.
W ramach przedsięwzięcia planuje się:
• przebudowę, rozbudowę, termomodernizację i zmianę sposobu użytkowania części istniejącego, obecnie nieużytkowanego budynku warsztatów szkolnych po Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Lipsku (ZSOiT) na potrzeby Środowiskowego Domu Samopomocy (etap I) oraz Warsztatów Terapii Zajęciowej wraz z instalacjami wewnętrznymi (etap II),
• przebudowę, termomodernizację i zmianę sposobu użytkowania istniejącego budynku pomocniczego warsztatów szkolnych ZSOiT w Lipsku na budynek gospodarczo – garażowy,
• budowę wolnostojącego budynku garażowego,
• zagospodarowanie terenu wokół obiektu,
• budowę siłowni zewnętrznej, ścieżek, wiaty i placów edukacyjnych.
Projekt skierowany jest do osób ze szczególnymi potrzebami z terenu powiatu lipskiego, w szczególności osób z niepełnosprawnościami oraz ich rodzin.
Inwestycja, ze względu na swoje przeznaczenie, będzie w całości realizowana w oparciu o zasady projektowania uniwersalnego, zapewniając najwyższe standardy dostępności dla osób z niepełnosprawnościami. W zakresie dostępności architektonicznej, zmodernizowane budynki oraz nowa infrastruktura zostaną pozbawione barier, co zagwarantuje swobodę poruszania się osobom o ograniczonej mobilności. Dotyczy to zarówno ciągów komunikacyjnych wewnątrz obiektu, pomieszczeń sanitarnych i terapeutycznych, jak i zagospodarowania terenu zewnętrznego – planowane ścieżki, wiaty oraz siłownia zewnętrzna będą dostępne dla wszystkich użytkowników, niezależnie od stopnia ich sprawności.
W obszarze dostępności informacyjno-komunikacyjnej obiekt zostanie wyposażony w czytelne systemy orientacji przestrzennej oraz rozwiązania wspierające komunikację, dostosowane do potrzeb osób z dysfunkcjami wzroku i słuchu. Funkcjonalny układ przestrzeni zostanie zaprojektowany tak, aby maksymalizować bezpieczeństwo, komfort oraz samodzielność uczestników zajęć terapeutycznych i rehabilitacyjnych.</td></tr>
<tr><td>Prognozowane rezultaty</td><td colspan="3">Zakładanym rezultatem realizacji przedsięwzięcia będzie przeniesienie wszystkich funkcji Środowiskowego Domu Samopomocy do jednego budynku, zwiększenie dostępności usług wsparcia dla osób z ograniczoną mobilnością oraz stworzenie przyjaznej przestrzeni sprzyjającej integracji i aktywizacji społecznej.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Wskaźniki pomiaru rezultatów przedsięwzięcia</td><td>Nazwa wskaźnika</td><td>Wartość wskaźnika</td><td>Jednostka</td></tr>
<tr><td>Liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych budynków usług społecznych</td><td>40</td><td>użytkownicy/rok</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Wskaźnik produktu</td><td>Nazwa wskaźnika</td><td>Wartość wskaźnika</td><td>Jednostka</td></tr>
<tr><td>Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi aktywizacji społeczno-zawodowej</td><td>1</td><td>szt.</td></tr>
<tr><td>Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków</td><td>1</td><td>szt.</td></tr>
</table>

	Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami	1	szt.
Szacowana wartość [zł]	6 300 000,00 PLN		
Okres realizacji	2025-2026		
Lokalizacja	Projekt będzie realizowany poza obszarem rewitalizacji przy ul. Bibliotecznej 3 w Lipsku.		
Uzasadnienie dla realizacji projektu poza obszarem rewitalizacji	Wybór lokalizacji wynika ze specyfiki projektu, wymagającej wykorzystania istniejącej, nieużytkowanej tkanki budowlanej o odpowiednich gabarytach (byłe warsztaty szkolne), której brak w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji. Projekt modernizacji i rozbudowy Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipsku, choć zlokalizowany poza granicami obszaru rewitalizacji, ma charakter ponadlokalny i uniwersalny. Jego celem jest poprawa jakości życia i integracja społeczna osób z niepełnosprawnością, które są często grupą najbardziej dotkniętą problemami społecznymi, bez względu na miejsce zamieszkania w obrębie gminy. Mieszkańcy obszaru rewitalizacji stanowią integralną część lokalnej społeczności i, podobnie jak inni, będą beneficjentami ulepszonej, nowoczesnej i łatwiej dostępnej infrastruktury wspierającej. Realizacja tego przedsięwzięcia służy bezpośrednio Celowi 1 GPR: „Aktywizacja społeczna i edukacyjna mieszkańców obszaru rewitalizacji", a w szczególności Kierunkowi działań 1.3, ponieważ diagnoza OR wykazała tam intensywne starzenie się społeczeństwa oraz zwiększone potrzeby w zakresie opieki specjalistycznej. Nowo utworzone i zmodernizowane miejsca w ŚDS zwiększą ofertę usług społecznych, co jest kluczowym elementem kompleksowego rozwoju lokalnego. Zapewnienie dostępu do edukacji, terapii i rozwoju intelektualnego dla osób z niepełnosprawnością jest działaniem, które wpływa pozytywnie na całe rodziny zamieszkujące obszar rewitalizacji, odciążając je i dając szansę na ich aktywizację zawodową i społeczną.		

Numer i nazwa przedsięwzięcia	P.4. Rewitalizacja budynków użyteczności publicznej przy ul. Iłżeckiej 6 w Lipsku
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Cel 2. Modernizacja przestrzeni, budynków i infrastruktury dla mieszkańców obszaru rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Kierunek 2.1. Poprawa stanu technicznego, efektywności energetycznej i estetyki obiektów użyteczności publicznej, w tym budynków administracyjnych i edukacyjnych
Realizator	Powiat Lipski
Uzasadnienie realizacji	Przedsięwzięcie opiera się na kompleksowej modernizacji istniejącego obiektu oraz dostosowaniu jego przestrzeni do współczesnych standardów użytkowych i technicznych. Realizacja tej inwestycji to ważny krok ku unowocześnieniu warunków pracy pracowników administracji samorządowej, a także zwiększeniu dostępności i jakości świadczonych usług dla mieszkańców powiatu. Dzięki temu przedsięwzięciu Lipsko zyska nowoczesną i funkcjonalną przestrzeń, która będzie odpowiedzią na potrzeby rozwoju lokalnej społeczności. Powiat Lipski kontynuuje tym samym działania mające na celu podnoszenie standardów infrastruktury publicznej, co ma bezpośredni wpływ na komfort życia jego mieszkańców.

<table>
<tr><td>Zakres przedsięwzięcia, w tym sposób zapewnienia dostępu dla osób ze szczególnymi potrzebami</td><td colspan="3">Projekt modernizacji obejmuje kompleksowe prace budowlane i instalacyjne mające na celu dostosowanie obiektów do nowoczesnych standardów i potrzeb.
W zmodernizowanym obiekcie będą się mieściły następujące jednostki administracyjne:
• Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR),
• Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności,
• Wydział Komunikacji i Transportu Starostwo Powiatowe w Lipsku.
Ze względu na charakter jednostek, które będą funkcjonować w zmodernizowanym obiekcie (m.in. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności), inwestycja zostanie zrealizowana ze szczególnym naciskiem na zasady projektowania uniwersalnego. W zakresie dostępności architektonicznej, przebudowa i rozbudowa budynku wyeliminują istniejące bariery, gwarantując osobom z niepełnosprawnością ruchową oraz osobom starszym swobodny dostęp do wszystkich kondygnacji, stref obsługi klienta (w tym Wydziału Komunikacji) oraz zaplecza sanitarnego.
W obszarze dostępności informacyjno-komunikacyjnej, obiekt zostanie wyposażony w czytelny system oznakowania wizualnego i dotykowego, ułatwiający orientację w przestrzeni urzędu. Stanowiska obsługi interesantów zostaną dostosowane do potrzeb osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności, w tym osób słabosłyszących i niewidomych, co zapewni pełną dostępność usług administracyjnych i orzeczniczych dla wszystkich mieszkańców powiatu.</td></tr>
<tr><td>Prognozowane rezultaty</td><td colspan="3">Zakładanym rezultatem realizacji przedsięwzięcia będzie modernizacja i dostosowanie istniejących obiektów do nowoczesnych standardów, umożliwiająca przeniesienie i wspólne funkcjonowanie Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności oraz Wydziału Komunikacji i Transportu Starostwa Powiatowego w zmodernizowanym budynku.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Wskaźniki pomiaru rezultatów przedsięwzięcia</td><td>Nazwa wskaźnika</td><td>Wartość wskaźnika</td><td>Jednostka</td></tr>
<tr><td>Liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych budynków usług społecznych</td><td>350</td><td>użytkownicy/rok</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Wskaźnik produktu</td><td>Nazwa wskaźnika</td><td>Wartość wskaźnika</td><td>Jednostka</td></tr>
<tr><td>Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków</td><td>1</td><td>szt.</td></tr>
<tr><td>Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi administracyjne</td><td>1</td><td>szt.</td></tr>
<tr><td>Liczba obiektów dostosowanych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami</td><td>1</td><td>szt.</td></tr>
<tr><td>Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="3">7 600 000,00 PLN</td></tr>
<tr><td>Okres realizacji</td><td colspan="3">2025-2027</td></tr>
<tr><td>Lokalizacja</td><td colspan="3">Projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji ul. Iłżeckiej 6 w Lipsku.</td></tr>
</table>

Numer i nazwa przedsięwzięcia	P.5. Zastosowanie odnawialnych źródeł energii w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Lipsku poprzez modernizację kotłowni węglowej na kotłownię pelletową wraz z modernizacją sieci cieplnej CO i CW
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Cel 2. Modernizacja przestrzeni, budynków i infrastruktury dla mieszkańców obszaru rewitalizacji

Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Kierunek 2.1. Poprawa stanu technicznego, efektywności energetycznej i estetyki obiektów użyteczności publicznej, w tym budynków administracyjnych i edukacyjnych
Realizator	Powiat Lipski
Uzasadnienie realizacji	Projekt polega na ekologicznej transformacji Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Lipsku, gdzie podstawowym motywem jest natychmiastowa ochrona środowiska i zdrowia publicznego. Konieczna jest całkowita wymiana starej, 25-letniej i wyeksploatowanej kotłowni węglowej, która nie spełnia norm, generując smog i szkodliwe pyły. Inwestycja ta ma na celu zastąpienie węgla biopaliwem (pelletem), co jest równoznaczne z wprowadzeniem odnawialnych źródeł energii (OZE). Realizacja przedsięwzięcia nie tylko zapewni dekarbonizację obiektu i poprawę jakości powietrza, ale także obejmuje kompleksową modernizację infrastruktury ciepłowniczej (w tym rurociągów CO i CW), gwarantując trwałość, bezpieczeństwo i wysoką efektywność energetyczną ogrzewania placówki na długie lata.
Zakres przedsięwzięcia, w tym sposób zapewnienia dostępu dla osób ze szczególnymi potrzebami	Głównym celem projektu jest zastosowanie odnawialnych źródeł energii w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Lipsku poprzez: • modernizację kotłowni węglowej na kotłownię pelletową, • zmniejszenie negatywnego wpływu na środowisko poprzez ograniczenie emisji szkodliwych substancji, smogu i pyłów zawieszonych, które obecnie obniżają komfort i szkodzą zdrowiu okolicznych mieszkańców, • wymianę wyeksploatowanych, skorodowanych pieców, które nie spełniają norm ekologicznych. Zakres prac obejmuje kompleksową modernizację kotłowni oraz związanej z nią infrastruktury ciepłowniczej: 1. prace w kotłowni: • demontaż istniejącej, wyeksploatowanej instalacji węglowej, • wymianę pieca na nowy piec pelletowy, • modernizację kotłowni i adaptację pomieszczeń kotłowni do wymogów instalacji na pellet, 2. instalacje przesyłowe ciepła: • rozbudowę i modernizację instalacji przesyłowych ciepła (dotyczy sieci CO i CW), • modernizację rurociągów przesyłowych ciepła, 3. aspekty ekologiczne: • wdrożenie rozwiązań sprzyjających ochronie środowiska (bezpośrednio wynikające z wymiany paliwa i nowoczesnej kotłowni). Realizacja przedsięwzięcia, polegająca na modernizacji infrastruktury grzewczej, wpisuje się w zasady projektowania uniwersalnego poprzez zapewnienie równych standardów komfortu użytkowania obiektu edukacyjnego dla wszystkich grup odbiorców. W zakresie dostępności architektonicznej prace modernizacyjne prowadzone wewnątrz budynku (kotłownia) oraz w terenie (sieć ciepłownicza) zostaną wykonane w sposób niegenerujący nowych barier, a po zakończeniu robót teren zostanie przywrócony do stanu umożliwiającego swobodne poruszanie się osób z niepełnosprawnościami. Najistotniejszym aspektem dostępności w tym projekcie jest zapewnienie odpowiedniego komfortu termicznego oraz poprawa jakości powietrza wewnątrz szkoły. Jest to kluczowe dla osób ze szczególnymi potrzebami zdrowotnymi, w tym osób z chorobami układu oddechowego, alergiami czy zaburzeniami

	termoregulacji. Nowoczesne rozwiązania technologiczne zastosowane w kotłowni wpłyną na stabilizację warunków w pomieszczeniach dydaktycznych i sanitarnych, tworząc przyjazne środowisko dla uczniów i pracowników ze szczególnymi potrzebami.		
Prognozowane rezultaty	Zakładanym rezultatem realizacji przedsięwzięcia będzie zastosowanie odnawialnych źródeł energii w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Lipsku poprzez modernizację kotłowni węglowej na nowoczesną kotłownię pelletową, co przyczyni się do zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko, ograniczenia emisji szkodliwych substancji i poprawy jakości powietrza.		
Wskaźniki pomiaru rezultatów przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika	Jednostka
	Liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych budynków usług edukacyjnych	307	użytkownicy/rok
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika	Jednostka
	Liczba budynków, które przeszły modernizację systemów ciepłowniczych	1	szt.
	Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi edukacyjne	1	szt.
Szacowana wartość [zł]	2 000 000,00 PLN		
Okres realizacji	2026		
Lokalizacja	Projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji przy ul. Zwoleńskiej 12 w Lipsku.		

Numer i nazwa przedsięwzięcia	P.6. Rozbudowa, przebudowa i nadbudowa budynku oraz rozbudowa parkingu Specjalnego Ośrodka Opiekuńczo-Wychowawczego w Hucie
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Cel 2. Modernizacja przestrzeni, budynków i infrastruktury dla mieszkańców obszaru rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Kierunek 2.2. Kompleksowa modernizacja, rozbudowa i dostosowanie placówek opiekuńczo-wychowawczych do aktualnych standardów funkcjonalnych i dostępności dla osób z niepełnosprawnością
Realizator	Powiat Lipski
Uzasadnienie realizacji	Specjalny Ośrodek Opiekuńczo-Wychowawczy w Hucie prowadzi działalność edukacyjną i terapeutyczną dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami. Placówka zajmuje się podopiecznymi z różnorodnymi niepełnosprawnościami, takimi jak: sprzężona, ruchowa (w tym z afazją), intelektualna (we wszystkich stopniach: lekkim, umiarkowanym, znacznym, głębokim), wzrokowa (niewidomi, słabowidzący) oraz słuchowa (niesłyszący, słabo słyszący). Ponadto Ośrodek wspiera uczniów z autyzmem (w tym z zespołem Aspergera) oraz zagrożonych lub niedostosowanych społecznie. Ośrodek oferuje szeroki wachlarz zajęć rewalidacyjnych i terapeutycznych, w tym: Integrację Sensoryczną (SI), logopedię, Reorientację Kognitywną i Emocjonalną Słuchu (RKES), Ustny Tłumacz Słuchawek (UTS), metody komunikacji alternatywnej (AAC), dogoterapię, hipoterapie, terapię Tomatisa, Ruch Rozwijający Weroniki Sherborne (RRSSherorne) oraz gimnastykę korekcyjną.

	Istniejący budynek Specjalnego Ośrodka Opiekuńczo-Wychowawczego w Hucie wymaga pilnej rozbudowy i modernizacji z powodu niewystarczającej powierzchni, ponieważ wielkość pomieszczeń jest za mała w stosunku do liczby podopiecznych z niepełnosprawnością, co wiąże się również z koniecznością dostosowania pomieszczeń sypialnianych do aktualnych standardów i potrzeb. Ponadto, budynek charakteryzuje się brakiem pełnej dostępności, gdyż brak windy uniemożliwia korzystanie z niego osobom z ograniczoną mobilnością. Najpoważniejszym problemem jest jednak niespełnienie aktualnych warunków ochrony przeciwpożarowej, a brak wydzielonych stref zagrożenia ludzi stanowi bezpośrednie ryzyko dla użytkowników obiektu. Inwestycja przyczyni się do poprawy jakości świadczonych usług, a także może umożliwić zwiększenie liczby podopiecznych. Realizacja projektu nie wyklucza możliwości uruchomienia w obiekcie nowych funkcji.
Zakres przedsięwzięcia, w tym sposób zapewnienia dostępu dla osób ze szczególnymi potrzebami	Głównym celem projektu jest poprawa warunków opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych dla osób z niepełnosprawnością poprzez kompleksową rozbudowę i modernizację budynku, a także dostosowanie infrastruktury do obowiązujących norm i potrzeb podopiecznych. Projekt umożliwi: • zwiększenie powierzchni użytkowej, adekwatnej do liczby i potrzeb podopiecznych z niepełnosprawnością, • pełne dostosowanie obiektu do wymogów przeciwpożarowych oraz eliminację stref zagrożenia, • przyjmowanie kolejnych osób z niepełnosprawnością do kształcenia i opieki. Zakres prac obejmuje kompleksowe działania w zakresie infrastruktury budynku i otoczenia: I. prace budowlane i modernizacyjne budynku Ośrodka: • rozbudowa, przebudowa i nadbudowa budynku: o dobudowanie piętra (nadbudowa), o rozbudowa istniejących pomieszczeń, o przebudowa i modernizacja istniejących wnętrz, • dostosowanie przestrzeni dla podopiecznych: o dostosowanie i modernizacja pomieszczeń sypialnianych, o wyposażenie pomieszczeń (w tym pokojów) w sanitariaty dla osób z niepełnosprawnością, • wprowadzenie nowych stref funkcjonalnych: o rozbudowa o świetlicę, o rozbudowa o pomieszczenia dla psychologów i pedagogów, o rozbudowa o pokoje wyciszeni, • poprawa dostępności i bezpieczeństwa: o instalacja windy w części internatu, o dostosowanie budynku do warunków przeciwpożarowych, II. prace zewnętrzne: • przebudowa istniejących 10 miejsc parkingowych dla samochodów osobowych przed budynkiem. Inwestycja, ze względu na specyfikę placówki, jest w całości ukierunkowana na zaspokojenie potrzeb osób z niepełnosprawnościami, realizując w pełni zasady projektowania uniwersalnego. W zakresie dostępności architektonicznej, rozbudowa i modernizacja obiektu wyeliminują wszelkie bariery pionowe i poziome. Kluczowym elementem będzie instalacja dźwigu osobowego,

	zapewniającego dostęp do wszystkich kondygnacji, oraz dostosowanie węzłów sanitarnych i pokoi sypialnych do potrzeb osób o ograniczonej mobilności. Rozbudowa parkingu zapewni odpowiednią liczbę miejsc postojowych dla osób z niepełnosprawnościami blisko wejścia. W obszarze dostępności informacyjno-komunikacyjnej oraz cyfrowej, projekt wnętrz uwzględni specyficzne potrzeby sensoryczne i poznawcze podopiecznych (m.in. poprzez utworzenie pokoi wyciszeń). Nowoczesne systemy bezpieczeństwa pożarowego zostaną zintegrowane z systemami ostrzegania dostosowanymi do osób z dysfunkcjami wzroku i słuchu, zapewniając bezpieczną ewakuację. Układ funkcjonalny pomieszczeń terapeutycznych i świetlicy zostanie zaprojektowany tak, aby wspierać orientację przestrzenną i poczucie bezpieczeństwa użytkowników.		
Prognozowane rezultaty	Zakładanym rezultatem realizacji przedsięwzięcia będzie poprawa warunków opiekuńczo-wychowawczych i edukacyjnych dla osób z niepełnosprawnością poprzez kompleksową rozbudowę, przebudowę i modernizację budynku Ośrodka, co umożliwi zwiększenie powierzchni użytkowej, dostosowanie infrastruktury do norm przeciwpożarowych, eliminację stref zagrożenia oraz przyjmowanie kolejnych podopiecznych.		
Wskaźniki pomiaru rezultatów przedsięwzięcia	**Nazwa wskaźnika**	**Wartość wskaźnika**	**Jednostka**
	Liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych budynków usług edukacyjnych	149	użytkownicy/rok
Wskaźnik produktu	**Nazwa wskaźnika**	**Wartość wskaźnika**	**Jednostka**
	Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi edukacyjne	1	szt.
Szacowana wartość [zł]	20 000 000,00 PLN		
Okres realizacji	2027-2030		
Lokalizacja	Projekt będzie realizowany w granicach obszaru rewitalizacji w miejscowości Huta, pod numerem 3.		

Numer i nazwa przedsięwzięcia	P.7. Remont budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Lipsku wraz z przebudową infrastruktury sportowo-rekreacyjnej
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Cel 2. Modernizacja przestrzeni, budynków i infrastruktury dla mieszkańców obszaru rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	• Kierunek 2.1. Poprawa stanu technicznego, efektywności energetycznej i estetyki obiektów użyteczności publicznej, w tym budynków administracyjnych i edukacyjnych • Kierunek 2.3. Modernizacja i rozwijanie infrastruktury usług sportu i rekreacji
Realizator	Miasto i Gmina Lipsko
Uzasadnienie realizacji	Obecny stan techniczny budynku szkoły jest zły. Infrastruktura szkolna ulega pogorszeniu z każdym kolejnym rokiem. Stan techniczny przyszkolnej infrastruktury sportowej jest bardzo zły. Podobnie jak w przypadku budynku, infrastruktura ta pogarsza się z każdym rokiem. Z obiektów

	korzysta młodzież szkolna podczas zajęć, a po godzinach lekcyjnych służą one rekreacji mieszkańców. Postępująca degradacja obu elementów stwarza konieczność pilnego pozyskania zewnętrznego wsparcia finansowego, bez którego nie będzie możliwa dalsza eksploatacja i modernizacja obiektów.
Zakres przedsięwzięcia, w tym sposób zapewnienia dostępu dla osób ze szczególnymi potrzebami	Przedsięwzięcie składa się z dwóch zadań. I) Remont budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Lipsku II) Przebudowa infrastruktury sportowej przy Publicznej Szkole Podstawowej w Lipsku. Projekt obejmuje kompleksowy remont i modernizację szkoły. Zakres prac obejmuje: termomodernizację budynku (wymianę docieplenia i remont elewacji), remont pomieszczeń wewnętrznych (sal lekcyjnych, korytarzy i sanitariatów), modernizację oświetlenia oraz doposażenie placówki. Szczegółowe doposażenie dotyczy zakupu pomocy dydaktycznych oraz wyposażenia hali sportowej (wraz z remontem przyległych szatni i sanitariatów). Zakres zadania obejmuje kompleksową przebudowę i modernizację istniejącej, zniszczonej infrastruktury, stanowiącej część kompleksu boisk Orlik 2012. Prace obejmować będą odnowienie boiska o nawierzchni ze sztucznej trawy, zgodnie z pierwotnym przeznaczeniem obiektu. Kluczowym elementem projektu jest przebudowa boiska o nawierzchni poliuretanowej, co będzie wymagało wprowadzenia znaczących zmian, w tym zmiany rzędnych wysokościowych, a także zmiany obecnego układu boiska z orientacji północ-południe na planowaną orientację wschód-zachód. Konsekwencją tej zmiany jest również przebudowa kortu tenisowego, który zostanie przeniesiony w nowe miejsce w obrębie działki szkolnej, aby dostosować się do nowego ułożenia boiska poliuretanowego. Ponadto, planuje się zadaszenie relokowanego kortu tenisowego, co umożliwi użytkownikom korzystanie z obiektu w okresie opadów atmosferycznych, a w sezonie zimowym pozwoli na utworzenie okresowego lodowiska dla mieszkańców. Realizacja lodowiska wymagać będzie zapewnienia niezbędnej infrastruktury towarzyszącej, która może mieć charakter kontenerowy; w jej skład wejdą szatnie, pomieszczenie serwisowe oraz punkt wypożyczania łyżew. Po zrealizowaniu inwestycji planuje się wdrożenie i prowadzenie zajęć dodatkowych dla dzieci i młodzieży, które mają być realizowane w sposób sprzyjający ich wszechstronnemu rozwojowi. Kluczowym założeniem jest uwzględnienie indywidualnych potrzeb, zainteresowań oraz możliwości psychofizycznych każdego z uczestników, co ma zapewnić maksymalną efektywność i zaangażowanie. Działania będą prowadzone z wykorzystaniem zmodernizowanej infrastruktury przyszkolnej i obejmą różnorodne formy aktywności: od tradycyjnych zajęć szkolnych i pozaszkolnych, po wykorzystanie otwartej przestrzeni publicznej jako miejsca służącego spontanicznej rekreacji rówieśniczej. Ponadto, planuje się organizowanie rekreacji w bardziej zorganizowanych strukturach, takich jak działalność w ramach klubów sportowych, co pozwoli na systematyczny i ukierunkowany rozwój pasji i talentów uczestników. Realizacja inwestycji obejmująca remont budynku szkoły oraz przebudowę infrastruktury sportowej zostanie przeprowadzona zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. W zakresie dostępności architektonicznej, prace remontowe wewnątrz szkoły (ciągi komunikacyjne, sanitariaty, szatnie przy hali sportowej) oraz na terenach sportowo-rekreacyjnych doprowadzą do likwidacji barier technicznych, umożliwiając swobodne korzystanie z obiektów uczniom i mieszkańcom z niepełnosprawnością ruchową.

	W obszarze dostępności informacyjno-komunikacyjnej i edukacyjnej, modernizacja oświetlenia wpłynie na poprawę komfortu osób z dysfunkcjami wzroku poprzez zapewnienie odpowiednich parametrów jasności i kontrastu. Ponadto, planowane doposażenie placówki w pomoce dydaktyczne uwzględni potrzeby uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, wspierając ich rozwój poznawczy i sensoryczny oraz wyrównując szanse edukacyjne.		
Prognozowane rezultaty	Zakładanym rezultatem realizacji przedsięwzięcia będzie poprawa stanu technicznego i funkcjonalności Publicznej Szkoły Podstawowej w Lipsku poprzez kompleksowy remont budynku (w tym termomodernizację, modernizację pomieszczeń wewnętrznych i oświetlenia oraz doposażenie), a także przebudowę i modernizację przyszkolnej infrastruktury sportowej, co zapewni bezpieczne i nowoczesne warunki do nauki, rekreacji i spotkań dla uczniów i mieszkańców.		
Wskaźniki pomiaru rezultatów przedsięwzięcia	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika	Jednostka
	Liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych budynków usług edukacyjnych	850	użytkownicy/rok
	Liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych	2 000	użytkownicy/rok
Wskaźnik produktu	Nazwa wskaźnika	Wartość wskaźnika	Jednostka
	Liczba wspartych obiektów, w których realizowane są usługi edukacyjne	1	szt.
	Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych	1	szt.
Szacowana wartość [zł]	I) Remont budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Lipsku- 12 000 000,00 PLN II) Przebudowa infrastruktury sportowej przy Publicznej Szkole Podstawowej w Lipsku- 7 500 000,00 PLN Łącznie: 19 500 000,00 PLN		
Okres realizacji	2027-2030		
Lokalizacja	Projekt będzie realizowany na obszarze rewitalizacji przy ul. Zwoleńskiej 16 w Lipsku.		

Numer i nazwa przedsięwzięcia	P.8. Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych przy zalewie w Lipsku
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Cel 2. Modernizacja przestrzeni, budynków i infrastruktury dla mieszkańców obszaru rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Kierunek 2.4. Odnowa i urządzanie terenów wodno-zielonych jako miejsca spotkań, rekreacji, aktywizacji i integracji społeczności lokalnej
Realizator	Miasto i Gmina Lipsko
Uzasadnienie realizacji	W mieście Lipsko znajduje się zbiornik wodny, który ma duży potencjał, aby stać się atrakcyjnym miejscem wypoczynku dla mieszkańców. Niestety, woda przepływająca przez teren zalewu nie gwarantuje stałego utrzymania jakości wymaganej do uruchomienia kąpieliska. W związku z tym, aby w pełni wykorzystać potencjał tego terenu, konieczne jest skupienie się na zagospodarowaniu terenów

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">przyległych do zbiornika. Poprzez kompleksową inwestycję w otoczenie naturalne, można stworzyć bogatą ofertę wypoczynku na świeżym powietrzu i tym samym zapewnić mieszkańcom atrakcyjne miejsce rekreacji, niezależnie od możliwości uruchomienia kąpieliska.</td></tr>
<tr><td>Zakres przedsięwzięcia, w tym sposób zapewnienia dostępu dla osób ze szczególnymi potrzebami</td><td colspan="3">Realizacja projektu będzie polegała na:
• budowie nowoczesnego placu zabaw dla dzieci z zastosowaniem bezpiecznej i amortyzującej nawierzchni poliuretanowej,
• budowie wodnego placu zabaw dla dzieci i infrastruktury towarzyszącej,
• budowie letnich/odkrytych basenów kąpielowych.
Realizacja projektu zagospodarowania terenów rekreacyjnych przy zalewie oparta zostanie na zasadach projektowania uniwersalnego, co pozwoli na stworzenie inkluzywnej przestrzeni wypoczynku dostępnej dla wszystkich grup mieszkańców. W zakresie dostępności architektonicznej, zastosowanie bezpiecznych nawierzchni poliuretanowych na placach zabaw oraz utwardzenie ciągów pieszych umożliwi swobodne poruszanie się osobom na wózkach inwalidzkich, osobom o ograniczonej mobilności oraz rodzicom z wózkami dziecięcymi.
Planowane atrakcje wodne, w tym baseny letnie oraz wodny plac zabaw, zostaną zaprojektowane z uwzględnieniem rozwiązań technicznych likwidujących bariery wejścia (np. wejścia bezprogowe, rampy lub podnośniki basenowe), co zagwarantuje osobom z niepełnosprawnością ruchową możliwość pełnego korzystania z rekreacji. W obszarze dostępności informacyjno-komunikacyjnej, teren zostanie wyposażony w czytelny system identyfikacji wizualnej i oznakowania stref, wspierający orientację przestrzenną osób z dysfunkcjami sensorycznymi i poznawczymi.</td></tr>
<tr><td>Prognozowane rezultaty</td><td colspan="3">Zakładanym rezultatem realizacji przedsięwzięcia będzie kompleksowe zagospodarowanie terenów przyległych do zbiornika wodnego w Lipsku, mające na celu stworzenie atrakcyjnego miejsca wypoczynku na świeżym powietrzu dla mieszkańców, poprzez budowę nowoczesnego placu zabaw dla dzieci, wodnego placu zabaw oraz letnich/odkrytych basenów kąpielowych.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Wskaźniki pomiaru rezultatów przedsięwzięcia</td><td>Nazwa wskaźnika</td><td>Wartość wskaźnika</td><td>Jednostka</td></tr>
<tr><td>Liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych przestrzeni publicznych</td><td>10 000</td><td>użytkownicy/rok</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Wskaźnik produktu</td><td>Nazwa wskaźnika</td><td>Wartość wskaźnika</td><td>Jednostka</td></tr>
<tr><td>Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych</td><td>1</td><td>szt.</td></tr>
<tr><td>Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="3">12 500 000,00</td></tr>
<tr><td>Okres realizacji</td><td colspan="3">2027-2030</td></tr>
<tr><td>Lokalizacja</td><td colspan="3">Projekt zlokalizowany jest w centrum Lipska, w granicach wyznaczonego obszaru rewitalizacji.
Planowane działania inwestycyjne w ramach tego zadania zlokalizowane będą na działkach nr 1730/24, 1716/1, 1716/2, 1718/1, 1718/2 w mieście Lipsko w rejonie ul. Turystycznej.
Północne obrzeża działek 1716/1, 1716/2, 1718/2 i północno-zachodni skraj działki nr 1730/24 znajdują się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią w przypadku scenariusza 10%, raz na 10 lat.</td></tr>
</table>

	Północne obrzeża działek 1716/1, 1716/2, 1718/2 i północno-zachodni skraj działki nr 1730/24 znajdują się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią w przypadku scenariusza 1%, raz na 100 lat. Północna część działek 1716/1 i 1718/1, całość działki 1716/2, prawie cała działka nr 1718/2 i północny skraj (szczególnie od zachodniej strony) działki nr 1730/24 znajdują się na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią w przypadku scenariusza 0,2%, raz na 500 lat.

Numer i nazwa przedsięwzięcia	P.9. Budowa Miejskiego Centrum Sportowo-Rekreacyjnego na terenie Stadionu Miejskiego w Lipsku
Cel podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Cel 2. Modernizacja przestrzeni, budynków i infrastruktury dla mieszkańców obszaru rewitalizacji
Kierunek podstawowy realizowany przez przedsięwzięcie	Kierunek 2.3. Modernizacja i rozwijanie infrastruktury usług sportu i rekreacji
Realizator	Miasto i Gmina Lipsko
Uzasadnienie realizacji	Aktualnie Miasto i Gmina Lipsko nie dysponuje dobrze rozwiniętą, nowoczesną infrastrukturą sportową i rekreacyjną, a brak takiej infrastruktury uniemożliwia stworzenie mieszkańcom atrakcyjnych miejsc do wypoczynku i rekreacji, dlatego budowa tego centrum pozwoli uruchomić niezbędne usługi, stwarzając tym samym warunki do aktywnego i wartościowego spędzania czasu wolnego.
Zakres przedsięwzięcia, w tym sposób zapewnienia dostępu dla osób ze szczególnymi potrzebami	Projekt inwestycyjny zakłada budowę od podstaw i wyposażenie Miejskiego Centrum Sportowo-Rekreacyjnego na terenie Stadionu Miejskiego w Lipsku, które będzie ogólnodostępne dla mieszkańców, a całość została zaprojektowana w wysokim standardzie energetycznym. Centrum uwzględni zarówno potrzeby mieszkańców Lipska, jak i klubu KS Powiślanka Lipsko, dla którego w przestrzeniach klubowych zaplanowano nowoczesne szatnie, pomieszczenia klubowe oraz magazyn na sprzęt. Z kolei w strefie dla mieszkańców znajdzie się kręgielnia wraz z przestrzenią przeznaczoną na kawiarnię, a także klub fitness, siłownia, sauny i pomieszczenia odnowy biologicznej. Aktualnie Gmina i Miasto Lipsko dysponuje pełną dokumentacją techniczną dla przedmiotowej inwestycji. Obiekt został zaprojektowany zgodnie z zasadą zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami. Zgodnie z projektem, budynek zapewni swobodny dostęp do wszystkich pomieszczeń przeznaczonych do publicznego wykorzystania. Ze względu na gabaryty budynku oraz jego sportowo-rekreacyjny charakter, zaplanowano jego budowę na terenie stadionu miejskiego w Lipsku. Taka lokalizacja pozwala na stworzenie funkcjonalnej całości z istniejącym kompleksem sportowym. Budowa Miejskiego Centrum Sportowo-Rekreacyjnego, jako inwestycja realizowana od podstaw, w pełni uwzględni zasady projektowania uniwersalnego, co znajduje odzwierciedlenie w przyjętych rozwiązaniach projektowych. W zakresie dostępności architektonicznej, nowy obiekt będzie całkowicie pozbawiony barier, gwarantując osobom z niepełnosprawnością ruchową oraz osobom starszym nieskrępowany dostęp do wszystkich stref funkcjonalnych, w tym części sportowej (siłownia, klub fitness, kręgielnia), strefy odnowy biologicznej oraz zaplecza socjalno-szatniowego. W obszarze dostępności informacyjno-komunikacyjnej, budynek zostanie wyposażony w intuicyjne i czytelne systemy orientacji przestrzennej, ułatwiające

<table>
<tr><td></td><td colspan="3">poruszanie się osobom z dysfunkcjami wzroku i słuchu. Aranżacja wnętrz oraz dobór wyposażenia w strefach aktywności fizycznej uwzględnią możliwość korzystania z nich przez osoby o zróżnicowanych możliwościach sprawnościowych, zapewniając tym samym pełną inkluzję społeczną wszystkich grup użytkowników
W centrum rekreacyjno-sportowym będą realizowane nieodpłatne zajęcia sportowo-rekreacyjne dla mieszkańców gminy, w tym mieszkańców obszaru rewitalizacji, szczególnie dla dzieci i młodzieży.</td></tr>
<tr><td>Prognozowane rezultaty</td><td colspan="3">Zakładanym rezultatem realizacji przedsięwzięcia będzie budowa od podstaw i wyposażenie Miejskiego Centrum Sportowo-Rekreacyjnego na terenie Stadionu Miejskiego w Lipsku, które będzie ogólnodostępne dla mieszkańców i klubu KS Powiślanka Lipsko, oferując nowoczesną infrastrukturę sportową (w tym szatnie i pomieszczenia klubowe) oraz rekreacyjną (w tym kręgielnię, kawiarnię, klub fitness, siłownię, sauny i pomieszczenia odnowy biologicznej), stwarzając tym samym warunki do aktywnego spędzania czasu wolnego.</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Wskaźniki pomiaru rezultatów przedsięwzięcia</td><td>Nazwa wskaźnika</td><td>Wartość wskaźnika</td><td>Jednostka</td></tr>
<tr><td>Liczba użytkowników nowych lub zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych</td><td>10 000</td><td>użytkownicy/rok</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Wskaźnik produktu</td><td>Nazwa wskaźnika</td><td>Wartość wskaźnika</td><td>Jednostka</td></tr>
<tr><td>Liczba nowych/zmodernizowanych obiektów sportowo-rekreacyjnych</td><td>1</td><td>szt.</td></tr>
<tr><td>Szacowana wartość [zł]</td><td colspan="3">18 500 000,00 PLN</td></tr>
<tr><td>Okres realizacji</td><td colspan="3">2027-2030</td></tr>
<tr><td>Lokalizacja</td><td colspan="3">Projekt będzie realizowany poza obszarem rewitalizacji przy ul. Soleckiej 113 w Lipsku.</td></tr>
<tr><td>Uzasadnienie dla realizacji projektu poza obszarem rewitalizacji</td><td colspan="3">Realizacja centrum poza obszarem rewitalizacji wynika z jego unikatowej specyfiki – wymaga ono integracji z istniejącym kompleksem sportowym Stadionu Miejskiego, co pozwala na stworzenie funkcjonalnej całości niemożliwej do zlokalizowania w gęstej zabudowie centrum miasta stanowiącego obszar rewitalizacji. Budowa Miejskiego Centrum Sportowo-Rekreacyjnego na terenie Stadionu Miejskiego w Lipsku, mimo że formalnie realizowana poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji, będzie służyć jego mieszkańcom i przyczyni się do osiągnięcia celów rewitalizacyjnych, przede wszystkim ze względu na społeczny wymiar rewitalizacji. Rewitalizacja to proces, którego głównym celem jest wyprowadzenie obszaru ze stanu kryzysowego, zwłaszcza w sferze społecznej, a nowa infrastruktura sportowo-rekreacyjna bezpośrednio na to odpowiada, przeciwdziałając wykluczeniu i aktywizując społecznie mieszkańców. Brak nowoczesnej infrastruktury, jak wynika z opisu, stanowi przeszkodę w stworzeniu atrakcyjnych miejsc do wypoczynku, dlatego budowa Centrum z klubem fitness, siłownią, saunami i kręgielnią stwarza warunki do aktywnego i wartościowego spędzania czasu wolnego. Umożliwia to aktywizację mieszkańców obszaru rewitalizacji, którzy często doświadczają wykluczenia społecznego i mają ograniczony dostęp do wysokiej jakości usług, gdyż działania sportowo-rekreacyjne są sprawdzoną metodą integracji społecznej i budowania więzi w środowiskach zmagających się z problemami społecznymi. Centrum przyczyni się także do poprawy jakości życia i zdrowia, ponieważ będzie ogólnodostępne i zapewni swobodny dostęp dla osób ze szczególnymi potrzebami, co jest kluczowe</td></tr>
</table>

	dla zrównoważonej polityki społecznej. Możliwość korzystania z odnowy biologicznej, siłowni i zajęć fitness przyczynia się do poprawy zdrowia fizycznego i psychicznego mieszkańców. Przedsięwzięcie jest bezpośrednio powiązane z Kierunkiem 2.3 GPR: „Modernizacja i rozwijanie infrastruktury usług sportu i rekreacji" i ma na celu przeciwdziałanie zdiagnozowanym na OR zjawiskom kryzysowym, takim jak podwyższony poziom przestępczości oraz bezrobocia wśród osób młodych. Poprzez ofertę nieodpłatnych zajęć sportowych skierowanych specjalnie do dzieci i młodzieży z OR, Centrum będzie pełnić rolę narzędzia profilaktyki społecznej, wyciągając grupy zagrożone marginalizacją z dysfunkcyjnego otoczenia zidentyfikowanego w diagnozie społecznej. Centrum stanowi uzupełnienie działań 'miękkich' (społecznych) przewidzianych w GPR, oferując infrastrukturę niezbędną do integracji mieszkańców OR ze społecznością całej gminy, co jest kluczowe dla przełamania izolacji i stygmatyzacji obszaru zdegradowanego. Dodatkowo, inwestycja ta wywiera ekonomiczny i przestrzenno-funkcjonalny wpływ, generując korzyści, które promieniują na cały teren gminy, w tym na obszar rewitalizacji. Uruchomienie w Centrum usług takich jak kręgielnia i kawiarnia oznacza tworzenie nowych usług i miejsc pracy, a mieszkańcy obszaru rewitalizacji mogą być potencjalnymi pracownikami lub przedsiębiorcami prowadzącymi działalność w obrębie Centrum. Nowoczesny obiekt zaprojektowany w wysokim standardzie energetycznym przyczynia się również do wzrostu atrakcyjności przestrzeni, podnosząc ogólny standard estetyczny i funkcjonalny przestrzeni publicznej w Lipsku, a lepsza infrastruktura sportowa (szatnie, magazyn na sprzęt dla KS Powiślanka) podnosi rangę lokalnego klubu i sportu, sprzyjając budowaniu lokalnej tożsamości i dumy. Chociaż Centrum leży poza obszarem, jego bliskość do miejsca zamieszkania osób objętych programem rewitalizacji jest wystarczająca, by mogli z niego korzystać w codziennym życiu. Podsumowując, inwestycja ta jest przykładem komplementarności działań rewitalizacyjnych, gdyż inwestycje infrastrukturalne poza ścisłym obszarem rewitalizacji mają sens, jeśli oferują usługi niezbędne do rozwiązania problemów społecznych i gospodarczych zdiagnozowanych na obszarze rewitalizacji, a mieszkańcy tego obszaru stanowią główną grupę docelową i beneficjentów.

Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Rozdział przedstawia charakterystykę pozostałych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które uzupełniają główne działania realizowane w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031. Na podstawie diagnozy potrzeb rozwojowych obszaru objętego rewitalizacją, a także w oparciu o wyznaczone cele i kierunki działań rewitalizacyjnych, wytypowano szereg inicjatyw. Chociaż nie są one klasyfikowane jako podstawowe przedsięwzięcia (wymienione w liście P.1 – P.9), ich wdrożenie jest istotne dla osiągnięcia zamierzonych efektów rewitalizacji w Lipsku oraz w sołectwach: Gruszczyn, Huta, Leszczyny, Maziarze i Śląsko.

Przedsięwzięcia te obejmują szeroki zakres działań w pięciu kluczowych sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej. Ich realizacja przyczyni się do poprawy sytuacji na obszarze rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko.

Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych została opracowana dla całego obszaru rewitalizacji. Obejmuje zadania, które zostały opisane w sposób ogólny i otwarty. Należy zakładać, że w procesie rewitalizacji wiele z tych działań zostanie ujętych w konkretne ramy projektów, które zostaną zaplanowane w szczegółach i wdrożone przez Gminę, jednostki podległe, organizacje pozarządowe lub sektor prywatny. W ramach każdej z wymienionych sfer rozwojowych szczegółowo opisano rodzaje proponowanych działań, które odpowiadają na specyficzne problemy zdiagnozowane zarówno w centrum miasta, jak i na terenach wiejskich.

Sfera społeczna

W sferze społecznej przedsięwzięcia rewitalizacyjne koncentrują się przede wszystkim na aktywizacji mieszkańców, rozwoju usług opiekuńczych i edukacyjnych oraz wzmacnianiu bezpieczeństwa. Przedsięwzięcia te realizują głównie kierunki działań ujęte w **Celu 1: „Aktywizacja społeczna i edukacyjna mieszkańców obszaru rewitalizacji”** i obejmują:

- **Organizowanie i wspieranie działań integrujących społeczność lokalną**, w tym wydarzeń kulturalnych, festynów, pikników sąsiedzkich oraz warsztatów artystycznych. Działania te mają na celu odbudowę więzi sąsiedzkich, szczególnie w miejscach, gdzie zdiagnozowano niski kapitał społeczny, oraz wykorzystanie potencjału świetlicy wiejskiej w miejscowości Śląsko oraz Lipskiego Centrum Kultury.
- **Rozwój oferty zajęć pozalekcyjnych i wyrównawczych dla dzieci i młodzieży**, ze szczególnym uwzględnieniem nauki języków obcych oraz rozwijania kompetencji kluczowych. Działanie to odpowiada na potrzebę wyrównywania szans edukacyjnych dzieci z rodzin zagrożonych marginalizacją.
- **Wsparcie dla seniorów i osób niesamodzielnych** poprzez tworzenie i prowadzenie klubów seniora, organizację zajęć aktywizujących oraz rozwój usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania. Jest to odpowiedź na postępujący proces starzenia się ludności w obszarze rewitalizacji.
- **Działania na rzecz profilaktyki uzależnień i przeciwdziałania przemocy w rodzinie**, w tym prowadzenie punktów konsultacyjnych, grup wsparcia oraz kampanii edukacyjnych skierowanych do rodzin dysfunkcyjnych.
- **Aktywizacja społeczna i zawodowa osób długotrwale bezrobotnych**, poprzez organizację szkoleń, staży, doradztwo zawodowe oraz wspieranie wolontariatu, co ma na celu przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu, szczególnie na obszarach wiejskich o wysokim wskaźniku bezrobocia.

- Wspieranie działalności Kół Gospodyń Wiejskich oraz Ochotniczych Straży Pożarnych jako lokalnych liderów integracji na terenach wiejskich obszaru rewitalizacji.
- Działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa publicznego, w tym współpraca z Policją w zakresie prewencji, organizacja spotkań edukacyjnych dla mieszkańców (np. dla seniorów w zakresie oszustw) oraz doświetlenie miejsc uznawanych za niebezpieczne.

Sfera gospodarcza

W sferze gospodarczej przedsięwzięcia koncentrują się na wspieraniu lokalnej przedsiębiorczości oraz wykorzystaniu potencjału turystycznego i usługowego. Przedsięwzięcia te są komplementarne wobec działań społecznych i technicznych, i obejmują:

- Wspieranie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości, poprzez doradztwo dla osób chcących założyć własną działalność gospodarczą, ze szczególnym uwzględnieniem osób młodych oraz bezrobotnych mieszkańców obszaru rewitalizacji.
- Promocja lokalnych produktów i usług, w tym wspieranie krótkich łańcuchów dostaw żywności od lokalnych rolników oraz promocja dziedzictwa kulinarnego regionu (np. w oparciu o aktywność KGW).
- Rozwój usług gastronomicznych i czasu wolnego w centrum Lipska, mający na celu ożywienie Rynku i okolic oraz stworzenie miejsc spotkań dla mieszkańców i przyjezdnych, co odpowiada na zdiagnozowany brak tego typu oferty.
- Adaptacja niewykorzystanych lokali użytkowych i pustostanów na cele prowadzenia działalności gospodarczej, w tym działalności podmiotów ekonomii społecznej lub lokalnych start-upów.

Sfera przestrzenno-funkcjonalna

W sferze przestrzenno-funkcjonalnej kluczowe jest uporządkowanie przestrzeni publicznej, poprawa estetyki oraz dostępności komunikacyjnej. Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia realizują głównie kierunki działań ujęte w Celu 2: „Modernizacja przestrzeni, budynków i infrastruktury dla mieszkańców obszaru rewitalizacji” i obejmują:

- Rewaloryzacja i tworzenie nowych terenów zieleni urządzonej, w tym parków kieszonkowych, skwerów i zieleńców, szczególnie w centrum Lipska oraz w centrach wsi, gdzie brakuje miejsc do rekreacji i wypoczynku.
- Poprawa estetyki przestrzeni publicznej, poprzez montaż i wymianę elementów małej architektury (ławki, kosze na śmieci, wiaty przystankowe, tablice informacyjne) oraz dbałość o ład reklamowy.
- Likwidacja barier architektonicznych w przestrzeni publicznej, w tym obniżanie krawężników, budowa podjazdów i dostosowanie ciągów pieszych do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, seniorów oraz rodziców z wózkami.
- Rozwój infrastruktury dla ruchu niezmotoryzowanego, w tym budowa i modernizacja ciągów pieszych oraz wyznaczanie ścieżek rowerowych łączących miasto z terenami wiejskimi (turystyka rowerowa).
- Porządkowanie terenów zaniedbanych i zdegradowanych, w tym wyburzanie obiektów zagrażających bezpieczeństwu oraz zagospodarowanie nieużytków na cele społeczne lub rekreacyjne.
- Modernizacja i doposażenie placów zabaw oraz siłowni plenerowych, szczególnie w mniejszych miejscowościach wiejskich, gdzie stan techniczny tych obiektów wymaga interwencji lub ich brakuje.

Sfera techniczna

W sferze technicznej priorytetem jest modernizacja infrastruktury podstawowej oraz poprawa stanu technicznego budynków. Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia w sferze technicznej realizują kierunki działań ujęte w **Celu 2: „Modernizacja przestrzeni, budynków i infrastruktury dla mieszkańców obszaru rewitalizacji”** i obejmują:

- **Rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej**, ze szczególnym naciskiem na skanalizowanie obszarów wiejskich.
- **Przebudowa i remonty dróg gminnych i wewnętrznych**, mające na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu (zły stan nawierzchni, brak chodników) oraz zapewnienie dojazdu do posesji i gruntów rolnych.
- **Modernizacja oświetlenia ulicznego**, polegająca na wymianie starych opraw na energooszczędne oświetlenie LED oraz doświetleniu miejsc niebezpiecznych (przejścia dla pieszych, okolice szkół i świetlic).
- **Termomodernizacja budynków mieszkalnych i użyteczności publicznej**, obejmująca docieplenie ścian, wymianę stolarki okiennej i drzwiowej oraz modernizację systemów grzewczych, co przyczyni się do walki z ubóstwem energetycznym.
- **Remonty zasobów mieszkaniowych gminy**, w tym lokali socjalnych i komunalnych, w celu poprawy warunków bytowych najuboższych mieszkańców.
- **Modernizacja obiektów społecznych**, w celu dostosowania ich do pełnienia funkcji centrów integracji lokalnej (remonty wnętrz, doposażenie, zapewnienie sanitariatów).
- **Usuwanie wyrobów zawierających azbest** z budynków mieszkalnych i gospodarczych, co jest istotnym problemem zdiagnozowanym szczególnie na terenach wiejskich.

Sfera środowiskowa

W sferze środowiskowej działania skupiają się na poprawie jakości powietrza oraz adaptacji do zmian klimatu. Pozostałe dopuszczalne przedsięwzięcia w sferze środowiskowej realizują kierunki działań ujęte w **Celu 2: „Modernizacja przestrzeni, budynków i infrastruktury dla mieszkańców obszaru rewitalizacji”** (w zakresie modernizacji energetycznej i terenów zielonych) i obejmują:

- **Wymiana nieefektywnych źródeł ciepła na paliwa stałe** na ekologiczne systemy grzewcze w budynkach mieszkalnych i użyteczności publicznej, w celu ograniczenia niskiej emisji i smogu.
- **Wspieranie montażu instalacji Odnawialnych Źródeł Energii (OZE)**, takich jak panele fotowoltaiczne czy kolektory słoneczne, zarówno na budynkach prywatnych, jak i publicznych.
- **Zwiększanie powierzchni biologicznie czynnej**, poprzez nasadzenia drzew i krzewów, tworzenie łąk kwietnych oraz rozszczelnienie powierzchni nieprzepuszczalnych w centrum miasta.
- **Działania z zakresu małej retencji**, w tym budowa ogrodów deszczowych, zbiorników na deszczówkę oraz systemów zagospodarowania wód opadowych, aby przeciwdziałać skutkom suszy i podtopień.
- **Edukacja ekologiczna mieszkańców**, obejmująca kampanie informacyjne na temat segregacji odpadów, szkodliwości spalania śmieci oraz korzyści płynących z oszczędzania energii i wody.

9. Uwarunkowania realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych związane z zagrożeniem powodzią

Zgodnie z art. 166 ust. 1. ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, w celu zapewnienia ochrony ludności i mienia przed powodzią, obszary szczególnego zagrożenia powodzią uwzględnia się m.in. w gminnym programie rewitalizacji. Przede wszystkim, na podstawie art. 166 ust. 2 oraz ust. 5 Prawa wodnego, projekty m.in. gminnego programu rewitalizacji wymagają uzgodnienia z organem właściwym w sprawie gospodarowania wodami [tj. zgodnie z art. 14 ust. 6 pkt 1) Prawa wodnego z dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Wód Polskich] w zakresie dotyczącym zabudowy i zagospodarowania terenu położonego na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią. Uzgodnienie, o którym mowa wyżej, dokonywane jest w drodze decyzji. Obowiązek zaopiniowania projektu gminnego programu rewitalizacji, w zakresie zagospodarowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią, wynika z treści art. 17 ust. 2 pkt 4 lit. b) ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji. Na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują przepisy odrębne, tj. m.in. zakazy określone w art. 77 ust. 1 pkt 3 Prawa wodnego. Ponadto realizacja inwestycji w ich granicach może wiązać się z wymogiem uzyskania pozwolenia wodnoprawnego. W myśl art. 390 ustawy pozwolenia wodnoprawne wymagane są na m.in. na lokalizowanie na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią obiektów budowlanych. Do wałów przeciwpowodziowych również zastosowanie mają przepisy odrębne, w tym w szczególności art. 176 Prawa wodnego.

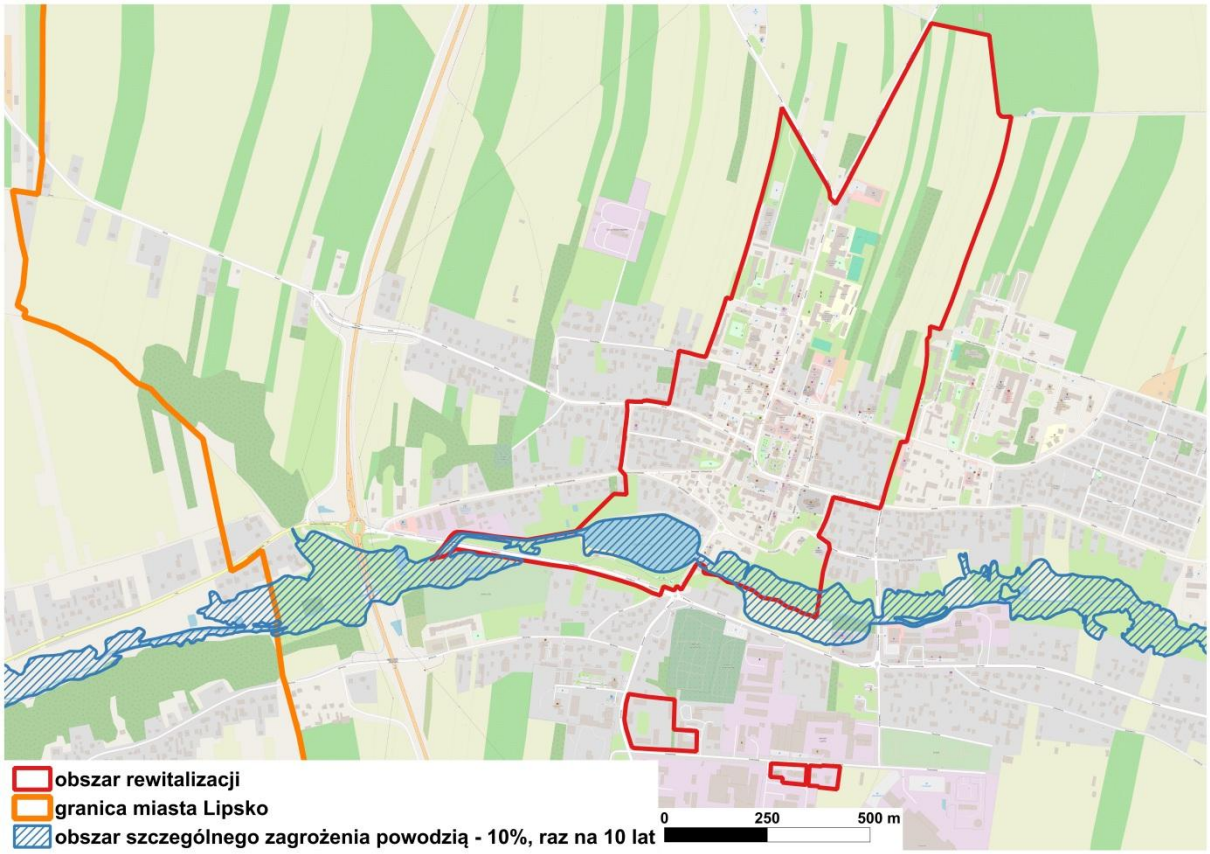
Przez centrum miasta Lipsko, w tym przez Zalew w Lipsku, przepływa rzeka Krępianka. Na jej odcinku miejskim występuje zagrożenie powodziowe. Wzdłuż rzeki nie wybudowano wałów przeciwpowodziowych*. Należy zaznaczyć, że w rejonie wsi Huta, Maziarze, Leszczyny, Gruszczyn i Śląsko, włączonych do obszaru rewitalizacji, nie występuje zagrożenie powodziowe.*

Na podstawie map zagrożenia powodziowego ustalono, że tereny położone w centrum miasta Lipsko, włączone do obszaru rewitalizacji, znajdują się:

- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. b) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10% (raz na 10 lat),
- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, w rozumieniu art. 16 pkt 34) lit. a) Prawa wodnego, tj. obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1% (raz na 100 lat),
- częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi 0,2% (raz na 500 lat),
- poza obszarem, narażonym na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego.

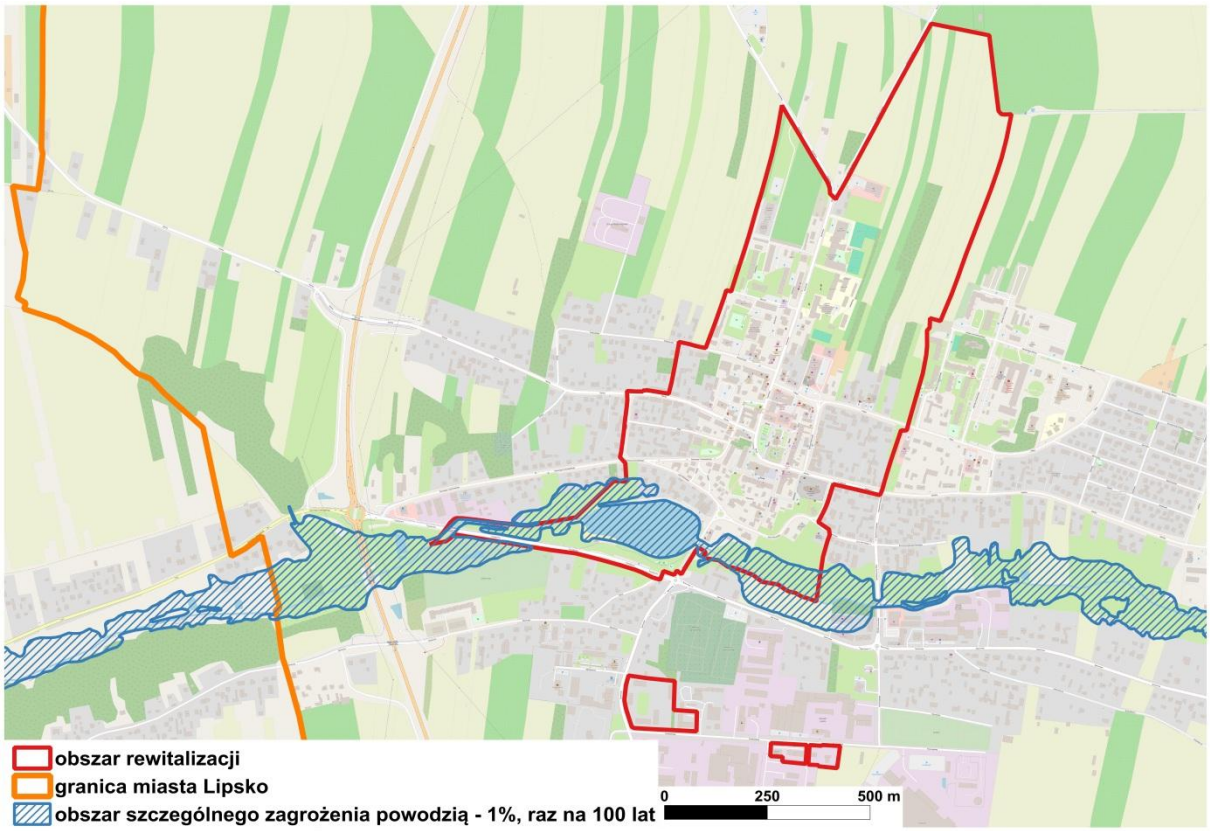
Obszary szczególnego zagrożenia powodzią zgodnie z art. 16 pkt 34 Prawa wodnego, stanowią obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi 1%, obszary, na których prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi 10%, obszary między linią brzegu a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska (o których mowa w art. 224 ww. ustawy), stanowiące działki ewidencyjne oraz pas techniczny.

Rycina 7. Mapa zagrożenia powodziowego w centrum miasta Lipsko – scenariusz 10%, raz na 10 lat

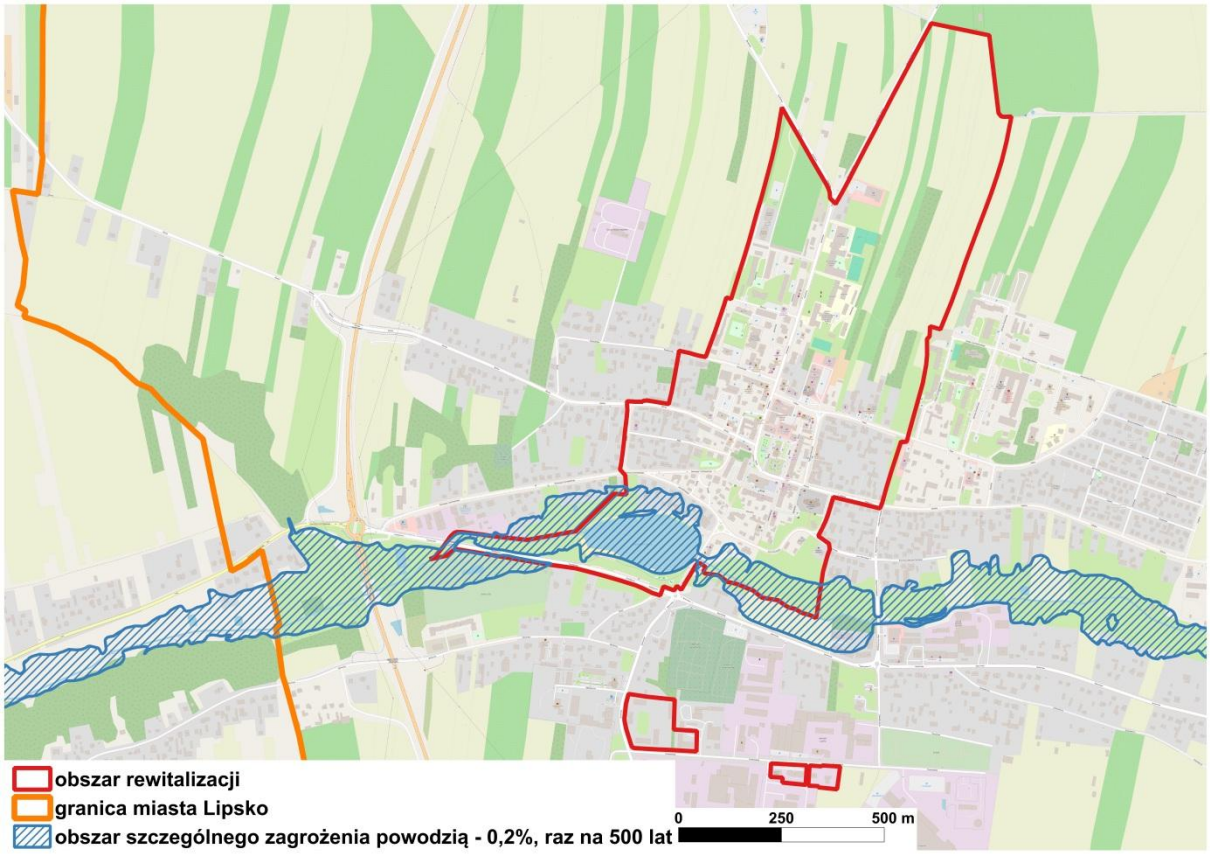
Źródło: Opracowanie własne w programie QGiS na podstawie wtyczki Wody Polskie – BAZA WMS

Rycina 8. Mapa zagrożenia powodziowego w centrum miasta Lipsko – scenariusz 1%, raz na 100 lat

Źródło: Opracowanie własne w programie QGiS na podstawie wtyczki Wody Polskie – BAZA WMS

Rycina 9. Mapa zagrożenia powodziowego w centrum miasta Lipsko – scenariusz 0,2%, raz na 500 lat

Źródło: Opracowanie własne w programie QGiS na podstawie wtyczki Wody Polskie – BAZA WMS

Jednym z aspektów ochrony przed powodzią jest kształtowanie zagospodarowania przestrzennego dolin rzecznych lub terenów zalewowych, w szczególności obszarów szczególnego zagrożenia powodzi. Ważne jest, aby na zagrożonym obszarze prowadzić racjonalną politykę w zakresie planowania przestrzennego w odniesieniu do występującej charakterystyki zagrożenia powodziowego.

10. Uwarunkowania realizacji przedsięwzięć wynikające z innych przepisów

Na obszarze rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko znajdują się obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomych, ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków i gminnej ewidencji zabytków. W związku z powyższym wszelkie prace prowadzone przy obiektach wpisanych do rejestru wymagają pozwolenia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, które zostanie wydane na wniosek osoby fizycznej lub jednostki organizacyjnej posiadającej tytuł prawny do korzystania z obiektu wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu albo ograniczonego prawa rzeczowego lub stosunku zobowiązanego po dostarczeniu stosownego wniosku.

Prace prowadzone przy obiektach ujętych w wojewódzkiej ewidencji zabytków i gminnej ewidencji zabytków wymagają uzgodnienia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Miasto i Gmina Lipsko położona jest na dziesięciu obszarach archeologicznych AZP: 78-71, 78-72, 78-73, 79-71, 79-72, 79-73, 80-71, 80-72, 81-72, 81-73. W związku z czym w przypadku robót budowlanych ziemnych zaleca się każdorazowo na etapie przedprojektowym wystąpienie o opinie do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie.

Inwestycja opisana jako „P.4 Rewitalizacja budynku użyteczności publicznej przy ul. Iłżeckiej 6” w Lipsku (dz. nr ew. 1157/12) dotyczy budynku dawnego żydowskiego domu modlitwy (obecnie budynku użyteczności publicznej). Obiekt ten, wraz z wystrojem malarskim, został wpisany do rejestru zabytków nieruchomych pod numerem A-1176. W związku z powyższym wszelkie prace prowadzone przy przedmiotowym obiekcie wymagają pozwolenia Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

11. Szacunkowe ramy finansowe

Poniżej zostały przedstawione ramy finansowe przedsięwzięć ujętych w niniejszym Programie poprzez prezentację ich szacunkowej wartości, lat realizacji oraz planowanego/możliwego źródła finansowania.

Środki własne Miasta i Gminy Lipsko i jej jednostek organizacyjnych, Powiatu Lipskiego oraz środki z funduszy europejskich i innych funduszy zewnętrznych należą do środków publicznych. Inne środki finansowe na przedsięwzięcia z zakresu rewitalizacji stanowić mogą: publiczne środki krajowe, środki bezzwrotne z budżetu UE, środki prywatne (łącznie z tymi pozyskanymi ze źródeł zwrotnych), inne mechanizmy (np. Norweski Mechanizm Finansowy, mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, Polsko-Szwajcarski Program Współpracy, itd.).

Bardzo ważnym źródłem finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych może być program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027. W ramach FEM 2021-2027 realizowane będą m.in. przedsięwzięcia:

- P.3. Modernizacja i adaptacja byłych warsztatów szkolnych na potrzeby Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipsku,
- zadania: Remont budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Lipsku oraz Przebudowa infrastruktury sportowej przy Publicznej Szkole Podstawowej w Lipsku ujęte w ramach przedsięwzięcia P.7. Remont budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Lipsku wraz z przebudową infrastruktury sportowo-rekreacyjnej,
- P.8. Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych przy zalewie w Lipsku,
- P.9. Budowa Miejskiego Centrum Sportowo-Rekreacyjnego na terenie Stadionu Miejskiego w Lipsku.

Okres realizacji zaplanowanych w GPR przedsięwzięć wykracza poza perspektywę finansowania unijnej Polityki Spójności w latach 2021-2027, dlatego należy zakładać, że źródłem finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych będą również programy kolejnej perspektywy.

Tabela 25. Szacunkowe ramy finansowe

Numer i nazwa przedsięwzięcia	Szacunkowa wartość finansowa [zł]	Szacunkowe środki publiczne [zł]	Szacunkowe środki prywatne [zł]	Okres realizacji
P.1. Przekształcenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych w Lipsku	1 000 000,00	1 000 000,00	-	2029-2031
P.2. Organizacja zajęć dla dzieci i poradnictwo dla rodzin wymagających wsparcia	300 000,00	300 000,00	-	2026-2031
P.3. Modernizacja i adaptacja byłych warsztatów szkolnych na potrzeby Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipsku	6 300 000,00	6 300 000,00	-	2025-2026
P.4. Rewitalizacja budynków użyteczności publicznej przy ul. Iłżeckiej 6 w Lipsku	7 600 000,00	7 600 000,00	-	2025-2027
P.5. Zastosowanie odnawialnych źródeł energii w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w	2 000 000,00	2 000 000,00	-	2026

Numer i nazwa przedsięwzięcia	Szacunkowa wartość finansowa [zł]	Szacunkowe środki publiczne [zł]	Szacunkowe środki prywatne [zł]	Okres realizacji
Lipsku poprzez modernizację kotłowni węglowej na kotłownię pelletową wraz z modernizacją sieci cieplnej CO i CW				
P.6. Rozbudowa, przebudowa i nadbudowa budynku oraz rozbudowa parkingu Specjalnego Ośrodka Opiekuńczo-Wychowawczego w Hucie	20 000 000,00	20 000 000,00	-	2027-2030
P.7. Remont budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Lipsku wraz z przebudową infrastruktury sportowo-rekreacyjnej	19 500 000,00	19 500 000,00	-	2027-2030
• *Remont budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Lipsku*	*12 000 000,00*	*12 000 000,00*	-	
• *Przebudowa infrastruktury sportowej przy Publicznej Szkole Podstawowej w Lipsku*	*7 500 000,00*	*7 500 000,00*	-	
P.8. Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych przy zalewie w Lipsku	12 500 000,00	12 500 000,00	-	2027-2030
P.9. Budowa Miejskiego Centrum Sportowo-Rekreacyjnego na terenie Stadionu Miejskiego w Lipsku	18 500 000,00	18 500 000,00	-	2027-2030
Łącznie	87 700 000,00	87 700 000,00	0,00	2026-2031

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zebranych danych

12. Mechanizmy integrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Analiza komplementarności przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Mechanizmy integrowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych opierają się na ich komplementarności w pięciu wymiarach:

- komplementarność przestrzenna,
- komplementarność problemowa,
- komplementarność proceduralno-instytucjonalna,
- komplementarność międzyokresowa,
- komplementarność źródeł finansowania.

Komplementarność w każdym z tych wymiarów ukazuje sposób zintegrowania działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy o rewitalizacji rewitalizacja stanowi proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych poprzez zintegrowane działania. Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zaplanowane w GPR tworzą wiązkę zintegrowanych ze sobą działań pod względem rozwiązywanych problemów obszaru rewitalizacji, przestrzeni, w której są realizowane, procedur zarządzania ich wdrażaniem, źródeł finansowania oraz odniesieniem do wcześniej realizowanych działań. W kolejnych punktach przedstawiono komplementarność przedsięwzięć rewitalizacyjnych w poszczególnych wymiarach.

Komplementarność przestrzenna przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w niniejszym programie oznacza, że przy ich formułowaniu wzięto pod uwagę miejsce planowanej realizacji w różnych częściach obszaru rewitalizacji. Efektem takiego podejścia będzie oddziaływanie zrealizowanych przedsięwzięć na cały obszar rewitalizacji (a nie punktowo, w pojedynczych miejscach), choć wiele przedsięwzięć rewitalizacyjnych można zlokalizować w konkretnym miejscu. W celu zapewnienia komplementarności przestrzennej GPR przedsięwzięcia zostały zlokalizowane na całym obszarze rewitalizacji, ze szczególną koncentracją na obszarach, które są kluczowe dla powodzenia procesu rewitalizacji w gminie. Rozkład przestrzenny przedsięwzięć został zaprezentowany w rozdziale „Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji".

Komplementarność problemowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych polegać będzie na ich dopełnieniu tematycznym. Wybrane do realizacji projekty odpowiadają na różne problemy: społeczne, gospodarcze, przestrzenno-funkcjonalne, techniczne i środowiskowe. W rezultacie możliwe jest skuteczniejsze i bardziej kompleksowe przeciwdziałanie zdiagnozowanym problemom, szczególnie tym społecznym. Projekty zapisane w GPR wynikają wprost ze zdiagnozowanych problemów. Zadania o charakterze inwestycyjnym uzupełniają działania o charakterze społecznym (edukacyjnym, integracyjnym, aktywizującym mieszkańców). Poszczególne projekty zostały tak zaplanowane, by wpływać na różne planowane funkcje wyznaczone obszaru rewitalizacji i oddziaływać łącznie na wszystkie sfery rozwojowe obszaru rewitalizacji.

Tabela 26. Oddziaływanie przyjętych do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Numer i nazwa przedsięwzięcia	Oddziaływanie przedsięwzięcia na poszczególne sfery				
	S	G	P-F	Ś	T
P.1. Przekształcenie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Centrum Usług Społecznych w Lipsku	x	x	x		
P.2. Organizacja zajęć dla dzieci i poradnictwo dla rodzin wymagających wsparcia	x				
P.3. Modernizacja i adaptacja byłych warsztatów szkolnych na potrzeby Środowiskowego Domu Samopomocy w Lipsku	x		x		
P.4. Rewitalizacja budynków użyteczności publicznej przy ul. Iłżeckiej 6 w Lipsku			x		x
P.5. Zastosowanie odnawialnych źródeł energii w Zespole Szkół Ogólnokształcących i Technicznych w Lipsku poprzez modernizację kotłowni węglowej na kotłownię pelletową wraz z modernizacją sieci cieplnej CO i CW	x		x	x	x
P.6. Rozbudowa, przebudowa i nadbudowa budynku oraz rozbudowa parkingu Specjalnego Ośrodka Opiekuńczo-Wychowawczego w Hucie	x		x		x
P.7. Remont budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Lipsku wraz z przebudową infrastruktury sportowo-rekreacyjnej • *Remont budynku Publicznej Szkoły Podstawowej w Lipsku* • *Przebudowa infrastruktury sportowej przy Publicznej Szkole Podstawowej w Lipsku*	x		x		x
P.8. Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych przy zalewie w Lipsku			x	x	
P.9. Budowa Miejskiego Centrum Sportowo-Rekreacyjnego na terenie Stadionu Miejskiego w Lipsku			x	x	x

Oznaczenia w tabeli: *S – sfera społeczna, G – sfera gospodarcza, P-F – sfera przestrzenno-funkcjonalna, Ś – sfera środowiskowa, T – Sfera techniczna*

Źródło: Opracowanie własne

Komplementarność proceduralno-instytucjonalna oznacza konieczność zaprojektowania systemu zarządzania programem rewitalizacji, który umożliwi efektywne współdziałanie na jego rzecz różnych instytucji oraz komplementarność i spójność procedur. W tym celu określając system zarządzania i monitoringu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031, starano się ściśle związać go z systemem zarządzania określonym w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko na lata 2021-2027, w odniesieniu do której GPR jest programem operacyjnym. Dzięki temu zapewniona zostanie przejrzystość i koordynacja prowadzonej polityki rozwoju miasta na różnych poziomach operacyjnych, zapewniając tym samym realne osadzenie polityki rewitalizacyjnej w pakiecie działań strategicznych prowadzonych przez Miasto i Gminę Lipsko. Wysoki poziom elastyczności systemu zarządzania projektami rozwojowymi dostosowany do bieżących uwarunkowań wewnętrznych, możliwości budżetowych, jak i dynamicznie zmieniającej się sytuacji politycznej, gospodarczej i społecznej w otoczeniu gminy zapewnia wysoką efektywność procesu inwestycyjnego i jego odpowiedzialne (finansowo i organizacyjnie) wdrażanie.

System zarządzania GPR opiera się o etapy wdrażania i monitorowania założeń dokumentu. W proces ten zostaną włączone instytucje publiczne, w szczególności Urząd Miasta i Gminy Lipsko, jednostki organizacyjne i spółki komunalne, a także partnerzy społeczni i gospodarczy oraz osoby prywatne reprezentowani w szczególności przez Komitet Rewitalizacji.

W ramach monitoringu realizacji programu Referat rozwoju gospodarczego, środowiska i mienia komunalnego Urzędu Miasta i Gminy Lipsko odpowiedzialny za koordynację realizacji GPR podejmie współpracę z wydziałami merytorycznymi realizującymi przedsięwzięcia rewitalizacyjne w celu pozyskania niezbędnych informacji do analizy postępu rzeczowego i finansowego realizacji zadań zaplanowanych w programie.

Komplementarność międzyokresowa przedsięwzięć rewitalizacyjnych polegać będzie na kontynuacji działań realizowanych w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031. Wsie Gruszczyn, Śląsko i Maziarze znajdują się w obszarze rewitalizacji wyznaczonym w dokumencie „Program Rewitalizacji Gminy Lipsko na lata 2017 – 2023". Z tego powodu, przyjęte założenia programowe oraz określone przedsięwzięcia rewitalizacyjne w nowym Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031 stanowią częściową kontynuację dotychczasowego procesu rewitalizacji w zakresie terytorialnym. Działania te (przede wszystkim projekty społeczne) będą kontynuowane we wspomnianych wsiach. W GPR określono też politykę rewitalizacji będącą jednocześnie kontynuacją procesów rewitalizacyjnych rozpoczętych w poprzednim okresie programowania rewitalizacji i rozszerzeniem działań rewitalizacyjnych na inne obszary problemowe – zgodne z aktualnie zgłaszanymi potrzebami.

Komplementarność międzyokresowa pomiędzy dotychczas prowadzonym procesem rewitalizacji i procesem planowanym w ramach Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031 zachodzi również na poziomie systemu zarządzania realizacją programu. Rolę koordynatora GPR pełni Referat rozwoju gospodarczego, środowiska i mienia komunalnego w strukturach Urzędu Miasta i Gminy Lipsko, który będzie odpowiedzialny za zbieranie niezbędnych danych i informacji o poczynionych inwestycjach, prowadzenie monitoringu programu rewitalizacji, koordynowanie oceny aktualności i stopnia realizacji GPR, organizowanie i prowadzenie działań partycypacyjnych związanych z rewitalizacją na terenie miasta, upowszechnianie wiedzy o istocie rewitalizacji wśród wszystkich interesariuszy procesów rewitalizacji, prowadzenie dokumentacji i obsługi administracyjnej Komitetu Rewitalizacji.

Komplementarność źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych polegać będzie na umiejętnym łączeniu wsparcia z różnych źródeł finansowania. Zakłada się współfinansowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych m.in. ze środków europejskich, w tym z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, ze środków krajowych, w tym budżetu gminy, jego jednostek i spółek, z dostępnych środków rządowych, w tym funduszy celowych, z komercyjnych instrumentów bankowych.

13. Partycypacja społeczna

Interesariusze rewitalizacji, do których należą m.in. mieszkańcy obszaru rewitalizacji, podmioty prowadzące na obszarze rewitalizacji działalność gospodarczą lub społeczną, zarządcy nieruchomości, podmioty administracji publicznej będą włączani w proces rewitalizacji na etapie planowania działań rewitalizacyjnych, ich realizacji oraz monitorowania.

Udział społeczeństwa powinien być zapewniony przy identyfikacji kluczowych problemów i potrzeb oraz przedsięwzięć (projektów) rewitalizacyjnych. Po uchwaleniu programu i rozpoczęciu wdrażania projektów rewitalizacji partnerzy społeczni stają się głównymi odbiorcami realizowanych działań i z tego punktu widzenia uczestniczą w procesie rewitalizacji. Ważną rolę odgrywa partycypacja także na etapie monitorowania i oceny efektów podejmowanych działań.

Włączanie społeczeństwa w tworzenie Gminnego Programu Rewitalizacji odbywało się na wszystkich etapach opracowania dokumentu, zarówno w trakcie przeprowadzania diagnozy, jak i sporządzenia GPR. Poniżej opisano działania w rozbiciu na etapy, których dotyczyły.

I) Wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji gminy

Miasto i Gmina Lipsko w oparciu o pozyskane dane statystyczne opracowała i przedłożyła pod konsultacje społeczne projekt uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji. Podstawą do wyznaczenia tych obszarów była „Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko".

Na stronie *https://samorzad.gov.pl/web/miasto-i-gmina-lipsko* zamieszczono ogłoszenie Burmistrza Miasta i Gminy Lipsko o rozpoczęciu na terenie Miasta i Gminy Lipsko konsultacji społecznych dotyczących projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko wraz z załącznikami.

Przygotowany projekt uchwały został następnie poddany konsultacjom społecznym, które trwały od dnia 12.05.2025 r. do dnia 18.06.2025 r. do godz. 15:00. Celem konsultacji było umożliwienie mieszkańcom oraz pozostałym interesariuszom złożenie uwag i wniosków do ww. projektu uchwały.

O prowadzonych konsultacjach społecznych i organizowanym spotkaniu w ramach konsultacji poinformowano opinię publiczną poprzez zamieszczenie ogłoszenia w Biuletynie Informacji Publicznej pod adresem www.lipsko2.bip.gmina.pl, oraz na stronie internetowej Miasta i Gminy Lipsko pod adresem *https://samorzad.gov.pl/web/miasto-i-gminalipsko/konsultacje-spoleczne-dotyczace-projektu-uchwaly-w-sprawie-wyznaczenia-obszaruzdegradowanego-i-obszaru-rewitalizacji-miasta-i-gminy-lipsko*. Ponadto, ogłoszenie podano do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie na tablicy ogłoszeń w siedzibie Urzędu Miasta i Gminy Lipsko przy ul. 1 Maja 2, 27-300 Lipsko, poprzez wywieszenie w widocznym miejscu na terenie objętym dokumentem poddawanym konsultacjom oraz poprzez publikację w prasie (ogłoszenie w Gazecie Wyborczej).

Konsultacje zostały przeprowadzone w następujących formach:

1. zbierania uwag w postaci papierowej – korespondencyjnie lub osobiście na adres: Urząd Miasta i Gminy Lipsko, ul. 1 Maja 2, 27-300 Lipsko,

2. elektronicznej za pomocą poczty elektronicznej ePUAP: /f89s7ly6ac/skrytka i na adres *umig@lipsko.eu* z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego udostępnionego w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta i Gminy Lipsko *www.lipsko2.bip.gmina.pl* oraz na stronie internetowej Miasta i Gminy Lipsko *https://samorzad.gov.pl/web/miasto-i-gminalipsko*,
3. otwartego spotkania konsultacyjnego, które odbyło się w dniu 22.05.2025 r., od godz. 15.00 w Sali Konferencyjnej Urzędu Miasta i Gminy Lipsko,
4. zbierania uwag ustnie w terminie trwania konsultacji w dni robocze, w godz. 8.00 - 15.00, w Urzędzie Miasta i Gminy Lipsko, ul. 1 Maja 2, 27-300 Lipsko, pok. 20A lub telefonicznie z wykonawcą opracowania „Diagnoza służąca wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko").

W otwartym spotkaniu konsultacyjnym wzięło udział 6 osób. Do projektu uchwały nie zostały zgłoszone uwagi.

W czasie trwania konsultacji społecznych dotyczących projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko nie zgłoszono uwag.

„Raport podsumowujący przebieg konsultacji społecznych projektu uchwały w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko" został opublikowany w Biuletynie Informacji Publicznej w zakładce „Dokumenty strategiczne" – „Gminny Program Rewitalizacji" – „Konsultacje społeczne".[10]

W dniu 26 czerwca 2025 r. Rada Miejska w Lipsku podjęła Uchwałę Nr XVI/106/2025 w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko.

II) Przystąpienie do sporządzenia i prace nad projektem Gminnego Programu Rewitalizacji

W dniu 4 sierpnia 2025 r. Rada Miejska w Lipsku podjęła Uchwałę Nr XVIII/113/2025 w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031". Ogłoszenie Burmistrza Miasta i Gminy Lipsko o przystąpieniu do sporządzenia „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031" zostało opublikowane w Biuletynie Informacji Publicznej w dniu 13 sierpnia 2025 r.[11]

Kluczowym etapem opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji (GPR) był wybór przedsięwzięć. W związku z pracami nad Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031, Burmistrz Miasta i Gminy Lipsko ogłosił nabór propozycji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w dniu 9 września 2025 r. Celem naboru było pozyskanie propozycji projektów i inicjatyw, które mogły zostać włączone do Programu, przyczyniając się do odnowy oraz rozwoju społecznego i gospodarczego obszaru rewitalizacji. Do składania propozycji zaproszeni zostali wszyscy zainteresowani, w tym mieszkańcy, przedstawiciele organizacji pozarządowych, przedsiębiorcy, właściciele nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji. Nabór był prowadzony od 9 września 2025 r. do 9 października 2025 r. Propozycje należało składać za pomocą wypełnionego i podpisanego formularza zgłoszeniowego, który można było dostarczyć w następujący sposób:

[10] https://samorzad.gov.pl/web/miasto-i-gmina-lipsko/konsultacje-spoleczne-dotyczace-projektu-uchwaly-w-sprawie-wyznaczenia-obszaru-zdegradowanego-i-obszaru-rewitalizacji-miasta-i-gminy-lipsko2

[11] https://samorzad.gov.pl/web/miasto-i-gmina-lipsko/ogloszenie-burmistrza-miasta-i-gminy-lipsko-o-przystapieniu-do-sporzadzenia-gminnego-programu-rewitalizacji-miasta-i-gminy-lipsko-na-lata-2025-2031-z-dnia-13082025r

- Wersja elektroniczna:
    - Wypełniony formularz (w wersji edytowalnej) wraz z podpisanym skanem należało przesłać za pomocą poczty elektronicznej ePUAP: /f89s7ly6ac/skrytka lub na adres e-mail: *umig@lipsko.eu*.
- Wersja papierowa:
    - Pocztą: Wypełniony i podpisany formularz należało przesłać korespondencyjnie na adres: Urząd Miasta i Gminy Lipsko, ul. 1 Maja 2, 27-300 Lipsko.
    - Osobiście: Wypełniony i podpisany formularz można było złożyć w Urzędzie Miasta i Gminy Lipsko w godzinach pracy Urzędu.[12]

W okresie od dnia 16.02.2026 r. do dnia 25.03.2026 r. zostały przeprowadzone konsultacje społeczne projektu GPR.[13]

Konsultacje zostały przeprowadzone w następujących formach:

A. zbieranie uwag w postaci papierowej - korespondencyjnie lub osobiście na adres: Urząd Miasta i Gminy Lipsko, ul. 1 Maja 2, 27-300 Lipsko.

B. zbieranie uwag w postaci elektronicznej

    - za pomocą poczty elektronicznej ePUAP: /f89s7ly6ac/skrytka
    - na adres umig@lipsko.eu lub e-Doręczeń AE:PL-50238-46113-CUDUC-39

    z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego udostępnionego w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta i Gminy Lipsko: *www.lipsko2.bip.gmina.pl* oraz na stronie internetowej Miasta i Gminy Lipsko: *https://samorzad.gov.pl/web/miasto-i-gmina-lipsko*.

C. otwarte spotkanie konsultacyjnego - zorganizowane w dniu 18.03.2026 r. od godz. 15.00. w Sali Konferencyjnej Urzędu Miasta i Gminy Lipsko.

D. ustnie - w terminie trwania konsultacji w dni robocze, w godz. 8.00 - 15.00, w Urzędzie Miasta i Gminy Lipsko, ul. 1 Maja 2, 27-300 Lipsko, pok. 20A lub telefonicznie z wykonawcą opracowania.

Wyniki konsultacji społecznych zostały przedstawione w dokumencie „Raport podsumowujący przebieg konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031".

III) Powołanie Komitetu Rewitalizacji

[12] https://samorzad.gov.pl/web/miasto-i-gmina-lipsko/w-zwiazku-z-pracami-nad-gminnym-programem-rewitalizacji-miasta-i-gminy-lipsko-na-lata-2025-2031-burmistrz-miasta-i-gminy-lipsko-informuje-o-ogloszeniu-naboru-przedsiewziec-rewitalizacyjnych

[13] https://samorzad.gov.pl/web/miasto-i-gmina-lipsko/ogloszenie-burmistrza-miasta-i-gminy-lipsko-z-dn-16022026r--

W okresie od dnia 16.02.2026 r. do dnia 25.03.2026 r. zostały przeprowadzone konsultacje społeczne dotyczące projektu uchwały Rady Miejskiej w Lipsku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko.[14]

Konsultacje zostały przeprowadzone w następujących formach:

A. Zbieranie uwag w postaci papierowej - korespondencyjnie lub osobiście na adres: Urząd Miasta i Gminy Lipsko, ul. 1 Maja 2, 27-300 Lipsko.

B. Zbieranie uwag w postaci elektronicznej

   - za pomocą poczty elektronicznej ePUAP: /f89s7ly6ac/skrytka
   - na adres umig@lipsko.eu lub e-Doręczeń AE:PL-50238-46113-CUDUC-39

   z wykorzystaniem formularza konsultacyjnego udostępnionego w Biuletynie Informacji Publicznej Miasta i Gminy Lipsko: *www.lipsko2.bip.gmina.pl* oraz na stronie internetowej Miasta i Gminy Lipsko: *https://samorzad.gov.pl/web/miasto-i-gmina-lipsko*.

C. Otwarte spotkanie konsultacyjnego - zorganizowane w dniu 18.03.2026 r. od godz. 15.00. w Sali Konferencyjnej Urzędu Miasta i Gminy Lipsko.

D. ustnie - w terminie trwania konsultacji w dni robocze, w godz. 8.00 - 15.00, w Urzędzie Miasta i Gminy Lipsko, ul. 1 Maja 2, 27-300 Lipsko, pok. 20A lub telefonicznie z wykonawcą opracowania.

Wyniki konsultacji społecznych zostały przedstawione w dokumencie „Raport podsumowujący przebieg konsultacji społecznych projektu uchwały Rady Miejskiej w Lipsku w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko".

[14] https://samorzad.gov.pl/web/miasto-i-gmina-lipsko/ogloszenie-burmistrza-miasta-i-gminy-lipsko-z-dn-16022026r--2

14. Opis struktury zarządzania GPR

Podstawowe założenia zarządzania Gminnym Programem Rewitalizacji

Zarządzanie Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031 (GPR) opiera się na spójnym i wielowymiarowym podejściu, mającym na celu efektywną realizację założonych celów rewitalizacyjnych. Kluczowe jest tu współdziałanie wielu podmiotów oraz transparentny monitoring postępów.

Koordynacja Programu Rewitalizacji

W ramach struktury zarządzania GPR główną rolę jako koordynator realizacji programu pełni Referat rozwoju gospodarczego, środowiska i mienia komunalnego Urzędu Miasta i Gminy Lipsko. Do jego głównych zadań należy systematyczne gromadzenie danych i informacji dotyczących postępu inwestycji oraz innych działań podejmowanych w ramach rewitalizacji. Wydział ten prowadzi monitoring programu, co umożliwia wczesne wykrywanie ewentualnych trudności i wprowadzanie usprawnień we wdrażaniu GPR. Ponadto Referat rozwoju gospodarczego, środowiska i mienia komunalnego aktywnie wspiera merytoryczne wydziały Urzędu Miasta i Gminy Lipsko w procesie wdrażania poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zapewniając spójność realizowanych działań.

Komórka organizacyjna Urzędu Miasta i Gminy Lipsko wskazana przez Burmistrza Miasta i Gminy Lipsko będzie odpowiedzialna za wydawanie zaświadczeń o położeniu nieruchomości w obszarze rewitalizacji.

Odpowiedzialność za wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Za bezpośrednie wdrażanie poszczególnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, zaplanowanych w GPR, odpowiadają podmioty, w których kompetencjach leży realizacja określonych zadań. Oznacza to, że za konkretne projekty odpowiadają właściwe referaty Urzędu Miasta i Gminy Lipsko, jednostki organizacyjne czy spółki miejskie, zgodnie ze swoim zakresem działania i specjalizacją.

Współpraca z interesariuszami zewnętrznymi

Istotnym założeniem zarządzania GPR jest otwarta i aktywna współpraca z interesariuszami rewitalizacji spoza struktur administracji samorządowej. Program rewitalizacji opiera się na partycypacji szerokiego grona interesariuszy, w tym organizacji pozarządowych, przedsiębiorców, wspólnot mieszkaniowych, uczelni, a także innych instytucji i grup społecznych, które są bezpośrednio lub pośrednio zaangażowane w proces rewitalizacji. Taka kooperacja ma na celu wykorzystanie różnorodnych zasobów, wiedzy i doświadczeń, co przekłada się na bardziej kompleksowe i efektywne rozwiązania.

Interesariusze rewitalizacji, którzy nie biorą udziału w pracach Komitetu Rewitalizacji, mogą włączać się w działania rewitalizacyjne poprzez: informowanie Burmistrza Miasta i Gminy Lipsko i Komitetu Rewitalizacji o lokalnych problemach wymagających rozwiązania, doradztwo w zakresie swoich możliwości, jako lokalni eksperci oraz współrealizowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Do partnerów społeczno-gospodarczych, którzy będą angażowani w proces rewitalizacji, należą w szczególności:

- podmioty reprezentujące społeczeństwo obywatelskie,
- podmioty działające na rzecz ochrony środowiska,

- podmioty promujące włączenie społeczne, prawa podstawowe, prawa osób z niepełnosprawnościami, równość płci i niedyskryminację.

Rola Komitetu Rewitalizacji

W opracowanie, wdrażanie oraz ocenę aktualności i stopnia realizacji GPR włączony zostanie Komitet Rewitalizacji. Pełni on funkcję organu opiniotwórczego i doradczego Burmistrza Miasta i Gminy Lipsko w zakresie rewitalizacji. Komitet stanowi kluczowe forum współpracy i dialogu pomiędzy wszystkimi interesariuszami rewitalizacji a organami gminy. Jego rola polega na wyrażaniu opinii w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji, a także opiniowaniu oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Dzięki temu zapewniona jest partycypacja społeczna i transparentność procesów decyzyjnych na każdym etapie opracowania i wdrażania programu. Obsługę organizacyjną i techniczną Komitetu zapewni komórka organizacyjna Urzędu Miasta i Gminy Lipsko wskazana przez Burmistrza Miasta i Gminy Lipsko w zarządzeniu o powołaniu Komitetu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko.

Harmonogram realizacji GPR

Poniżej przedstawiono harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031, w którym zostały uwzględnione podstawowe elementy wdrażania GPR. Harmonogram został sporządzony na lata 2026 – 2031 zgodnie z harmonogramem realizacji zaplanowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Program obowiązuje do jego uchylenia.

Tabela 27. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031

Etapy i rodzaje działań	2026	2027	2028	2029	2030	2031	...
Powołanie Komitetu Rewitalizacji	■						
Posiedzenia Komitetu Rewitalizacji (co najmniej raz w roku)	■	■	■	■	■	■	■
Uchwalenie Gminnego Programu Rewitalizacji przez Radę Miejską w Lipsku	■						
Wprowadzenie przedsięwzięć rewitalizacyjnych do budżetu gminy/Wieloletniej Prognozy Finansowej	■	■	■	■	■	■	
Działania informacyjno-promocyjne Gminnego Programu Rewitalizacji	■	■	■	■	■	■	
Monitoring przedsięwzięć rewitalizacyjnych	■	■	■	■	■	■	
Ocena aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji (co najmniej raz na 3 lata)				■			■
Przygotowanie projektów do realizacji, pozyskanie finansowania zewnętrznego, wdrożenie projektów	■	■	■	■	■	■	

Źródło: opracowanie własne

System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji

System monitorowania i oceny Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031 służy przede wszystkim poinformowaniu i włączeniu interesariuszy rewitalizacji we wdrażanie GPR. Opiera się na dwóch kluczowych filarach: corocznym monitoringu oraz ocenie aktualności i stopnia realizacji GPR dokonywanej raz na trzy lata.

1. Coroczny monitoring postępu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych:
- Źródło informacji: Informacje niezbędne do monitoringu będą dostarczane przez realizatorów poszczególnych przedsięwzięć.
- Zakres informacji: Monitoring obejmie zarówno postęp rzeczowy, jak i finansowy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
- Publikacja wyników: Zebrane informacje z monitoringu będą publikowane na stronie internetowej miasta, w Raporcie o stanie miasta oraz przedstawione Komitetowi Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko.
2. Ocena aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji:
- Częstotliwość: Ocena aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031 będzie dokonywana raz na trzy lata, pierwsza ocena zostanie dokonana w trzecim roku po uchwaleniu GPR, tj. w 2029 r.
3. Zakres oceny:
- Postęp rzeczowy i finansowy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ujęciu trzyletnim.
- Stopień osiągnięcia wskaźników postępu: Ocena stopnia osiągnięcia wskaźników określonych w opisie podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
- Analiza aktualnego poziomu wybranych wskaźników społecznych: Zostanie wykonana analiza aktualnego poziomu wybranych wskaźników dla podobszarów rewitalizacji, które były wykorzystane w diagnozie służącej wyznaczeniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko. Siedem wskaźników należy do sfery społecznej (jako ważnych przy wyznaczaniu obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji). Dwa wskaźniki należą do sfery gospodarczej, a jeden do sfery środowiskowej. Wskaźniki zostały zestawione w tabeli poniżej i będą odniesione do średniej dla miasta.
- Analiza aktualnych potrzeb podobszarów rewitalizacji: Na podstawie zebranych danych o stopniu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, w tym wskaźników postępu ich realizacji, oraz wybranych wskaźników stanu w sferze społecznej i gospodarczej, a także obserwowanych zmian w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej zostanie przeprowadzona analiza, która posłuży do oceny, czy GPR wymaga aktualizacji w zakresie przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz innych założeń przyjętych w GPR.
- Podstawa do aktualizacji GPR: Wnioski płynące z oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031 mogą stanowić podstawę do podjęcia decyzji o ewentualnej zmianie GPR.
- Ocena aktualności i stopnia realizacji GPR podlega opiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko.

Tabela 28. Wskaźniki monitorowania realizacji programu poprzez analizę aktualnego poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji obszarów rewitalizacji

Nazwa wskaźnika cząstkowego	Źródło pozyskania danych	Miejska część obszaru rewitalizacji [2023 r.]	Wiejska część obszaru rewitalizacji [2023 r.]	Obszar rewitalizacji [2023 r.]	Gmina Lipsko [2023 r.]	Oczekiwany trend
Udział ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%]	Urząd Miasta i Gminy Lipsko	12,12	17,59	13,07	15,68	wzrost
Udział ludności w wieku produkcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%]	Urząd Miasta i	55,61	60,05	56,38	58,86	wzrost

Nazwa wskaźnika cząstkowego	Źródło pozyskania danych	Miejska część obszaru rewitalizacji [2023 r.]	Wiejska część obszaru rewitalizacji [2023 r.]	Obszar rewitalizacji [2023 r.]	Gmina Lipsko [2023 r.]	Oczekiwany trend
	Gminy Lipsko					
Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności [%]	Urząd Miasta i Gminy Lipsko	32,26	22,36	30,42	25,46	spadek
Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ogólnej liczbie ludności [%]	Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	2,54	11,81	4,19	3,70	spadek
Udział bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w [%]	Powiatowy Urząd Pracy w Lipsku	7,97	11,72	8,68	7,38	spadek
Udział bezrobotnych długotrwale w ogólnej liczbie bezrobotnych [%]	Powiatowy Urząd Pracy w Lipsku	57,02	60,71	57,97	62,42	spadek
Liczba przestępstw na 1000 mieszkańców	Komenda Powiatowa Policji w Lipsku	1,73	42,71	21,79	16,23	spadek
Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Urząd Statystyczny w Warszawie	45,76	47,70	46,13	39,81	wzrost
Liczba podmiotów gospodarczych ogółem na 100 mieszkańców w wieku produkcyjnym	Urząd Statystyczny w Warszawie	47,24	48,54	47,49	40,64	wzrost
Udział źródeł ciepła na paliwa stałe w ogólnej liczbie źródeł ciepła [%]	Urząd Miasta i Gminy Lipsko	65,75	86,76	72,75	78,33	spadek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie zebranych danych

15. Określenie niezbędnych zmian w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 10 ustawy o rewitalizacji w gminnym programie rewitalizacji należy określić zmiany w uchwałach, o których mowa w art. 21 ust. 1 ustawy z dnia 21 czerwca 2001 r. o ochronie praw lokatorów, mieszkaniowym zasobie gminy i o zmianie Kodeksu cywilnego, tj. w wieloletnim programie gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy oraz w zasadach wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy, w tym w zasadach i kryteriach wynajmowania lokali, których najem jest związany ze stosunkiem pracy, jeżeli w mieszkaniowym zasobie gminy wydzielono lokale przeznaczone na ten cel.

Dnia 24 kwietnia 2026 roku Rada Miejska w Lipsku przyjęła Uchwałę Nr XXX/176/2026 w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Miasta i Gminy Lipsko na lata 2026 – 2031. Uchwała w sprawie wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy obejmuje istotne zagadnienia i problematykę związaną z wdrożeniem i realizacją planowanej polityki mieszkaniowej miasta, w tym:

- stan oraz prognozę wielkości i stanu technicznego zasobu mieszkaniowego gminy oraz planowaną sprzedaż lokali w kolejnych latach,
- analizę potrzeb oraz plan remontów i modernizacji wynikający ze stanu technicznego budynków i lokali,
- zasady polityki czynszowej oraz warunki obniżania czynszu,
- sposób i zasady zarządzania lokalami i budynkami wchodzącymi w skład mieszkaniowego zasobu gminy,
- źródła finansowania gospodarki mieszkaniowej,
- działania mające na celu poprawę wykorzystania i racjonalizację gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy.

Dnia 27 września 2021 roku Rada Miejska w Lipsku podjęła Uchwałę Nr XLI/230/2021 w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta i Gminy Lipsko. Uchwała ta kompleksowo reguluje zasady wynajmowania lokali stanowiących mieszkaniowy zasób Miasta i Gminy Lipsko. Uchwała określa w szczególności:

- wysokość dochodu gospodarstwa domowego, która uprawnia do zawarcia umowy:
  - najmu lub podnajmu na czas nieoznaczony,
  - najmu socjalnego lokalu,
  - zastosowania obniżek czynszu,
- warunki zamieszkiwania kwalifikujące wnioskodawcę do ich poprawy,
- kryteria wyboru osób, którym przysługuje pierwszeństwo zawarcia umowy najmu lokalu na czas nieoznaczony i umowy najmu socjalnego lokalu,

- warunki dokonywania zmian lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu gminy oraz zamiany pomiędzy najemcami lokali należących do tego zasobu a osobami zajmującymi lokale w innych zasobach,
- tryb rozpatrywania i załatwiania wniosków o najem lokali zawieranych na czas nieoznaczony i najem socjalny lokali, a także sposób poddania tych spraw kontroli społecznej,
- zasady postępowania w stosunku do osób, które zajmują lokal opuszczony przez najemcę lub w lokal, w którego najem nie wstąpiły po śmierci najemcy,
- warunki, jakie musi spełniać lokal wskazywany dla osób niepełnosprawnych, z uwzględnieniem ich szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju niepełnosprawności.

Dnia 14 kwietnia 2025 roku Rada Miejska w Lipsku podjęła Uchwałę Nr XIV/88/2025 zmieniającą uchwałę w sprawie zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Miasta i Gminy Lipsko.

Analiza obu dokumentu wykazała, że nie ma podstaw do zmian w w/w uchwałach z uwagi na postanowienia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031.

16. Uchwała, o której mowa w art. 7. ust. 3 ustawy o rewitalizacji – Komitet Rewitalizacji

Zasady wyznaczania składu oraz działania Komitetu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko zostały przyjęte przez Radę Miejską w Lipsku w Uchwale Nr XXXIII/193/2026 z dnia 24 czerwca 2026 r., która nie wymaga zmian w związku z ustaleniami GPR.

17. Specjalna Strefa Rewitalizacji

W Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031 nie wskazuje się konieczności ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

18. Wskazanie sposobu realizacji gminnego programu rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego

Wskazanie zakresu niezbędnych zmian w planie ogólnym miasta

Miasto i Gmina Lipsko przystąpiła do sporządzenia planu ogólnego uchwałą Nr II/17/2024 Rady Miejskiej w Lipsku z dnia 28 maja 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzania „Planu ogólnego miasta i gminy Lipsko" oraz o przystąpieniu do opracowania prognozy oddziaływania na środowisko w celu przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko skutków realizacji ww. planu ogólnego. Burmistrz Miasta i Gminy Lipsko wydał Ogłoszenie o przystąpieniu do sporządzania planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko w dniu 18 lipca 2024 r. Dokument został przyjęty przez Radę Miejską w Lipsku 28 sierpnia 2026 roku uchwałą Nr XXXVI/206/2026. Prace nad Planem ogólnym i GPR trwały równolegle. Analiza założeń przyjętych w Planie ogólnym nie wykazała konieczności jego zmiany w związku z ustaleniami zawartymi w GPR.

Wskazanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego koniecznych do uchwalenia albo zmiany

Ustalenia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031 nie powodują konieczności uchwalenia lub zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Wskazania konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji

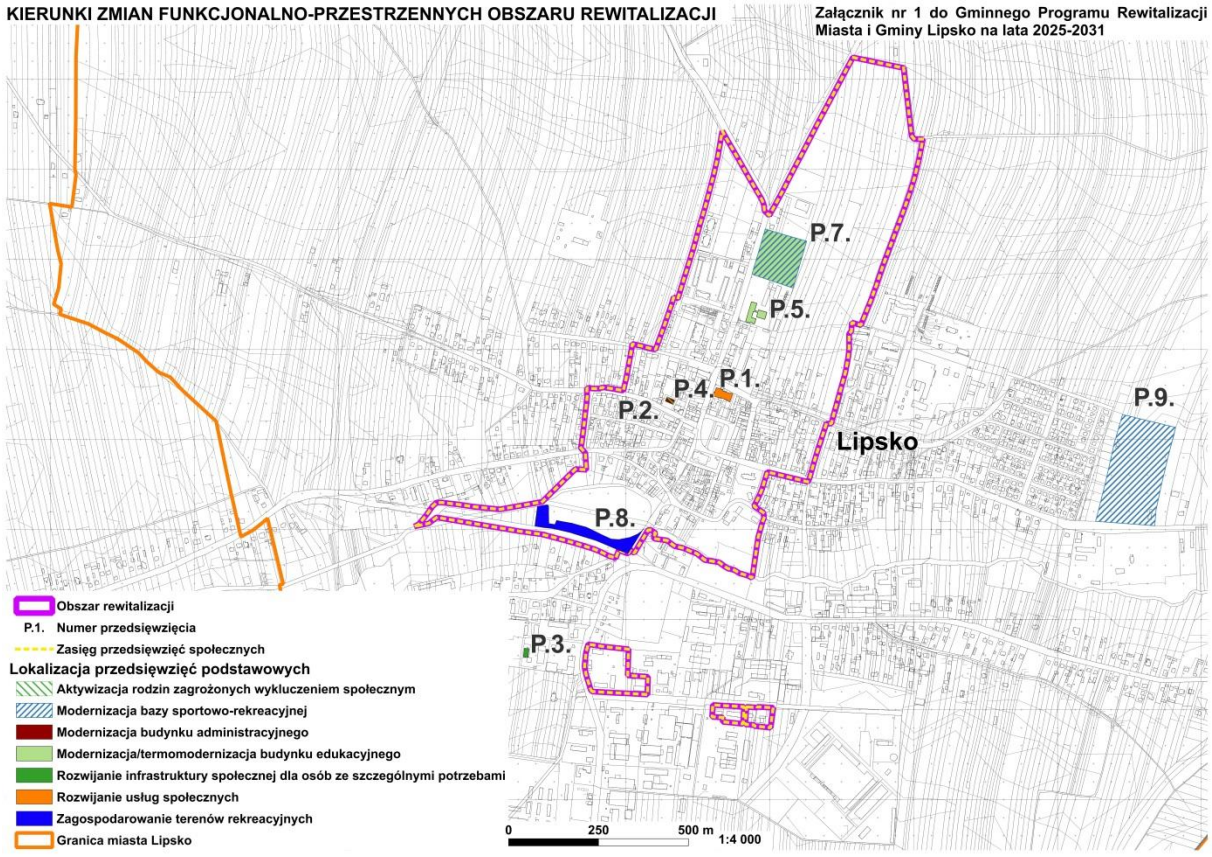
Na obszarze rewitalizacji w zakresie planowania i zagospodarowania przestrzennego nie wskazuje się konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji, o którym mowa w art. 37f ust. 1 Ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

19. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji

Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji wynikają z przeprowadzonej diagnozy i analiz, zidentyfikowanych problemów, zgłoszonych potrzeb oraz z konsultacji społecznych i opinii, a także z przedsięwzięć rewitalizacyjnych ujętych w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031. Na mapie stanowiącej załącznik do programu wskazano położenie wszystkich przedsięwzięć rewitalizacyjnych, dla których możliwe jest ustalenie konkretnej lokalizacji. Dokument graficzny uwzględnia zasięg przestrzenny podstawowych przedsięwzięć społecznych proponowanych przez Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lipsku, a także przedsięwzięcie inwestycyjne mające na celu rozwój terenów zieleni wokół zbiornika wodnego pod funkcję rekreacyjną. Na mapie mieszczą się również projekty związane z modernizacją obiektów sportowych, na przykład przy szkołach podstawowych, oraz inicjatywy dotyczące rozbudowy infrastruktury społecznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym dzieci i młodzieży. Ważną grupę przedsięwzięć rewitalizacyjnych stanowią projekty związane z modernizacją istniejących obiektów użyteczności publicznej, w tym budynków administracyjnych i szkoły podstawowej.

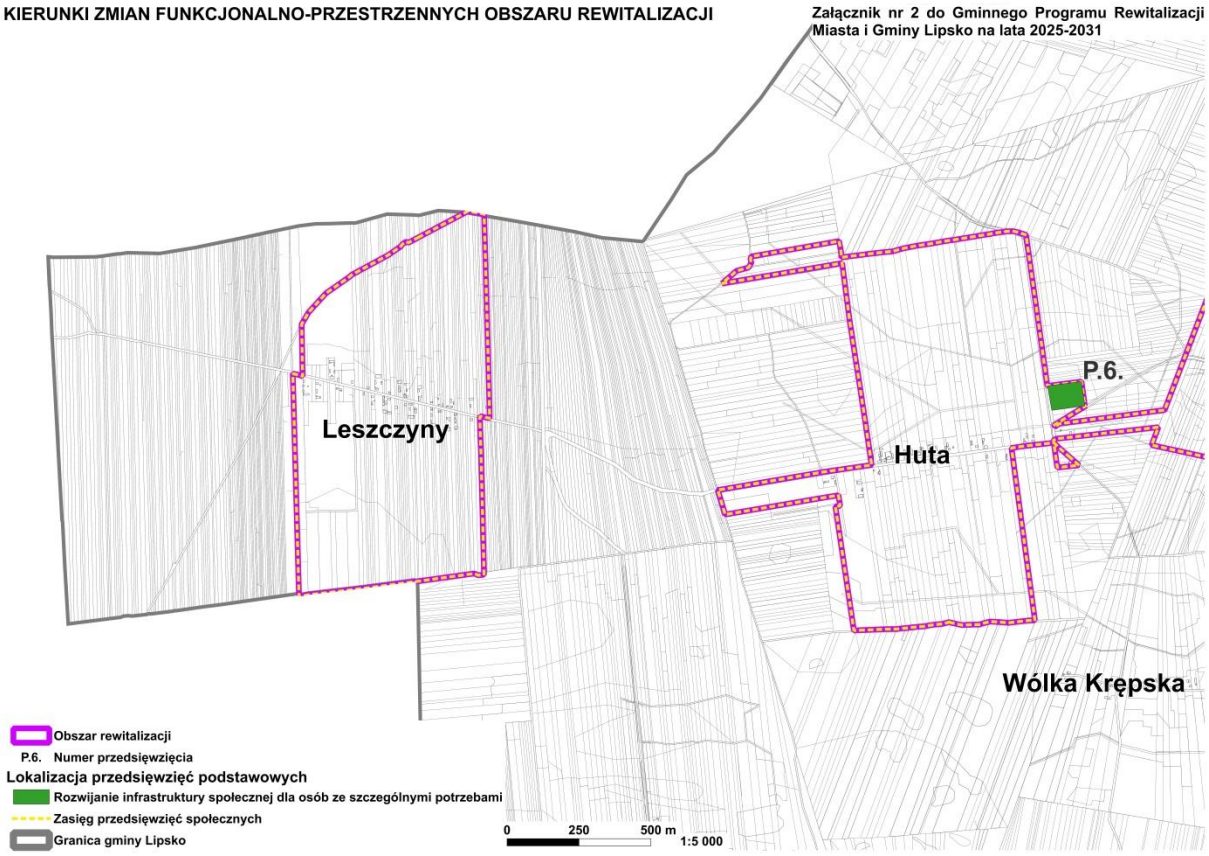
Na poniższych rycinach pokazano mapy kierunków zmian funkcjonalno-przestrzennych na obszarze rewitalizacji.

Rycina 10. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – rejon miasta Lipsko

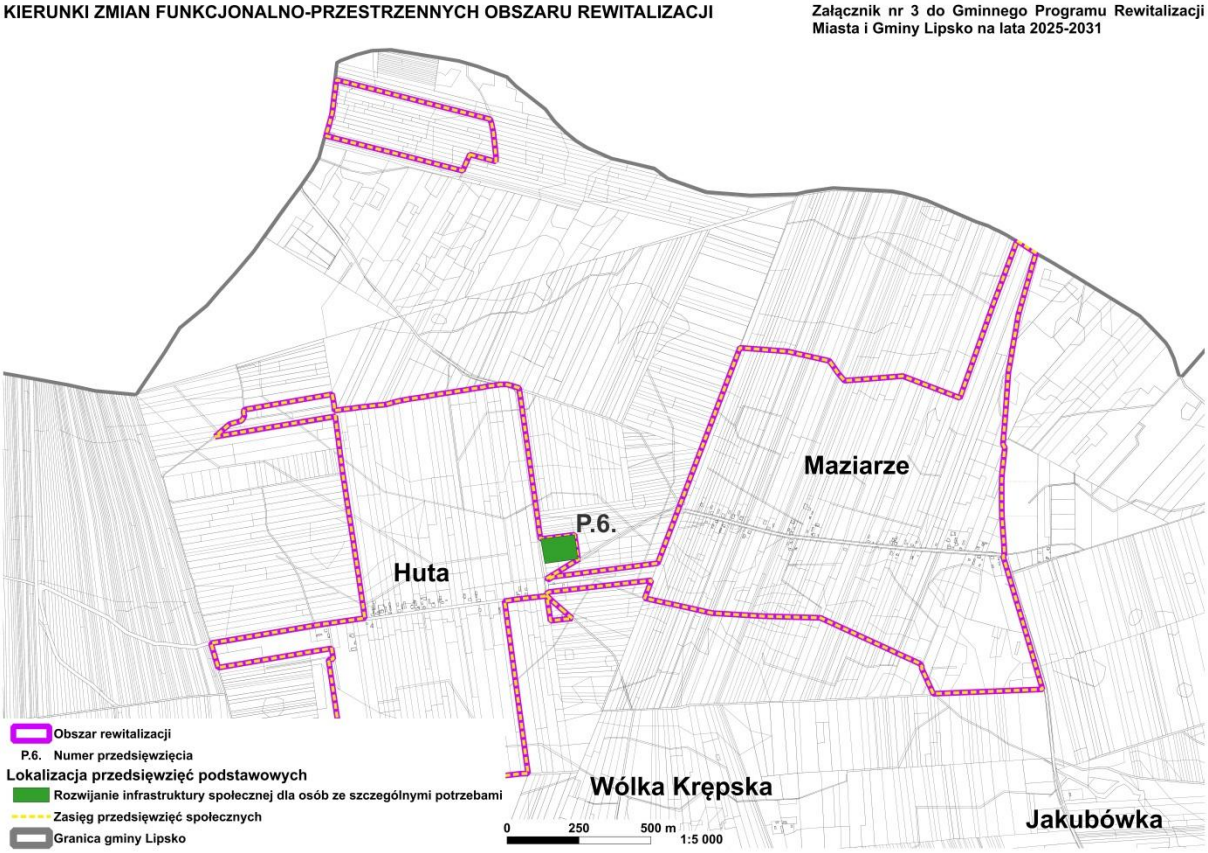
Źródło: Opracowano w programie QGIS na podstawie zebranych kart przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Rycina 11. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – rejon wsi Leszczyny i Huta

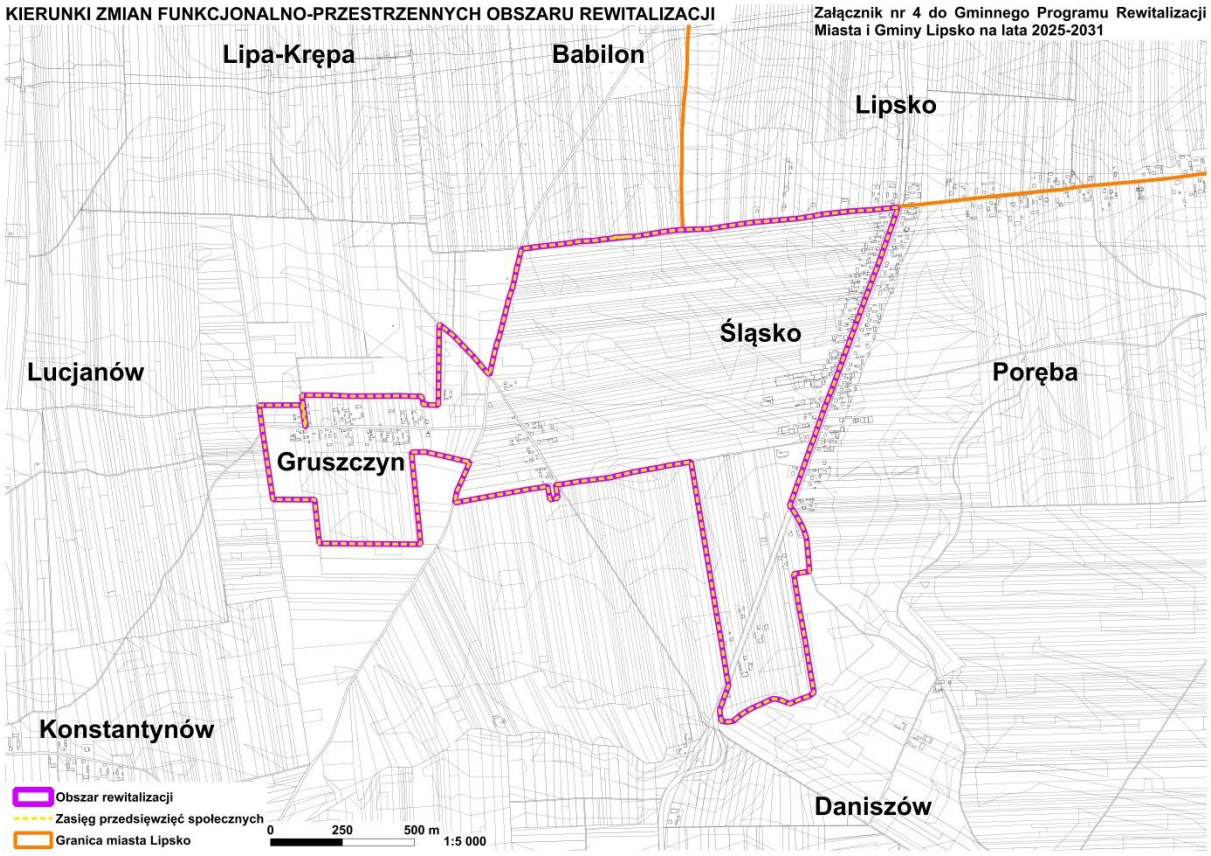
Źródło: Opracowano w programie QGIS na podstawie zebranych kart przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Rycina 12. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – rejon wsi Huta i Maziarze

Źródło: Opracowano w programie QGIS na podstawie zebranych kart przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Rycina 13. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – rejon wsi Gruszczyn i Śląsko

Źródło: Opracowano w programie QGIS na podstawie zebranych kart przedsięwzięć rewitalizacyjnych

20. Spis tabel

Tabela 1. Cele rozwojowe wskazane w Strategii rozwoju województwa mazowieckiego 2030+ Innowacyjne Mazowsze 5
Tabela 2. Powiązania celów operacyjnych wskazanych w Strategii rozwoju województwa mazowieckiego do 2030+ Innowacyjne Mazowsze z kierunkami działań określonymi w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031 7
Tabela 3. Układ celów strategicznych oraz przypisanych im celów operacyjnych wskazanych w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko na lata 2021-2027 13
Tabela 4. Powiązania celów strategicznych, celów operacyjnych i kierunków działań zawartych w Strategii Rozwoju Miasta i Gminy Lipsko na lata 2021-2027 z celami i kierunkami działań określonymi w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031 13
Tabela 5. Podział miasta Lipsko na jednostki analityczne do celów wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji 19
Tabela 6. Wykaz wydzielonych jednostek analitycznych według udziału liczby ludności i zajmowanej powierzchni na koniec 2023 r. w mieście Lipsko 20
Tabela 7. Wykaz wydzielonych miejscowości wiejskich według liczby ludności i zajmowanej powierzchni na koniec 2023 r. na obszarze wiejskim gminy Lipsko 20
Tabela 8. Lista wskaźników cząstkowych wykorzystana do wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji 24
Tabela 9. Wagi przeliczeniowe dla wskaźników cząstkowych 27
Tabela 10. Wskaźniki sumaryczne w poszczególnych sferach i łącznie w mieście Lipsko 28
Tabela 11. Wskaźniki sumaryczne w poszczególnych sferach i łącznie na obszarze wiejskim gminy Lipsko 28
Tabela 12. Liczba ludności ogółem i powierzchnia geodezyjna na obszarze zdegradowanym w granicach gminy Lipsko 30
Tabela 13. Liczba ludności ogółem i powierzchnia geodezyjna na obszarze rewitalizacji w granicach gminy Lipsko 33
Tabela 14. Średni wynik z egzaminu ósmoklasisty w latach szkolnych 2021-2024 w szkołach podstawowych zlokalizowanych w Gminie Lipsko 39
Tabela 15. Wykaz budynków należących do Miasta i Gminy Lipsko lub którego jest współwłaścicielem w obszarze rewitalizacji 47
Tabela 16. Wykaz lokali stanowiących własności Miasta i Gminy Lipsko w mieście Lipsko 48
Tabela 17. Wykaz obiektów (zabytków nieruchomych) wpisanych do rejestru Mazowieckiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na terenie gminy Lipsko 50
Tabela 18. Wykaz obiektów (zabytków) zlokalizowanych na obszarze rewitalizacji wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta i Gminy Lipsko 50
Tabela 19. Wykaz lokali mieszkalnych w budynkach stanowiących 100 % własność Miasta i Gminy Lipsko na obszarze rewitalizacji (stan na 31.12.2024 r.) 55
Tabela 20. Wykaz lokali mieszkalnych Miasta i Gminy Lipsko w budynkach wspólnot mieszkaniowych na obszarze rewitalizacji (stan na 31.12.2024 r.) 55
Tabela 21. Problemy rozwojowe obszaru rewitalizacji 85
Tabela 22. Potencjały rozwojowe obszaru rewitalizacji 85
Tabela 23. Potrzeby rozwojowe obszaru rewitalizacji 87
Tabela 24. Lista przedsięwzięć rewitalizacyjnych podstawowych 92
Tabela 25. Szacunkowe ramy finansowe 118
Tabela 26. Oddziaływanie przyjętych do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych 121

Tabela 27. Harmonogram realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031 128
Tabela 28. Wskaźniki monitorowania realizacji programu poprzez analizę aktualnego poziomu wskaźników wykorzystywanych na etapie delimitacji obszarów rewitalizacji..... 129

21. Spis rycin

Rycina 1. Podział miasta Lipsko na jednostki analityczne do celów wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w mieście 22
Rycina 2. Rozmieszczenie przestrzenne miejscowości wiejskich do celów wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim gminy Lipsko 23
Rycina 3. Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru zdegradowanego w mieście Lipsko 31
Rycina 4. Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru zdegradowanego na terenie wiejskim gminy Lipsko 32
Rycina 5. Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru rewitalizacji w mieście Lipsko 34
Rycina 6. Zasięg przestrzenny delimitowanego obszaru rewitalizacji na obszarze wiejskim gminy Lipsko 35
Rycina 7. Mapa zagrożenia powodziowego w centrum miasta Lipsko – scenariusz 10%, raz na 10 lat115
Rycina 8. Mapa zagrożenia powodziowego w centrum miasta Lipsko – scenariusz 1%, raz na 100 lat115
Rycina 9. Mapa zagrożenia powodziowego w centrum miasta Lipsko – scenariusz 0,2%, raz na 500 lat 116
Rycina 10. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – rejon miasta Lipsko . 136
Rycina 11. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – rejon wsi Leszczyny i Huta 137
Rycina 12. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – rejon wsi Huta i Maziarze 138
Rycina 13. Kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji – rejon wsi Gruszczyn i Śląsko 139

22. Spis załączników

Załącznik nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031

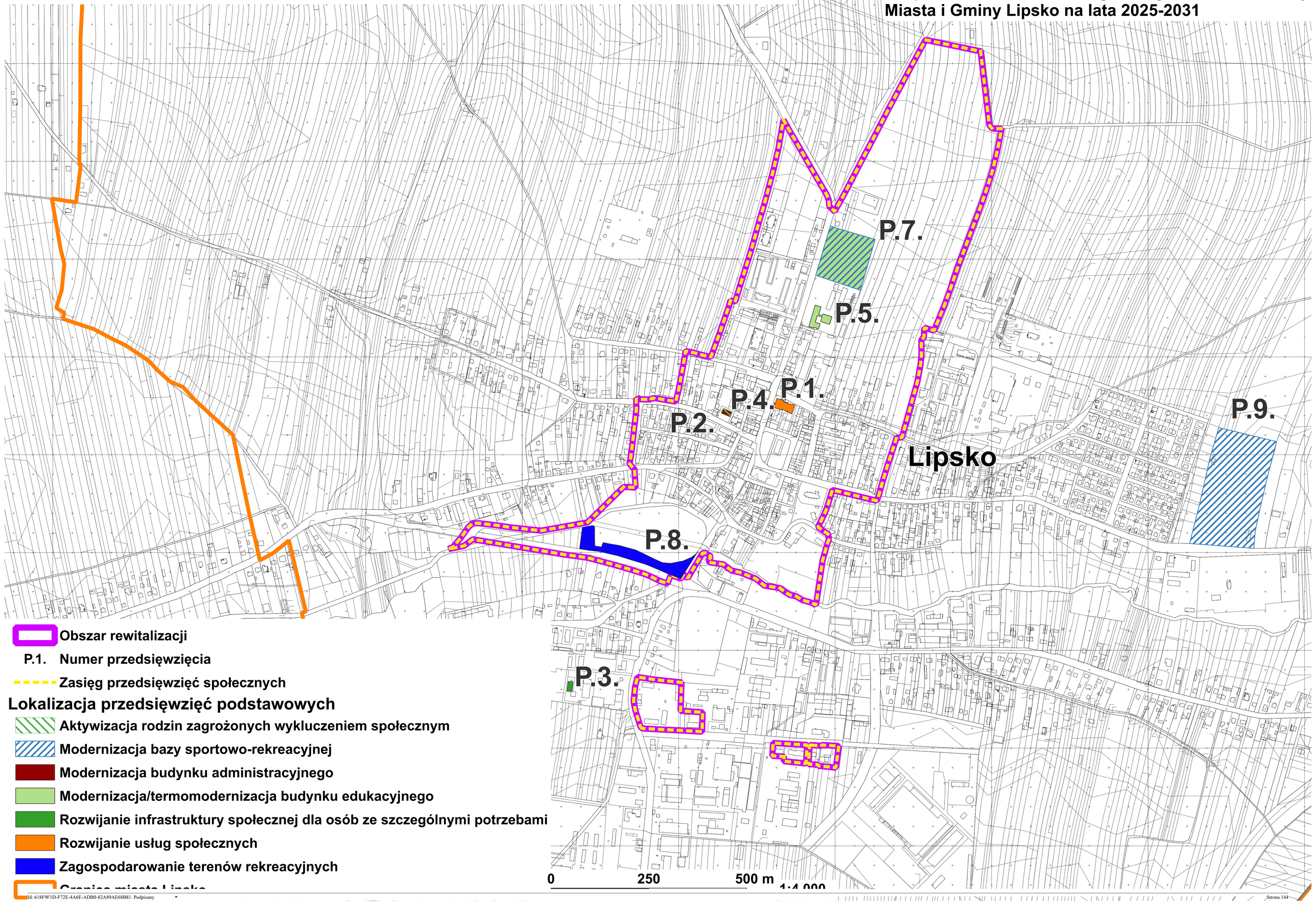
Załącznik nr 2 do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031

Załącznik nr 3 do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031

Załącznik nr 4 do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031

KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI

Załącznik nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031

Obszar rewitalizacji

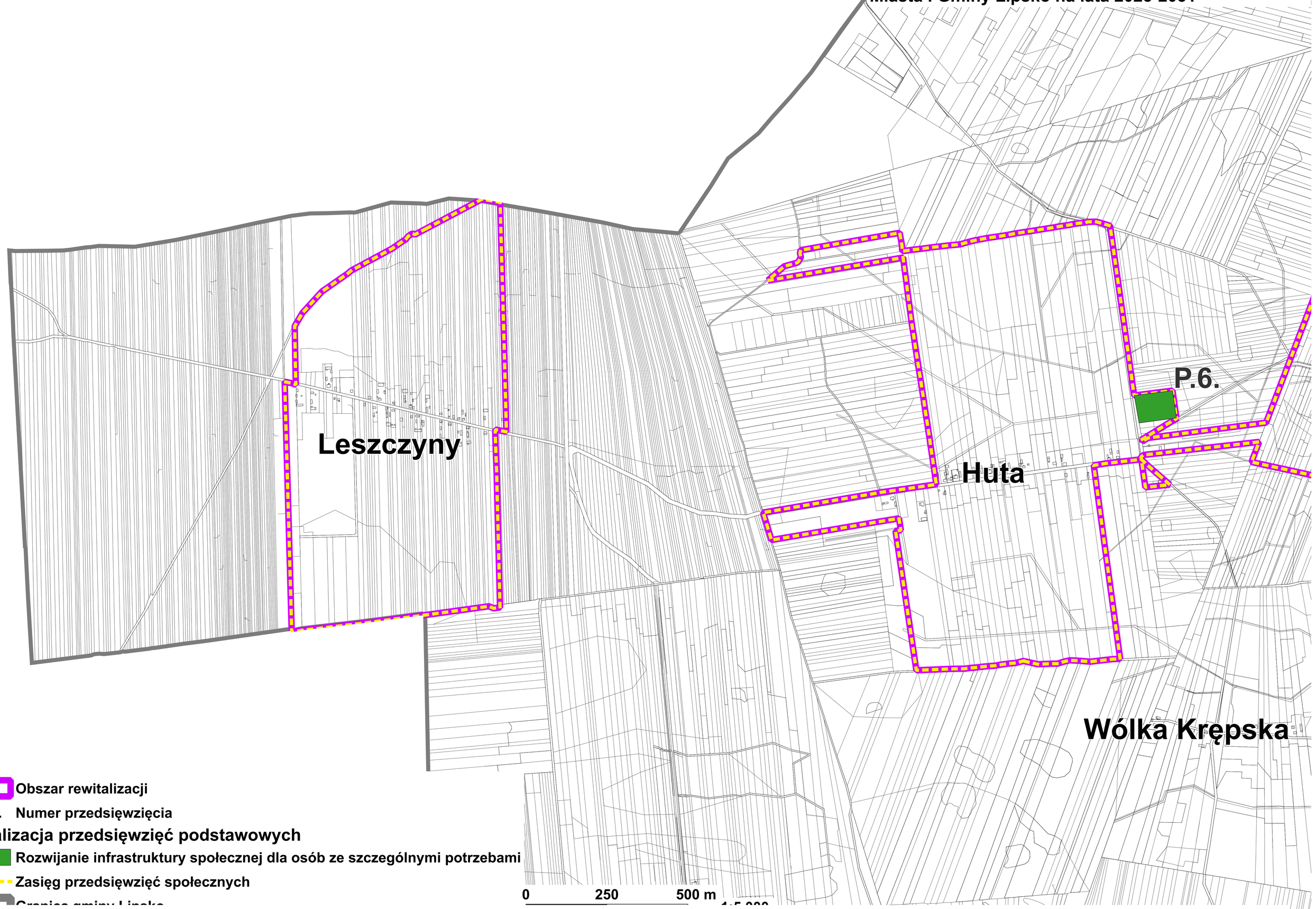
P.1. Numer przedsięwzięcia

Zasięg przedsięwzięć społecznych

Lokalizacja przedsięwzięć podstawowych

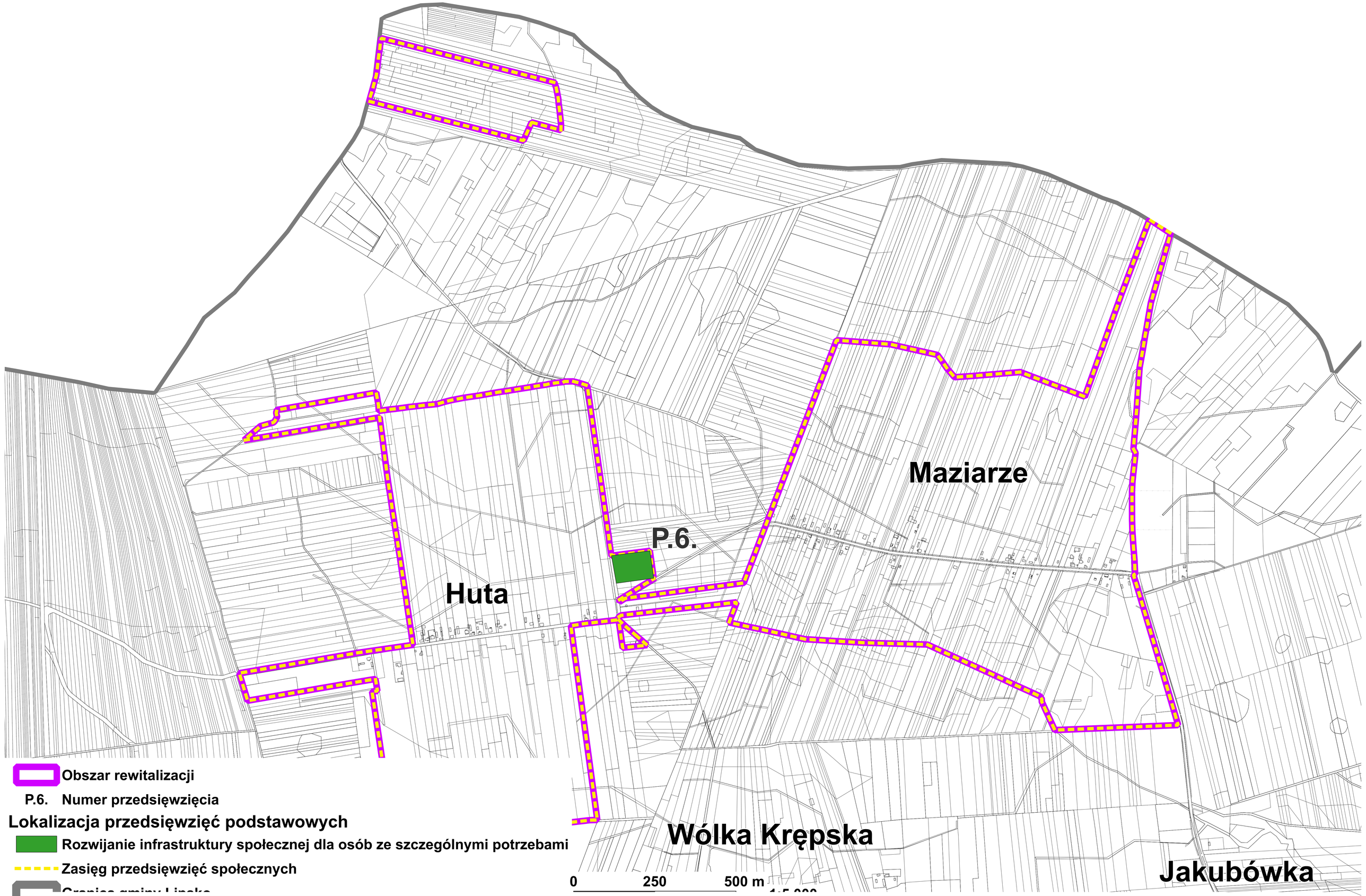
- Aktywizacja rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym
- Modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej
- Modernizacja budynku administracyjnego
- Modernizacja/termomodernizacja budynku edukacyjnego
- Rozwijanie infrastruktury społecznej dla osób ze szczególnymi potrzebami
- Rozwijanie usług społecznych
- Zagospodarowanie terenów rekreacyjnych
- Granice miasta Lipsko

KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI

KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI

Załącznik nr 3 do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031

Obszar rewitalizacji

P.6. Numer przedsięwzięcia

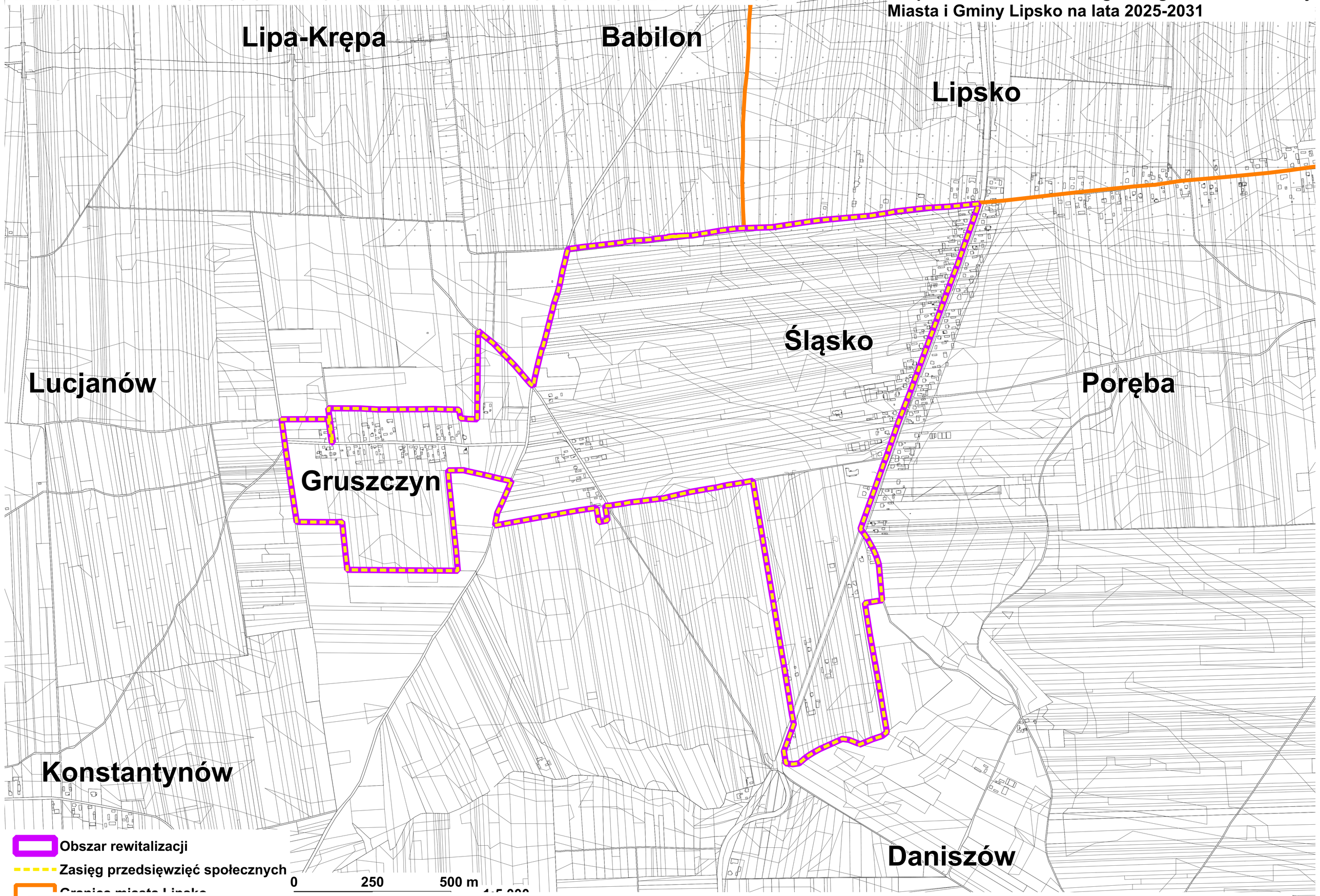
Lokalizacja przedsięwzięć podstawowych

Rozwijanie infrastruktury społecznej dla osób ze szczególnymi potrzebami

Zasięg przedsięwzięć społecznych

Granice gminy Lipsko

KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH OBSZARU REWITALIZACJI

UZASADNIENIE

do uchwały w sprawie przyjęcia zmiany „Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta i Gminy Lipsko na lata 2025-2031”

Podjęcie niniejszej uchwały jest konsekwencją zakończenia prac nad opracowaniem Planu ogólnego Miasta i Gminy Lipsko. Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 13) ustawy o rewitalizacji w Gminnym Programie Rewitalizacji należy wskazać niezbędne zmiany w planie ogólnym gminy. W przypadku braku konieczności wprowadzenia zmian w planie ogólnym w związku z ustaleniami GPR przyjęto, że należy wprowadzić wzmiankę, że analiza założeń przyjętych w Planie ogólnym nie wykazała konieczności jego zmiany w związku z ustaleniami zawartymi w GPR.

Biorąc powyższe pod uwagę, zasadne jest przyjęcie niniejszej uchwały.